

ONDERHANDE(LE)N

een mixed methods onderzoek naar consent in
een bdsm-context

Promotor: prof. dr. Erick JANSSEN
Faculteit Geneeskunde
Departement Neurowetenschappen
Interfacultair Instituut voor Familiale en
Seksuologische Wetenschappen

Dries Slotmans

Masterproef aangeboden tot het behalen van de
graad van Master in de seksuologie

augustus 2021

ONDERHANDE(LE)N

een mixed methods onderzoek naar consent in
een bdsm-context

Promotor: prof. dr. Erick JANSSEN
Faculteit Geneeskunde
Departement Neurowetenschappen
Interfacultair Instituut voor Familiale en
Seksuologische Wetenschappen

Dries Slotmans

Masterproef aangeboden tot het behalen van de
graad van Master in de seksuologie

augustus 2021

© Copyright by KU Leuven

Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van zowel de promotor(en) als de auteur(s) is overnemen, kopiëren, gebruiken of realiseren van deze uitgave of gedeelten ervan verboden. Voor aanvragen tot of informatie i.v.m. het overnemen en/of gebruik en/of realisatie van gedeelten uit deze publicatie, wendt u tot de KU Leuven, Faculteit Geneeskunde Campus gasthuisberg ON2, Herestraat 49 - bus 400, 3000 Leuven. Telefoon +32 (0)16 37 76 68.

Voorafgaande schriftelijke toestemming van de promotor(en) is eveneens vereist voor het aanwenden van de in dit afstudeerwerk beschreven (originele) methoden, producten, schakelingen en programma's voor industrieel of commercieel nut en voor de inzending van deze publicatie ter deelname aan wetenschappelijke prijzen of wedstrijden.

Dries Slootmans, Onderhande(le)n: Een mixed methods onderzoek naar consent in een BDSM-context.

Masterproef tot het behalen van de graad van Master in de Seksuologie, augustus 2021.

Promotor: prof. dr. Erick JANSSEN

In deze thesis werd onderzocht hoe consent door homoseksuele mannen wordt beleefd, in een BDSM-context. Er wordt geprobeerd om een antwoord te bieden op de onderzoeksvraag: "Wat is de betekenis van consent en hoe beleven homoseksuele mannen met een voorkeur voor BDSM consent in een BDSM-context?" die werd bekomen aan de hand van een literatuurstudie waaruit blijkt dat consent een centrale plaats heeft binnen BDSM.

Het eerste deel van het onderzoek bestaat uit een literatuurstudie, waarin de literatuur rond BDSM en consent in kaart wordt gebracht. In het tweede deel van het onderzoek wordt de methodologie behandeld waarin het opzet van een mixed methods onderzoek wordt beschreven.

Het derde deel van het onderzoek geeft de resultaten weer die werden bekomen aan de hand van een vragenlijst en een interview. De vragenlijst werd ingevuld door 142 participanten en is opgebouwd uit zes secties: demografische kenmerken (1), persoonlijkheidskenmerken (2), seksuele geschiedenis en activiteit (3), BDSM (4), relationele en seksuele tevredenheid (5) en consent (6). Het interview werd afgenomen bij 9 participanten en is opgebouwd uit drie secties: BDSM (1), consent (2) en seksueel grensoverschrijdend gedrag (3). Deze thema's worden uitvoerig beschreven in het resultatenhoofdstuk.

In het vierde deel van het onderzoek worden de resultaten gelinkt aan de literatuur en worden de beperkingen van het onderzoek geformuleerd. In het vijfde deel van het onderzoek wordt er een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvraag. In het zesde deel van het onderzoek worden aanbevelingen voor toekomstig onderzoek geformuleerd.

De participanten hechten aanzienlijk veel waarde aan consent. Ze proberen steeds expliciet te communiceren over grenzen om tot harde spelregels te komen waaraan iedereen verwacht wordt zich te houden. Met deze regels wordt toegestemd, en vanaf dat moment wordt er een relationeel contract ondertekend tussen twee of meerdere personen. Enkel een stopwoord kan op ieder moment het contract beëindigen. Echter, met behulp van verbale en non-verbale communicatie wordt het contract volgens het principe van trial en error voortdurend bijgeschaafd.

Kernwoorden: BDSM, consent, seksuele communicatie

Dries Sloomans, Negotiating: A mixed methods research on consent in the context of BDSM.

Masterproef tot het behalen van de graad van Master in de Seksuologie, augustus 2021.

Promotor: prof. dr. Erick JANSSEN

In this thesis it was examined how consent is experienced by gay men in the context of BDSM. An attempt was made to answer the research question: "What is the meaning of consent and how do gay men with a preference for BDSM experience consent in a BDSM context?" which was obtained on the basis of a literature study showing that consent has a central place within BDSM.

The first part of the research consists of a literature study, in which the literature on BDSM and consent is mapped. In the second part of the study, the methodology in which the design of a mixed methods study is described, is discussed.

The third part of the study presents the results obtained by means of a questionnaire and an interview. The questionnaire was completed by 142 participants and consists of six sections: demographic characteristics (1), personality characteristics (2), sexual history and activity (3), BDSM (4), relationship and sexual satisfaction (5) and consent (6) . The interview was conducted with 9 participants and consists of three sections: BDSM (1), consent (2) and sexually transgressive behavior (3). These themes are described in detail in the results chapter.

In the fourth part of the study, the results are linked to the literature and the limitations of the study are formulated. In the fifth part of the research an answer is formulated to the research question. In the sixth part of the study, recommendations for future research are formulated.

The participants attach considerable value to consent. They always try to communicate explicitly about boundaries in order to arrive at hard rules that everyone is expected to adhere to. These rules are agreed upon, and from that moment on a relational contract is signed between two or more people. Only a safeword can terminate this contract at any time. However, with the help of verbal and non-verbal communication, the contract is constantly refined according to the principle of trial and error.

Keywords: BDSM, consent, sexual communication

DANKWOORD

Voor u ligt zeven jaar aan bloed, zweet en tranen. Oftewel mijn masterproef ter afronding van de opleiding seksuologie aan de KU Leuven.

Allereerst wil ik mijn promotor, Prof. Dr. Erick Janssen, bedanken om me te inspireren om mijn eigen recept te volgen. Bedankt om mij gedurende dit proces zo goed mogelijk te begeleiden en steeds vol vertrouwen te antwoorden op al mijn vragen.

Ook wil ik heel graag iedere participant uit deze studie bedanken. Bedankt voor het inzicht en voor de openheid waarmee ieder van jullie mij uitnodigde om een blik achter de schermen te werpen.

Verder wil ik mijn ouders bedanken om mij de kans te geven mezelf te ontplooien aan de universiteit. Jullie hebben mijn studiestress in huis waarschijnlijk vaak vervloekt, sorry daarvoor.

Aan mijn fantastische vrienden vervolgens: bedankt. Bedankt om mijn overenthousiaste babbels aan te horen, en op sommige momenten ietwat geïndoctrineerd te willen (of moeten, dat laat ik in het midden) worden. In het bijzonder wil ik Ward Peeters bedanken: bedankt om me vanuit Japan (N.B.) steeds uit te dagen met je kritische bedenkingen. Bedankt om verwonderd te blijven.

Tot slot wil ik mijn stralend lief, Lander Mens, bedanken. Bedankt om te zijn wie je bent: om de curiositeit, om de onbevangenheid en om de zekerheid. Bedankt om mij alles te gunnen. Bedankt om mijn grootste fan te zijn. Bedankt om er - gewoon - te zijn.

Dries Slootmans

Lier, 15 augustus 2021

INHOUDSOPGAVE

Dankwoord	iii
Lijst van tabellen.....	vii
Lijst van figuren	viii
Masterproefgedeelte	1
Inleiding.....	1
Literatuurstudie.....	6
BDSM in de literatuur	7
De definitie van BDSM.....	7
De determinatie van BDSM	7
De prevalentie van BDSM	8
De etiologie van BDSM	10
De praktijk van BDSM.....	12
De demografie van BDSM.....	12
De aard van BDSM	13
De psychologie van BDSM	15
De geschiedenis van BDSM	17
De strafbaarstelling van BDSM.....	19
Consent in de literatuur	23
De definitie van consent.....	23
De complexiteit van consent	24
De bereidwilligheid van consent.....	24
De vrijwilligheid van consent	26
De praktijk van consent.....	27
De start van consent.....	27
De communicatie van consent	28
De implementatie van consent in BDSM.....	29
De richtlijnen van BDSM	29
De onderhandeling van BDSM.....	30
De stopwoorden van BDSM.....	31
De prevalentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag	31

Conclusie van de literatuur	34
Methoden	35
Onderzoeksopzet.....	35
Onderzoekspopulatie	36
Rekruteringsproces	36
Participanten.....	37
Dataverzameling.....	39
Data-analyse.....	40
Kwaliteit van het onderzoek	41
Resultaten	42
Kwantitatieve resultaten.....	42
Onderzoeksresultaten.....	42
Demografische kenmerken	42
Persoonlijheidskenmerken	43
Seksuele geschiedenis en activiteit	43
BDSM.....	45
Relationele en seksuele tevredenheid	56
Consent.....	59
Toetsingsresultaten	66
Kwalitatieve resultaten	68
BDSM	68
Hoe men het beleeft	68
Wat het betekent	82
Wat het inhoudt	84
Consent.....	90
Hoe men erover communiceert.....	90
Hoe men het beleeft	103
Hoe ze beginnen aan seksuele activiteiten	110
Seksueel geweld.....	113
Specifieke verwachtingen van de dominant	115
Wat het betekent	117
Factoren die het belemmeren.....	119

Verschil met standaardseks	123
Communicatie	123
Frequentie	123
Inzicht en kennis	123
Machtsverhouding	124
Meer risico	124
Minder spontaan	125
Openheid	125
Seksueel geweld	125
Overeenkomsten	126
Discussie	128
Demografische kenmerken	128
Persoonlijkheidskenmerken	128
Seksuele geschiedenis en activiteit	128
BDSM	129
Relationele en seksuele tevredenheid	135
Consent	135
Beperkingen van het onderzoek	138
Conclusie	140
Aanbevelingen	142
Referenties	143
Bijlagen	152

Lijst van tabellen

Tabel 1. Verdeling van participanten naar rol (vragenlijst)	38
Tabel 2. Verdeling van participanten naar rol (interviews)	38
Tabel 3. Aantal seksuele partners (frequentie)	44
Tabel 4. Seksuele activiteit, opwinding en verlangen (percentage)	44
Tabel 5. Condoomgebruik (percentage)	45
Tabel 6. Frequentie van BDSM	45
Tabel 7. Vergelijking met vanilleseks (percentage)	46
Tabel 8. BDSM-partners	47
Tabel 9. De relationele context van BDSM (percentage)	47
Tabel 10. De gevoelens geassocieerd met BDSM (percentage)	48
Tabel 11. Psychosociale distress (percentage)	49
Tabel 12. De sociale omgeving	50
Tabel 13. Wensen en grenzen (percentage)	51
Tabel 14. De regels van het spel (percentage)	52
Tabel 15. Stopwoorden (percentage)	53
Tabel 16. Aftercare (percentage)	54
Tabel 17. Verdovende middelen (percentage)	55
Tabel 18. Seksueel grensoverschrijdend gedrag (percentage)	56
Tabel 19. Relatiestatus	57
Tabel 20. Relationele en seksuele tevredenheid (percentage)	58
Tabel 21. Relationele en seksuele tevredenheid (percentage)	58
Tabel 22. Initiërende subschaal SSCS (percentage)	59
Tabel 23. Reagerende subschaal SSCS (percentage)	61
Tabel 24. Interne consent	62
Tabel 25. Externe consent	64
Tabel 26. De correlatie van Wensen en Grenzen	66
Tabel 27. De correlatie van Spelregels	67
Tabel 28. De correlatie van Stopwoorden	67

Lijst van figuren

Figuur 1 Het biopsychosociaal model toegepast op BDSM-interesses	11
Figuur 2 Het dominante en het nieuw model van seksueel verlangen en toestemming	25
Figuur 3. Leeftijdsverdeling van de participanten (frequentie)	42

INLEIDING

De #MeToo beweging¹, een initiatief tegen seksuele intimidatie en volgens sommigen een initiatief voor menselijke waardigheid (Stevens, 2019), doorbrak in oktober 2017 de koppige illusie van het mythische en te relativieren bestaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag (Fileborn & Loney-Howes, 2019; United Nations Women's Human Rights Experts, 2018). Ongeveer een half jaar later doopten verschillende mensrechtendeskundigen de pioniers van deze #MeToo beweging tot revolutionaire mensenrechtenactivisten omdat ze niet alleen seksueel grensoverschrijdend gedrag in de schijnwerpers dwongen, maar bovendien ook verandering eisten. Toch kent deze lauwerkrans een cynische schaduwkant en wordt het publiek debat in het licht van het moderne individualisme, het individueel seksueel zelfbeschikkingsrecht in het bijzonder, gepolariseerd (Beijers & Janssen, 2019; Janssen, 2018). Het Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid Sensoa benadrukt dat ook het seksuele leven wordt gekenmerkt door datzelfde individualisme, en per definitie dus autonomie, zelfreflectie en zelfbepaling. Niet alleen wijzelf, maar ook de ander wordt als een autonoom wezen benaderd en net dat uitgangspunt impliceert de notie van 'consent' of wederzijdse toestemming (Frans & De Bruycker, 2012).

Eén jaar na de opschudding lijken heel wat mannen én vrouwen de verschillende #MeToo-verhalen te relativieren tot fictionele poppenspelen die worden geregisseerd naar het voorbeeld van de dubbele moraal van het moderne (seksuele) individualisme waardoor de publieke opinie enorm wankelt (Lambrecht et al., 2019). Sociaal-cultureel pedagoge Liesbeth Kennes dramatiseert de situatie volgens zelfverkleerde critici wanneer ze zich afvraagt hoe het anno 2020 nog steeds mogelijk is dat de seksueel volwassenen van morgen het seksuele verkeer in worden gestuurd met boodschappen als "een nee heb je, een ja kan je krijgen", "meisjes plagen is liefde vragen" en talloze andere goedbedoelde volkswijsheden, maar de experte weet het debat op die manier wel warm te houden (Kennes, 2018; Ongenaë et al., 2015; World Health Organization, 2010).

¹ De #MeToo beweging is een heterogene groep van mensen die getuigen over gebeurtenissen omtrent seksueel grensoverschrijdend gedrag. De hashtag van Tarana Burke werd pas opgepikt toen actrice Alyssa Milano en andere geëmancipeerde vrouwen slachtoffer werden en het woord namen.

Ondanks de exponentiële media-aandacht bewijst de meer recente hashtag #BLOOMFORCHANGE², die in mei 2020 werd gelanceerd ter ere van Julie van Espen en alle andere slachtoffers van seksueel geweld, dat de veronderstelde vanzelfsprekendheid van consent eveneens een koppige illusie blijkt te zijn (Houtmeyers, 2020).

In de literatuur blijkt het concept van consent evenmin vanzelfsprekend te zijn. In eerste instantie lijkt consent telkens in één adem genoemd te worden met strafbaar seksueel grensoverschrijdend gedrag (Brady et al., 2018; Humphreys, 2007). In het strafprocesrecht geldt de vermeende definitie als een normatieve en objectieve grens om iemand al dan niet te veroordelen, terwijl anderen ook een subjectieve dimensie toeschrijven aan het begrip (Beres, 2007; Muehlenhard et al., 2016). En hoewel er onder experts een geïntegreerd basisconcept bestaat, heerst er heel wat verwarring rond de eigenlijke definiëring van het begrip ‘sexual consent’ om de reden dat de definitie in verschillende contexten varieert en bovendien ook telkens uiteenlopend wordt geïnterpreteerd (Brady et al., 2018; Fileborn & Loney-Howes, 2019; Humphreys, 2007; Shafer et al., 2018).

In het geschiedkundig onderzoek van Amanda Meltsner (2017) wordt deze variabiliteit geïllustreerd. Tussen de lijnen van het archief van het *Leather Archives and Museum*³ in Chicago kwam ze tot de conclusie dat de paniek tijdens de AIDS-crisis in de jaren '80 van vorige eeuw heeft bijgedragen tot het inwortelen van consent in haar specifieke eigenheid in de homocultuur. Deze homomannen werden verplicht om seksualiteit te herleiden tot een risico-getaxeerde onderhandelingsstrategie omdat ze abrupt onteigend werden van de vertrouwde regels uit hun sociale ruimte. Meltsner concludeert uit haar onderzoek dat homomannen de seksuele dimensie van consent veel eerder hebben verkend dan andere groepen omdat de sociale dimensie er hen toe dwong (Meltsner, 2017).

Andere onderzoekers beweren dat de sociale dimensie van consent minstens even belangrijk is als de seksuele, en dat in beide contexten partners zowel verbaal als non-verbaal onderhandelen over consent in verschillende gradaties en situaties waarmee ze het bestaan van impliciete en expliciete consent volgens de beschrijving van de organisatie Sensoa erkennen (Frans & De Bruycker, 2012; Jozkowski et al., 2017; Jozkowski et al., 2018; Jozkowski & Peterson, 2013).

² De hashtag werd gelanceerd door Punt.VZW, het advies- en informatiecentrum voor seksueel grensoverschrijdend gedrag.

³ Het Leather Archives and Museum is sinds 1991 een educatief museum en bibliotheek ter bewaring van de geschiedenis en cultuur van ‘Leather, kink, fetish, and BDSM’.

Verschillende onderzoekers beamen dat consent een bewust en expliciet proces is dat zowel op een verbaal als non-verbaal niveau speelt, voortdurend gerevalueerd moet worden en steeds ingetrokken kan worden (Brady et al., 2018; Curtis & Burnett, 2017; Gray, 2015; Jozkowski & Peterson, 2013; Klement et al., 2016; Muehlenhard et al., 2016).

Drieëntwintig jaar geleden werden deze fundamentele waarden van consent al eens getamboereerd in het schrijnende verhaal van de SM-rechter, een assisenzaak waarin een respectabele rechter uit het Mechelse genadeloos werd gedemoniseerd en na een heksenproces veroordeeld werd wegens slagen en verwondingen omdat hij de seksuele voorkeur van zijn vrouw beantwoorde (Aurousseau & Keyzers, 2009).

Het acroniem BDSM waarvoor het koppel werd afgerekend, verwijst naar bondage en discipline (BD), dominantie en onderwerping (DS), en sadisme en masochisme (SM) (Monteiro Pascoal et al., 2015; Wismeijer & van Assen, 2013).

Aan het brede spectrum van activiteiten wordt sinds 2005 aanzienlijk meer aandacht besteed in enkele wetenschappelijke artikels (Houtmeyers, 2020). Prevalentieonderzoek in Vlaanderen bevestigt niet alleen diezelfde stijgende trend in interesse, maar toont bovendien ook aan dat ongeveer 7.6% van de Vlamingen zich als BDSM'er identificeert en dat ongeveer 46% al minstens één keer aan BDSM deed. Ondanks de toenemende populariteit toont hetzelfde onderzoek echter een toenemende stigmatisering en discriminatie aan (Coppens et al., 2019; Holvoet et al., 2017; Powls & Davies, 2012).

Een onderzoek van Klein en Moser (2006) illustreert de desastreuse gevolgen van de stigmatisering en discriminatie waarmee BDSM'ers geconfronteerd worden (Wright, 2006). In deze gevalstudie besluiten ouders na 27 jaar huwelijk te scheiden en wordt de BDSM-voorkeur van de moeder misbruikt in de rechtszaak rond de voogdij van hun kind. Beide ouders hadden ondertussen nieuwe relaties, en de moeder had in de nieuwe seksuele relatie haar voorkeur voor BDSM ontdekt. Hoewel er nooit sprake was van kindermishandeling, werd het bezoekrecht van de moeder tot het minimale beperkt en werd ze verplicht een psychotherapeutisch traject en tal van andere educatieve trajecten te volgen (Klein & Moser, 2006).

Uit dit en soortgelijke onderzoek blijkt dat de stigmatisering van de populatie met een BDSM-voorkeur zowel op het niveau van de bevolking als op het niveau van de hulpverleners als op het niveau van de staat speelt en bovendien nog te vaak wordt geassocieerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag (Seeuws & Waterschoot, 2018).

De associatie blijkt volgens oudere en meer recente exploratieve onderzoeken geheel onterecht net omdat expliciete toestemming enorm van belang is en er vooraf over de regels van het spel wordt onderhandeld (Coppens et al., 2019; Holvoet et al., 2017).

Het concept consent moet begrepen worden vanuit uiterlijk waarneembare gedragingen, en ook vanuit niet-waarneembare gedachten in haar eigen subjectieve ervaringscontext (Beres, 2007). Wederzijdse seksuele toestemming zoals de organisatie Sensoa het noemt, functioneert als een seksueel kompas dat sociaal wenselijke en sociaal aanvaardbare gedragingen aangeeft (Frans & De Bruycker, 2012) opdat de prevalentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag beperkt kan worden (Jozkowski et al., 2013; Warren et al., 2015).

De incongruentie tussen de normatieve definitie van consent en de subjectieve definitie van consent beaamt volgens sommige onderzoekers de (seksuele) ongelijkheid die heerst binnen onze moderne samenleving (Fenner, 2017) die op haar beurt de prevalentie van seksueel geweld in de hand werkt (Warren et al., 2015). Slachtoffers van seksueel geweld rapporteren na het misbruik naast somatische - en reproductieve - moeilijkheden, ook psycho-traumatische, relationele, seksuele en socio-economische moeilijkheden (Buysse et al., 2013; Keygnaert et al., 2018).

Wanneer kennis over consent, of seksuele toestemming, als essentiële wetenschap wordt geïmplementeerd, wordt er automatisch ook aandacht besteed aan gezonde seksuele interacties tussen seksueel interactiecompetente partijen en uiteindelijk dus een kwalitatievere seksuele, maar ook psychologische en somatische gezondheid van de bevolking (Brady et al., 2018; Curtis & Burnett, 2017; Jozkowski et al., 2018; Muehlenhard et al., 2016; Warren et al., 2015).

De vanzelfsprekende plaats die consent zo goed als afdwingt in de interactie tussen BDSM'ers getuigt van een enorm onbenut leerpotentieel en brengt ons tot de onderzoeksvraag: "Wat is de betekenis van consent en hoe beleven homoseksuele mannen met een voorkeur voor BDSM consent in een BDSM-context?" en de deelvragen; "Hoe beleven homoseksuele mannen BDSM?", "Wat is de plaats van (non-)consent bij het initiëren van BDSM-interacties?", "Wat is de plaats van (non-)consent binnen BDSM-interacties?" en "Hoe wordt de grens bewaakt tussen bevredigend BDSM-gedrag en seksueel grensoverschrijdend gedrag?".

Om de reden dat er in de afgelopen jaren geen tot weinig kwalitatief of integratief onderzoek werd gedaan (Brady et al., 2018; Hust et al., 2017; Lofgreen et al., 2017), poogt dit onderzoek aan de hand van de integratie van kwantitatief en kwalitatief een antwoord te vinden op deze onderzoeksvragen.

In deze masterproef wordt allereerst de beschikbare literatuur rond consent binnen een BDSM-context geschetst. Nadien wordt het eigenlijke onderzoeksdesign toegelicht, evenals de samplingmethode. In datzelfde hoofdstuk wordt ook de procedure van het onderzoeksproces en het dataverwerkingsproces beschreven. Vervolgens worden de resultaten van de vragenlijsten en de interviews gerapporteerd. Tot slot worden de resultaten in het licht van de beschikbare literatuur uitgezet. In datzelfde hoofdstuk wordt er stilgestaan bij de beperkingen van dit onderzoek. Uiteindelijk wordt deze masterproef afgesloten met een conclusie en eventuele aanbevelingen voor onderzoek in de toekomst.

HOOFDSTUK 1: LITERATUURSTUDIE

Om in dit eerste hoofdstuk een integratie van de beschikbare literatuur te schetsen, werd de methodologische strategie van Arksey en O'Malley (2005) gevolgd. De onderzoekers beschrijven een systematische methode om relevante literatuur binnen een vooropgesteld onderzoeksveld te verzamelen, te onderzoeken en te analyseren in functie van de inhoudelijke relevantie.

In de eerste fase van de literatuurstudie werd vanuit de onderzoeksvraag een onderzoeksprotocol opgezet waarin de zoektermen werden geformuleerd opdat de literatuur verzameld kon worden, specifiek rond de variabelen die aan de onderzoeksvraag gekoppeld zijn. Nadien werd de literatuur verkend in de elektronische databanken Limo, ScienceDirect en Web of Science aan de hand van volgende zoektermen en verschillende combinaties daarvan; 'sexual interaction', 'sexual behavior', 'sexual communication', 'consent', 'sexual consent', 'perception', 'BDSM', 'SM', 'bondage', 'discipline', 'sadism', 'masochism', 'domination', 'submission' en 'gay men'. Ook artikels of auteurs aangeraden door betrokken docenten of anderen werden in deze databanken gezocht.

Deze zoekresultaten vormden een eerste aanzet tot het verkennen van de aanwezige literatuur. Omdat deze eerste zoekopdrachten een ruim literatuuraanbod genereerde, werden enkele algemene inclusiecriteria geïmplementeerd. De zoekopdrachten werden steeds gelimiteerd tot 'full text' artikels met een publicatieperiode tussen 2010 en 2020, die bovendien online toegankelijk zijn. Daarnaast werden de artikels geselecteerd op basis van de doelgroep waarop het onderzoek van toepassing was en het verband met de vooropgestelde variabelen. Onderzoek dat niet aan deze inclusiecriteria voldeed, werd niet weerhouden in dit onderzoek. De zoekresultaten werden allereerst geselecteerd op basis van hun titel. Indien de titel relevant bleek, werd een tweede selectie gemaakt op basis van een analyse van het abstract. Tot slot werden de meest relevante artikels in hun volledigheid geanalyseerd, met de onderzoeksvraag in het achterhoofd.

Aangezien de zoekopdrachten voldoende relevante informatie genereerde, werden de zoekopdrachten niet verder gelimiteerd. Aangehaalde 'keywords' en referenties binnen deze eerste literatuurverzameling werden eveneens bestudeerd. Deze artikels werden daarenboven ook geselecteerd op basis van de titel, het abstract en het verband met de vooropgestelde variabelen.

BDSM IN DE LITERATUUR

1.1 De definitie van BDSM

1.1.1 De determinatie van BDSM

Het containerbegrip BDSM bundelt verschillende soorten activiteiten, al dan niet seksueel, gekoppeld aan bondage & discipline, dominantie & submissie en sadisme & masochisme waarbij er van een continuüm aan machtsdynamieken wordt gebruikgemaakt (Faccio et al., 2014; Sebastianus, 2020). Daar bondage & discipline en sadisme & masochisme eerder verwijzen naar de fysieke machtsverhoudingen, verwijst dominantie & submissie naar de psychologische machtsverhoudingen (Bezreh et al., 2012).

Sinds enkele jaren proberen onderzoekers bewust alle letters van het acroniem te includeren en zich niet alleen toe te spitsen op het stigmatiserende en medicaliserende SM (Mesdag, 2014). Op die manier proberen onderzoekers BDSM, omwille van de intense relationele intimiteit, te erkennen als een volwaardige expressievorm van de menselijke seksualiteit (Sagarin et al., 2009).

Vanwege de aandacht die gaat naar het mantra “veilig, verstandig en vrijwillig” onderscheidt het letterwoord zich van pathologiserende termen zoals beschreven in de DSM-5⁴, de ICD-10/11⁵ en het strafrecht (Kolmes et al., 2006; Sebastianus, 2020). Andere letterwoorden zoals SSC⁶ en RACK⁷ die principieel in BDSM verweven zitten, tonen aan dat het cruciaal is om BDSM te onderscheiden van psychiatrie en justitie (Brown et al., 2019; Klein & Moser, 2006).

Desondanks worden verschillende termen in de literatuur nog vaak met elkaar verward (Joyal et al., 2015). En hoewel er nog geen universeel geaccepteerde definitie circuleert in het onderzoeksveld, lijken verschillende experts te besluiten dat er telkens zeven basiscomponenten terugkeren; een hiërarchische machtsstructuur, intense fysieke en psychologische stimulatie, seksuele stimulatie, restricties, bondage, rollenspelen en fantasieën (Powls & Davies, 2012).

⁴ De 5de editie van het *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, een classificatiesysteem waarin internationale afspraken zijn gemaakt rond psychiatrische ziektebeelden.

⁵ De 11de editie van *International Classification of Diseases*, een internationaal classificatiesysteem rond ziektebeelden, zal seksueel masochisme uiteindelijk verwijderen.

⁶ Safe, sane and consensual

⁷ Risk aware consensual kink

BDSM wordt in de literatuur voorlopig begrepen als seksueel gedrag dat een bepaalde machtsverhouding tussen twee of meerdere mensen vertoont en/of het gebruik van (pijnlijke) sensaties om tot seksuele bevrediging te komen (Brown et al., 2019).

1.1.2 De prevalentie van BDSM

In de recente literatuurreview van Brown en collega's wordt bevestigd dat de prevalentiecijfers moeilijk te bevatten blijken (Brown et al., 2019). Niet alleen omdat de definitie van BDSM nog niet op punt staat, maar ook omdat het stigma van BDSM waarschijnlijk tot een onder-rapportering leidt, toont onderzoek naar de prevalentie van BDSM uiteenlopende conclusies aan (Coppens et al., 2019; Holvoet et al., 2017; Powls & Davies, 2012).

Uit het grootschalig onderzoek van Kinsey⁸ (1954) bleek dat ongeveer 12% van de vrouwen en 22% van de mannen opgewonden raakten van een sadomasochistisch verhaal. Sinds deze revolutionaire publicatie tonen steeds meer studies aan dat atypische seksuele interesses frequenter voorkomen dan initieel gedacht werd (De Neef et al., 2019).

In 1987 waagde Moser zich voor het eerst sinds Kinsey aan de prevalentiecijfers omtrent BDSM en concludeerde, volgens een ruwe schatting, dat miljoenen Amerikanen zich bezighielden met activiteiten die aan SM gelinkt konden worden (Moser & Levitt, 1987). Australisch onderzoek uit 2003 weerlegde deze hoge cijfers voor het eerst. Uit ongeveer 20.000 telefonische interviews met mannen en vrouwen tussen 16 en 59 jaar bleek 2,2% van de mannen en 1,3% van de vrouwen ervaring te hebben met BDSM (Richters et al., 2003). Deze cijfers werden in 2008 bevestigd door een vervolgonderzoek (Richters et al., 2008). In 2014 volgde een tweede studie die dezelfde methode volgde waaruit bleek dat de cijfers licht stegen tot 2,5% bij de mannen en 1,6% bij de vrouwen (Richters et al., 2014).

Andere onderzoekers rapporteren net cijfers die ver boven Kinseys bevindingen uitstijgen (Kolmes et al., 2006). De vragenlijststudie van Renaud en Byers uit 1999 die net geen 300 Canadese studenten tussen 18 en 45 jaar oud bevroeg, toonde aan dat om en bij 65% al eens had gefantaseerd over bondage (Renaud & Byers, 1999). Andere onderzoekers vonden gelijkaardige resultaten bij 137 vrouwelijke studenten tussen 18 en 40 jaar oud (Strassberg & Locker, 1998).

⁸ Alfred Kinsey deed grootschalig onderzoek naar de menselijke seksualiteit. Hij interviewde meer dan 10.000 mannen en vrouwen en ontdekte dat de Amerikanen minder conventioneel gedrag stelde dan gedacht.

In opdracht van minister van Veiligheid en Justitie vond een Nederlands onderzoeksbureau dat tot 10% van de bevolking fantaseert over BDSM-gerelateerde handelingen (Kruize et al., 2014). En ook de cijfers uit het meest recente onderzoek sluiten dichterbij Kinsey (Coppens et al., 2019; Holvoet et al., 2017; Joyal & Carpentier, 2017).

In 2016 werden 1040 participanten tussen 18 en 65 jaar oud uit Quebec gerekruteerd door Joyal en Carpentier (2017) om deel te nemen aan een interview over parafiele seksualiteit. Uit het onderzoek bleek dat 19,2% van de mannelijke participanten en 27,8% van de vrouwelijke participanten masochistische verlangens rapporteerden en dat 13,9% van de mannelijke participanten en 23,7% van de mannelijke participanten masochistische gedragingen rapporteerden. De cijfers van sadisme lagen beduidend lager; 9,5% van de mannelijke participanten en 5,1% van de vrouwelijke participanten rapporteerden sadistische verlangens en 7,4% van de mannelijke participanten en 3,9% van de vrouwelijke participanten rapporteerden sadistische gedragingen (Joyal & Carpentier, 2017). De Belgische cijfers uit het cross-sectioneel onderzoek van Holvoet en collega's (2017) lagen in dezelfde lijn. De vragenlijst bereikte ongeveer 1.000 Belgen tussen 18 en 65 jaar oud en bevroeg 54 BDSM-gerelateerde activiteiten vanuit een dominant en submissief perspectief. Ongeveer 30% van de participanten gaf aan nog nooit over BDSM gefantaseerd te hebben en ook geen enkele praktiserende ervaring te hebben met BDSM. Bijna de helft van de participanten had minstens één keer één van de 54 BDSM-activiteiten beoefend en ongeveer 20% had al minstens één keer gefantaseerd over één van de 54 BDSM-activiteiten. Tevens bleek uit de studie dat 26% van de participanten interesse in BDSM vertoonde en dat 12,5% één of meerdere van de 54 BDSM-activiteiten op regelmatige basis beoefende. Tot 7,6% identificeerde zichzelf als BDSM'er. In de studie viel bovendien op dat de cijfers voor dominantie en submissie niet significant verschilden en bovendien sterk met elkaar correleerden. Over het algemeen lagen de cijfers van de mannelijke participanten ook significant hoger dan bij de vrouwelijke participanten (Holvoet et al., 2017). Drie jaar later werden deze cijfers bevestigd door een nieuw prevalentieonderzoek bij ongeveer 1.000 deelnemers uit de algemene populatie en ongeveer 300 participanten met een BDSM-achtergrond (Ten Brink et al., 2020).

Enkele studies hebben gelijkaardige gendereffecten vastgesteld (Brown et al., 2019). Uit een studie in 2001 bij 184 Finse BDSM'ers bleek dat de mannelijke participanten vaker hyper-masculien gedrag stelden dan de vrouwelijke participanten. Daarenboven bleek dat de homoseksuele mannen vaker dan heteroseksuele mannen hyper-masculien gedrag vertoonden. De onderzoekers operationaliseerden hypermasculiniteit in BDSM-activiteiten zoals fisten⁹, watersports¹⁰ enzoverder (Alison et al., 2001; Nordling et al., 2006).

De studie van Zurbriggen en Yost (2012) toonde aan dat mannen vaker zouden fantaseren over scenario's met zichzelf in de hoofdrol als dominant en dat vrouwen vaker zouden fantaseren over scenario's met zichzelf in de hoofdrol als onderdanige (Zurbriggen & Yost, 2012). Een aantal jaren later toonden de onderzoeken van Dawson et al. (2016) en Botta et al. (2019) aan dat mannen zich vaker lijken te identificeren met dominantie en dat vrouwen zich vaker lijken te identificeren met submissie. De vrouwelijke participanten bleken daarin bovendien ook minder rigide en haalden vaker plezier uit sadomasochistische ervaringen (Botta et al., 2019; Dawson et al., 2016). Martinez' (2018) studie naar rolidentiteit bij BDSM'ers legde een significante relatie tussen gender en rolfluiditeit bloot. Uit deze resultaten werd er geconcludeerd dat voornamelijk vrouwen zich als switch¹¹ identificeerde, gevolgd door een subtiele minderheid van de homoseksuele mannen en uiteindelijk de heteroseksuele mannen. Enkel personen die zich als queer of panseksueel identificeerden, scoorden nog hoger op rolfluiditeit (Martinez, 2018). Lammers en Imhoff (2016) durven concluderen dat deze resultaten aantonen dat BDSM individuen niet beteugelt, maar net bevrijdt van gendernormen (Lammers & Imhoff, 2016).

1.1.3 De etiologie van BDSM

De auteurs van de recente reviewstudie naar de biopsychosociale aspecten van BDSM inventariseerden enkele theorieën die de etiologie van BDSM-interesses zouden kunnen verklaren (Brown et al., 2019). Het pathologiserende paradigma veronderstelt dat de interesse in BDSM vanuit neurobiologisch perspectief een uiting is van een psychosomatische aandoening, dat de interesse in BDSM vanuit feministisch-sociologisch perspectief een uiting is van het vrouwonvriendelijke patriërchaat en dat de interesse in BDSM vanuit psychodynamisch perspectief een uiting is van vroegkinderlijk trauma en/of een psychopathologische aandoening (Cross & Matheson, 2006).

⁹ Een ander woord voor vuistneuken dat verwijst naar het vaginaal of anaal inbrengen van (een gedeelte van) de hand.

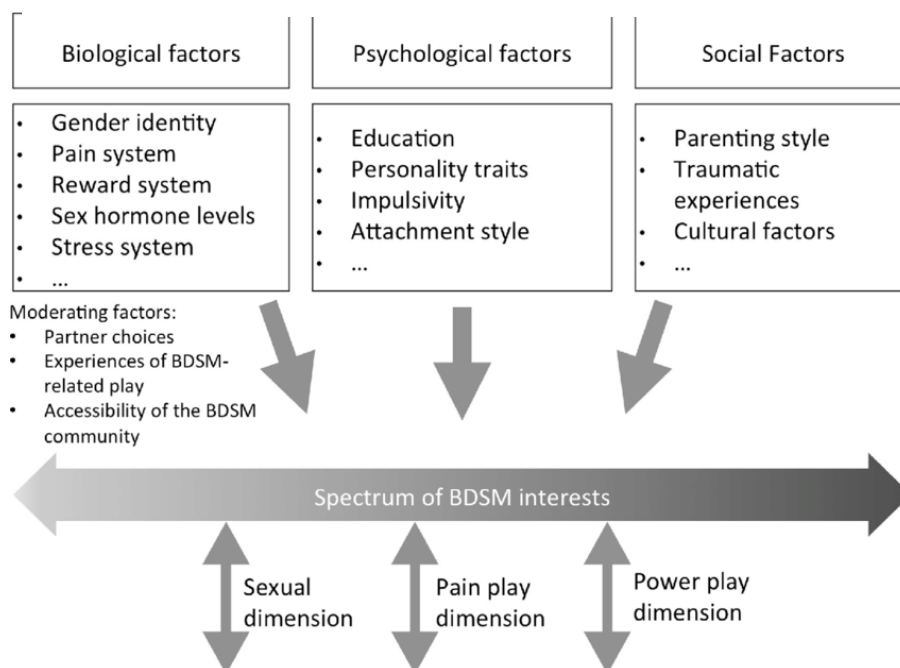
¹⁰ Een ander woord voor plasseks.

¹¹ Een term om te verwijzen naar een persoon die de rol van dominant of onderdanige aanneemt afhankelijk van diens humeur, de partner, enzoverder.

Het alternatieve paradigma veronderstelt dat de interesse in BDSM een natuurlijke variatie is die vanuit Baumeisters *Escape From Self* theorie (1990) verklaard zou kunnen worden. Deze theorie benadert de interesse in BDSM als een ontsnappingsroute voor de stresserende verantwoordelijkheid en autonomie, of nog als een functioneel copingmechanisme voor de Westerse ik-cultuur (Brown et al., 2019).

De huidige consensus in de literatuur zoals beschreven in de review van De Neef en collega's (2019) luidt dat intimiteit en seksualiteit gelinkt aan BDSM verklaard kunnen worden vanuit het biopsychosociaal model zoals weergegeven in Figuur 1. Zowel de (evolutionair-) biologisch dimensie, als de psychologische dimensie als de sociale dimensies werden in het verleden uitvoerig onderzocht, maar zonder significant resultaat. Indien BDSM als een continuüm aan interesses wordt benaderd, zou ieders unieke synthese van verschillende interesses telkens vanuit een integratie van biologische, psychologische en sociale (en culturele) factoren kunnen worden verklaard. De overvloedige aanwezigheid van beschrijvende onderzoeken bewijzen dat deze benadering tot op heden niet voldoende weerspiegeld wordt in wetenschappelijk onderzoek (De Neef et al., 2019).

Figuur 1. Het biopsychosociaal model toegepast op BDSM-interesses

Noot. Herdrukt van Bondage-discipline, dominance-submission and sadomasochism (BDSM) from an integrative biopsychosocial perspective: A systematic review door De Neef, N., Coppens, V., Huys, W., & Morrens, M. (2019). *Sexual Medicine*, 7(2), 129-144.

Het onderzoek naar de etiologie van BDSM haalt voorlopig hoogstens enkele correlaties aan, maar kan zich niet uitspreken over causaliteit. Bovendien worden de resultaten steeds door andere onderzoekers ontkracht. In de beschikbare literatuur valt op dat de etiologie van BDSM nog niet voldoende is onderzocht in het licht van genetische, hormonale of neurologische processen (Brown et al., 2019).

In het toekomstig onderzoek naar de etiologie van BDSM zouden onderzoekers zich meer moeten focussen op de onderliggende mechanismes van BDSM-interesses, met een specifieke nadruk op de biologische mechanismen die onderzoekers aan de Universiteit Antwerpen recent behelsde (Wuyts et al., 2020).

1.2 De praktijk van BDSM

1.2.1 De demografie van BDSM

De studie van Brown en collega's (2017) stelt uit de meerderheid van het prevalentieonderzoek naar BDSM vast dat de hooggeschoolde jongvolwassen van witte afkomst het prototype BDSM'er is (Brown et al., 2017; Lodi-Smith et al., 2014; Monteiro Pascoal et al., 2015; Richters et al., 2014; Weaver, 2014), dat althans wil deelnemen aan wetenschappelijk onderzoek (Brown et al., 2019). Verschillende studies toonden daarnaast een verhoogde prevalentie van alternatieve relatievormen in vergelijking met een populatie zonder voorkeur voor BDSM; twee studies toonden aan dat 32% tot 40% van de participanten een non-monogame of poly-amoureuze relatie had (Connolly, 2006; Rehor, 2015), een derde studie toonde aan dat tot 31,5% een BDSM-relatie had naast een primaire romantische relatie (Weaver, 2014) en een vierde studie toonde aan dat tot 14% van de participanten in een poly-amoureuze relatie zat (Botta et al., 2019). Bovendien vonden verschillende studies een correlatie tussen non-heteroseksualiteit en BDSM terug (Brown et al., 2019). De meest recente studie van Botta en collega's (2019) rapporteerde dat slechts 40% van de mannen en 30% van de vrouwen zich als heteroseksueel identificeerden (Botta et al., 2019).

Onderzoek naar de seksuele ervaring toont dat ze BDSM'ers vaker op vroegere leeftijd een eerste seksuele ervaring opdoen. Gemiddeld gezien zouden BDSM'ers ook meer seksuele partners en meer seksuele ervaring hebben (Oliveira Júnior & Abdo, 2010; Richters et al., 2014; Tomassilli et al., 2009). BDSM'ers zouden significant minder vaak seksuele problemen rapporteren, maar zouden in vergelijking met de algemene populatie niet significant meer of minder seksuele opwinding rapporteren en zouden in vergelijking met de algemene populatie ook niet significant meer of minder tevreden zijn over hun seksleven (Monteiro Pascoal et al., 2015).

Uit het onderzoek van Oliveira Júnior en Abdo (2010) bleek dat onconventioneel seksueel gedrag, zoals BDSM, positief correleerde aan de prevalentie van HIV (Oliveira Júnior & Abdo, 2010). Uit een studie naar seksuele gezondheid in de zogenoemde *gay leather community*¹² toont aan dat een leerling tot 61% meer kans heeft om hiv-positief te zijn. De onderzoekers benadrukken dat de uitspraak voorzichtig benaderd moet worden en dat de bevinding meer onderzoek noodzaakt om onderbouwde uitspraken te doen (Moskowitz et al., 2011).

1.2.2 De aard van BDSM

Vermits klinische experts een zelfbepalend karakter toeschrijven aan het acroniem BDSM, wordt er een enorme diversiteit aan activiteiten erkend (Graham et al., 2016; Moser & Levitt, 1987). Tot op heden schort het aan een duidelijk wetenschappelijk kader, maar desalniettemin wordt de diversiteit aan BDSM-activiteiten uiteengezet op een continuüm van zachte en harde handelingen (Coppens et al., 2019). Doorheen het laatste lustrum probeerden een aantal onderzoekers verschillende activiteiten op te lijsten om bij te dragen tot een meer wetenschappelijke visie omtrent BDSM (Sebastianus, 2020). In 2015 verscheen een eerste opsomming van onconventionele seksuele handelingen (Rehor, 2015), die in 2017 als inspiratie diende voor de ontwikkeling van *The SadoMasochistic Checklist* (2017) uit de hand van Weierstall en Giebel. Met deze checklist van 24 items trachtten de onderzoekers een betrouwbaar en valide instrument te ontwikkelen om de frequentie van BDSM-gedrag te beoordelen, specifiek toegepast op het niveau van dominantie en submissie (Weierstall & Giebel, 2017).

In 2018 bracht queer-sociologe Brandy Simula met haar literatuurstudie een categoriaal kader naar buiten dat BDSM vervatte in impact play (bijvoorbeeld flogging¹³, caning¹⁴, enz.), bondage (bijvoorbeeld met handboeien, touw, tape enz.), psychologische vernedering (bijvoorbeeld bespugen, beplassen, enz.), 'service' (bijvoorbeeld dienen als meubelstuk, huishoudhulp enz.), sensorische en/of seksuele deprivatie (bijvoorbeeld met een blinddoek, een peniskooi, enz.), tijdelijke en/of permanente lichaamsmodificaties (bijvoorbeeld tatoeages, piercings, enz.) en machtsuitwisseling (bijvoorbeeld

¹² The leather community is een begrip ontstaan in de homogemeenschap in de jaren zestig om zich af te zetten tegen het beeld van de stereotype 'vrouwelijke' homo. Ze kleedden zich zoals politieofficieren om hun mannelijkheid te benadrukken. Later zal de ledercultuur zich over de hele wereld weten te nestelen in de homocultuur.

¹³ Een flogger is een soort zweep met verschillende stroken gemaakt uit suède, leder of rubber. Deze zweep wordt vaak als 'opwarmzweep' gebruikt omdat de impact en/of pijn beter gedoseerd kan worden.

¹⁴ Een cane in dunne stok gemaakt uit bamboe, leder, rubber, of andere materialen. Een cane wordt vaak gericht gebruikt en veroorzaakt meer impact en/of pijn.

rollenspelen zoals puppy play¹⁵) waarmee ze BDSM niet langer limiteerde tot enkel de dimensie van dominantie en submissie (Simula, 2019). Een meer uitgebreide versie van deze niet-limitatieve lijst circuleert onder de Vlaamse BDSM'ers en wordt door hen gebruikt om de potentiële match met nieuwe partners in te schatten en de match met bestaande partners te evalueren (Sebastianus, 2020).

De meest recente studie integreert deze verschillende visies en definieert de praktijk van BDSM als "alle activiteiten die worden toegepast in een in een interpersoonlijke (seksuele) spel-context, waaronder machtsuitwisseling, fysieke beperkingen en sensorische stimulatie" (Coppens et al., 2019). Deze studie bevestigt tevens ouder onderzoek waarin wordt gesteld dat BDSM niet louter een seksuele activiteit is (Pitagora, 2016; Williams et al., 2016). Reeds in 2015 toonde interviews met 15 asexuele BDSM'ers aan dat niet het seksueel verlangen, maar wel het verlangen naar relationele intimiteit de meest voornamelijk beweegredenen van deze participanten bleek te zijn (Sloan, 2015).

Om die reden wordt het kader waarbinnen uiteenlopende BDSM-activiteiten plaatsvinden een 'scene' of een 'spel' genoemd. De plaats waar twee of meerdere BDSM'ers elkaar ontmoeten, wordt gekenmerkt door duidelijk afgelijnde grenzen waarbinnen vooraf bepaalde handelingen zich afspelen met wederzijdse toestemming (Holt, 2016). Binnen zo'n scene kunnen verschillende rollen opduiken, zo verwijzen 'top', 'bottom' en 'switch' naar de positie (actief of passief) die iemand inneemt tijdens een BDSM-scene. Iemand die zich identificeert als top, stuurt het spel aan en iemand die zich identificeert als bottom ondergaat het spel. Iemand die zich identificeert als switch, wisselt tussen de posities afhankelijk van de voorkeur van zichzelf en de ander(en) (Holvoet et al., 2017; Martinez, 2018; Sebastianus, 2020).

Uit Martinez' (2018) studie naar de fluiditeit van BDSM-rollen bleek dat de meeste (mannelijke) BDSM'ers hun positie tijdens het spel eerder als een identiteit ervaren die zich eerder duurzaam presenteert. De rollen 'dominant' en 'submissief' representeren deze relatieve duurzaamheid en verwijzen naar de rol die iemand inneemt in de machtsverhouding tijdens het spel. Iemand die zich identificeert als dominant, stuurt het gedrag van de ander en het BDSM-spel aan. Echter, ook op dit niveau kan er gewisseld worden tussen de rolidentiteiten (Martinez, 2018).

Individuele titels zoals 'Meester'¹⁶ en 'slaaf' leunen dicht aan bij de lading van de BDSM-rolidentiteit, maar verwijzen daarentegen naar de positie die iemand inneemt in de relatie, of de machtsverhouding over verschillende levensdomeinen heen (Martinez, 2018; Simula, 2019).

¹⁵ Puppy play is een rollenspel dat het klassieke Meester-en-slaaf-scenario op een meer speelse manier benadert.

¹⁶ In de BDSM worden dominanten vaak met een hoofdletter weergegeven om de machtsverhoudingen te intensifiëren.

Andere benamingen zoals 24/7¹⁷ en TPE¹⁸ bewijzen niet alleen dat BDSM onderdeel kan zijn van een (romantische) relatiestructuur (Ten Brink et al., 2020), maar bewijzen overigens ook dat er een grote variabiliteit aan BDSM-relaties bestaat (Kruize et al., 2014). De grote variabiliteit in BDSM vertrekt steeds vanuit gelijkwaardigheid en kent te allen tijde een duurzame focus op wederzijdse vrijwilligheid, wederzijds respect en wederzijds vertrouwen (Martinez, 2018; Sebastianus, 2020).

1.2.3 De psychologie van BDSM

Hoewel er binnen de psychoseksuele literatuur steeds meer aandacht gaat naar seksueel gedrag dat lijkt af te wijken van de norm, blijft het debat rond BDSM tot nu toe erg verhit (Brown et al., 2019; Wismeijer & van Assen, 2013).

Verschillende studies naar het psychosociaal functioneren van BDSM'ers rapporteren vergelijkbare resultaten met een controlegroep (Connolly, 2006; De Neef et al., 2019; Klement et al., 2016; Richters et al., 2014). Ondanks wat tegenkating tonen de meeste studies aan dat depressieve gevoelens in vergelijking met de algemene populatie minder vaak voorkomen bij BDSM'ers (Connolly, 2006). Een andere studie bevestigt deze bevinding en voegt toe dat dezelfde tendens opgaat voor angstklachten. Desalniettemin lijkt datzelfde onderzoek aan te geven dat BDSM'ers vaker het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld en posttraumatische stress (Oliveira Júnior & Abdo, 2010). Een onderzoek uit 2000 haalde niet alleen deze zelfde correlaties al aan, maar stelde ook meer suïcidale gedachten vast bij personen met een voorkeur voor BDSM (Nordling et al., 2006). Datzelfde onderzoek constateerde dat BDSM'ers vaker psychosomatische hulp zochten, maar later zouden andere onderzoekers aantonen dat de psychologische moeilijkheden meestal gelinkt zijn aan de stigmatisering van BDSM en niet direct aan BDSM an sich. De aanwezigheid van psychische moeilijkheden zou dus niet per definitie samenvallen met de aanwezigheid van een klinische psychologisch of psychiatrisch probleem (Brown et al., 2017; Ten Brink et al., 2020).

Bovendien staat de causaliteit van deze bevindingen ter discussie aangezien de studies die psychische moeilijkheden rapporteren een heel breed spectrum aan atypische seksuele interesses, en dus ook parafiele stoornissen zoals bijvoorbeeld een pedofiele stoornis, includeren in een veelal kleine steekproef (Brown et al., 2019). Ondanks de potentiële aanwezigheid van psychische moeilijkheden, rapporteren BDSM'ers ietwat hogere niveaus van subjectief welbevinden (Kolmes et al., 2006; Richters

¹⁷ 24/7 verwijst naar BDSM als een lifestyle die 24 uur per dag en 7 dagen per week is geïnstalleerd.

¹⁸ Total power exchange verwijst een relatie waarin vrijwillig de totale macht en zeggenschap, ook over het dagelijks leven, vrijwillig wordt overgegeven aan de Dominant(e).

et al., 2008; Wismeijer & van Assen, 2013).

Eveneens wordt er uit persoonlijkheidsonderzoek een relatief goede psychologische gezondheid geconstateerd bij personen met een voorkeur voor BDSM (Wismeijer & van Assen, 2013). In de meeste studies werd persoonlijkheid geconceptualiseerd volgens de vijf persoonlijkheidsdimensies uit de *Big Five persoonlijkheidstheorie* van Lewis R. Goldberg (Shafer, 2001). Deze theorie definieert persoonlijkheid in vijf dimensies; neuroticisme, extraversie, openheid, consciëntieusheid en altruïsme (Goldberg, 1990). De *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R)* van Costa en McCrae (1992) is één van de belangrijkste instrumenten om deze vijf persoonlijkheidsdimensies te operationaliseren en te inventariseren: zo worden angst, ergernis, depressie, schaamte, impulsiviteit en kwetsbaarheid onder neuroticisme (emotionele stabiliteit) geclassificeerd; worden hartelijkheid, sociabiliteit, dominantie, energie, avonturisme en vrolijkheid onder extraversie geclassificeerd; worden fantasie, esthetiek, gevoelens, verandering, ideeën en waarden onder openheid (originaliteit/intellectualiteit) geclassificeerd; worden vertrouwen, oprechtheid, zorgzaamheid, inschikkelijkheid, bescheidenheid en medeleven onder altruïsme (mildheid) geclassificeerd en worden doelmatigheid, ordelijkheid, betrouwbaarheid, ambitie, zelfdiscipline en bedachtzaamheid onder consciëntieusheid (gewetensvolheid/zorgvuldigheid) geclassificeerd (Costa & McCrae, 1992).

Onderzoek heeft uitgewezen dat deze dimensies tot op zeker hoogte geassocieerd kunnen worden aan seksualiteit en seksuele tevredenheid (Shafer, 2001; Wismeijer & van Assen, 2013). Uit het onderzoek van Shafer (2001) bleek dat neuroticisme negatief correleerde met relationele stabiliteit en relationele tevredenheid, dat extraversie negatief correleerde met erotofobie en positief correleerde met seksuele aantrekkelijkheid en dat openheid negatief correleerde met promiscuïteit. Bovendien leek openheid iemands seksuele attitudes en kennis te voorspellen (Shafer, 2001).

Het onderzoek van Wismeijer en van Assen (2013) probeert op een exploratieve manier relaties te vinden tussen de persoonlijkheidsdimensies en BDSM-interesses. Aan de hand van online vragenlijst konden ze de persoonlijkheidskenmerken van ongeveer 900 BDSM'ers vergelijken met die van ongeveer 430 niet-BDSM'ers. Uit de resultaten bleek dat BDSM'ers minder neurotisch, meer extravert en meer gewetensvol zijn dan de personen uit de controlegroep. Daarnaast bleken BDSM'ers meer open te staan voor nieuwe ervaringen en bleken ze minder gevoelig voor afwijzing. De mannelijke dominante participanten bleken bovendien vaker veilig gehecht te zijn dan de participanten uit de controlegroep en de vrouwelijke participanten bleken minder angstig gehecht te zijn dan de participanten uit de controlegroep. De vrouwen bleken minder behoefte te hebben aan goedkeuring en meer vertrouwen te hebben in hun relaties (Wismeijer & van Assen, 2013).

Een jaar later concludeerde een studie die gericht differentieerde tussen de verschillende rollen binnen de BDSM-gemeenschap dat BDSM'ers in vergelijking met de algemene populatie naast de bevindingen van vorige studie ook niet afwijkend scoorden op het verlangen naar controle of empathie, ongeacht de rol waarmee ze zich identificeren. Al scoorden dominante BDSM'ers ietwat hoger op extraversie en het verlangen naar controle dan submissieve BDSM'ers en scoorden dominante BDSM'ers ietwat lager op openheid, emotionaliteit en inschikkelijkheid dan submissieve BDSM'ers (Weaver, 2014).

De conclusies van deze studies suggereren dat BDSM'ers niet gekenmerkt worden door psychopathologie, maar wel door veerkracht en autonomie. Tot slot concludeerde de onderzoekers dat het subjectief welbevinden van BDSM'ers hoger lag dan in de controlegroep (Brown et al., 2019; Weaver, 2014; Wismeijer & van Assen, 2013).

Eerder toonde onderzoek al aan dat iemands subjectief welbevinden beïnvloed kan worden door het bewustzijn over de eigen seksuele identiteit en de communicatie ervan naar seksuele partners toe (Ahlers et al., 2011). Aangezien een BDSM-spel valt of staat met wederzijdse toestemming en communicatie van seksuele verlangens zou dit de positieve correlatie tussen BDSM en het subjectief welbevinden kunnen verklaren (Wismeijer & van Assen, 2013).

In 2013 bewees Pitagora deze hypothese met haar onderzoek naar de non-pathologische expressies van BDSM (Pitagora, 2013). De onderzoekster meent dat BDSM-interacties individuen op verschillende manieren positief kunnen beïnvloeden, op voorwaarde dat er sprake is van toestemming. Zo zou het ontdekken en het communiceren van persoonlijke (seksuele) verlangens het zelfbewustzijn stimuleren waardoor sociale en romantische relaties aan meer intense lagen van intimiteit winnen die haar respondenten omschrijven als de therapeutische laag van BDSM (Pitagora, 2013).

De recente studie van Wuyts en collega's (2020) vond hogere cortisolniveaus terug bij BDSM'ers waaruit ze durven besluiten dat koppels die aan BDSM doen zich over het algemeen meer verbonden voelen met elkaar (Wuyts et al., 2020).

1.3 De geschiedenis van BDSM

In 1960 deed een archeoloog een opmerkelijke ontdekking in de *Tomba della Fustigazione* te Italië. In *The Tomb of Whipping*, zoals deze begraafplaats ook wel wordt genoemd, werd een fresco teruggevonden dat dateert uit 490 v.C. Het fresco waarop twee mannen een vrouw in een erotische context floggen, is wellicht de oudste afbeelding van wat nu BDSM wordt genoemd (Doshi, 2015). In de tweede eeuw n.C. zal het Indiase leerboek voor seksuele handelingen *Kamasutra* het meest bekende werk worden waarin BDSM wordt afgebeeld en gedoceerd (Cardoso, 2018).

Later zal de term 'Sadomasochisme' ontleend worden aan twee historische figuren. Met het boek *Les 120 Journées de Sodome* schokte Markies de Sade in 1785 het publiek met brutale sadistische verhalen waarmee de aristocraat zijn lezers probeerde aan te sporen om hun lusten bot te vieren en geen rekening te houden met het object van dat verlangen (de Sade, 1969). In 1870, een kleine eeuw later, beschreef Leopold Von Sacher-Masoch het verlangen naar vrouwelijke dominantie in het schijnbaar autobiografisch boek *Venus im Pelz* (Sacher-Masoch, 2000). Uiteindelijk classificeerde de Duitse psychiater Von Krafft-Ebing in 1886 het geïntegreerde concept sadomasochisme als een psychiatrische stoornis in het werk *Psychopathia Sexualis* (Newmahr, 2010).

Het pathologiseren van sadisme en masochisme zal nog tot 2013 duren wanneer de DSM-5 slechts over een parafiele stoornis spreekt in de aanwezigheid van significant lichamelijk of psychisch lijden (American Psychiatric Association, 2014). Het psychiatrisch stigma blijft desondanks nog overeind en voedt daarenboven het maatschappelijk stigma, en vice versa (Kruize et al., 2014; Seeuws & Waterschoot, 2018). In 2014 legde een journaliste tevens een hiaat van deze diagnostische methode bloot en kaartte aan dat de stigmatisering van BDSM, net zoals homoseksualiteit een geaardheid die op weerstand botst, op zichzelf tot psychische moeilijkheden leidt en dus tot de diagnose van seksueel sadisme of seksueel masochisme zal leiden (Brown et al., 2019). Ondanks de evolutie die de DSM-5 doorheen de jaren maakte, blijft het psychiatrisch stigma dus tot op heden impliciet bestaan (Mesdag, 2014; Srecko, 2018).

In 2011 heeft de erotische trilogie *50 Shades of Grey* BDSM wereldwijd op de kaart gezet. De thesis van Elise Beek (2016) analyseert het eerste boek vanuit een feministisch perspectief en moet het publiek enthousiasme meteen nuanceren omwille van problematische machtsverhoudingen en onnoemelijke stereotypes (Beek, 2016).

De bevindingen van haar thesis kunnen begrepen worden vanuit antropologisch onderzoek naar mediarepresentatie. De representatiefases van Clark proberen een onderscheid te maken tussen de verschillende gradaties van mediarepresentatie, specifiek van sociale minderheden. De eerste fase, de non-representatiefase, betekent de afwezigheid van minderheidsgroepen in de media. De tweede fase, de ridiculiseringsfase, betekent de spottende aanwezigheid van minderheidsgroepen in de media. De derde fase, de regulatiefase, betekent de beperkte en sociaal wenselijke aanwezigheid van minderheidsgroepen in de media. De vierde fase, de respectfase, betekent de alledaagse en evenwichtige aanwezigheid van minderheidsgroepen in de media (Jacobs et al., 2015). De mediarepresentatie van BDSM'ers zou op dit moment in de ridiculiserings- en regulatiefase kunnen worden gesitueerd en stoot op een representatie-paradox waar stereotypering en normalisering elkaar in een dubbele standaard ontmoeten.

De stereotype portrettingen van BDSM'ers zouden enerzijds meer zichtbaarheid opleveren in tegenstelling tot de realistische portrettingen, maar de realistische portrettingen zouden anderzijds meer positieve zichtbaarheid opleveren in tegenstelling tot de stereotype portrettingen (Barker, 2013). Meer BDSM-representatie in de media, betekent dus niet meteen dat BDSM'ers zich een deel van de sociale en culturele ruimte kunnen toe-eigenen (Heywood, 2015).

Hoewel BDSM vooralsnog in de taboesfeer blijft hangen, lijken mediafenomenen zoals Beyoncé, Kim Kardashian en Lil Nas X elementen uit de BDSM-cultuur steeds vaker te verenigen met popcultuur (Mueller, 2018; Weiss, 2006). Gender- en media experte Linda Duits (2017) vergelijkt soortgelijke artistieke keuzes met een fenomeen uit de jaren 90 van vorige eeuw, het voguen. Dankzij Madonna ontplofte deze ondergrondse dansstijl in geen tijd, maar al even snel verdween de populariteit weer waardoor de minderheidsgroep uiteindelijk even gemarginaliseerd achterbleef. Duits pleit er daardoor voor om voorzichtig te juichen (Duits, 2017). Bovendien begeven deze beroemdheden zich voornamelijk op het terrein van fetisjisme, en niet zozeer op het terrein van BDSM. Waar BDSM gebruikmaakt van bepaalde objecten of materialen om het verlangen naar machtsverhoudingen uit te drukken, wordt datzelfde object bij fetisjisme het middelpunt van het verlangen (American Psychiatric Association, 2014; Barrett, 2017).

In het boek *Venus im Pelz* (Sacher-Masoch, 2000) werd de vrouwelijke dominantie gesymboliseerd door bont. FemDom auteur Sutton stelt dat de menselijke dominantie gesymboliseerd wordt door het dragen van bont. Wanneer iemand bont draagt, zou het dus kunnen betekenen dat deze persoon de andere veroverd en/of domineert. De seksuele fascinatie voor bont zou vanuit dat idee de voorloper kunnen zijn van het leerfetisjisme (Sutton, 2003). Uit onderzoek blijkt dat een leerfetisj niet alleen de meest voorkomende fetisj is, maar dat leder bovendien vaker wordt geassocieerd met BDSM dan met fetisjisme. De feilloze integratie van de ledercultuur in de homocultuur bewijst dat fetisjisme sterker dan BDSM overeind blijft in het publieke stigma en dat fetisjisme voorlopig dezelfde lading dekt als BDSM (Barrett, 2017).

1.4 De strafbaarstelling van BDSM

Heel wat aspecten die onder het koepelbegrip BDSM horen, botsen op de wet. Omwille van de balans tussen het recht op bescherming enerzijds en het recht op zelfbeschikking anderzijds (Stevens & De Boeck, 2020) bestaat er tot dusver nog geen aangepast wettelijk kader omtrent BDSM en wordt de grijze zone voorlopig voornamelijk gekleurd vanuit de waardeoordelen van een rechter (Sebastianus, 2020). Federaal minister van Justitie Van Quickenborne wil met zijn legislatuur een absolute topprioriteit maken van de strijd tegen seksueel geweld waaronder BDSM zou kunnen vallen volgens het huidige strafrecht (Stevens & De Boeck, 2020).

Professor Liesbet Stevens, tevens experte in het seksueel strafrecht, beschrijft in haar boek *Hoe legaal te flirten?* (2019) de verschillende misdrijven waar BDSM ongeacht wederzijdse toestemming volgens een technische benadering van het Belgisch recht een probleem kan vormen. Artikel 398 van het Strafwetboek is de eerste strafrechtelijke bepaling waar BDSM tegenaan botst. In het strafwetboek wordt het artikel omschreven als: *“Hij die opzettelijk slagen of verwondingen toebrengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van zesentwintig euro tot honderd euro of met een van die straffen alleen. Ingeval de schuldige heeft gehandeld met voorbedachten rade, wordt hij veroordeeld tot gevangenisstraf van een maand tot een jaar en tot geldboete van vijftig euro tot tweehonderd euro.”*

Artikel 399 van het Strafwetboek specificeert dat de strafmaat wordt opgedreven *indien de slagen of verwondingen een ziekte of ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid ten gevolge hebben*. Artikel 400 van het Strafwetboek specificeert dat de strafmaat wordt opgedreven *indien de slagen of verwondingen hetzij een ongeneeslijk lijkende ziekte, hetzij een blijvende ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid, hetzij het volledig verlies van het gebruik van een orgaan, hetzij een zware vermindering ten gevolge hebben*. Artikel 400 van het Strafwetboek specificeert dat de strafmaat wordt opgedreven *wanneer de slagen of verwondingen opzettelijk worden toegebracht, maar zonder het oogmerk om te doden, en toch de dood veroorzaken*.

Het misdrijf kenmerkt zich volgens de thesis van Orphée Saelens (2012) dus door het opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen aan een ander levende persoon. In haar analyse van het strafrechtelijk artikel wijst ze er op dat het materieel element van het misdrijf twee elementen representeert: slagen verwijst enerzijds naar de handeling en verwondingen verwijst anderzijds naar het resultaat van de handeling. De rechtspraak acht een (tijdelijke) aftekening niet noodzakelijk om een negatief vonnis uit te spreken. Bovendien hoeft de identiteit van het slachtoffer niet bekend te zijn om over te gaan tot een veroordeling.

De opzettelijkheid verwijst volgens haar analyse naar het moreel element van het misdrijf. Het kernidee van het moreel element is dat de slagen en verwondingen wetens en willens worden toegebracht, maar houdt verder geen rekening met de intentie van de daden. Bovendien redeneert de rechtspraak vaak vanuit het idee dat de dader het risico minstens had moeten voorzien. Het moreel element van dit misdrijf blijft erg dubieus omdat BDSM'ers niet handelen met de intentie om zoveel mogelijk schade aan te richten, maar wel handelen vanuit de intentie om zoveel mogelijk genot te brengen (Saelens, 2012).

Artikel 434 van het Strafwetboek is een tweede strafrechtelijke bepaling waar BDSM tegenaan botst. In het strafwetboek wordt het artikel omschreven als: *“Met gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaar en met geldboete van zesentwintig euro tot tweehonderd euro worden gestraft zij die iemand aanhouden of doen aanhouden, gevangen houden of doen gevangen houden, zonder een bevel van het gestelde gezag en buiten de gevallen waarin de wet de aanhouding of de gevangenhouding van bijzondere personen toelaat of voorschrijft.”*

Juriste Liesbet Stevens (2002) wijst er op dat ontucht en de openbare zeden niet wordt gedefinieerd in het Strafwetboek en dat de rechtspraak ervan uitgaat dat datgene is dat in strijd is met de zedelijke waarden gedragen door de maatschappij, of door de meerderheid. Vanuit dat idee valst BDSM dus binnen deze bepaling en botst het op de artikelen uit het Strafwetboek die verband houden met ontucht en openbare zedenschennis (Stevens, 2002). Artikel 380 van het Strafwetboek is dus een derde strafrechtelijke bepaling waar BDSM tegenaan botst. In het strafwetboek wordt het artikel omschreven als: *“Met gevangenisstraf van een jaar tot vijf jaar en met geldboete van vijfhonderd euro tot vijftienduizend euro wordt gestraft: hij die, ten einde eens anders driften te voldoen, een meerderjarige zelfs met zijn toestemming, aanwerft, meeneemt, wegbrengt of bij zich houdt met het oog op het plegen van ontucht of prostitutie; hij die een huis van ontucht of prostitutie houdt; hij die kamers of enige andere ruimte verkoopt, verhuurt of ter beschikking stelt met het oog op prostitutie met de bedoeling een abnormaal profijt te realiseren; hij die, op welke manier ook, eens anders ontucht of prostitutie exploiteert.”* En Artikel 383 van het Strafwetboek is dus een derde strafrechtelijke bepaling waar BDSM tegenaan botst. In het strafwetboek wordt het artikel omschreven als: *“Hij die liederen, vlugschriften of andere geschriften, al dan niet gedrukt, afbeeldingen of prenten, die strijdig zijn met de goede zeden, tentoonstelt, verkoopt of verspreidt, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van zesentwintig euro tot vijfhonderd euro. Met dezelfde straffen wordt gestraft hij die schunnigheden zingt, leest, voordraagt, ten gehore brengt of uit, in de openbare bijeenkomsten of plaatsen bedoeld in artikel 444, tweede lid. Met dezelfde straffen wordt gestraft: Hij die, met het oog op de handel of de verspreiding, liederen, vlugschriften, geschriften, afbeeldingen of prenten, die strijdig zijn met de goede zeden, vervaardigt, in voorraad heeft, invoert of doet invoeren, vervoert of doet vervoeren, aan een vervoer- of een distributieagent overhandigt, door enig publiciteitsmiddel bekendmaakt; Hij die zinnebeelden of voorwerpen, die strijdig zijn met de goede zeden, tentoonstelt, verkoopt of verspreidt, ze met het oog op de handel of de verspreiding vervaardigt of in voorraad heeft, invoert of doet invoeren, vervoert of doet vervoeren, aan een vervoer- of een distributieagent overhandigt, door enig publiciteitsmiddel bekendmaakt; Hij die, hetzij door het tentoonstellen, verkopen of verspreiden van geschriften, al dan niet gedrukt, hetzij door enig ander publiciteitsmiddel, het gebruik van enig middel om vruchtafdrijving te veroorzaken aanprijst,*

aanwijzingen verstrekt omtrent de wijze waarop het wordt aangeschaft of gebruikt, of personen die het toepassen, doet kennen met het doel hen aan te bevelen; Hij die artsenijen of tuigen, speciaal bestemd om vruchtafdrijving te veroorzaken of als zodanig voorgesteld, tentoonstelt, verkoopt, verspreidt, vervaardigt of doet vervaardigen, doet invoeren, doet vervoeren, aan een vervoer- of een distributieagent overhandigt, door enig publiciteitsmiddel bekendmaakt; [...]"

In het Belgische strafrecht wordt BDSM opgenomen in de wetgeving die de bevolking juridische bescherming biedt tegen seksueel ongewenst gedrag. Toch is deze collectieve bescherming in strijd met het *Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens* waarin privacy werd geformuleerd als Europees grondrecht en zou een voorkeur voor BDSM tot die private sfeer horen. Desondanks heeft de Belgische overheid strikte voorwaarden aan de private sfeer toegevoegd, en mag het interfereren wanneer de menselijke waardigheid wordt aangetast, maar opnieuw lijkt die menselijke waardigheid - voorlopig - voornamelijk gekleurd vanuit het waardeoordeel van het Belgisch recht (Stevens & De Boeck, 2020).

CONSENT IN DE LITERATUUR

2.1 De definitie van consent

In de literatuur blijkt consent, of seksuele toestemming, tot op heden allesbehalve vanzelfsprekend te zijn. En hoewel er onder experts een geïntegreerd basisconcept bestaat, heerst er heel wat verwarring rond de eigenlijke definiëring van het begrip 'consent' om de reden dat de definitie in verschillende contexten varieert en bovendien ook telkens uiteenlopend wordt geïnterpreteerd (Beres, 2007; Brady et al., 2018; Fileborn & Loney-Howes, 2019; Humphreys, 2007; Shafer et al., 2018).

In eerste instantie lijkt consent doorgaans te worden gedefinieerd als één van de praktische vertalingen van seksuele communicatie in het kader van strafbaar seksueel grensoverschrijdend gedrag (Brady et al., 2018; Humphreys, 2007). De aan- of afwezigheid van seksuele toestemming vormt in deze context een normatieve en objectieve grens om iemand al dan niet te veroordelen (Jozkowski & Peterson, 2013), terwijl anderen ook een subjectieve dimensie toeschrijven aan het begrip (Beres, 2007; Muehlenhard et al., 2016).

Met deze traditionele opvatting van consent sluit het recht aan bij de prille definitie van enkele onderzoekers, die consent begrenzen als 'het wetend en vrijwillig instemmen met seksuele relaties' (Hickman & Muehlenhard, 1999; Lim & Roloff, 1999). Deze definitie wordt aan verschillende onderzoeken ontleend, maar toch blijkt er geen eenduidigheid te bestaan over wat de concrete omkadering van consent dan precies inhoudt (Beres, 2007; Muehlenhard et al., 2016).

Beres' (2007) idee dat consent begrepen moet worden vanuit innerlijke gedachten en uiterlijk waarneembare gedrag in een eigen ervaringscontext wordt in de recente literatuur door Willis en Jozkowski geconceptualiseerd als "iemand's vrijwillige, nuchtere en bewuste bereidheid om te participeren aan seksueel gedrag met een bepaalde persoon binnen een bepaalde context" (Willis & Jozkowski, 2019). Met deze definitie proberen de onderzoekers opnieuw een innerlijk én een uiterlijk aspect toe te schrijven aan consent waardoor de discussie of het al dan niet gesitueerd moet worden in een psychologische of een fysieke dimensie standhoudt (Beres, 2007; Hickman & Muehlenhard, 1999; Humphreys, 2007). Indien de belichaming van consent louter een waarneembare gedraging zou zijn, zouden gedragsmatige criteria de aan- of afwezigheid van consent kunnen bepalen. Omgekeerd zou de belichaming van consent als uitsluitend gedachten een verlies van controle en bevattingvermogen betekenen aangezien van niemand verwacht wordt de gedachten en intenties van een partner te kunnen lezen.

Omdat deze visies uiteraard de nuance van het concept onderschatten, moet uiterlijk waarneembaar gedrag naast innerlijke gedachten een evenwaardige plaats krijgen in de definitie van consent (Beres, 2007; Jozkowski et al., 2014). Vanuit deze overtuiging moet consent gedefinieerd worden als zowel een mentale als een verbale uitdrukking van vrijwilligheid. De interne beslissing én de expressie ervan worden op die manier als normering van consent, of seksuele toestemming, gehanteerd (Jozkowski et al., 2014). Bovendien bevestigen verschillende onderzoekers dat consent voortdurend geëvalueerd wordt en steeds ingetrokken kan worden (Brady et al., 2018; Curtis & Burnett, 2017; Gray, 2015; Jozkowski & Peterson, 2013; Klement et al., 2016; Muehlenhard et al., 2016).

2.2 De complexiteit van consent

2.2.1 De bereidwilligheid van consent

De recente wetenschappelijke literatuur bewijst dat er wel degelijk een onderscheid is tussen 'willen' en 'toestemmen' (Beres, 2010; Lofgreen et al., 2017; Muehlenhard et al., 2016).

In 2014 ontwikkelde Jozkowski en collega's op basis van een vragenlijstonderzoek bij 185 studenten twee afzonderlijke dimensies om naar de aanwezigheid van consent te peilen. Het onderzoek probeerde gedachten, gevoelens en gedragingen in functie van de bereidheid tot seksuele interactie te inventariseren om deze nadien te verwerken in een interne en externe consentschaal die werd verspreid onder 706 studenten ouder dan 18 jaar (Jozkowski et al., 2014). Interne consent, waaronder de factoren fysieke respons; veiligheid/comfort; opwindingsniveau; akkoord/verlangen en bereidwilligheid, verwijst daarbij naar de bereidwilligheid tot seks en externe consent, waaronder de factoren non-verbale gedrag; passief gedrag; communicatie/initiatief nemen; spanning rond de grenzen en geen reactie, verwijst naar de communicatie van die bereidwilligheid tot seks (Jozkowski et al., 2014). Waar willen verwijst naar een som aan gevoelens, verwijst toestemmen naar het uiten van deze gevoelens. Willen vindt dus eerder aansluiting bij verlangen dan bij toestemmen, en toestemmen vindt eerder aansluiting bij de bereidheid om dat een verlangen in te vullen (Willis & Jozkowski, 2019).

De potentiële discrepantie tussen willen en toestemmen werd reeds in 2007 in het onderzoek van Peterson en Muehlenhard duidelijk. Zoals afgebeeld in Figuur 2 maken deze onderzoekers een onderscheid tussen het dominante model van verlangen en toestemmen en een nieuw model dat afstand neemt van het dichotome idee dat seks ofwel gewenst ofwel ongewenst is en waarbij willen gelijk wordt gesteld aan toestemmen (Peterson & Muehlenhard, 2007).

Figuur 2. Het dominante en het nieuwe model van seksueel verlangen en toestemming

Het dominante model: "Seks is ofwel gewenst en consensueel ofwel ongewenst en zonder toestemming."		
	Gewenst	Ongewenst
Met toestemming	Geen verkrachting	Niet mogelijk
Zonder toestemming	Niet mogelijk	Verkrachting

Het dominante model: "Verkrachting is ongewenste niet-consensuele seks."		
	Gewenst	Ongewenst
Met toestemming	Geen verkrachting	Geen verkrachting
Zonder toestemming	Geen verkrachting	Verkrachting

Het nieuwe model: "Willen en toestemming zijn verschillende concepten; seks zonder toestemming is verkrachting"		
	Gewenst	Ongewenst
Met toestemming	Geen verkrachting	Geen verkrachting
Zonder toestemming	Verkrachting	Verkrachting

Noot. Herdrukt van "Conceptualizing the "wantedness" of women's consensual and nonconsensual sexual experiences: Implications for how women label their experiences with rape", door Peterson, Z. D., & Muehlenhard, C. L., 2007, *Journal of Sex Research*, 44(1), p. 73

Deze onderzoekers introduceerde de term 'token resistance' om te verwijzen naar een poging tot afwijzing van seksuele toenadering waar men initieel de intentie had om toe te stemmen met het gedrag waarmee de ander toenadering zocht, en Landgraf en collega's beschrijven vier fasen van seksuele interactie om deze term te verduidelijken: de eerste fase wordt de toenaderingsfase zonder fysiek seksueel contact genoemd; de tweede wordt de seksuele toenaderingsfase zonder penetratie genoemd; de derde fase wordt de seksuele toenaderingsfase met penetratie genoemd en de laatste fase wordt de postpenetratiefase of de postorgasmefase genoemd. De onderzoekers stellen dat iemand in iedere fase kan verlangen, toestemmen en weigeren, maar dat de kans dat de weigering als onecht wordt geïnterpreteerd stijgt naarmate de betrokkenen evolueren naar een volgende fase (Landgraf et al., 2018).

Het gevaar van zulke 'token resistance' situaties schuilt in het gesocialiseerde denkbeeld dat een onechte weigering als een barrière wordt gezien die moet worden overwonnen, met ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag tot gevolg. Sekswerker Betty Martin anticipeert met haar *Wheel of Consent* op deze vormen van miscommunicatie. Het model ontleedt 'inside the bedroom consent' en 'outside the bedroom consent' in vier dimensies: geven verwijst naar gedrag ten voordele van de andere; nemen verwijst naar gedrag ten voordele van jezelf; accepteren verwijst naar het voordeel dat wordt verkregen uit de acties van de andere en toestaan verwijst naar andere toestaan actie te ondernemen zoals zij dat willen.

Aan de hand van onschuldige interacties toont Martin aan dat iedereen in het dagelijkse leven ongecompliceerd over zijn, haar of andermans grenzen heen gaat of laat gaan, en dat individuen dat als dusdanig gewoon zijn. Wanneer laagdrempelige interacties worden vervangen door seksuele verzoeken wordt een goedbedoelde overtuigende uitspraak zoals “maar ik heb speciaal voor jou...” snel een opdringerige, en misschien zelfs problematische, toenaderingspoging. Haar idee rond de definitie van consent stelt dat het gaat om vrijwillige wederzijdse en voortdurende overeenstemming in een, al dan niet seksuele, situatie. Ze benoemt een grove breuk in het traditionele denken over geven en nemen en dwingt egoïsme af wanneer ze het onderscheid maakt tussen een activiteit die een individu onderneemt vanuit het eigen plezier of vanuit het plezier van de ander (Martin, 2014).

Martins *Wheel of Consent* sluit per definitie aan bij het begrip ‘affirmative consent’ of ‘bevestigende toestemming’. Deze variatie van consent houdt in dat partners voorafgaand én tijdens seksuele interactie steeds verantwoordelijk zijn om te bevestigen - en bovendien bevestiging behoeven - dat er wordt ingestemd met de (seksuele) handelingen (Beres, 2018).

Onderzoekers beamen dat consent een proces is dat draait om de voortdurend geëvalueerde aanwezigheid van toestemming en niet de afwezigheid van weigering. (Brady et al., 2018; Curtis & Burnett, 2017; Gray, 2015; Jozkowski & Peterson, 2013; Klement et al., 2016; Muehlenhard et al., 2016). Consent wordt op die manier een continuüm waar toestemming actief en expliciet, bewust en vrijwillig bevestigd moet worden (Curtis & Burnett, 2017; Klement et al., 2016; Muehlenhard et al., 2016).

2.2.2 De vrijwilligheid van consent

Het concept ‘vrijwilligheid’ dat verwijst naar een situatie waarin de betrokken partijen vrij kunnen zijn van dwang, bedreiging of geweld is een eerste barrière waar de definitie van consent tegenaan botst.

En hoewel het in eerste instantie eenvoudig lijkt, blijkt de aanwezigheid dwang, bedreiging of geweld in het eenvoudige voorbeeld van een homoseksuele man die seks heeft met zijn echtgenote om te voldoen aan heteronormatieve verwachtingen enorm moeilijk om in te schatten (Beres & MacDonald, 2016). Liesbeth Kennes integreert inzichten uit de communicatiewetenschappen en de pedagogische wetenschappen en beweert dat consent zelfs in een utopische relationele context niet vanzelfsprekend is omdat partners elkaar onvoorwaardelijk tevreden willen stellen, zowel in een seksuele als een niet-seksuele context (Kennes, 2018).

In haar strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag beschrijft Sensoa consent als een seksueel kompas dat sociaal wenselijke en sociaal aanvaardbare gedragingen aangeeft. De organisatie voegt daarenboven wel enkele voorwaarden toe om effectief van vrijwillige toestemming te kunnen spreken: om toestemming te kunnen geven moet je oud; wijs; geïnformeerd; ... genoeg zijn om een situatie te kunnen inschatten (Franck & Frans, 2014).

2.2 De praktijk van consent

2.2.1 De start van consent

Vanuit een sociologisch perspectief introduceerde Gagnon en Simon de *Seksuele Scripttheorie* om de menselijke seksualiteit te benaderen (Humphreys, 2007; Simon & Gagnon, 2003; Wiederman, 2015). De theorie van de seksuele scripts onderscheidt een cultuurhistorisch niveau, een interpersoonlijk niveau en intrapsychisch niveau en stelt dat seksuele interactie tot stand komt vanuit een soort geïnternaliseerde blauwdruk van sociale waarden en normen (Jozkowski & Peterson, 2013). De studie van Hust en collega's veronderstelt dat het bestaan van seksuele scripts veronderstelt dan ook het bestaan van een 'consent script' bevestigt (Hust et al., 2017).

De meerderheid van de onderzoeken toont aan dat het traditionele seksuele script het scenario van een heteronormatieve seksuele interactie voorschrijft waarin de man verwacht wordt initiatief te nemen en de vrouw verwacht wordt grenzen te bewaken (Brady et al., 2018; Humphreys, 2007; Hust et al., 2017; Jozkowski & Peterson, 2013; Jozkowski et al., 2014; Landgraf et al., 2018; Warren et al., 2015). Uit verschillende onderzoeken blijkt dat seksuele scripts in de eerste plaats een veelheid aan genderstereotypen weerspiegelen, maar de onderzoekers bereiken geen akkoord of consent al dan niet beïnvloed wordt door deze stereotypen (Hust et al., 2017; Warren et al., 2015).

In de literatuur worden homoseksuele mannen voornamelijk in functie van een typisch mannelijk seksueel script benaderd. Onderzoekers rijken echter tot nu toe niet verder dan het bespreken van de schijnbaar typische 'hook-up culture'¹⁹ (Licoppe et al., 2016). Bovendien werd er voorlopig nog geen seksueel script uitgeschreven voor BDSM'ers, hoewel onderzoek reeds aantoonde dat gendernormen minder strak worden nagestreefd in de BDSM-gemeenschap (Lammers & Imhoff, 2016; Martinez, 2018).

¹⁹ Hook-up culture verwijst naar een breed geaccepteerde cultuur van hook-ups waarbij het bij seksuele ontmoetingen duidelijk is dat toewijding, relaties en emotionele gevoelens geen verwachte resultaten zijn van de interactie.

2.2.2 De communicatie van consent

Pitagora constateert dat consent in eerste instantie verondersteld dan wel gecommuniceerd wordt (Pitagora, 2013). Uit heel wat onderzoeken blijkt dat consent daarnaast op verschillende manieren geuit kan worden (Beres, 2010, 2018; Beres & MacDonald, 2016; Curtis & Burnett, 2017; Humphreys, 2007; Jozkowski & Peterson, 2013; Jozkowski et al., 2013; Lim & Roloff, 1999; Muehlenhard et al., 2016; Warren et al., 2015).

Onderzoekers spreken over actieve consent om te verwijzen naar zowel de non-verbale als verbale, de impliciete als expliciete communicatie over consent (Beres, 2010; Jozkowski et al., 2014; Willis et al., 2019). Daarnaast wijst de literatuur uit dat partners vaker opteren voor non-verbale communicatie dan voor verbale communicatie om hun toestemming te delen met de ander (Beres, 2010; Beres & MacDonald, 2016; Muehlenhard et al., 2016). Na non-verbaal gedrag en/of communicatie wordt het meest gebruik gemaakt van indirect verbaal gedrag en/of communicatie, gevolgd door direct verbaal gedrag en/of communicatie (Stephens et al., 2017). Uit een Amerikaans onderzoek blijkt dat non-verbale communicatie (voorbeelden zoals kreunen, lichamelijk contact, oogcontact enzoverder) het meest aansluit bij de interne beslissing van consent (Willis & Jozkowski, 2019) en verwijst dus naar de bereidwilligheid tot seks (Jozkowski et al., 2014). Uit datzelfde onderzoek blijkt dat indirecte (zoals vragen naar het condoom) en directe verbale communicatie het meest aansluit bij de actieve expressie van consent (Willis & Jozkowski, 2019).

Daarnaast spreken onderzoekers over passieve consent om te verwijzen naar de non-communicatie van consent. Onder passieve communicatie wordt vaak het niets doen of zeggen begrepen, maar deze vorm van communicatie werd vaker dubbelzinnig geïnterpreteerd (Beres, 2010; Jozkowski et al., 2014; Willis et al., 2019).

Beres' literatuurreview omtrent consent haalde enkele contextuele factoren aan die de communicatie van consent mogelijk zouden kunnen beïnvloeden. Zo zou de behoefte om te communiceren over consent negatief gecorreleerd zijn aan relatieduur (Beres, 2007). In diezelfde periode vond ook Humphreys in een experimentele studie datzelfde negatieve verband. Enkel werd de hypothese genuanceerd, en werd er geconcludeerd dat de behoefte om te communiceren over consent negatief gecorreleerd zou zijn aan relatieduur in situaties waar er dubbelzinnig wordt gecommuniceerd over consent (Humphreys, 2007). Bovendien blijkt de communicatie van consent vooral in het vroege begin van een relatie een belangrijke behoefte te zijn.

Naarmate partners een relationele en seksuele geschiedenis opbouwen, wordt consent een vanzelfsprekende norm die eerder nog verondersteld wordt omdat seks verwacht wordt tot op het moment dat een partner weigert (Muehlenhard et al., 2016). Uit de studie van Willis en Jozkowski bij 150 studenten blijkt dat na 575 seksuele interacties het negatieve verband zich ombuigt naar een positief verband tussen relatieduur en de communicatie van consent (Willis & Jozkowski, 2019). De onderzoekers concludeerden hieruit dat partners naarmate hun relatie vordert niet significant meer of minder communiceren over consent, maar wel minder signalen nodig lijken te hebben om consent te interpreteren (Willis & Jozkowski, 2019).

2.3 De implementatie van consent in BDSM

2.3.1 De richtlijnen van BDSM

Uit onderzoek naar sociale netwerken die personen met interesse in BDSM verbindt, blijkt dat consent altijd een centrale plaats heeft gekend in BDSM-relaties (Barker, 2013). Hoewel uit onderzoek blijkt dat consent op verschillende manieren geuit kan worden, geldt expliciete toestemming als cruciale norm in de BDSM-wereld (Beres & MacDonald, 2016; Fanghanel, 2019; Pitagora, 2013). Omdat BDSM het evenwicht tussen enerzijds het respecteren van grenzen en anderzijds het verleggen van grenzen durft uit te dagen, creëert de expliciete communicatie over consent een veilige ruimte waarbinnen geëxperimenteerd kan worden (Fanghanel, 2019). Vanuit deze gedachte wordt het onderscheid tussen consensuele non-consent, een situatie waarin wordt toegestemd niet te kunnen weigeren, en misbruik geduid (Fanghanel, 2019).

Uit interviewstudies blijkt dat de meest bekende principes van waaruit “veilig, verstandig en vrijwillig” geëxperimenteerd kan worden met BDSM, bekend staan onder de letterwoorden SSC²⁰ en RACK²¹ (Barker, 2013; Beres & MacDonald, 2016; Williams et al., 2016). Deze principes werden 40 jaar geleden al enorm benadrukt om het onderscheid met seksueel geweld te motiveren (Beres & MacDonald, 2016). Het R5V-principe²² werd in het leven geroepen als de Nederlandstalige tegenhanger van deze letterwoorden (Sebastianus, 2020). In 2014 introduceerde onderzoekers William en collega’s het letterwoord CCCC²³ waar toestemming, communicatie, zorgzaamheid en voorzichtigheid centraal staan (Williams et al., 2016).

²⁰ Safe, sane and consensual

²¹ Risk aware consensual kink

²² Respect, vertrouwen, vrijwilligheid, veiligheid, verantwoordelijkheid en voorzichtigheid

²³ Consent, communication, care and caution

Hoewel deze letterwoorden uitgaan van het 'ja betekent ja' en 'nee betekent nee' idee, is het toch is van belang om te nuanceren dat deze uitgangspunten door publieke instanties (bijvoorbeeld workshops, websites en evenementen) worden gepredikt, maar dat de literatuur weinig tot niets weet over hoe deze principes in een privécontext worden toegepast (Sebastianus, 2020).

Het boek van ervaringsdeskundige en hulpverlener Sebastianus somt nog enkele impliciete richtlijnen op. Allereerst haalt de schrijver in het boek aan dat drank en drugs beter vermeden kunnen worden tijdens een BDSM-spel omdat het emoties en sensaties onderdrukt, waardoor er niet meer voldoen kan worden aan de verschillende mantra's. Daarnaast wordt seks met dieren en kinderen afgezworen, en wordt er aangemoedigd om kinderen niet te confronteren met BDSM-interesses. Tot slot wordt er gestreefd naar een hoge mate van zelfregulatie en autonomie (Sebastianus, 2020).

2.3.2 De onderhandeling van BDSM

De thesis van Jantien Seeuws bevestigt het idee van verschillende onderzoekers dat consent een voortdurend proces is dat een reeks grenzen weerspiegelt (Brady et al., 2018; Curtis & Burnett, 2017; Gray, 2015; Jozkowski & Peterson, 2013; Klement et al., 2016; Muehlenhard et al., 2016). De meerderheid van de respondenten uit haar studie vermelden bovendien dat zulke grenzen variëren naargelang de situatie en dus eerder relatief dan stabiel van aard zijn. In de interviews halen de respondenten aan dat naast harde grenzen die absoluut niet overschreden mogen worden, ook zachte grenzen bestaan die onder bepaalde omstandigheden overschreden kunnen worden (Seeuws, 2013).

Onderzoekers spreken van een onderhandelingsproces omwille van de flexibiliteit van sommige grenzen (Beres & MacDonald, 2016; Pitagora, 2013; Seeuws, 2013). Omdat (zachte) grenzen kunnen verschuiven naargelang de omstandigheden, wordt er voorafgaand aan een spelmoment steeds onderhandeld over de concrete spelregels van dat specifieke moment (Sebastianus, 2020). Tijdens een onderhandelingsproces wordt er verwacht dat de betrokkenen een evenwaardige positie bekleden (Beres & MacDonald, 2016), maar desondanks is de complexiteit van een onderhandelingsproces afhankelijk van de relationele vertrouwdheid tussen partners (Pitagora, 2013). De participanten uit de interviewstudie van Beres en MacDonald halen aan dat door voortdurend feedback te geven volgens het principe van trial en error doorheen de jaren leerden expliciet te communiceren over hun wensen en grenzen (Beres & MacDonald, 2016).

In datzelfde onderzoek gaven de participanten aan dat ze in het verleden al eens gehandeld hebben naar consensuele non-consent. De betrokkenen onderhandelen op dat moment over een scenario waarin niet geweigerd kan worden, waaruit onderzoekers concluderen dat er niet altijd naar het ideaalbeeld van expliciete onderhandeling van consent wordt gehandeld.

Consent wordt op dat moment beschouwd als iets dat geen uitdrukkelijke onderhandeling vraagt, maar dat betekent niet dat het gedrag meteen problematisch is (Beres & MacDonald, 2016). Toch zou de complexiteit van consensuele non-consent een probleem kunnen vormen in het onderscheid met seksueel grensoverschrijdend gedrag (Beres & MacDonald, 2016).

2.3.3 De stopwoorden van BDSM

Uit het onderzoek van Dunkley en Brotto blijken stopwoorden een belangrijke plaats tot zich te nemen (Dunkley et al., 2020). Stopwoorden worden voorafgaand aan een spelmoment geïntroduceerd en dienen om een BDSM-scene bij te sturen of te stoppen. Een stopwoord kan op elk moment worden ingezet en is met andere woorden een instrument om toestemming te beëindigen omdat bij het gebruik van een stopwoord alle machtsdynamieken onmiddellijk verdwijnen. Wanneer het gebruik van een stopwoord praktisch onmogelijk wordt gemaakt, doen bepaalde signalen dienst als surrogaatstopwoord (Beres & MacDonald, 2016; Dunkley et al., 2020; Pitagora, 2013).

Onder BDSM'ers heerst er een strikt beleid rond het gebruik van stopwoorden. Af en toe gebeurt het dat een stopwoord bewust of onbewust niet gerespecteerd wordt, en dan spreekt men onverbiddeijk over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vanuit dit idee zou de mogelijkheid om een stopwoord te kunnen gebruiken en het respecteren daarvan als een vorm van consent kunnen worden gezien (Dunkley et al., 2020).

2.3.4 De prevalentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag

In de thesis van Laura Houtmeyers wordt seksueel grensoverschrijdend gedrag voorgesteld als koepelbegrip dat een continuüm van gedragingen bundelt, van seksisme tot verkrachting (Houtmeyers, 2020). Wanneer toestemming, vrijwilligheid of gelijkwaardigheid en volgens Sensoa ook zelfrespect, contextadequaatheid en leeftijdsadequaatheid uitblijven, wordt er gesproken van seksueel grensoverschrijdend gedrag (Buysse et al., 2013; Franck & Frans, 2014). Hoewel de interpretatie van de ernst van het grensoverschrijdend gedrag afhankelijk blijkt van culturele waarden en normen (Honée, 2019), dragen afhankelijkheid en macht onmiskenbaar bij tot de prevalentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag (Franck & Frans, 2014).

Hoewel de literatuur uitwijst dat expliciete consent een centrale plaats kent in BDSM-interacties (Barker, 2013; Beres & MacDonald, 2016; Sebastianus, 2020), houdt voornamelijk de machtsdynamiek onvermijdelijk een risico op seksueel grensoverschrijdend gedrag in (Leysen, 2017). Het nieuwe model van toestemming en verlangen dat beschrijft hoe BDSM'ers kunnen toestemmen met ongewenst seksueel gedrag (Peterson & Muehlenhard, 2007), legt de ambivalentie van consent bloot en toont daarnaast aan dat consensueel ongewenst gedrag per definitie toch als seksueel grensoverschrijdend gedrag geïnclassificeerd kan worden (Houtmeyers, 2020). In enkele interviewstudies geven participanten aan dat afgesproken grenzen soms geschonden worden (Beres & MacDonald, 2016; Kruize et al., 2014; Seeuws, 2013), maar vaak blijkt het aan een misverstand in de communicatie over consent te wijten (Dunkley et al., 2020).

Om het onderscheid te maken tussen BDSM en seksueel grensoverschrijdend gedrag en/of partnergeweld verwijst de reviewstudie van Dunkley en Brotto naar het praktijkonderzoek van Jozifkova waarin de onderzoekster het onderscheid op enkele niveaus probeert te verduidelijken (Dunkley & Brotto, 2018). Allereerst maakt de aanwezigheid van het gevoel van ofwel angst ofwel veiligheid een verschil tussen BDSM en misbruik. De mogelijkheid om een stopwoord te kunnen gebruiken om toestemming in te trekken, vormt een tweede verschil met misbruik. Daarnaast maken BDSM-relaties een duidelijk onderscheid tussen BDSM-activiteit en het 'gewone' leven en ontmoedigt BDSM de sociale isolatie die een misbruikrelatie kenmerkt. De emotionele pieken en dalen die gepaard gaan met periodes van intens geweld worden vervolgens niet teruggevonden in een BDSM-context, alsook niet de veralgemeende sociale hiërarchie. Tot slot vraagt een BDSM-relatie in tegenstelling tot een misbruiksituatie op ieder moment respect, ongeacht de machtsdynamiek die speelt waardoor communicatie en onderhandeling benadrukt worden (Jozifkova, 2013). Daarnaast haalt de onderzoekster enkele fysieke 'markers' aan om het onderscheid tussen BDSM en misbruik aan te tonen. Na afloop van BDSM-scene zullen zulke markeringen bijna nooit terug te vinden zijn in het gezicht, of op de onderarmen omdat er meestal wordt gefocust op lichaamsdelen zoals de dijen, de schouders of de borsten die de impact van een scene aankunnen. Om de reden dat BDSM niet zoals misbruik vertrekt vanuit een impulsieve explosiviteit, vertonen de markeringen afkomstig van BDSM bovendien heel vaak een duidelijk afgelijnd patroon (Jozifkova, 2013).

Desondanks de verschillen worden BDSM-relaties niet als vanzelfsprekend beschermd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag (Dunkley et al., 2020). Uit een grootschalig onderzoek in opdracht van de *National Coalition for Sexual Freedom* bij ongeveer 4.500 Amerikaans respondenten (Wright et al., 2015) rapporteerde 29% van de participanten dat afgesproken grenzen (24%) of een stopwoord (13%) niet werden gerespecteerd door de ander. De respondenten rapporteerden voornamelijk vaginale penetratie (29%), aanraking van de genitaliën en/of borsten (20%), anale penetratie (20%) en vernedering (20%) zonder toestemming. Een minderheid van de participanten rapporteerden wurgseks (15%), bondage (11%), flogging/spanking (7%-11%) en onbeschermd seks (3%) zonder toestemming (Wright et al., 2015). Toch blijken de prevalentiecijfers van seksueel grensoverschrijdend gedrag in een BDSM-context (30%) eerder gelijkaardig aan de prevalentiecijfers van seksueel grensoverschrijdend gedrag van de algemene populatie (35%) te zijn (Buysse et al., 2013; Kruize et al., 2014).

CONCLUSIE VAN DE LITERATUUR

Het containerbegrip BDSM bundelt verschillende soorten activiteiten, al dan niet seksueel, gekoppeld aan bondage & discipline, dominantie & submissie en sadisme & masochisme waarbij er van een continuüm aan machtsdynamieken wordt gebruikgemaakt (Brown et al., 2019; Faccio et al., 2014; Sebastianus, 2020). Het kader waarbinnen uiteenlopende BDSM-activiteiten plaatsvinden, wordt een 'scene' of een 'spel' genoemd en wordt gekenmerkt door duidelijk afgelijnde grenzen waarbinnen vooraf bepaalde handelingen zich afspelen met wederzijdse toestemming (Holt, 2016). Verschillende onderzoeken tonen aan dat consent een voortdurend proces is dat een reeks harde en zachte grenzen weerspiegelt die een BDSM-scene begrenzen (Brady et al., 2018; Curtis & Burnett, 2017; Gray, 2015; Jozkowski & Peterson, 2013; Klement et al., 2016; Muehlenhard et al., 2016; Seeuws, 2013). Om de reden dat zulke grenzen variëren naargelang de situatie en dus eerder relatief dan stabiel van aard zijn, worden BDSM'ers uitgenodigd om vanuit een zelfbewustzijn expliciet te communiceren over de eigen verlangens en die van de betrokkenen (Pitagora, 2013). In dat opzicht spreken onderzoekers van een onderhandelingsproces wanneer er gecommuniceerd wordt over wensen en zachte en harde grenzen om de concrete spelregels van een BDSM-scenario telkens opnieuw uit te schrijven (Beres & MacDonald, 2016; Pitagora, 2013; Seeuws, 2013).

In een BDSM-context wordt er voornamelijk expliciet onderhandeld over consent, maar soms wordt het door BDSM'ers beschouwd als iets dat geen uitdrukkelijke onderhandeling vraagt. De veiligheid die stopwoorden garanderen, duiden er op dat impliciete consent naast expliciete consent even goed van belang is in een BDSM-context (Beres & MacDonald, 2016).

Zowel rond het concept consent als rond het concept BDSM bestaat heel wat verwarring omdat de definitie in de literatuur varieert en bovendien ook telkens uiteenlopend wordt geïnterpreteerd (Brady et al., 2018; Fileborn & Loney-Howes, 2019; Humphreys, 2007; Shafer et al., 2018). De complexiteit waarmee consent een plaats inneemt in de interactie tussen BDSM'ers getuigt van een enorm onbenut leerpotentieel en kan bijdragen aan gezonde seksuele interacties tussen seksueel interactiecompetente partijen en uiteindelijk dus een kwalitatievere seksuele, maar ook psychologische en somatische gezondheid van de bevolking (Brady et al., 2018; Curtis & Burnett, 2017; Jozkowski et al., 2018; Muehlenhard et al., 2016; Warren et al., 2015).

HOOFDSTUK 2: METHODEN

ONDERZOEKSOPZET

In deze masterproef werd er getracht om met behulp van een *mixed methods* onderzoek een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag “Wat is de betekenis van consent en hoe beleven homoseksuele mannen met een voorkeur voor BDSM consent in een BDSM-context?” en de deelvragen; “Hoe beleven homoseksuele mannen BDSM?”, “Wat is de plaats van (non-)consent bij het initiëren van BDSM-interacties?”, “Wat is de plaats van (non-)consent binnen BDSM-interacties?” en “Hoe wordt de grens bewaakt tussen bevredigend BDSM-gedrag en seksueel grensoverschrijdend gedrag?”.

De zogenaamde MMRS-methode combineert kwantitatieve elementen en kwalitatieve elementen en leent zich uitermate tot praktijkgericht onderzoek op relatief onbekend terrein (de Boer, 2006). Daar waar kwantitatief onderzoek een fenomeen met name objectief beschrijft, richt kwalitatief onderzoek zich tot het nader begrijpen van het fenomeen (Butter, 2016). Zo kan er een holistische schets worden gevormd over het onderwerp zodat de validiteit en betrouwbaarheid van de resultaten eerder wordt gegarandeerd (Heyvaert, 2012). Onderzoekers Erzberger en Kelle (Baur et al., 2017) spreken hierbij over een vorm van triangulatie dat gehanteerd wordt als een procedure om de validiteit en de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten in te schatten (Sommer Harrits, 2011). Het *mixed methods* onderzoek draagt op die manier overtuigend bij aan de kwaliteit van een onderzoek (Heyvaert, 2012).

Binnen dit *mixed methods* onderzoek werd er gekozen voor een sequentieel onderzoeksdesign. Het artikel van Ivankova en collega's (2006) beschrijft dat zulk onderzoeksdesign toelaat met een relatief kleine steekproef aan de slag te gaan (Ivankova et al., 2006).

In de eerste plaats werd het kwantitatief onderzoek uitgevoerd aan de hand van een online vragenlijst (zie bijlage 1) waarbij verschillende elementen uit gevalideerde vragenlijsten geïntegreerd werden in zes secties: demografische kenmerken (1), persoonlijkheidskenmerken (2), seksuele geschiedenis en activiteit (3), BDSM (4), relationele en seksuele tevredenheid (5) en consent (6). In het kwantitatief onderzoek wordt er voldoende afstand bewaard tussen de onderzoeker en de participanten opdat het fenomeen objectief in de breedte omschreven zou kunnen worden (Moore & Riggs, 2013).

Nadien werd het kwalitatief onderzoek uitgevoerd aan de hand van semigestructureerde diepte-interviews (zie bijlage 2) waarbij verschillende elementen uit wetenschappelijke onderzoeken geïntegreerd werden in drie secties: BDSM (1), consent (2) en seksueel grensoverschrijdend gedrag (3). In het kwalitatief onderzoek wordt er ruimte gemaakt voor de persoonlijke beleving van de participant opdat het fenomeen in de diepte geëxploreerd zou kunnen worden (Moore & Riggs, 2013).

ONDERZOEKSPOPULTIE

REKRUTERINGSPROCES

De participanten in dit onderzoek zijn homoseksuele mannen ouder dan 18 jaar die frequent BDSM praktiseren. Daarnaast werd er verwacht dat ze Nederlands spreken en de informatiebrief (zie bijlage 3) en/of het formulier 'Informed Consent' (zie bijlage 4) gelezen en goedgekeurd hebben.

Na een positief advies van de Ethische Commissie van de Faculteit Biomedische Wetenschappen aan de KU Leuven (zie bijlage 5) werd een pilootstudie opgezet voor zowel de vragenlijst als het interview en werden nadien de participanten verzameld. In eerste instantie werd er een oproep gelanceerd op sociale media platformen zoals *Facebook* en *Instagram* (zie bijlage 6) waar de algemene informatie over het onderzoek werd meegedeeld. De participanten werden steeds aangemoedigd om het bericht te verspreiden en zo kwam het in enkele representatieve groepen terecht. Dezelfde oproep werd nadien ook verspreid op het platform Fetlife²⁴.

Zo konden potentiële participanten hun weg vinden tot de vragenlijst. Allereerst werden de participanten gevraagd om expliciet geïnformeerd toe te stemmen met een deelname aan het vragenlijstonderzoek. Aan het einde van de vragenlijst werden de participanten gevraagd of ze eventueel uitgenodigd wilden worden voor een interview. De geïnteresseerde participanten werden gecontacteerd indien ze hun contactgegevens hadden achtergelaten.

Met de geïnteresseerde participanten werd informatie uitgewisseld over hun deelname aan het interviewonderzoek. De participanten werd gevraagd om een ondertekend exemplaar van het formulier 'Informed Consent' (zie bijlage 4) aan de onderzoeker te bezorgen vooraleer het interview zou plaatsvinden. Aan het begin van het interview werd deze inhoud nog even samengevat en werd er uitdrukkelijk toestemming gevraagd voor een audio-opname van het interview, die later vernietigd zou worden.

De interviews werden in de maand mei van 2021 georganiseerd nadat de vragenlijst tijdelijk werd afgesloten. Naargelang de voorkeur van de participant vonden deze interviews op een neutrale locatie naar keuze plaats, waarbij de maatregelen in verband met Covid-19 steeds in acht werden genomen, of via een videogesprek met behulp van Skype.

²⁴ Fetlife is een internationaal sociaal medium dat mensen met interesse in BDSM, fetisjisme en kinks verbindt.

PARTICIPANTEN

In deze masterproef werd er gefocust op homoseksuele mannen die frequent BDSM uitoefenen. Omwille van de gevoeligheid van het onderwerp werd er gekozen om een minimumgrens op te leggen aan de leeftijd van de participanten (18 jaar), maar omwille van de relatief kleine omvang van de doelgroep werd er gekozen om geen maximumgrens op te leggen aan de leeftijd van de participanten.

De vragenlijst bereikte 267 participanten, waarvan 142 participanten de vragenlijst in extenso invulden, de vragenlijst kent aldus een response rate van 53,2%. De leeftijd van deze participanten varieert van 21 jaar tot met 75 jaar met een gemiddelde leeftijd van 42,57 jaar [SD= 13,2]. De participanten deden er gemiddeld 230,38 minuten [SD= 1 439,42] over om de vragenlijst af te ronden. Zevenenzestig participanten gaven aan het einde van deze vragenlijst aan te willen deelnemen aan het interview, waarvan er uiteindelijk 9 effectief hebben deelgenomen aan een interview van ongeveer 60 minuten. De leeftijd van deze participanten varieert van 24 jaar tot met 53 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 36,67 jaar [SD= 10,59].

Het aantal participanten dat deelnam aan de vragenlijst in functie tot hun rol in een BDSM-context wordt weergegeven in Tabel 1. Het aantal participanten dat deelnam aan het interview in functie tot hun rol in een BDSM-context wordt weergegeven in Tabel 2.

Tabel 1. Verdeling van participanten naar rol (vragenlijst)

	Frequentie	Percentage
Dominant	42	19,3
Submissive	71	32,6
Switch	46	21,1
Fetisjist	53	24,3
Anders	6	2,6

Tabel 2. Verdeling van participanten naar rol (interviews)

	Leeftijd	Rol
Participant 1	29	Dominant
Participant 2	53	Masochist
Participant 3	24	Submissive
Participant 4	26	Dominant
Participant 5	27	Submissive
Participant 6	44	Dominant
Participant 7	49	Submissive
Participant 8	44	Dominant
Participant 9	34	Dominant

DATAVERZAMELING

De kwantitatieve gegevens werden verzameld aan de hand van een websurvey met behulp van het enquêtesoftwareprogramma *Qualtrics*. In de vragenlijst werden 72 hoofdvragen gesteld die onderverdeeld werden in zes secties: demografische kenmerken (1), persoonlijkheid (2), seksuele geschiedenis en activiteit (3), BDSM (4), relationele en seksuele tevredenheid (5) en consent (6). De vragenlijst omvatte een open vraag, enkele gesloten vragen en een aantal stellingen die werden gemeten aan de hand van een Likertschaal. De uiteindelijke vragenlijst (zie bijlage 1) van dit onderzoek werd samengesteld op basis van enkele vragenlijsten uit bestaande onderzoeken en werden aangevuld met vragen die waardevol geacht werden voor het onderzoek. Het eerste deel van de vragenlijst inventariseert enkele demografische gegevens naar de idee van het boek *Sociodemographic Questionnaire Modules for Comparative Social Surveys* van Hoffmeyer-Zlotnik en Warner (Hoffmeyer-Zlotnik & Warner, 2018). Het tweede deel van de vragenlijst peilt naar persoonlijkheid met behulp van Koole's Nederlandse vertaling van de *Ten-Item Personality Inventory* die in 2003 ontwikkeld werd door Gosling, Rentfrow en Swann (Gosling et al., 2003). Het derde deel van de vragenlijst peilt naar de seksuele geschiedenis en activiteit en is gebaseerd op de *Sexpert-studie* (Buysse et al., 2013) en de *Amsterdam Sexual Pleasure Index* ontwikkeld door de afdeling *Seksuologie & Psychosomatische Gynaecologie* van het Academisch Medisch Centrum (AMC) te Amsterdam (Zwiers, 2016). Het vierde deel van de vragenlijst peilt naar BDSM en is geïnspireerd op het thesisonderzoek van Jantien Seeuws uit 2013 (Seeuws, 2013) en het onderzoek van Kruize en collega's uit 2014 (Kruize et al., 2014). Het vijfde deel van de vragenlijst peilt naar de relationele en seksuele tevredenheid en is gebaseerd op de *Global Measure of Relationship Satisfaction* en de *Global Measure of Sexual Satisfaction* van Lawrance & Byers (Lawrance et al., 1998). Het zesde deel van de vragenlijst peilt naar seksuele toestemming met behulp van een Nederlandse vertaling van de *Same Sex Consent Scale* van Melanie Beres (Beres et al., 2004) en een Nederlandse vertaling van de *Dual Measures of Sexual Consent Scale* van Kristen Jozkowski (Jozkowski et al., 2014). Aan dit laatste deel van de vragenlijst werden een aantal vragen toegevoegd die waardevol geacht werden voor het doelpubliek van het onderzoek.

De kwalitatieve gegevens werden verzameld aan de hand van elf hoofdvragen verdeeld over drie secties: BDSM (1), consent (2) en seksueel grensoverschrijdend gedrag (3) gebaseerd op het thesisonderzoek van Jantien Seeuws uit 2013 (Seeuws, 2013) en het onderzoek van Kruize en collega's uit 2014 (Kruize et al., 2014). Aan de hand van de interviewleidraad (zie bijlage 2) werd er getracht om de concepten gedetailleerd te exploreren. Aan het begin van ieder interview werd er telkens gevraagd of de participant akkoord was met het maken van een audio-opname zodat uiteindelijk het geluid van de negen interviews opgenomen en getranscribeerd kon worden.

DATA-ANALYSE

De kwantitatieve data werd geanalyseerd door middel van het statistisch programma *IBM SPSS Statistics 27* dat specifiek wordt gebruikt voor statistische procedures binnen de sociale wetenschappen (Valkeneers, 2017). In eerste instantie werd er gebruik gemaakt van beschrijvende statistiek om de karakteristieken van de steekproef weer te geven, waarna er ook gebruik werd gemaakt van inferentiële statistiek om bepaalde verbanden tussen variabelen te presenteren. Om de interne samenhang van de bijkomende schalen die consent trachten na te gaan, werd er een betrouwbaarheidsanalyse met behulp van de Cronbachs alfa uitgevoerd om nadien uitspraken te kunnen doen over de sterkte van de mogelijke correlaties met de oorspronkelijke schalen aan de hand van de Pearsons correlatiecoëfficiënt. Deze analyses werden uitgevoerd opdat de totaalscores van de bijkomende schalen die consent trachten te omvatten, vergeleken kunnen worden met de totaalscores van de oorspronkelijke schalen die consent trachten te omvatten.

De kwalitatieve data werd geanalyseerd door middel van het programma *NVivo*. Van de interviews werd telkens een audio-opname gemaakt die later getranscribeerd werd voor de verdere analyse van de interviews. De interviews werden in de eerste plaats geanonimiseerd alvorens de analyse werkelijk uitgevoerd werd om de anonimiteit van de participanten te kunnen garanderen. Aan de hand van de thematische analysemethode van Clarke en Braun konden de voornaamste thema's geïnventariseerd worden zoals beschreven door de verschillende participanten. De thematische analyse is een methode waarbij de kwalitatieve data behandeld wordt met de bedoeling om bepaalde patronen en betekenissen te kunnen identificeren (Braun & Clarke, 2013). De analyse van kwalitatieve data kent volgens deze methode een cyclisch verloop waarbij bestaande thema's voortdurend getoetst worden aan nieuwe informatie. Met behulp van het softwareprogramma *NVivo* werden aan betekenisvolle citaten uit de interviews beschrijvende codes toegekend zodat deze geklasseerd konden worden onder overkoepelende thema's. Hieruit werd uiteindelijk een codeboom (zie bijlage 7) verkregen die bepaalde thema's en bijhorende sub-thema's blootlegt. Na afloop van de kwalitatieve analyse werden de audio-opnamen van de interviews en de bijhorende transcripten vernietigd.

KWALITEIT VAN HET ONDERZOEK

De kwaliteit van een kwantitatief onderzoek is afhankelijk van de betrouwbaarheid en de validiteit van de metingen. Echter, de metingen worden betrouwbaar geacht om de reden dat de data werd verzameld aan de hand van een websurvey die bijgevolg de data systematisch op dezelfde manier verzameld (Wright, 2019). In dat kader wordt in de eerste plaats de Inhoudsvaliditeit of de mate waarin het beoogde construct gemeten is, vaak vermeld. Het concept veronderstelt dat de validiteit van een onderzoek versterkt kan worden wanneer een construct in alle verscheidenheid wordt gemeten (Wright, 2019). In deze vragenlijst werd er gepoogd om de verschillende constructen steeds in deze verscheidenheid te meten. Daarnaast wordt de interne validiteit of de mate waarin het redeneren binnen het onderzoek correct is uitgevoerd, vaak vermeld (Wright, 2019). In deze vragenlijst werd er gepoogd om de informatie die verzameld werd in de literatuurstudie zo goed mogelijk te transfereren. Tot slot wordt de externe validiteit of de mate waarin de onderzoeksresultaten gegeneraliseerd kunnen worden, vaak vermeld (Wright, 2019). Desondanks werden de participanten verzameld volgens de methode van *voluntary respons sampling* en volgens de methode van *snowball sampling* die de externe validiteit niet bevorderen.

De kwaliteit van een kwalitatief onderzoek is afhankelijk van de geloofwaardigheid, een term die functioneert als een alternatieve term voor validiteit, betrouwbaarheid en objectiviteit (Lee, 2012). Whittemore en collega's (2001) ontleden de validiteit van kwalitatief onderzoek in primaire criteria, secundaire criteria en technieken om aan de criteria te voldoen. Onder primaire criteria worden geloofwaardigheid en integriteit begrepen en onder secundaire criteria worden levendigheid, creativiteit, zorgvuldigheid, congruentie en sensitiviteit begrepen (Whittemore et al., 2001). In de interviews werd geprobeerd om deze criteria, zoals geformuleerd door Whittemore, te integreren zodat de lezer nadien kan oordelen of de resultaten van het onderzoek al dan niet breder toepasbaar zijn.

HOOFDSTUK 3: RESULTATEN

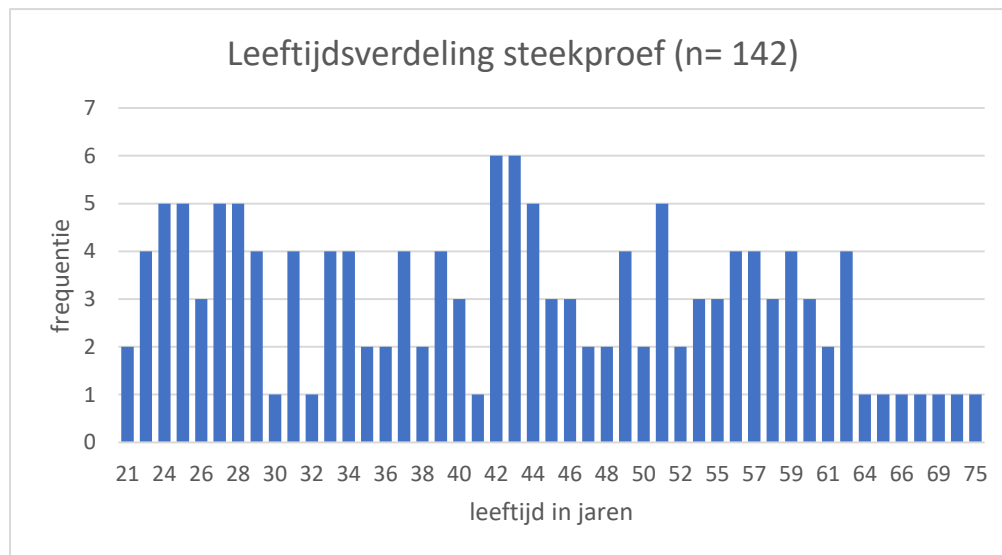
KWANTITATIEVE RESULTATEN

ONDERZOEKSRESULTATEN

1.1 Demografische kenmerken (1)

Met behulp van de selectiecriteria werd er in deze masterproef gefocust op homoseksuele mannen ouder dan achttien jaar die frequent BDSM uitoefenen. Zoals visueel is weergegeven in Figuur 3, bestaat de steekproef van het onderzoek bijgevolg uit 142 homoseksuele mannen met een gemiddeld leeftijd van 42,57 jaar [SD= 13,2]. De leeftijd van de participanten varieerde van 21 jaar tot met 75 jaar.

Figuur 3. Leeftijdsverdeling van de participanten (frequentie)

De meerderheid van de participanten heeft de Belgische (49,3%) of Nederlandse (46,5%) nationaliteit en een kleine minderheid van hen heeft de Duitse (2,11%), Deense (0,7%) of Amerikaanse nationaliteit (0,7%). De meeste participanten zijn woonachtig te België (46,48%) of Nederland (48,59%): 38,7% van hen woont in stedelijk gebied, 35,2% van hen woont in randstedelijk gebied en 26,1% van hen woont in landelijk gebied.

Bijna alle participanten zijn in het bezit van een diploma lager onderwijs (95,8%) of een diploma middelbaar onderwijs (93,7%). Daarnaast heeft 35,2% van hen een diploma op het niveau van professionele bachelor behaald, heeft 25,4% van hen een diploma op het niveau van academische bachelor behaald en heeft 29,6% van hen een diploma op het niveau van academische master behaald. Tot slot heeft 12% van de participanten een postuniversitair diploma behaald.

Wat de beroepssituatie van de participanten betreft, is het merendeel van hen tewerkgesteld als arbeider (30,3%) of bediende (32,4%). Een vierde van de participanten kent het statuut van zelfstandige (19%) of van student (6,3%) en een minderheid van de participanten is werkloos (4,9%). Tien participanten geven aan gepensioneerd te zijn (7%).

De meerderheid van de participanten is ongehuwd (65,5%). Eén vierde van de participanten is gehuwd (25,4%) en een vijfde van de participanten is gescheiden (7%) of verweduwd (2,1%). De helft van de participanten woont samen met een partner (48,6%) of meerdere partners (2,1%) en een derde van de participanten is alleenwonend (34,5%). De overige participanten wonen samen met familieleden (7,8%), huisgenoten (4,2%) of kinderen (2,1%). Eén participant (0,7%) heeft diens woonsituatie als anders omschreven, maar heeft verder niet gespecificeerd hoe die precies wordt ingevuld.

1.2 Persoonlijkheidskenmerken

De persoonlijkheidskenmerken van de participanten werden in kaart gebracht met een aantal items waarvan de som van twee items telkens leidt tot de totaalscore van één van de vijf persoonlijkheidsdimensies volgens de *Big Five persoonlijkheidstheorie*. Aan de participanten werd gevraagd in hoeverre ze zich konden herkennen op de verschillende persoonlijkheidsdimensies die telkens werd voorgesteld met behulp van een vijfpunt-Likertschaal die rijkt van sterk oneens (1) tot sterk eens (5). De verschillende schalen werden gereduceerd tot de persoonlijkheidsdimensies *extraversie* [M= 4,31, SD= 1,01], *altruïsme* [M= 4,17, SD= 0,60], *consensieusheid* [M= 4,94, SD= 0,82], *neuroticisme* [M= 4,78, SD= 0,92] en *openheid* [M= 4,99, SD= 0,62].

1.3 Seksuele geschiedenis en activiteit (3)

Bij benadering heeft 70% van de participanten met minder dan 100 personen seks gehad, gelijkaardig aan het aantal participanten dat met personen van hetzelfde geslacht seks heeft gehad. Eén derde van de participanten was met meer dan 100 personen seksueel actief (32,4%). Deze participanten werden niet betrokken bij het berekenen van het gemiddeld aantal seksuele partners (van hetzelfde geslacht) zoals weergegeven in Tabel 3, net zoals één participant die niet seksueel actief was op het moment van het onderzoek.

Uitgezonderd de participant die op het moment van het onderzoek nog niet seksueel actief was geweest, rapporteerden verder alle participanten met minstens één vaste seksuele partner seks te hebben gehad. De participanten rapporteerden verder met maximum 80 vaste seksuele partners seks gehad te hebben. Bij het berekenen van het gemiddelde werd de participant die niet seksueel actief was op het moment van het onderzoek niet betrokken. Minder dan de helft van de participanten geeft aan geen seks te hebben gehad met een losse (4,2%) of anonieme (36,9%) seksuele partner.

Daarnaast geven 41 participanten (28,9%) aan met meer dan 100 losse partners seks te hebben gehad en geven 22 participanten (15,5%) aan met meer dan 100 anonieme partners seks te hebben gehad.

Tabel 3. Aantal seksuele partners (frequentie)

	Gemiddeld aantal partners
Met hoeveel personen heb je ongeveer seks gehad?	30,8
Met hoeveel personen van hetzelfde geslacht heb je ongeveer seks gehad?	30,8
Met hoeveel vaste seksuele partners heb je ongeveer seks gehad?	7,5
Met hoeveel losse seksuele partners heb je ongeveer seks gehad?	25
Met hoeveel anonieme seksuele partners heb je ongeveer seks gehad?	17,3

In Tabel 4 wordt weergegeven in hoeverre de participanten de afgelopen vier weken seksueel actief zijn geweest of gevoelens van seksuele opwinding of seksueel verlangen hebben ervaren aan de hand van een vijfpunt-Likertschaal die van bijna nooit of nooit (1) tot bijna altijd of altijd (5) rijkt. Enkele participanten (1,4%) geven aan dat deze stellingen in de afgelopen vier weken niet op hen van toepassing waren.

Tabel 4. Seksuele activiteit, opwinding en verlangen (percentage)

	1	2	3	4	5
seksueel actief geweest?	19,7	38	12	22,5	6,3
seksuele opwinding ervaren?	0,7	3,5	9,2	57,7	28,9
seksueel verlangen ervaren?	0,7	2,8	8,5	59,9	28,2

In Tabel 5 wordt het condoomgebruik van de participanten met betrekking op de laatste 6 maanden weergegeven aan de hand van een vijfpunt-Likertschaal die van bijna nooit of nooit (1) tot bijna altijd of altijd (5) varieert. Enkele participanten geven aan dat het gebruik van een condoom voor hen in de afgelopen 6 maanden niet van toepassing is geweest bij een vaste seksuele partner (12%), een losse seksuele partner (29,8%) en een anonieme seksuele partner (55,6%).

Tabel 5. Condoomgebruik (percentage)

	1				5
Met een vaste seksuele partner	62,7	2,4	3,5	4,2	14,8
Met een losse seksuele partner	26,8	4,2	2,1	3,5	33,3
Met een anonieme seksuele partner	21,1	2,1	1,4	0,7	19

1.4BDSM (4)

De leeftijd van de participanten varieerde in deze studie van 21 tot en met 75 jaar. Tijdens het onderzoek zijn de participanten zich al gemiddeld 20 jaar en 4 maanden bewust van hun interesse in BDSM, en houden ze zich gemiddeld al 15 jaar en 9 maanden actief bezig met BDSM. Er zit gemiddeld 4 jaar en 7 maanden tussen het ontdekken van de fantasieën en het uitvoeren ervan. In Tabel 6 wordt de frequentie van het uitoefenen van BDSM weergegeven, waaruit blijkt dat 17 participanten zich niet kunnen vinden in de voorgestelde frequentiemogelijkheden omwille van de onregelmatigheid waarmee ze bezig zijn met BDSM.

Tabel 6. Frequentie van BDSM

	Frequentie	Percentage	Valide percentage	Cumulatief percentage
Dagelijks	17	12	12,1	12,1
Wekelijks	45	31,7	31,9	44
Maandelijks	53	37,3	37,6	81,6
Jaarlijks	9	6,3	6,4	87,9
Anders	17	12	12,1	100
Totaal	141	99,3	100	
Missing	1	0,7		

De participanten beschouwen BDSM als een variatie op het standaard seksuele repertoire (61,6%), als een geaardheid (36,6%) of als een levensstijl (30,3%). Verder omschrijven de participanten BDSM met behulp van volgende termen: machtsverhoudingen (71,97%), controle uit handen geven (18,18%), aanvulling op het seksleven (3,03%), intimiteit en toewijding (28,39%), creativiteit (20,45%), vrijheid (32,78%), wederzijds respect en toestemming (20,45%), grensverleggend (11,36%), vertrouwen (15,91%) en meer dan seks alleen (20,45%). In Tabel 7 wordt vanilleseks en BDSM vergeleken aan de hand van een vijfpunt-Likertschaal die rijkt van sterk oneens (1) tot sterk eens (5).

Tabel 7. Vergelijking met vanilleseks (percentage)

	1				5	
Ik beoefen vaker BDSM dan andere seks	11,3	12,7	20,4	31	24,6	
Ik geniet meer van BDSM dan van andere seks	5,6	2,8	17,6	39,4	33,8	
Ik kan ook genieten van andere seks	2,8	6,3	18,3	43,7	28,9	

De meerderheid van de participanten voelt zich voornamelijk aangetrokken tot bondage (70%), tot submissie (66,9%), tot dominantie (58,5%) of tot discipline (52,1%). Een kleinere groep participanten voelt zich evenwel aangetrokken tot sadisme (33,1%) of masochisme (33,8%). De helft van de participanten identificeert zich met de submissieve rol (50%), een derde van de participanten identificeert zich met de dominante rol (29,6%) en andere participanten identificeren zich als switch (32,4%). Enkele participanten identificeren zich voorts als slaaf (4,2%). Verder identificeert een derde van de participanten zich als fetisjist (37,3%).

In Tabel 8 wordt weergegeven met wie de participanten het vaakst BDSM beoefenen. De participanten hebben op het moment van het onderzoek BDSM uitgeoefend met minstens één (53,5%) of met meer dan één (26,6%) romantische partner, met minstens één (62%) of met meer dan één (54,9%) vaste seksuele partner, met minstens één (56,3%) of met meer dan één (59,9%) losse seksuele partner of met minstens één (28,2%) of met meer dan één (26,1%) anonieme seksuele partner. De participanten vinden hun speelpartners enerzijds in hun directe sociale omgeving (26%), anderzijds in cafés en clubs of op evenementen zoals *The Boots* en *Darklands* (52,1%) en tevens via het internet, sociale media of apps zoals *Grindr* en *Recon* (69,7%). De meerderheid van de participanten houdt zich voornamelijk in de privésfeer bezig met BDSM (71,1%) en een minderheid houdt zich voornamelijk in clubs of op events bezig met BDSM (26,9%).

Tabel 8. BDSM-partners

	Frequentie	Percentage	Valide percentage	Cumulatief percentage
een romantische partner	31	21,8	22	22
een vaste seksuele partner	67	47,2	47,5	69,5
een losse seksuele partner	37	26,1	26,2	95,7
een anonieme partner	6	4,2	4,3	100
Totaal	141	99,3	100	
Missing	1	0,7		

In Tabel 9 wordt aan de hand van een vijf-punt-Likertschaal die van sterk oneens (1) tot sterk eens (5) gaat, weergegeven in hoeverre de participanten BDSM met relationele verbondenheid associëren.

Tabel 9. De relationele context van BDSM (percentage)

	1	2	3	4	5
Ik neem vaker initiatief dan mijn partner	16,9	12,7	29,6	27,5	13,4
Ik stel mijn partners genot voorop	2,1	5,6	35,9	29,6	26,8
Ik stel mijn genot voorop	21,1	23,2	43	8,5	4,2
Ik wil me verbonden voelen met mijn partner	0,7	2,1	10,6	43,7	42,3
Het maakt voor mijn plezier niet uit of ik me verbonden voel met mijn partner	31	28,9	23,9	12	4,2

Aan de hand van een vijf-punt-Likertschaal die van sterk oneens (1) tot sterk eens (5) rijkt worden in Tabel 10 enkele gevoelens weergegeven die de participanten ervaren tijdens het uitoefenen van BDSM. Andere gevoelens die de participanten rapporteren zijn: gefocust (0,7%), vrij (0,7%), gepassioneerd (0,7%), gewaardeerd (2,1%), verlegen (0,7%), onderdanig (0,7%) en authentiek (2,1%).

Tabel 10. De gevoelens geassocieerd met BDSM (percentage)

	1	2	3	4	5
Onaantrekkelijk	54,2	20,4	17,6	4,2	2,8
Blij	0,7	0	14,1	45,1	39,4
Tevreden	0,7	0	12	47,9	39,4
Opgewonden	0	0	3,5	23,9	71,8
Geïrriteerd	69,7	20,4	8,5	0	0
Gerespecteerd	0,7	4,2	17,6	35,2	41,5
Verbonden	0,7	2,1	12,7	33,1	51,4
Intiem	1,4	3,5	11,3	35,9	47,9
Geamuseerd	3,5	3,5	17,6	44,4	30,3
Vernederd	38,7	11,3	21,8	15,5	11,3
Nerveus	22,5	18,3	34,5	20,4	4,2
Bezorgd	28,9	28,9	26,8	13,4	1,4
Veilig	0	1,4	13,4	40,1	44,4
Verdrietig	76,1	17,6	3,5	0	1,4

	1				5
Bang	60,6	21,1	14,1	2,8	1,4
Bevrijd	1,4	0,7	20,4	43	34,5
Beschaamd	52,8	18,3	15,5	11,3	0,7
Boos	78,2	12,7	8,5	0	0
Aantrekkelijk	0,7	4,2	20,4	39,4	34,5
Vertrouwd	0	3,5	19,7	37,3	38,7
Machtig	11,3	7,7	35,9	24,6	19
Rustig	2,1	9,9	24,6	38	24,6
Liefdevol	3,5	6,3	27,5	38	23,9

In Tabel 11 wordt aan de hand van een vijf-punt-Likertschaal die rijkt van sterk oneens (1) tot sterk eens (5) weergegeven in hoeverre dat BDSM een impact heeft op het beroepsmatige, sociale, relationele en seksuele leven van de participanten.

Tabel 11. Psychosociale distress (percentage)

	1				5
BDSM belemmert mij in het beroepsmatige leven	66,9	19,7	11,3	1,4	0,7
BDSM belemmert mij in het sociale leven	64,8	20,4	10,6	3,5	0,7
BDSM belemmert mij in mijn relationele leven	45,8	22,5	14,8	14,8	2,1
BDSM belemmert mij in mijn seksuele leven	53,5	23,2	12	9,2	2,1
Ik voel mij gediscrimineerd vanwege BDSM	58,5	19,7	16,2	5,6	0

In tabel 12 wordt het aantal mensen weergegeven die op de hoogte zijn van de BDSM-interesse van de participanten. De groep mensen die op de hoogte is van de BDSM-interesse van de participanten bestaat uit andere BDSM'ers (85,9%), een partner (62,7%), vrienden (74,6%), familieleden (21,8%), een huisarts (18,3%), een andere hulpverlener zoals een psycholoog of een verpleegkundige (17,6%) en collega's (16,9%). Enkele participanten hebben iedereen in hun omgeving op de hoogte gebracht van hun voorkeur (2,1%).

Tabel 12. De sociale omgeving

	Frequentie	Percentage
Niemand	3	2,1
1 tot 5 personen	42	29,6
5 tot 10 personen	27	19
10 tot 20 personen	25	17,6
Meer dan 20 personen	45	31,7

Het merendeel van de participanten maakt zijn grenzen tijdens of nadien verbaal duidelijk met behulp van een stopwoord (64,8%) of zonder stopwoord (42,3%). Anderen maken hun grenzen tijdens of nadien non-verbaal duidelijk met behulp van lichaamstaal (47,2%) of gezichtsuitdrukking (24,6%). Enkele participanten laten hun grenzen duidelijk neerschrijven in een contract (11,3%). Meestal werden deze grenzen tot nu toe niet overschreden (58,5%), soms werden de grenzen één (21,8%) of meerdere keren overschreden (16,2%). De grenzen van een aantal participanten werden stevast overschreden (3,5%). De meerderheid van de participanten heeft zich echter nooit misbruikt gevoeld tijdens of na het uitoefenen van BDSM (83,8%), en een minderheid van de participanten heeft zich één (10,6%) of meerdere (5,6%) keren misbruikt gevoeld.

De meeste participanten vinden het belangrijk om over wensen en grenzen te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (95,8%). In Tabel 13 wordt aan de hand van een vijf-punt-Likertschaal die van bijna nooit of nooit (1) tot bijna altijd of altijd (5) rijkt, weergegeven hoe er precies over wensen en grenzen wordt gecommuniceerd.

Tabel 13. Wensen en grenzen (percentage)

Wanneer ik aan BDSM doe ...	1				5
weet ik wat ik van mijn partner wil	0	3,7	10,4	44,4	41,5
praat ik vooraf over wat ik (van mijn partner) wil	6,6	5,1	15,4	32,4	40,4
weet ik wat mijn partner (van mij) wil	2,9	0,7	18,4	39,7	38,2
stel ik mijn wensen voorop op die van mijn partner	25,7	22,8	30,9	11	9,6
stel ik mijn partners wensen voorop	6,6	13,2	30,9	29,4	19,9
weet ik wat ik niet (van mijn partner) wil	17,6	7,4	13,2	26,5	35,3
praat ik vooraf over wat ik niet (van mijn partner) wil	13,2	7,4	16,2	28,7	34,6
weet ik wat mijn partner niet (van mij) wil	9,6	6,7	16,3	33,3	34,1
praat ik vooraf over wat mijn partner niet (van mij) wil	14,7	8,1	22,1	27,2	27,9
stel ik mijn grenzen voorop	5,1	5,1	16,9	30,1	42,6
stel ik mijn partners grenzen voorop	8,1	5,1	17,6	21,3	45,8
zijn alle betrokken partijen op de hoogte van elkaars wensen en grenzen	2,9	1,5	3,7	28,7	63,2

De meeste participanten vinden het daarnaast belangrijk om over de regels van het spel te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (83,8%). In Tabel 14 wordt aan de hand van een vijfpunt-Likertschaal die van bijna nooit of nooit (1) tot bijna altijd of altijd (5) rijkt, weergegeven hoe er precies over de regels van het spel wordt gecommuniceerd.

Tabel 14. De regels van het spel (percentage)

Wanneer ik aan BDSM doe ...	1	2	3	4	5
bepaal ik de regels van het spel	16	10,1	29,4	27,7	16,8
bepaalt mijn partner de regels van het spel	16	15,1	31,1	23,5	14,3
bepalen mijn partner en ik samen de regels van het spel	5,9	5,1	28,8	28,8	31,4
onderhandelen mijn partner en ik over onze wensen en grenzen om tot de regels van het spel te komen	16,1	9,3	22,9	28,2	22,9
ben ik bereid mijn wensen en grenzen aan te passen aan een partner met status, charisma, ervaring, aantrekkingskracht etc.	10,9	10,9	30,3	33,6	14,3
maak ik een onderscheid tussen harde en zachte grenzen	8,4	5	11,8	41,2	33,6
onderhandel ik elke keer opnieuw over de regels van het spel	18,5	21	30,3	18,5	11,8
volg ik een vooropgesteld scenario	33,6	15,1	27,7	18,5	5
experimenteer ik met de regels van het spel	16,8	13,4	37,8	22,7	9,2
remmen de regels tijdens het spel mijn plezier	56,3	16	22,7	4,2	0,8
vervagen de regels tijdens het spel	44,5	18,5	26,9	8,4	1,7

De meeste participanten vinden het echter ook belangrijk om over stopwoorden te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (72,3%). In Tabel 15 wordt aan de hand van een vijf-punt-Likertschaal die van bijna nooit of nooit (1) tot bijna altijd of altijd (5) rijkt, weergegeven hoe er precies over stopwoorden wordt gecommuniceerd.

Tabel 15. Stopwoorden (percentage)

Wanneer ik aan BDSM doe ...	1	2	3	4	5
overleg ik met mijn partner over een stopwoord om grenzen aan te geven	4,9	3,9	16,7	30,4	44,1
geeft een stopwoord mij vertrouwen in mijn partner	2,9	3,9	11,8	30,4	51
geeft een stopwoord mij vertrouwen in het spel	4,9	2,9	7,8	33,3	51
durf ik een stopwoord gebruiken om mijn grenzen aan te geven	3,9	2,9	13,7	32,4	47,1
vertrouw ik er op dat mijn partner het spel beëindigt wanneer ik een stopwoord gebruik	2,9	0	3,9	13,7	79,4
durft mijn partner afgesproken grenzen overschrijden totdat ik een stopwoord gebruik	15,7	10,8	32,4	20,6	20,6
vertrouw ik er op dat mijn partner een stopwoord gebruikt om diens grenzen aan te geven	4,9	1	2	28,4	63,7
beëindig ik het spel wanneer mijn partner diens stopwoord gebruikt	3,9	1	4,9	7,8	82,4
durf ik afgesproken grenzen overschrijden totdat mijn partner diens stopwoord gebruikt	22,5	11,8	31,4	20,6	13,7
spreek ik non-verbale alternatieven af	9	4	20	18	49
is het steeds duidelijk wanneer een stopwoord wordt gebruikt	2	1	8,9	25,7	62,4
heeft een stopwoord prioriteit op de afgesproken regels van het spel	2	0	2,9	13,7	81,4

De meeste participanten vinden het verder belangrijk om aftercare te integreren in het BDSM-spel (75,9%). In Tabel 16 wordt aan de hand van een vijfpunt-Likertschaal die van bijna nooit of nooit (1) tot bijna altijd of altijd (5) rijkt, weergegeven hoe aftercare precies wordt geïntegreerd in BDSM.

Tabel 16. Aftercare (percentage)

Wanneer ik aan BDSM doe ...	1	2	3	4	5
speelt aftercare een belangrijk aandeel in het spel	3,7	4,7	20,6	35,5	35,5
speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van elkaars verwachtingen	3,7	4,7	21,5	43	27,1
speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van elkaars wensen en grenzen	3,7	6,5	17,8	43,9	28
speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van elkaars stopwoorden	21,5	15,9	26,2	19,6	16,8
speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van de regels van het spel	7,5	13,1	28	31,8	20,6
speelt aftercare een belangrijk aandeel in mijn vertrouwen in mijn partner	5,6	2,8	15,9	32,7	43
speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van de regels van het spel	8,4	11,2	27,1	29	24,3

De meeste participanten vinden het bovendien belangrijk om over verdovende middelen zoals alcohol en poppers te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (82,3%). In Tabel 17 wordt aan de hand van een vijfpunt-Likertschaal die van bijna nooit of nooit (1) tot bijna altijd of altijd (5) rijkt, weergegeven hoe er precies over verdovende middelen wordt nagedacht.

Tabel 17. Verdovende middelen (percentage)

Wanneer ik aan BDSM doe ...	1		5		
gebruik ik verdovende middelen	56	13	16,4	10,3	4,3
heb ik verdovende middelen nodig om bepaalde seksuele handelingen uit te voeren	69,8	6,9	8,6	11,2	3,4
heb ik verdovende middelen nodig om te genieten van bepaalde seksuele handelingen	67,2	8,6	12,1	8,6	3,4
moedig ik mijn partner aan verdovende middelen te gebruiken	84,5	4,3	9,5	0,9	0,9
wil ik dat mijn partner geen verdovende middelen gebruikt	20,7	10,4	16,4	12,9	39,7

De meeste participanten vinden het tot slot belangrijk om over seksueel grensoverschrijdend gedrag te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (66%). In Tabel 18 wordt aan de hand van een vijf-punt-Likertschaal die van bijna nooit of nooit (1) tot bijna altijd of altijd (5) rijkt, weergegeven hoe er precies over seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt gedacht.

Tabel 18. Seksueel grensoverschrijdend gedrag (percentage)

Over het algemeen ...	1	2	3	4	5
onderhandelen partners evenwaardig over de regels van het spel	1,1	10,8	9,7	34,4	44,1
zijn alle betrokken partijen verantwoordelijk voor het respecteren van ieders grenzen	0	0	1,1	21,5	77,4
worden iemands grenzen niet met opzet overschreden	1,1	4,3	9,7	34,4	50,5
kunnen iemands grenzen verlegd worden tot er een stopwoord wordt gebruikt	2,2	8,6	21,5	38,7	29
is het steeds duidelijk dat het spel moet stoppen wanneer een stopwoord wordt gebruikt	0	1,1	5,4	19,4	74,2
stopt het spel onmiddellijk wanneer een stopwoord wordt gebruikt	1,1	4,3	5,4	21,5	67,7
worden er geen verdovende middelen gebruikt tijdens het spel	7,5	16,1	23,7	10,8	41,9
hebben verdovende middelen een negatieve invloed op iemands grenzen	3,2	8,6	29	26,9	32,3

1.5 Relationale en seksuele tevredenheid (5)

De relatiestatus van de participanten wordt weergegeven in Tabel 19. De meerderheid van de participanten die op het moment van het onderzoek een romantische partner hebben, zijn ook met andere personen seksueel actief. Bij de meesten is de partner daarvan op de hoogte (51,5%), maar bij anderen is de partner daar niet van op de hoogte (11,1%). Daarnaast onderhoudt de meerderheid van de participanten die op het moment van het onderzoek een romantische partner hebben een BDSM-relatie met andere personen. De meeste partners van de participanten zijn daarvan op de hoogte (57,6%). Bij enkelen van hen is de partner daar niet van op de hoogte (11,1%), bij sommigen omwille van diens desinteresse of afkeer van BDSM (6,1%).

De meeste partners van de participanten houden zich ook actief bezig met BDSM. Deze partners doen het alleen met de partner (24,2%), met de partner en anderen (31,3%) of enkel met anderen (4%). Een andere groep partners houdt zich niet actief met BDSM bezig (40,4%).

Tabel 19. Relatiestatus

	Frequentie	Percentage
In een monogame relatie zonder seks	3	2,1
In een monogame relatie met seks	5	3,5
In een monogame relatie met BDSM-seks	16	11,3
In een open relatie zonder seks	6	4,2
In een open relatie met seks	11	7,7
In een open relatie met BDSM-seks	39	27,5
In een poly-amoureuze relatie zonder seks	1	0,7
In een poly-amoureuze relatie met seks	1	0,7
In een poly-amoureuze relatie met BDSM-seks	21	8,4
Single zonder seks	10	7
Single met seks	7	4,9
Single met BDSM-seks	31	21,8

De relatie van de participanten waarin ze aan BDSM doen, duurt op het moment van het onderzoek gemiddeld 9 jaar en 6 maanden. En gemiddeld kennen de participanten deze partner 7 maanden wanneer ze een BDSM-relatie starten. In tabel 20 wordt aan de hand van een vierpunt-Likertschaal die van niet tevreden (1) tot heel tevreden (5) rijkt, beschreven hoe tevreden de participanten zijn met de frequentie en kwaliteit van seks binnen deze relatie en de kwaliteit van deze relatie op zich. Verder werd de relatiekwaliteit van de participanten in de relatie met hun partner nagegaan met behulp van verschillende schalen zoals slecht - goed, onaangenaam - aangenaam, negatief - positief, onbevredigend - bevredigend en waardeloos - waardevol waarvan een gemiddelde score werd berekend die kan variëren van 1 tot 7 [M= 5,37, SD= 0,62].

De algemene relationele [$M= 5,28$, $SD= 0,99$] en seksuele tevredenheid [$M= 4,77$, $SD= 0,96$] werd in kaart gebracht met behulp van enkele stellingen zoals weergegeven in Tabel 21, uitgezet op een vijfpunt-Likertschaal die van sterk oneens (1) tot sterk eens (5) rijkt waarvan een gemiddelde score werd berekend die kan variëren van 1 tot 7.

Tabel 20. Relationele en seksuele tevredenheid (percentage)

Hoe tevreden ben je op dit moment ...	1	2	3	4
over de kwaliteit van je relatie?	5,9	10,4	34,8	48,9
Over de kwaliteit van seks binnen je relatie?	12,7	12,7	45,5	29,1
over de frequentie van seks binnen je relatie?	18,7	23,9	35,1	22,4

Tabel 21. Relationele en seksuele tevredenheid (percentage)

Over het algemeen ...	1	2	3	4	5
kunnen we in onze relatie goed communiceren over gemakkelijke onderwerpen	0,7	3,5	10,6	25,5	59,6
kunnen we in onze relatie goed communiceren over moeilijke onderwerpen	1,4	5,7	18,4	37,6	36,9
kunnen we in onze relatie goed communiceren over seksuele onderwerpen	2,8	5,7	14,9	28,4	48,2
kunnen we in onze relatie goed communiceren over emoties	2,1	6,4	27	34	30,5
durf ik in onze relatie aangeven waar mijn (seksuele) grenzen liggen	3,5	2,1	6,4	30,5	57,4
voel ik me seksueel bevredigd	4,3	7,8	13,5	42,6	31,9
voel ik me in onze relatie seksueel bevredigd	6,4	9,2	20,6	34,8	29,1
is seks een belangrijk thema in onze relatie	6,4	9,9	20,6	27,7	35,5

	1		5		
ben ik tevreden met onze relatie	2,8	2,1	15,6	30,5	48,9
haal ik voldoening en geluk uit onze relatie	2,8	3,5	12,1	29,8	51,8
sta ik positief tegenover onze relatie	2,1	2,1	11,3	26,2	58,2
voel ik me verbonden in onze relatie	2,1	1,4	16,3	25,5	54,6
voel ik me ontspannen in onze relatie	1,4	2,8	12,8	30,5	52,5
voel ik me zelfzeker in onze relatie	2,1	7,1	14,9	29,8	46,1

1.6 Consent (6)

In Tabel 22 en Tabel 23 worden een aantal uitspraken weergegeven die bijdragen aan de totaalscore van *same sex consent*. Aan de hand van een vijfpunt-Likertschaal die van sterk oneens (1) tot sterk eens (5) rijkt, werd de totaalscore [$M= 3,63$, $SD= 0,66$] berekend die het gemiddelde is van de som van de subschalen *Initiërend* [$M= 3,64$, $SD= 0,66$] en *Reagerend* [$M= 3,62$, $SD= 0,65$]. Er werd aan de participanten gevraagd in hoeverre deze uitspraken op hen van toepassing waren, met de intentie om effectief toestemming aan de partner te vragen (initiërend) of toestemming aan de partner te geven (reagerend).

Tabel 22. Initiërende subschaal SSCS (percentage)

	1		5		
Je knuffelt en streelt je partner	9,2	8,5	9,9	25,5	46,8
Je zoekt fysieke toenadering tot je partner	7,8	5	6,4	33,3	47,5
Je raakt je partner aan en kust hem/haar wanneer je toenadering zoekt	7,8	11,3	17	21,3	42,6
Je vraagt je partner wat deze vandaag nog gepland heeft	10,6	9,9	22,7	24,8	31,9
Je wrijft, streelt en raakt je partner seksueel aan	5,7	4,3	12,1	29,8	48,2
Je verzet je niet tegen de seksuele avances van je partner	2,1	2,8	14,2	24,8	56
Je houdt je partner niet tegen om je te kussen of seksueel aan te raken	4,3	3,5	7,8	28,4	56

	1				5
Je laat je partner jouw kleren uittrekken	7,1	7,1	22	21,3	42,6
Je zegt geen "nee"	5	12,8	19,9	26,2	36,2
Je kleedt je partner uit	7,8	10,6	21,3	22,7	37,6
Je helpt je partner om jezelf uit te kleden	5,7	7,1	22,7	27	37,6
Je zegt "ja"	3,5	3,5	17	29,8	46,1
Je volgt je partner	6,4	9,2	19,9	22,7	41,8
Je praat positief over seks hebben met je partner	1,4	2,8	13,5	25,5	56,7
Je laat je handen in de broek van je partner glijden	6,4	6,4	18,4	25,5	43,3
Je vraagt "Is dit oké?"	19,9	20,6	19,9	24,8	14,9
Je zegt "Ik wil seks met je hebben".	16,3	17,7	28,4	21,3	16,3
Je zegt niets, je begint gewoon seks te hebben met je partner	9,2	14,9	19,9	27,7	28,4
Je raakt jezelf aan	6,4	5,7	22,7	35,5	29,8
Je maakt oogcontact met je partner.	2,8	4,3	12,1	31,9	48,9
Je zegt "Ik wil je"	11,3	10,6	21,3	31,9	24,8
Je vraagt "Zal ik je eens verwennen?"	20,6	19,1	23,4	19,9	17
Je zegt "Ik wil graag met je naar bed"	22	15,6	27,7	17,7	17
Je vraagt je partner of deze een condoom bij zich heeft	44,7	14,2	21,3	7,1	12,8
Je zegt "nee"	28,4	21,3	38,3	6,4	5,7

Tabel 23. Reagerende subschaal SSCS (percentage)

	1		5		
Je raakt je partner aan en kust hem wanneer deze toenadering zoekt	8,5	5	14,9	29,1	42,6
Je knuffelt en streelt je partner	7,1	5,7	12,8	27	47,5
Je zoekt fysieke toenadering tot je partner	5	4,3	10,6	33,3	46,8
Je glimlacht	2,1	3,5	12,8	32,6	48,9
Je maakt oogcontact met je partner.	3,5	4,3	7,8	31,2	53,2
Je verzet je niet tegen de seksuele avances van je partner.	1,4	5	14,9	29,1	49,6
Je houdt je partner niet tegen wanneer deze je kust of aanraakt	1,4	4,3	11,3	29,1	53,9
Je laat je partner je kleren uittrekken	5	8,5	13,5	24,8	48,2
Je kleedt je partner uit	7,1	9,2	20,6	24,1	39
Je helpt je partner om jezelf uit te kleden	6,4	9,2	18,4	28,4	37,6
Je zegt geen "nee"	3,5	9,2	24,8	24,1	38,3
Je zegt "ja"	3,5	2,8	27	30,5	36,2
Je volgt je partner	6,4	10,6	20,6	26,2	36,2
Je zegt niets, je begint gewoon seks te hebben met je partner.	8,5	15,6	20,6	29,1	26,2
Je praat positief over seks hebben met je partner	2,1	3,5	16,3	31,2	46,8
Je raakt jezelf aan	5,7	7,8	22	26,2	38,3
Je zegt "Ik wil je"	9,2	18,4	23,4	28,4	20,6
Je vraagt "Is dit oké?"	14,9	14,9	33,3	21,3	15,6
Je zegt "Ik wil seks met je hebben."	14,9	17,7	26,2	24,8	16,3
Je vraagt je partner wat deze later vandaag nog gepland heeft	15,6	14,2	25,5	27,7	17
Je vraagt "Zal ik je eens verwennen?"	21,3	17	29,1	20,6	12,1

	1		5		
Je zegt "Ik wil graag met je naar bed"	19,1	15,6	27,7	25,5	12,1
Je vraagt je partner of deze een condoom bij zich heeft	39,7	12,8	23,4	12,1	12,1
Je zegt "nee"	29,1	22	37,6	7,1	4,3

In Tabel 24 en Tabel 25 worden een aantal uitspraken weergegeven die bijdragen aan de totaalscore van *interne en externe consent*. De participanten konden uitspraken selecteren die op hen van toepassing zijn die tot een totaalscore leiden. De totaalscore van *Interne Consent* [M= 4,35, SD= 0,75] werd berekend door het gemiddelde te berekenen van de som van de subschalen lichamelijke reacties (97,9%), emotionele veiligheid (91,5%), opwinding (97,2%), expliciete toestemming (75,4%) en bereidheid (71,1%). De totaalscore van *Externe Consent* [M= 2,08, SD= 0,97] werd berekend door het gemiddelde te berekenen van de som van de subschalen niet-verbaal (94,4%), passief gedrag (87,3%), initiërend gedrag (77,5%), borderline pressure omtrent de grenzen (52,8%) en non-reactieve signalen (50%). Beide totaalscores kunnen variëren van 0 tot 5.

Tabel 24. *Interne consent*

	Frequentie	Percentage
Een verhoogde hartslag	113	79,6
Blozende wangen	43	30,3
Bereidwilligheid	97	68,3
Passie	100	70,4
Lust	124	87,3
Genitale opwinding	113	79,6
Een erectie	133	93,7
Geilheid	127	89,4
Seksuele bevrediging	114	80,3

	Frequentie	Percentage
Emotionele veiligheid	74	52,1
Beschermd	62	43,7
Fysieke veiligheid	64	45,1
Gerespecteerd	90	63,4
Vastberaden	56	39,4
Gelukkig	97	68,3
Comfortabel	84	59,2
Sterk	61	43
Je hebt alles onder controle	60	42,3
Tevreden	90	63,4
Zelfzeker	70	49,3
Opgewonden	117	82,4
Geil	127	89,4
Geïnteresseerd	86	60,6
Enthousiast	87	61,3
In de stemming	97	68,3
Aangetrokken tot mijn partner	95	66,9
Actief betrokken	75	52,8
Ik heb toegestemd	69	48,6
Wij zijn overeengekomen	67	47,2
Wij wilden	67	47,2
Wij hebben wederzijds ingestemd	72	50,7
Wij verlangden naar	73	51,4

	Frequentie	Percentage
Klaar	43	30,3
Zeker	57	40,1
Bereid	66	46,5
Bewust van mijn omgeving	72	50,7

Tabel 25.Externe consent

	Frequentie	Percentage
Ik zorgde voor meer fysiek contact tussen mijzelf en mijn partner	98	69
Ik nam deel aan een vorm van seks, zoals zoenen of voorspel	107	75,4
Ik maakte mijn partner duidelijk wat ik wilde door hem aan te raken of te zorgen voor meer fysiek contact tussen mijzelf en mijn partner	90	63,4
Ik gebruikte non-verbale signalen zoals lichaamstaal en flirten	84	59,2
Ik trok mijn kleding en/of de kleding van mijn partner uit	91	64,1
Ik heb me niet verzet tegen de pogingen van mijn partner tot seks	93	65,5
Ik zei geen nee of duwde mijn partner niet weg	87	61,3
Ik liet de seksuele handelingen doorgaan tot op het punt van anale seks	68	47,9
Ik ging door met mijn seksuele handelingen	77	54,2
Ik ging in op de avances van mijn partner	89	62,7
Ik heb seksueel gedrag geïnitieerd en gecontroleerd of het wederkerig was	70	49,3
Ik gebruikte verbale communicatie om mijn interesse in seks duidelijk te maken of om te vragen of mijn partner seks met mij wilde hebben	61	43

	Frequentie	Percentage
Ik heb indirect mijn interesse in seks gecommuniceerd	75	52,8
Ik heb meer intieme seksuele handelingen geïnitieerd	74	52,1
Ik nam mijn partner mee naar een plek waar we alleen konden zijn	65	45,8
Ik sloot de deur	47	33,1
Ik ging door met het uitvoeren van mijn seksuele handelingen, totdat mijn partner me tegenhield	27	19
Het is gewoon gebeurd	49	34,5
Ik heb niets gezegd	25	17,6
Ik heb niets gedaan; het was duidelijk uit mijn acties of door simpelweg naar me te kijken dat ik bereid was tot seks	48	33,8

TOETSINGSRESULTATEN

Aanvankelijk werden bepaalde items gespiegeld en onderverdeeld onder verschillende overkoepelende schalen die in Tabel 13, Tabel 14 en Tabel 15 worden weergegeven. Indien de Cronbachs alfa kleiner was dan 0.70 werd er gekozen om bepaalde items te weerhouden uit de totaalscore van de desbetreffende schaal. De betrouwbaarheid van de schaal *Wensen en Grenzen* [13 items; $\alpha = .809$] en de schaal *Stopwoorden* [12 items; $\alpha = .786$] is eerder hoog, anders dan de betrouwbaarheid van de schaal *Spelregels* [9 items; $\alpha = .649$] die eerder gemiddeld is.

De correlatie tussen de subschalen *Initiërend* [M= 3,64, SD= 0,66] en *Reagerend* [M= 3,62, SD= 0,65] van de *Dual Measures of Sexual Consent Scale* van Kristen Jozkowski (Jozkowski et al., 2014) en de subschalen *Interne Consent* [M= 4,35, SD= 0,75] en *Externe Consent* [M= 2,08, SD= 0,97] van de *Same Sex Consent Scale* van Melanie Beres (Beres et al., 2004), en de schaal *Wensen en Grenzen* [M= 3,39, SD= 0,46] wordt weergegeven in Tabel 26, en de schaal *Spelregels* [M= 3,26, SD= 0,45] wordt weergegeven in Tabel 27 en de schaal *Stopwoorden* [M= 4,08, SD= 0,59] wordt weergegeven in Tabel 28.

Tabel 26. De correlatie van *Wensen en Grenzen*

Pearson r	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Wensen en Grenzen (1)	1	,047	,089	-,128	,011
Initiërend (2)	,047	1	,853**	-,010	0,121
Reagerend (3)	,089	,853**	1	,064	,210*
Interne Consent (4)	-,128	-,010	,064	1	,654**
Externe Consent (5)	,011	,121	,210*	,645**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabel 27. De Correlatie van Spelregels

Pearson r	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Spelregels (1)	1	-,190*	-,128	,111	,152
Initiërend (2)	-,190*	1	,853**	-,010	,121
Reagerend (3)	-,128	,853**	1	,064	,210*
Interne Consent (4)	,111	-,010	,064	1	,645**
Externe Consent (5)	,152	,121	,210*	,645**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabel 28. De correlatie van Stopwoorden

Pearson r	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Stopwoorden (1)	1	,034	,017	,061	,106
Initiërend (2)	,034	1	,853**	-,010	,121
Reagerend (3)	,017	,853**	1	,064	,210*
Interne Consent (4)	,061	-,010	,064	1	,645**
Externe Consent (5)	,106	,121	,210*	,645**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

KWALITATIEVE RESULTATEN

1.1 BDSM (1)

1.1. hoe men het beleeft

1.1.1. als een aanvulling op het standaard seksueel repertoire

De participanten geven aan dat BDSM voor hen eerder een aanvulling is op het standaard seksueel repertoire.

1.1.1.1. seksueel

Alle participanten schrijven een seksueel aspect toe aan BDSM.

Participant 6: "Mijn betrokkenheid bij BDSM is groot omdat het voor een heel groot deel mijn seksleven heeft bepaald, en nog steeds bepaalt. Als ik seks heb dan zitten er altijd BDSM-componenten in verweven".

1.1.1.2. niet seksueel

Maar benadrukken telkens dat BDSM daarom niet steeds seksueel hoeft te zijn.

Participant 1: "Dat hoeft zelfs voor sommige mensen niks seksueel te zijn".

Participant 4: "Je past dat soort dingen ook toe in het dagelijkse leven. [...] Dat leert je wel ook dingen in het leven eigenlijk omdat je dingen ook eens van een andere kant moet begrijpen. En dat heeft me als mens ook wel een beetje veranderd".

1.1.2. als een psycho- emotioneel spel

De participanten geven aan dat BDSM voor hen daarnaast ook een psycho-emotioneel spel is.

1.1.2.1. dagelijks leven

1.1.2.1.1. gescheiden van

Zes participanten benadrukken dat ze BDSM strikt scheiden van het dagelijkse leven.

Participant 3: "[...] In mijn privé eigenlijk niet want daarbuiten heb ik gewoon een alledaags leventje, zeg maar, dat ik ook gescheiden probeer te houden".

Participant 4: "Ten eerste is het is voor mij ook zeer belangrijk dat ik het loskoppel van mijn volledige omgeving, dus ik probeer altijd naar een neutrale omgeving te gaan. De wereld is volledig afgebakend en staat echt los van mijn privéleven omdat het anders te dicht bij huis zou zijn."

1.1.2.1.2. verbonden met

Vier participanten benadrukken dat BDSM eerder verweven is met het dagelijkse leven.

Participant 4: *“En we zijn gelukkig ook samen goede vrienden, dus we kunnen ook naast dat gedeelte van ons leven heel goed met elkaar overweg. En dat betekent ook dat als je even niet daarmee bezig bent, dat je ook gewoon gezellig met elkaar iets kunt drinken of een broodje kunt halen in de stad”.*

Participant 7: *“BDSM is onderdeel van mijn leven, zeg maar. Het zit eigenlijk verweven want het zit niet alleen in mijn privéleven, maar zelfs in mijn werk. Ik werk bij Mister B, dus ik kom er dagelijks met in aanraking omwille van de producten die we verkopen en de mensen die langs komen”.*

Participant 8: *“Ik heb mijn leven zo ingericht dat ik zowel BDSM kan hebben en een relatie kan hebben. Want ik heb een fully equipped dungeon en contact met een jonge slaaf in training die vier dagen per week naar mij komt en bij mij leeft”.*

1.1.2.2. groeiproces

1.1.2.2.1. persoonlijke groei

Zes participanten associëren BDSM met persoonlijke groei.

Participant 4: *“[...] ik word graag uitgedaagd. Ik vergelijk het altijd met jagen: ik ga graag jagen, maar niet op een konijn maar liever op een beer. Dus iets wat iets wat moeilijk te bejagen is. Waar ik effectief moeite voor moet doen. De ja-knikker is niet aantrekkelijk voor mij. Het is daarnaast altijd grenzen aftasten en grenzen verleggen en nieuwe zaken opzoeken en ontdekken”.*

Participant 5: *“Maar er zijn ook wel dingen waarvan ik nu achteraf zeg 'nou, dit had ik tien jaar geleden nooit gedacht' want je blijft je wel ontwikkelen in dat spel”.*

Participant 7: *“Ik vind het namelijk zelf heel interessant om altijd te kijken waar de grens ligt. Dat vind ik spannend want ik zeg altijd 'tot zo ver', maar misschien vind ik het dan wel interessant. Voordat ik hier aan begon bijvoorbeeld moest ik er niet aan denken dat ik met een cane geslagen werd en dacht ik 'wie laat zich nu moedwillig slaan?'. En als het nu niet gebeurt dan mis ik het”.*

1.1.2.2.2. relationele groei

Twee participanten associëren BDSM met relationele groei.

Participant 7: “Dat vind ik het mooie van BDSM dat het ook een soort van onderzoek of een groeiproces is samen”.

Participant 8: “Ik hou van mijn echtgenoot als mijn echtgenoot. en ik hou van mijn slaaf als een piece of art: iets dat ik opbouw. Hij heeft groeipotentieel en ik wil dat zijn volledig potentieel ontwikkelt. En hem opleiden als slaaf is iets wat levenslang duurt”.

1.1.2.3. headspace

Zes participant denken aan headspace wanneer ze over BDSM praten.

Participant 1: “[...] headspace die u nu zegt van 'oké, ik ben hier alleen maar voor te ondergaan'. Het is echt een grote verandering van mindset”.

Participant 5: “En hij zegt dan altijd tegen mij 'Ik ben jouw drugs'. Het is wel een mooie uitspraak, want zo voelt het soms ook omdat je dan toch zonder dat soort dingen een bepaalde mindset kan creëren dat je toch lekker een beetje in subspace zit en dat je een beetje het gevoel krijgt van verdoving door het proces van je inzet”.

Participant 6: “Dat noemen we een soort van trance, een kleine trance ervaring in je hoofd. Als een sub zich sub of slaaf gaat voelen omdat die door de meester of de dominant naartoe wordt gebracht door bijvoorbeeld gezweept wordt of beloond wordt”.

1.1.2.4. intimiteit en toewijding

Alle participanten banderukken intimiteit en toewijding als een belangrijk onderdeel van BDSM.

Participant 1: “Ik haal meer voldoening van de reactie van de submissive dan dat ik heb van 'oké, ik vind dit leuk'. Dat is een soort van persoonlijke eigenschap misschien. [...]. Het gevoel doet meer dan het fysieke voor mij soms, voor mezelf. Als ik zie dat de tegenpartij daar ... Ja, hoe moet ik dat zeggen? De time of his life heeft gehad tussen aanhalingstekens dan ben ik content. Dan hoef ik zelf niet geparticipeerd te hebben, buiten met mijn handen ofzo”.

Participant 4: “[...] omdat ik met de persoon waarmee ik nu date een band met aan het opbouwen ben omdat er veel vertrouwen is en omdat het intens is. Dat ik emotioneel echt wel geïnvesteerd ben. Ik wil weten hoe het met hem gaat, ik wil weten wat er speelt in zijn leven, ik wil weten wie er bij hem over de vloer komt”.

Participant 5: "Ik hoef ook zelfs niet klaar te komen als we bezig zijn, dat interesseert me niet meer want als hij tevreden is dan is het prima dan is het goed en heb ik mijn doel bereikt en dan kan ik het daarmee ook afsluiten voor mezelf denk want ik heb een bevredigd gevoel omdat hij tevreden is.[...] dus ik denk 'dit is de manier om hem trots te maken en om hem weer tevreden te houden' dus ja".

Participant 7: "Dat betekent ook dat de relatie tussen een meester en een slaaf volgens mij de sterkste menselijke band is die je kan beleven. [...] een meester zonder slaaf is niet compleet en een slaaf zonder meester is niet compleet".

1.1.2.5. machtsverhouding

Acht participanten vermelden een machtsverhouding wanneer ze praten over BDSM.

Participant 6: "Ik geniet van macht en het feit dat die macht mij gegeven is en dat ik hem kan uitoefenen. En als je dan echt zo vrij je gang kunt gaan seksueel, dan is dat gewoon erg fijn. Bij seks is dan een duidelijk machtscomponent [...] een jonge man laten doen wat ik lekker vind dus mij eer bewijzen en mij op een speciale manier bejegenen".

Participant 7: "Als je bij mensen bent dat je dat je een beetje aanvoelt van die is dominant en die is sub. Ik ben sub of onderdanig dus ik vind het dominante gebied om een beetje mee te spelen wel heel interessant. Ik vind het zelf ook heel interessant om het mee te maken [...] dus ik stap dan echt de wereld in waar ik niets meer te zeggen heb".

Participant 8: "Het gaat van gewone onderdanigheid tot slavernij. De meesten zijn inderdaad echte onderdanige die er plezier aan hebben om plezier te geven en onder controle te komen. Dat kan veel verder gaan tot aan echte slavernij, consensueel waar de controle dan compleet wordt".

1.1.2.6. mindgame

Acht participanten beschrijven BDSM als een mindgame.

Participant 1: "BDSM is soms een powergame gewoon he. Een mindgame, een powergame".

Participant 5: "Je hebt natuurlijk fysiek spel, maar het gaat ook om de kleding en het gaat ook vooral om wat tussen je oren gebeurt dus wat voor gevoel je hebt wanneer iemand je slaat of als je iemand zelf moet slaan of als je wordt vastgebonden".

Participant 9: "Wat ik onder BDSM versta, zit tot 95% tussen de oren".

1.1.2.7. mindset

Acht participanten beschrijven een bepaalde mindset wanneer ze aan BDSM doen.

Participant 5: “[...] dan heb ik zoiets van 'het lukt niet, ik accepteer dat ik het niet kan. En klaar. Volgend hoofdstuk.' En hij heeft zoiets van 'wij doen dit gewoon. En wij willen dit'. En die heeft ook een mindset bij mij gecreëerd van 'we gaan niet iets proberen, we doen het gewoon. We doen het, ja of nee en niet misschien'. En daarmee creëer je ook een mindset van 'proberen, ik zie wel. En ja, jammer dan als het mislukt'. Nee, je doet het en als het mislukt dan sta je op en dan probeer je het opnieuw. En ja, als uiteindelijk blijkt dat je het niet wil of niet kan dan is het prima, maar dan heb je in ieder geval je schouders eronder gezet. En dat is een andere benadering als je denkt 'ja, ik zal het eens proberen' en dan je ook sneller geneigd om het op te geven”.

Participant 7: “Het heeft bijna hetzelfde gevoel dat ik voorheen ook kon hebben wanneer ik yoga uitoefende omdat je bij BDSM sowieso gefocust bent op jezelf en op je lichaam en natuurlijk op de ander of soms anderen. Het is dus heel erg lichamelijk en intens waardoor er daarna een ontspannend gevoel komt”.

Participant 8: “Het is wel zo dat je ze dingen kan laten doen die ze willen doen, maar niet durven. Het is niet meer dan dat. [...] mijn partner vindt dat dan leuk om zich te gedragen en te voelen alsof het een puppy is, en onder hypnose ziet hij dan haar op zijn poten groeien en zijn lichaam veranderen enzo”.

1.1.2.8. persoonlijkheid

1.1.2.8.1. gescheiden van

Eén participant beschrijft hoe diens BDSM-persona als een alternatieve persoonlijkheid beschouwt.

Participant 4: “[...] en een andere persoonlijkheid ofzo kan aannemen”.

1.1.2.8.2. verbonden met

Vijf andere participanten beschrijven hoe BDSM als het ware een verlengstuk is van hun persoonlijkheid.

Participant 6: “Ik ben een dominante man, dus ik zit altijd een beetje aan de aan de dominante kant in deze wereld. Ik weet mijn stempel op mijn omgeving te drukken”.

Participant 7: “Als je bij mensen bent dat je dat je een beetje aanvoelt van die is dominant en die is sub. Ik ben sub of onderdanig”.

Participant 8: “[...] want dat is dan als iemand het gevoel heeft geboren te zijn om

iemands eigendom te zijn. Ik merk dat dan aan de manier waarop mensen spreken en op het plezier van de andere gericht zijn en daarbij hun eigen plezier onbelangrijk is. De seksualiteit is maar gewoon een weg om zich te ontwikkelen in zijn eigen natuur”.

1.1.2.9. Vertrouwen

Acht participanten noemen vertrouwen een belangrijk aspect van BDSM.

Participant 1: *“t is een vertrouwensspel ook he”.*

Participant 3: *“Voor mij is het vooral het spel tussen de dominante en de sub, en vooral de vertrouwensband daartussen. Op het moment dat die vertrouwensband daar niet is dan is dat spel eigenlijk niet eens mogelijk. En dan kun je er niet in opgaan”.*

Participant 5: *“[...] en toen was het vertrouwen daar en daarmee heeft die dus ook laten zien dat ik hem ook echt honderd procent kan vertrouwen”.*

1.1.2.10. Vrijheid

Zes participanten omschrijven BDSM als een vorm van vrijheid.

Participant 5: *“Het is een stukje vrijheid opzoeken op een bepaalde manier, denk ik. En ja, dat is de vrijheid van geest. Laat ik het zo zeggen. [...] en dankzij het hele proces heb ik ook geleerd om niet altijd van tevoren te oordelen van 'dat vind ik wel, en dat vind ik niet leuk'. Nee, ik probeer het eerst en daarna pas kan ik beslissen of dat het wel of niet leuk was”.*

Participant 7: *“Voor mij is het een soort van bevrijding. Omdat ik de onderdanige rol aanneem word ik eigenlijk geleid waardoor ik de leidende rol die ik normaal gesproken heb in de in het dagelijks leven die kan ik helemaal loslaten. Het geeft een gevoel van bevrijding op dat moment omdat ik me weer helemaal kan overgeven zonder dat ik mijn hoofd zit en moet denken 'als die maar niet weer die kant opgaat'. Loslaten dus”.*

Participant 8: *“Het is wel zo dat je ze dingen kan laten doen die ze willen doen, maar niet durven. [...] Dat is psychologisch interessant want de eerste keer dat ze aankomen en ze moeten naakt zijn dan is het heel oncomfortabel en aarzelend, maar de volgende keer is die schroom verdwenen en zijn ze trots dat ze een meester hebben omdat ze anderen zien die dat niet hebben en dat wel graag zouden willen hebben”.*

1.1.3. hoe men zich voelt

De participanten beschrijven verder een aantal gevoelens die ze associëren met BDSM.

1.1.3.1. afhankelijk van de gemoedstoestand

Vier participanten vermelden dat het gevoel dat BDSM bij hen opwekt afhankelijk is van hun gemoedstoestand op dat ogenblik.

Participant 5: "Als hij op een moment bijvoorbeeld in m'n tepels knijpt dan is dat de ene keer van 'aw, niet doen', en dan kan je ook niets hebben. En de andere keer reageer ik zo van 'ah lekker, doe maar meer'. Stomme kleine dingetjes kunnen dat al zijn, maar het heeft echt maken ook met een stukje ontspanning".

Participant 6: "En als je gevoelsmatig een beetje gewoon lekker in je gevoel bent dan kun je ook beter voelen dat er iets bij de ander dwars zit wat die nog niet heeft gezegd".

1.1.3.2. afhankelijk van de partner

1.1.3.2.1. een bekende partner

Enkele participanten vertellen dat het gevoel dat BDSM opwekt afhankelijk is van de relatie met de partner. Deze participanten vermelden gevoelens als liefdevol, relaxed en vertrouwd wanneer ze aan BDSM doen met een bekende partner.

1.1.3.2.1.1. Liefdevol

Twee participanten halen een liefdevol gevoel aan wanneer ze aan BDSM doen met een bekende partner.

Participant 3: "Vaak is het heel intiem, maar dat hoeft het niet altijd te zijn".

Participant 4: "Er was ook niemand waar ik ooit mee heb afgesproken waarvan ik dacht 'daar wil ik een BDSM én een romantische relatie mee'. Dat dat komt heel dicht".

1.1.3.2.1.2. Relaxed

Drie participanten halen een relaxed gevoel aan wanneer ze aan BDSM doen met een bekende partner.

Participant 1: "Als dat een vertrouwd persoon is, redelijk relaxed".

Participant 5: "[...] dat je toch lekker een beetje in subspace zit en dat je een beetje het gevoel krijgt van verdoving door het proces van je inzet".

1.1.3.2.1.3. Vertrouwd

Vier participanten halen een vertrouwd gevoel aan wanneer ze aan BDSM doen met een bekende partner.

Participant 2: *“Ik denk dat ge in BDSM altijd verder gaat naargelang ge iemand beter kent. Ge gaat verder in uw experimenten eens dat vertrouwen er is”.*

Participant 4: *“En nu is er iemand die dat blijkbaar toch door barrières heen kan. Bij een andere persoon zou ik dat absoluut niet gedaan hebben omdat ik vrij strikt in mijn grenzen ben, dus dan had ik het niet zo ver laten komen. En nu hebben we bijna dagelijks contact”.*

1.1.3.2.2. een onbekende partner

Enkele participanten vertellen dat het gevoel dat BDSM opwekt afhankelijk is van de relatie met de partner. Deze participanten vermelden een soberder en nerveus gevoel wanneer ze aan BDSM doen met een onbekende partner.

1.1.3.2.2.1. soberder gevoel

Twee participanten vermelden dat ze een soberder gevoel achterblijven wanneer ze aan BDSM doen met een onbekende partner.

Participant 3: *“Ik denk dat ik persoonlijk met een heel ander gevoel achter zou blijven. [...] waar je normaal heel veel plezier eruit kan halen dan ineens met een wat soberder gevoel kan blijven zitten”.*

Participant 4: *[...] dus het vervaagt wel afhankelijk van de persoon”.*

1.1.3.2.2.2. nerveus

Drie participanten halen een nerveus gevoel aan wanneer ze aan BDSM doen met een onbekende partner.

Participant 1: *“Is dat iemand nieuw, is dat soms wel spannend omdat ge niet weet of kunt aanvoelen wat de tegenpartij leuk vindt of niet leuk vindt”.*

Participant 5: *“Je weet niet van tevoren hoe heftig die persoon het wil maken. Dus het is een en in dat opzicht een wat afwachtende houding om te zien wat de ander bedacht heeft”.*

Participant 7: *“[...] als hij dan naar die grens toekomt dan schiet het in je hoofd van 'als hij maar niet toch doorgaat' en dan ben je alleen maar bezig in je hoofd met dat moment”.*

1.1.3.3. na BDSM

1.1.3.3.1. als dominant

De dominante participanten vermelden dat ze zich na het uitoefenen van BDSM mentaal en fysiek verzadigd, verward en voldaan voelen.

1.1.3.3.1.1. mentaal en fysiek verzadigd

Vier participanten vertellen zich na BDSM fysiek en mentaal verzadigd te voelen.

Participant 1: *"[...] geeft dat mij wel een gevoel van verzadiging".*

Participant 4: *"Het laadt mij ook op want als ik terugkom van zo'n weekend ben ik terug klaar om het normaal leven aan te gaan".*

Participant 6: *"En in dit geval is het doel seksuele ontlading van mij, en van de sub afhankelijk van wat is afgesproken".*

1.1.3.3.1.2. verward

Eén participant vertelt zich na BDSM verward te voelen.

Participant 4: *"Dus als ik terugkom van een weekend dan kom ik soms in een dipje van 'fuck, waar ben ik mee bezig?' want hoe zit het met mijn romantische relatie en hoelang zal het duren tot ik weer terug kan?"*

1.1.3.3.1.3. voldaan

Drie participanten vertellen zich na BDSM voldaan te voelen.

Participant 1: *"Ja, zo wel een gevoel van voldaan te zijn als ik zie dat ze submissive zijn eigen heeft geamuseerd en dat het leuk was. En mogelijks nog beter dat hij helemaal doodop is van eigenlijk tussen haakjes 'niks te doen', van het gewoon te ondergaan, maar na wat een heel intense ervaring is geweest".*

Participant 6: *"En in dit geval is het doel seksuele ontlading van mij, en van de sub afhankelijk van wat is afgesproken".*

1.1.3.3.2. als submissive

De onderdanige participanten vermelden dat ze zich na het uitoefenen van BDSM bevrijd, enthousiast, in een roes, mentaal en fysiek verzadigd, ontspannen, trots, verbonden en verward voelen.

1.1.3.3.2.1. Bevrijd

Drie participanten vertellen zich bevrijd te voelen na het uitoefenen van BDSM.

Participant 2: *"[...] als er een moment van loslaten komt. Dat ge loskomt van, en dat ge met niks meer bezig bent"*.

Participant 3: *"Ik ben, denk ik, een erg dominant persoon in mijn dagelijks doen en laten. Ik heb graag de touwtjes in handen en weet graag waar ik aan toe ben, wat het juist voor mijn seksleven erg interessant maakt op het moment dat ik dat niet heb want dat trekt me dan heel erg aan"*.

Participant 7: *"Voor mij is het een soort van bevrijding. Omdat ik de onderdanige rol aanneem word ik eigenlijk geleid waardoor ik de leidende rol die ik normaal gesproken heb in de in het dagelijks leven die kan ik helemaal loslaten. Het geeft een gevoel van bevrijding op dat moment omdat ik me weer helemaal kan overgeven zonder dat ik mijn hoofd zit en moet denken 'als die maar niet weer die kant opgaat'. Loslaten dus"*.

1.1.3.3.2.2. Enthousiast

Twee participanten vertellen zich enthousiast te voelen na het uitoefenen van BDSM.

Participant 2: *"Wanneer het goed geweest is achteraf dan heb ik 2 tot 4 dagen een opstoot van endorfines enzo, en dat ben ik veel enthousiaster. Maar dat komt echt achteraf dat druggevoel"*.

Participant 5: *"[...] dat ik een grens heb overwonnen dan kijkt hij me aan en dan begint die zo te lachen en dan ben ik tevreden en dan ben ik blij"*.

1.1.3.3.2.3. in een roes

Vier participanten vermelden in een roes te komen na het uitoefenen van BDSM.

Participant 5: *"[...] en dat je een beetje het gevoel krijgt van verdoving door het proces van je inzet"*.

Participant 6: *"[...] en ik deed dat vrij fors want hij had al endorfine en hij voelde zich lekker"*.

1.1.3.3.2.4. mentaal en fysiek verzadigd

Vijf participanten vertellen zich na BDSM fysiek en mentaal verzadigd te voelen.

Participant 2: *"En ook, een mentaal gevoel of nood die op dat moment verzadigd is en na verloopt van tijd toch terugkomt"*.

Participant 6: *"In dit geval is het doel seksuele ontlading van mi. En emotionele ontlading"*.

Participant 8: *“Bij bondage bijvoorbeeld want dan zijn mensen meestal emotioneel geladen door de setup enzo, maar dat is eigenlijk ook de bedoeling”.*

1.1.3.3.2.5. ontspannen

Eén participant vertelt zich na BDSM ontspannen te voelen.

Participant 7: *“Na het spel ben ik sowieso wel heel erg ontspannen. Het heeft bijna hetzelfde gevoel dat ik voorheen ook kon hebben wanneer ik yoga uitoefende”.*

1.1.3.3.2.6. Trots

Twee participanten vertellen zich trots te voelen na het uitoefenen van BDSM.

Participant 5: *“Er zijn een aantal voorbeelden waarin ik eigenlijk had aangegeven 'dit wil ik niet' en achteraf heeft die het toch voor elkaar gekregen dat ik dat toch gedaan heb. Aan de ene kant kun je dan denken van 'verdorie, nu heeft hij het toch gedaan en dat wou ik eindelijk niet', maar je kunt het ook op een andere manier bekijken dat je dan denkt 'ik heb dat overwonnen en ik kan dat nu en ik kan hem laten zien dat ik ook een stukje gegroeid ben in de richting die hij wil'. En dat maakt je dan weer trots omdat je denkt 'kijk nu, tien jaar geleden kon of durfde ik dit niet en nu wel'. Je doet het dan echt samen hoor”.*

Participant 8: *“Ik maak er graag een show van en ik train ze 'to show off'. Dat is dan interessant want ik ben dan trots als ze het goed doen”.*

1.1.3.3.2.7. Verbonden

Twee participanten vertellen zich trots te voelen na het uitoefenen van BDSM.

Participant 3: *“Nou ja, dat heeft eigenlijk een beetje te maken met toewijding die je gecreëerd hebt en het wederzijds respect. [...] dan krijg je er steeds meer respect voor, en bewondering”.*

Participant 5: *“En nu haal ik mijn genot uit het feit dat hij geniet. [...] Ik hoef ook zelfs niet klaar te komen als we bezig zijn, dat interesseert me niet meer want als hij tevreden is dan is het prima dan is het goed en heb ik mijn doel bereikt en dan kan ik het daarmee ook afsluiten voor mezelf denk want ik heb een bevredigd gevoel omdat hij tevreden is”.*

1.1.3.3.2.8. verward

Eén participant vertelt zich verward te voelen na BDSM uit te oefenen.

Participant 2: *“Helemaal in het begin heb ik zo echt wel eens een sessie gehad die misschien net iets te hard was op dat moment waarbij ik mij dan achteraf afvroeg van 'is dit nu echt wat ik wil of niet?'. [...] dan had ik even een twijfelend gevoel van 'is dit wel wat ik wil?' maar ik stond 3 weken later al terug in diezelfde club”.*

1.1.3.4. tijdens BDSM

1.1.3.4.1. als dominant

De dominante participanten vermelden dat ze zich tijdens het uitoefenen van BDSM gehecht, gelukkig, goed, machtig, ontspannen, opgewonden en zelfzeker voelen. Daarnaast vertellen ze ook alert te zijn voor mogelijke risico's.

1.1.3.4.1.1. alert voor mogelijke risico's

Vijf participanten geven tijdens het uitoefenen van BDSM alert te zijn voor mogelijke risico's.

Participant 2: "Je neemt allebei een risico in een BDSM-spel, niet allen de sub met zijn mentale en fysieke gezondheid. Ook de dominant neemt het risico dat de sub naar het gerecht stapt. Want consent zit in een grijze zone en de rechter zal daar misschien het tegendeel willen bewijzen. Zeker de eerste keer gaat ge dan bepaalde dingen niet doen".

Participant 6: "[...] je kan bijvoorbeeld over night een spierprobleem ontwikkelen en dat moet je wel weten voor je iemand gaat zwepen of voor je iemand in een bepaalde positie zet. Dus dat zijn zaken die ik vraag en als er niets aan de hand is dan beginnen we. [...] het is al eens gebeurd dat een sub bij mij kwam en toch drugs had gebruikt had terwijl ik over het algemeen denk da een eerste sessie altijd zonder drugs zou moeten verlopen en dan kom ik er op een gegeven moment achter en dan vraag ik of ze iets genomen hebben en of het wel een goed moment is om hen te gaan slaan want dan wil je steeds harder".

Participant 8: "Of iets dat ik zou moeten weten voor hypnose, maar dat merk ik al snel op. Hypnose past bijvoorbeeld niet bij schizofrene of epileptische mensen. Ik vraag hen dat zodat de veiligheid al op voorhand gegarandeerd kan worden. [...] dan moet ik er wel zeker van zijn dat die persoon psychologisch in balans is. Wat ook vaak gebeurt is een te lage bloeddruk bij bondage bijvoorbeeld [...]. Als ze in de touwen zitten dan is er minder bloedtoevoer dus moeten ze suiker innemen als ze hier komen om de suikerspiegel op peil te houden. Zeker als ze dan iets hebben gerookt ofzo, ook al mag dat niet van mij. [...] dan beginnen ze plots sterk te zweten dus daar let ik goed op. Vroeger organiseerde ik samen met een vriend BDSM-evenementen [...]. Als dan mensen anderen met een elektrokabel omhoog willen hangen met hun hoofd naar beneden dan mag je dat maar 5 minuten ofzo volhouden want anders heb je risico op een trombose enz., dus ik hield dan een oogje in het zeil dat die persoon ook fysiek goed in orde was en niet te oud enz. want dan stijgt het risico. [...]. Dus er zijn heel wat technische aspecten en ook zekerheidsaspecten".

1.1.3.4.1.2. gehecht

Twee participanten geven aan zich tijdens het uitoefenen van BDSM gehecht te voelen.

Participant 8: *“Het is eigenlijk een voldoening want een meester zonder slaaf is niet compleet en een slaaf zonder meester is niet compleet. Dat voel ik nadien echt wel”.*

Participant 9: *“[...] en een soort liefde. Intimiteit is een beter woord”.*

1.1.3.4.1.3. gelukkig

Drie participanten geven aan zich tijdens het uitoefenen van BDSM gelukkig te voelen.

Participant 4: *“[...] Dat brengt mij wel geluk”.*

Participant 6: *“En ik doe dat omdat ik er zo heerlijk gelukkig van word”.*

Participant 9: *“Ik hou veel van bondage en hypnose, dat is een beetje een specialiteit van mij. Dat maakt me dan gelukkig”.*

1.1.3.4.1.4. goed

Vijf participanten geven aan zich tijdens het uitoefenen van BDSM goed te voelen.

Participant 1: *“[...]Maar over het algemeen wel goed”.*

Participant 6: *“Tijdens een goed BDSM-spel voel ik me fantastisch [...] is het altijd heerlijk”.*

Participant 9: *“Als het gewoon soft is, dan is het gewoon de leuke gevoelens die erbij komen”.*

1.1.3.4.1.5. machtig

Twee participanten voelen zich machtig tijdens het uitoefenen van BDSM.

Participant 6 : *“[...] Ik heb dat bijvoorbeeld bij langdurig zwepen, dan kom ik in domspace en dan heb ik echt het gevoel dat ik God bent en dat ik eigenlijk min of meer kunt doen en laten wat je wilt. Wat niet zo is, maar dat gevoel heb je wel”.*

Participant 9: *“In bepaalde sessies voelt ge u effectief machtig omdat ge iemand vastmaakt of bevelen geeft aan een onderdanige en dan voelt ge wel macht natuurlijk”.*

1.1.3.4.1.6. ontspannen

Twee participanten geven aan zich ontspannen te voelen tijdens het uitoefenen van BDSM.

Participant 4: *“Ik voel me daar vrij, rustig en gelukkig. Ontspannen eigenlijk”.*

Participant 9: *“[...] Het is voor mij zoals ontspanning”.*

1.1.3.4.1.7. opgewonden

Twee participanten geven aan zich opgewonden te voelen tijdens het uitoefenen van BDSM.

Participant 8: *“Het is ook seksueel opwindend”*.

Participant 9: *“[...] Zoals een prikkelend gevoel. Een seksuele spanning”*.

1.1.3.4.1.8. zelfzeker

Eén participant geeft zich zelfzeker te voelen tijdens het uitoefenen van BDSM.

Participant 8: *“ik voel me dan ook zelfzeker. Die autoriteit past bij het spel, maar is ook belangrijk voor het vertrouwen”*.

1.1.3.4.2. als submissive

De onderdanige participanten vermelden dat ze zich tijdens het uitoefenen van BDSM gehecht, nerveus en opgewonden voelen. Daarnaast vertellen ze zich ook als een gebruiksvoorwerp te voelen.

1.1.3.4.2.1. een gebruiksvoorwerp

Drie participanten geven aan zich als een gebruiksvoorwerp te voelen tijdens het uitoefenen van BDSM.

Participant 1: *“[...] 'ik zie wel wat er gebeurt' en die voelen zich soms een soort van gebruiksobject”*.

Participant 2: *“Een typisch element in de meeste sessies dat dan wel terugkeert aan het begin is het in bezit nemen”*.

Participant 5: *“[...] gaan experimenteren met chastity. Want ja, daarmee maak je het verschil duidelijk tussen dominant en onderdanig en daarmee zeg je dus ook 'zijn pik is belangrijk en de mijne niet' dus dan ben je eigenlijk niets meer dan een object”*.

1.1.3.4.2.2. gehecht

Zeven participanten geven aan zich tijdens het uitoefenen van BDSM gehecht te voelen.

Participant 4: *“[...] nu heb ik ook iemand anders waarmee ik bijna exclusief met date omdat ik hem zo interessant vind. Daarvoor had ik heel veel andere losse contacten, terwijl dat nu echt wel meer richting iets exclusief gaat”*.

Participant 8: *“Dat betekent ook dat de relatie tussen een meester en een slaaf volgens mij de sterkste menselijke band is die je kan beleven. [...] een meester zonder slaaf is niet compleet en een slaaf zonder meester is niet compleet”*.

1.1.3.4.2.3. nerveus

Drie participanten geven aan zich nerveus te voelen tijdens het uitoefenen van BDSM.

Participant 5: *“Je weet niet van tevoren hoe heftig die persoon het wil maken. Dus het is een en in dat opzicht een wat afwachtende houding om te zien wat de ander bedacht heeft”.*

Participant 7: *“[...] als hij dan naar die grens toekomt dan schiet het in je hoofd van 'als hij maar niet toch doorgaat' en dan ben je alleen maar bezig in je hoofd met dat moment”.*

Participant 8: *“En dan komen ze al in hun psycho-trip want er is spanning omdat ze niet weten wat er zal gebeuren en er is opwindning omdat ze weten wat er zal gebeuren”.*

1.1.3.4.2.4. opgewonden

Drie participanten geven aan zich opgewonden te voelen tijdens het uitoefenen van BDSM.

Participant 4: *“Dat is lastig, opgewonden vooral. Ja, met name opgewonden denk ik en ik kan niet zo goed zeggen waarom. Het is een gevoel dat wordt getriggerd als we daar mee bezig zijn”.*

Participant 5: *“Er is altijd natuurlijk een enorme opwindning en een uitdaging”.*

Participant 8: *“En dan komen ze al in hun psycho-trip want er is spanning omdat ze niet weten wat er zal gebeuren en er is opwindning omdat ze weten wat er zal gebeuren”.*

1.2. wat het betekent

1.2.1. een fysieke en emotionele behoefte

Zes participanten geven aan dat BDSM voor hen een fysieke en emotionele behoefte is.

Participant 4: *“Het is absoluut iets wat ik nodig heb, want ik kan niet zonder. Absoluut! Als ik het niet heb, dan word ik ongelukkig. [...] mijn grootste uitlaatklep is dan gaan sporten. Dan ga ik harder trainen want ik moet die fysieke drang of bijna oerinstinct ofzo kwijtspelen. Dat moet ik wel kwijt kunnen, dus ik ga me niet bezighouden met pianospelen of lezen. Het is echt iets fysieks. [...] en ge zou kunnen spreken van een seksverslaving want het werkt verslavend. En misschien is het ook wel zo”.*

Participant 5: *“[...] En dat voelde ik ook zo van 'ja, hij voelt aan wat ik nodig heb en ik voel aan wat hij nodig heeft en we kunnen elkaar iets geven wat we anders niet in het leven kunnen vinden'. Dus op een gegeven moment, gaandeweg de tijd, had hij zoiets van 'ja, jij hebt dit nodig om verder te komen in je ontwikkeling'. Niet alleen ik, maar hij heeft het daarom ook nodig”.*

Participant 7: *“Omdat ik de onderdanige rol aanneem word ik eigenlijk geleid waardoor ik de leidende rol die ik normaal gesproken heb in de in het dagelijks leven die kan ik helemaal loslaten. Het geeft een gevoel van bevrijding op dat moment. Ik heb het nodig om weer tot mezelf te komen en in mijn lichaam te komen en ontspannen te zijn. Daardoor is het voor mij een noodzaak. Gewone seks heb ik ook wel nodig want daar word ik ook ontspannen door, maar ik heb echt die dominantie nodig”.*

1.2.2. een kunstvorm

Vier participanten geven aan dat BDSM voor een soort van ambacht of kunstvorm is.

Participant 5: *“Het is een uiting van creativiteit en het kan ontzettend helpen om je uit te dagen en om dingen eens van een andere kant eens te bekijken. In het normale leven sta je bij sommige dingen niet stil, maar als in de andere wereld stapt om het zo maar te noemen dan ineens is niks meer raar of gek. Je kunt alles doen en proberen wat je wilt. Je kunt alles tegen elkaar zeggen en je hoeft je voor te schamen en je hoeft je niet aan allerlei regeltjes te houden. Het is bovendien zo'n breed spel dat je natuurlijk alle kanten op kunt. Je hebt natuurlijk fysiek spel, maar het gaat ook om de kleding bijvoorbeeld”.*

Participant 7: *“Bijvoorbeeld mijn fascinatie voor leer is heel erg dominant dus dat is een onderdeel daarvan. En eigenlijk alles wat een beetje richting de BDSM gaat dat triggert mij sowieso. En daarnaast zit ik ook nog in de kunstscene want ik ben stylist en conceptontwikkelaar voor bijvoorbeeld fotografen. En mijn exposities gaan steeds meer in de richting van de BDSM en de fetisj”.*

Participant 8: *“BDSM, en seksualiteit in het algemeen is een cocktail met heel wat verschillende ingrediënten. Het gewicht van ieder ingrediënt is verschillend. Er zijn hoofdingrediënten die er bij moeten bij zijn omdat ze de hoofdsmaak zijn, maar daarnaast komen er ook heel wat nuances bij. [...] die kunnen dan verschillen doorheen de tijd of naargelang met wie je samen bent zodanig dat de cocktail eigenlijk voor de twee partners past. Ik hou veel van bondage en hypnose, dat is een beetje een specialiteit van mij. [...] Ik vraag hen ook een fles wijn ofzo mee te brengen [...] dat maakt dat het echt een uitwisseling is. Ze komen naar mij en gebruiken mijn materiaal enzo, dus het is fijn om dat iets mee te kunnen nemen want dan wordt het psychologisch echt een uitwisseling. Net zoals dat je bloemen meebrengt als je bij iemand op bezoek gaat. [...] maar als ze dan niet willen teugkomen dan staat er bij wijze van spreken geen rekening meer open.[...]. Ik hou van mijn echtgenoot als mijn echtgenoot, en ik hou van mijn slaaf als een piece of art”.*

1.2.3. een lifestyle

Eén participant geeft aan dat BDSM voor hem lifestyle is.

Participant 8: *“Voor mij is het een lifestyle. Want ik heb een fully equipped dungeon en contact met een jonge slaaf in training die vier dagen per week naar mij komt en bij mij leeft”.*

1.2.4. een sociaal facet

Acht participanten benadrukken het sociaal aspect van BDSM.

Participant 1: *“[...] Zeker de community niet, zeker als ge naar fetisjclubs en plaatsen waar darkrooms kijkt niet”.*

Participant 3: *“Neem in Antwerpen, heel bekend is Darklands [...] maar als jij alleen maar sociaal wil zijn, is daar ook een ruimte voor. En het leuke is dat een deel van de fetisj-community heel erg digitaal is via sociale media, via Instagram en dat soort dingen. En op zo'n event komt dat dan bij elkaar want je herkent elkaar en je ziet elkaar en je kan elkaar een keer in het echt spreken waar het anders normaal bij appjes blijft. De community is groot, maar aan de andere kant ook wel weer heel klein. Het is altijd een ons kent ons en hij dit in de gayscene zelf al, laat staan nog een sub-scene van de gayscene dus het is ook ontzettend leuk om elkaar gewoon eens in het echt te zien en te kunnen spreken”.*

Participant 8: *“Vaak komen ze van heel ver, bijvoorbeeld een van Hongkong die in de zomer 2 weken komt. Ook een van Mexico en een van Nieuw-Zeeland die wat langer komt. En met slaven die ik goed ken ga ik naar The Boots In Antwerpen en van die plaatsen”.*

1.3. wat het inhoudt

1.3.1. welke activiteiten men uitvoert

De participanten hebben het over heel wat verschillende activiteiten die onder het begrip BDSM passen.

1.3.1.1. afhankelijk van de compatibiliteit

Acht participanten vertellen dat de keuze voor bepaalde activiteiten wordt bepaald door de compatibiliteit tussen henzelf en een partner.

Participant 2: *“[...] en als dat een type is die vind dat ik pas onderdanig ben als ik niet beweeg dat is mijn type niet en dan is er geen match want zo ben ik zelf ook niet. Geen weerstand dan moet ge niet bij mij zijn”.*

Participant 3: *“Kijk naar alle fetisj-sites, bijvoorbeeld Recon, daar staan je statistieken en dat soort dingen loop je eigenlijk even af. Wat vind je dan wel en niet interessant want je wil*

uiteindelijk een leuk spel voor beiden. Niet alleen voor de dominante top, maar ook voor de sub moet het interessant zijn”.

Participant 8: “[...] zodanig dat de cocktail eigenlijk voor de twee partners past. Want als de persoon zegt dat hij dat, en dat, en dat wil of niet wil dan is het alsof hij zijn wishlist naar de kerstman stuurt en dan moet je gewoon wachten tot kerst”.

1.3.1.2. afhankelijk van de eigen voorkeuren

Drie participanten geven aan dat hun eigen voorkeur ook een belangrijke rol speelt bij het uitkiezen van de verschillende activiteiten.

Participant 6: “Ik ben een vrij bekende zweper in Amsterdam omdat ik al jarenlang aan de weg timmer. Er zijn ook mannen die mij daarvoor uitkiezen”.

Participant 8: “Dat is voor mij interessant [...] want dan ken ik zijn basis drive en dan kan ik dat in de seks inbouwen omdat je als hypnotist alle erotische dromen kan suggereren”.

Participant 9: “[...] dus ik ga nooit voor fysieke pijn want daar heb ik zelf niets aan”.

1.3.1.3. afhankelijk van de tegenpartij

1.3.1.3.1. makkelijk als de tegenpartij weet wat hij wil

Vijf participanten halen aan dat het een vrij makkelijk proces is wanneer de tegenpartij weet wat hij wil.

Participant 1: “Als het van de submissive heel duidelijk is wat hij wel en niet wilt, dan is dat heel gemakkelijk. Dat is ook het leuke aan mensen die zowat kinky-minded zijn. De meeste gaan u gewoon zeggen wat ze leuk vinden en wat ze nog willen proberen”.

Participant 3: “[...] je weet waar je vaak heen gaat, dus je hebt wel enigszins beelden bij wat je graag zou willen of wat de mogelijkheden zijn”.

Participant 5: “Maar over het algemeen heb je voordat je ergens aan begint dat soort dingen wel uitgezocht. En dan weet je van tevoren van 'nou ok, hij verwacht dit en ik verwacht dat'. Dat is dan lekker makkelijk”.

1.3.1.3.2. moeilijk

De participanten halen daarnaast aan dat ook eens minder vlot kan lopen.

1.3.1.3.2.1. als de tegenpartij niet weet waar zijn grens ligt

Eén participant vertelt dat het soms minder vlot loopt omdat de tegenpartij niet weet waar zijn grens precies ligt.

Participant 1: *“Ja, over de grens is misschien een verkeerde manier van uitdrukken want ge hebt mensen die niet weten waar hun grenzen liggen. Die zoekende zijn, die wel een idee hebben en waar dat ge soms dingen met gaat doen waarvan dat ge niet op voorhand weet 'valt dit binnen de grens of niet?' gewoon omdat ze het zelf nog niet weten”.*

1.3.1.3.2.2. als de tegenpartij niet weet wat hij wil

Drie participanten vertelt dat het soms minder vlot loopt omdat de tegenpartij niet weet wat hij precies wil.

Participant 1: *“Ik heb ook niet het gevoel dat de tegenpartij dat zegt, dus de submissive dat hij zoiets heeft van 'oké, ja het gebeurt en ik laat het gebeuren', maar dan is het soms wat gokken dan”.*

Participant 3: *“En dan zie ik altijd wel bijvoorbeeld wat er gebeurt. Dan kun je wel zeggen van 'ik wil perse dit en dit', maar dan beperk je je misschien zelf om te kijken naar welke andere mogelijkheden voor je neus liggen of wie je tegenkomt. Dat maakt het allemaal iets ingewikkelder”.*

1.3.1.3.2.3. als het iets nieuw is

Eén participant vertelt dat het soms minder vlot loopt omdat een bepaalde activiteit voor één van de partijen onbekend terrein is.

Participant 1: *“Zeker als we iets nieuws doen, voor één van de twee partijen is het altijd wat voelen en zoeken”.*

1.3.1.3.2.4. als men het niet vooraf weet

Drie participanten vertellen dat het soms minder vlot loopt wanneer men niet vooraf weet welke activiteiten men zal uitvoeren.

Participant 1: *“Soms is dat moeilijk als ge dat niet op voorhand weet”.*

Participant 9: *“Het wordt natuurlijk lastig als ge niet weet wat ge gaat doen he”.*

1.3.1.3.2.5. als men niet zomaar een scenario wil volgen

Twee participanten vertellen dat het soms minder vlot loopt wanneer men niet zomaar een uitgeschreven scenario wil volgen.

Participant 2: *“Ik hou ervan niet van op voorhand een lijstje af te geven want dan wordt het een recept en is de lol er af. Daar moet ik langs de andere kant wel met oppassen”.*

Participant 3: *“[...] je weet waar je vaak heen gaat, dus je hebt wel enigszins beelden bij wat je graag zou willen of wat de mogelijkheden zijn [...].”*

En dan zie ik altijd wel bijvoorbeeld wat er gebeurt, dan kun je wel zeggen van 'ik wil perse dit en dit', maar dan beperk je je misschien zelf om te kijken naar welke andere mogelijkheden voor je neus liggen of wie je tegenkomt”.

1.3.1.3.3. wat de tegenpartij wil

Acht participanten benadrukken dat de keuze voor bepaalde activiteiten afhangt van wat de tegenpartij wil.

Participant 1: “[...] Als dominante persoon stel ik mij ook niet voor op de submissive persoon. Ik kan perfect een fijne avond hebben gehad zonder zelf fysiek te zijn geweest, buiten mijn handen en tools te gebruiken”.

Participant 5: “Maar omdat hij dan in de machtspositie zat, zei die van 'dan ga ik wel voorwaarden stellen. En één van die voorwaarden is dat jij leert met chastity om te gaan want ik vind dat jij veel te vaak klaarkomt'. [...] En hij zegt 'Ja, ik kan mezelf toch ook beheersen? Dan moet jij dat ook maar leren'. En ik dacht 'Nou, dan kan ik echt niet' en hij zei 'Dan ga ik je helpen want jij moet chastity leren'. Nou, dat was een heel gevecht”.

Participant 6: “Ik vind aan iemand vernederen niets aan want dat kost een hele hoop mentale energie van de dom en het brengt mij op zich niet heel veel, maar als ik in de gaten dat de dynamiek van vernederd worden van belang is dan pas ik het wel toe”.

1.3.2. welke rol men op zich neemt

De participanten praten verder over de rol die ze op zich nemen opnemen binnen een BDSM context.

1.3.2.1. afhankelijk van

1.3.2.1.1. de eigen persoonlijkheid

Vijf participanten vertellen hoe de rol die ze op zich nemen opnemen verbonden is met hun persoonlijkheid.

Participant 4: “Ik denk niet dat het nieuw is voor mijzelf want ik denk dat k BDSM al aanwezig is in uw persoonlijkheid. Ik denk dat het dat gewoon nog moet ontwikkelen op seksueel vlak. Ik denk dat als ge dominant zijn of onderdanig en dat dat sowieso tot uiting komt in het dagelijks leven”.

Participant 6: “Ik heb een goed gevoel voor machtsverhoudingen en over hoe ik mijn wil kan doorzetten in bijvoorbeeld een bepaalde omgeving die iets anders wil. [...] Ik ben een dominante man, dus ik zit altijd een beetje aan de aan de dominante kant in deze wereld”.

Participant 8: “De seksualiteit is maar gewoon een weg om zich te ontwikkelen in zijn eigen natuur”.

1.3.2.1.2. de tegenpartij

1.3.2.1.2.1. de chemie

Vier participanten vertellen hoe de rol die ze op zich nemen opnemen wisselt naargelang de chemie die ze op dat moment voelen met een partner.

Participant 1 *"[...] soms wisselt dat wel eens. Afhankelijk van hoe het op dat moment aanvoelt ofzo. Er zijn wel eens momenten waarin het beter aanvoelt zo"*.

Participant 4: *"Ik wil dat er effectief nog duidelijk gemaakt wordt wie dat er de baas is. Het moet niet op voorhand afgesproken zijn van 'ik ben dit en gij zijt dat'. Tijdens het spel mag ik ook nog uitgedaagd worden, en er mag echt nog met fysiek geweld duidelijk gemaakt worden wie de baas is. En omgekeerd mogen ze altijd proberen"*.

1.3.2.1.2.2. de leeftijd

Eén participant benadrukt dat leeftijd niet zomaar betekent dat iemand een bepaalde rol op zich neemt.

Participant 2: *"[...] want ik kan niet zeggen dat iemand ouder automatisch betekent dat ik onderdanig zal zijn of andersom. Dat is het niet. Ik zal u wel zeggen dat ik mij iets minder gemakkelijk voel bij mensen domineren die een pak ouder zijn dan ik. [...] maar het kan eigenlijk alle kanten uit"*.

1.3.2.1.2.3. de rol(len) van de andere(n)

Vier participanten benadrukt dat de rol(len) van de andere partij een invloed uitoefent op welke rol ze zelf zullen aannemen.

Participant 2: *"Bijna twee jaar geleden was ik eerst onderdanige, en dan iets meer dominant. Dat was in een groep, en dan was ik meer dominant maar die andere persoon stond nog altijd boven mij"*.

Participant 4: *"Ik wil dat er effectief nog duidelijk gemaakt wordt wie dat er de baas is. Het moet niet op voorhand afgesproken zijn van 'ik ben dit en gij zijt dat'. Tijdens het spel mag ik ook nog uitgedaagd worden, en er mag echt nog met fysiek geweld duidelijk gemaakt worden wie de baas is. En omgekeerd mogen ze altijd proberen"*.

Participant 5: *"Dat hangt wel een beetje af van de persoon. Maar er zijn ook mensen waarbij snel gewoon het heft in handen neem en gewoon compleet overheen loop, omdat je dan aanvoelt dat de ander dat wilt"*.

1.3.2.1.2.4. waarop er respons komt

Vier participanten vertellen dat ze zich daarvoor afstemmen op de reactie van de andere.

Participant 1: “Op wat krijgt ge het meest respons? Ik haal meer voldoening van de reactie van de submissive dan dat ik heb van 'oké, ik vind dit leuk'. Dat is een soort van persoonlijke eigenschap misschien. [...].

Participant 3: “[...] Tenminste, in mijn geval is dat wisselend. Ik als sub kan uitdagend worden door middel van een wat meer onderdanige houding aan te nemen. [...] Ik ken mijn lichaam, ik weet hoe mensen daarop reageren en hoe ik daarop aantrekking kan krijgen. Kijk als op een moment dat iemand mij richting zijn kont duwt is dat minder interessant voor mij dan dat dat voor een dominante top zou zijn. Ik denk dat daarin het aanvoelen van elkaar en gewoon het merken van hoe gaat iemand om met een bepaalde prikkel die je geeft”.

1.3.2.1.2.5. wat er verwacht wordt

Vijf participanten spreken over bepaalde verwachtingen wanneer ze een bepaalde rol op zich nemen.

Participant 4: “[...] En nu komt daar verandering in, omdat dat iemand is die dat in mijn ogen ook ballen aan zijn lijf heeft en gewoon stout durft te zijn”.

Participant 9: “Ik neem de dominante rol op mij, dus de andere is letterlijk ondergeschikt aan mij. Want mensen met ervaring weten zich aan hun rol te houden”.

1.3.2.1.3. het moment

Eén participant benadrukt het daarnaast ook afhankelijk is van moment tot moment.

Participant 5: “[...] Je kunt natuurlijk ook treffen dat het niet werkt omdat je allebei dominant of allebei onderdanig wilt zijn. En dan wordt het natuurlijk lastig. Dus het kan veranderen naargelang wat uw doelstellingen zijn, maar ook naargelang de tijd.”

1.3.2.2. vast

Zes participanten vertellen dat ze vaak eenzelfde rol op zich nemen.

Participant 1: “Nee, de rol is meestal duidelijk. Bij mij is dat bijvoorbeeld dominant”.

Participant 6: “Ik ben een dominante man, dus ik zit altijd een beetje aan de aan de dominante kant in deze wereld. Ik weet mijn stempel op mijn omgeving te drukken”.

Participant 9: “Ik neem de dominante rol op mij, dus de andere is letterlijk ondergeschikt aan mij. Want mensen met ervaring weten zich aan hun rol te houden”.

1.3.2.3. flexibel

Zes participanten vertellen dat ze durven afwijken van eenzelfde rol.

Participant 1 “[...] soms wisselt dat wel eens. Afhankelijk van hoe het op dat moment aanvoelt ofzo. Er zijn wel eens momenten waarin het beter aanvoelt zo”.

Participant 5: “Ik kan beide kanten op zagezegd: er is een dominante en een wat onderdanige kant”.

Participant 8: “Die was eigenlijk oorspronkelijk meer dominant en meer top, en die kwam naar mij als jonge man om als meester getraind te worden. Ik had dus de bedoeling om hem als meester te trainen, maar hij zei dat hij versatiele was en hij het ook aan zijn eigen lijf wilde voelen zodat hij beter zou weten wat hij met anderen zou doen”.

1.2 Consent (2)

1.1. hoe men erover communiceert

1.1.1. non-verbaal

De participanten vertellen hoe er non-verbaal gecommuniceerd wordt over consent.

1.1.1.1. als alternatief voor verbale communicatie

Zeven participanten benadrukken dat non-verbale communicatie een waardig alternatief is voor verbale communicatie omtrent consent.

Participant 1: “[...]. Natuurlijk, als ge iemand achter een masker steekt of ge steekt iets in zijn mond waardoor er geen verbale communicatie kan zijn. Ja, dan moet ge andere dingen afspreken die non-verbaal zijn”.

Participant 3: “[...]. “Stel, je hebt een gag in dan spreek je af dat er een teken is. Bij wijze van spreken vier keer met je hoofd draaien of iets wat je nog wel kan uitvoeren zonder dat je dat per ongeluk kan interpreteren [...]”.

Participant 4: “Ge laat ook veel sneller non-verbaal iets weten dan verbaal, dus ge moet uw tijd pakken en observeren en kijken hoe iemand reageert”.

1.1.1.2. ondersteunende signalen

Verder halen de participanten enkele specifieke signalen aan die hen helpen om consent te kunnen inschatten.

1.1.1.2.1. aan- en uitkleden

Vijf participanten vermelden dat ze consent met behulp van het aan- en uitkleden inschatten.

Participant 2: *"[...] Als sub ben ik graag naakt, ik vind dat een teken van overgave. Dan kan het voor mij ook echt beginnen"*.

Participant 4: *"Die gear-achtige toestanden maakt dat het moment duidelijk wordt"*.

Participant 7: *"Als het dan eenmaal zo ver is dat ik daar dan ben dan zijn er dus outfits die ik aan moet en in principe bepaalt hij vanaf dat moment alles wat er gebeurt"*.

1.1.1.2.2. datingapps

Zes participanten vertellen dat datingapps hen helpen om consent in te schatten.

Participant 3: *"Kijk naar alle fetisj-sites, bijvoorbeeld Recon, daar staan je statistieken en dat soort dingen loop je eigenlijk even af. Wat vind je dan wel en niet interessant want je wil uiteindelijk een leuk spel voor beiden. Niet alleen voor de dominante top, maar ook voor de sub moet het interessant zijn"*.

Participant 4: *"Bijna al mijn profielen zijn vrij duidelijk in wat ik zoek en wat ik te bieden heb, dus mensen die mij aanspreken weten in zekere zin ook wat ze gaan krijgen"*.

Participant 9: *"Meestal is het altijd gewoon bij het bij het ontmoeten op één of andere app [...] dat is dan meestal altijd toch al op voorhand vastgelegd van 'ge komt naar hier voor die reden en dus activiteit 1, activiteit 2 en activiteit 3'."*

1.1.1.2.3. Erectie

Eén participant vermeldt dat een erectie hem helpt om consent in te schatten.

Participant 9: *"[...] Het is een bewijs dat de activiteit niet vervelend of ongemakkelijk is"*.

1.1.1.2.4. handen en voeten

Twee participanten observeren de handen en/of voeten om consent in te schatten.

Participant 1: *"De manier waarop iemand zijn voeten en tenen bedient, om het zo maar te zeggen. Ge kunt zo bijvoorbeeld zien of iemand in een oncomfortabele positie zit of niet"*.

Participant 6: *"[...] en met zijn ene hand gaf die aan dat ik moest stoppen"*.

1.1.1.2.5. lichaamstaal

Zeven participanten geven aan dat lichaamstaal hen helpt om over consent te communiceren.

Participant 3: *“Kijk als op een moment dat iemand mij richting zijn kont duwt is dat minder interessant voor mij dan dat dat voor een dominante top zou zijn. Ik denk dat daarin het aanvoelen van elkaar en gewoon het merken van hoe gaat iemand om met een bepaalde prikkel die je geeft. Dus als ik m'n kont naar iemand toe zou duwen. Hoe wordt daarop gereageerd? Kruipt die daar van weg of gaat die er juist op af? Wordt er gereageerd met positieve of negatieve feedback? Ik denk dat je na de tweeweg is eigenlijk waar je op let”.*

Participant 5: *“Of je kunt met lichaamstaal natuurlijk laten merken dat je iets niet fijn vindt, afhankelijk van de situatie. [...]. En op een of andere manier proeft hij aan mijn reactie of er ruimte zit of dat ik echt volledig met mijn hakken in het zand ga. ik merk het zelf altijd wel aan iemand zijn houding”.*

Participant 9: *“[...] meestal is er dan een abrupte beweging”.*

1.1.1.2.6. ogen

Zes participanten vertellen dat ze met hun ogen communiceren over consent.

Participant 4: *“Bij een van de personen waren de ogen belangrijk, het was iemand die continu aan het kijken was. Ik denk dat 'waarom hebt ge uw ogen continu open?' en we gaan proberen om de ogen af te dekken en we gaan zien wat er gebeurt. Maar dan voelt ge dat het nog niet helemaal oké is”.*

Participant 5: *“[...] en ik zag die oogjes fonkelen zo van 'nu wordt het pas echt leuk, nu heb ik je' en die greep dat aan om op een gegeven moment de macht over te nemen”.*

Participant 9: *“Als ik het wit van de ogen zie, dan weet ik dat ik verder kan gaan”.*

1.1.1.2.7. paralinguïstische signalen

Vier participanten beschrijven dat er soms eerder paralinguïstisch wordt gecommuniceerd over consent.

Participant 1: *“[...] maar een beetje auditief. [...] ge hoort aan het gekreun, maar da's meer zo gemompel als er iets in uw mond zit. En dan weet ge ook wel van 'oké, nu moet er efkes gestopt worden, of wat rustiger gedaan worden'. Dat is ook een manier”.*

Participant 6: *“[...] en dat moet je niet alleen vragen, maar ook met de toon van je stem moet je checken hoe dat voelt”.*

1.1.1.2.8. spiercontracties

Drie participanten vertellen dat er ook met bepaalde spiercontracties wordt gecommuniceerd over consent.

Participant 6: *“[...] maar aan de spieren zie ik dan dat hij eigenlijk suikertekort heeft en dat hij koolhydraten nodig heeft. Dat weet hij dan misschien nog niet, maar je moet er wel rekening met houden”.*

Participant 9: *“En ook bijvoorbeeld het verkrampen.[...]. Het is gevaarlijk als ge het onderscheid niet weet tussen het zich schrap zetten voor plezier of voor een ongemakkelijke situatie, maar dat weet ge wel naarmate ge ervaring opdoet”.*

1.1.1.2.9. symbolen

Drie participanten vertellen dat er met behulp van symbolen wordt gecommuniceerd over consent.

Participant 1: *“ [...] . Dat is echt een soort van evenement he. Dat is niet gewoon dat dat standaard gebeurt. Dat is echt vastgelegd van 'oké, we hebben 10 submissives die we geblinddoekt in een darkroom zetten'. En dan komt daar nog een hoop volk bij, en die mogen daar mee doen en niet doen wat ze willen. En als er dan bijvoorbeeld iets niet mag gedaan worden met een bepaald persoon, dan staat het daar gewoon met stift op geschreven”.*

Participant 8: *“Ik heb ook een enkele keer in Brussel een slavenmarkt georganiseerd. Dus dan heb je een reeks van subs en wordt er geld geboden en dat ging dan naar het aidsfonds. [...] en schreef dan op hun rug hun limieten van 'niet dit, niet dat' of 'pas op voor mijn knie'. Dus als iemand dan met hem ging spelen dan wisten ze dat meteen”.*

1.1.1.2.10. tijd

Vier participanten vertellen dat er met behulp van tijd wordt gecommuniceerd over consent.

Participant 4: *“Ongeacht wat dat ge doet wordt het afgesproken. En er is aanzienlijke tijd overgegaan voordat we afspreken en er zijn geen zaken onbesproken, dus alles is toegezegd. Op dat moment bent ge alle twee zeker van wat kan en niet kan, en ge hebt er lang genoeg over kunnen nadenken”.*

Participant 5: *“[...] . Dan ga ik je helpen want jij moet chastity leren'. [...] . Ik moest zo'n ding hebben, maar hartstikke duur natuurlijk. En ik was net bezig met verbouwen dat kost allemaal een hoop geld [...] zegt hij want 'ik wil weten: heb jij dit echt voor mij over? En ik wil het ultieme bewijs zien dat je dit voor mij doet want je gaat voor mij een heftige verbintenis aan met elkaar. Dus we hebben afgesproken met z'n tweeën dat ik maandelijks geld ging sparen op zijn bankrekening. En hij zegt 'nou ja, gaan we sparen en al doe je er vijf jaar over dat maakt niet uit. Dan weet ik zeker dat je niet meer terug kunt want het geld*

staat bij mij en dan weet ik ook zeker dat je ook echt jezelf ervan overtuigd hebt dat je dit wilt, want anders doe je dat niet'. En dan weet je ook zeker van het is geen bevestiging en dus niet dat je in een geile bui denkt van 'ja, dat wil ik' en achteraf denkt 'oh god, waar begin ik aan?'. Dus we hebben er dan drie jaar over gedaan en afgelopen september hebben we dat ding opgehaald”.

1.1.1.3. specifieke signalen

Daarnaast halen de participanten enkele specifieke signalen aan die hen helpen om non-verbaal over consent te kunnen communiceren.

1.1.1.3.1. afbreken

Zes participanten benadrukken dat het afbreken van een sessie hen helpt om over consent te communiceren.

Participant 1: “[...] dan kruipt ge daar uit en dan wandelt ge weg als ge uzelf in die positie hebt gebracht.

Participant 5: “Maar als een ander respectloos met je omgaat dan is het voor mij gelijk foute boel. [...] dan ben ik ook meteen uit mijn rol”.

Participant 9: “Dat wordt besproken, maar als dat voor één van beide personen niet kan zijn dan kan de relatie verbroken worden”.

1.1.1.3.2. afspreken

Vier participanten benadrukken dat het afbreken van een sessie hen helpt om over consent te communiceren.

Participant 4: “Als ik in de auto stap en vertrek naar die persoon, dan heeft die consent gegeven met alles wat werd afgesproken. Op dat moment bent ge alle twee zeker van wat kan en niet kan, en ge hebt er lang genoeg over kunnen nadenken”.

Participant 8: “[...]. Dus als iemand naar mij komt dan is hij er zeker van dat hij weet wat hij zal krijgen. Hij geeft consent door te komen. En als we een afspraak hebben dan wil ik dat ze me op voorhand even bellen voor 18u als een laatste bevestiging van de afspraak.”.

1.1.1.3.3. collar

Eén participant vermeldt dat een collar hem helpt om over consent te communiceren.

Participant 8: “[...]. Het kan dan lang duren vooraleer hij zijn halsband van mij krijgt, en zolang hij geen halsband heeft dan kan hij zich terugtrekken wanneer hij wil. Het is natuurlijk zo dat als ge een slaaf opleidt en een halsband krijgt dan wordt hij eigendom. Dan is er theoretisch geen retour meer mogelijk”.

1.1.1.3.4. contract

Twee participanten vermelden dat een contract hen helpt om over consent te communiceren.

Participant 5: “Maar er staan ook wel dingen op papier en daar hebben we een paar maanden geleden ook duidelijke afspraken over gemaakt en duidelijk opgeschreven wat hij verwacht en wat mijn vrijheden zijn en wat ik vooral niet moet doen. [...] en dat is belangrijk om te weten waar de grens ligt en ook voor mij om nog eens goed na te kunnen lezen van wat we ook weer hebben afgesproken en hoe het zit. En bepaalde dingen moet je gewoon op papier zetten om ook een stukje dwang te kunnen uitoefenen van ' luister, we hebben wel een afspraak'. Als je een werknemer bent dan heb je ook een contract en dat staat ook in hoe je je moet gedragen in grote lijnen en dat werkt in dit geval eigenlijk ongeveer ook zo”.

Participant 8: “Ik vraag hen ook een fles wijn ofzo mee te brengen [...] dat maakt dat het echt een uitwisseling is. Ze komen naar mij en gebruiken mijn materiaal enz., dus het is fijn om dat iets mee te kunnen nemen want dan wordt het psychologisch echt een uitwisseling.

1.1.1.3.5. observeren

Eén participant observeert om over consent te communiceren.

Participant 2: “[...]. Maar als ik dan kijk naar de context van Darklands ofzo dan kunt ge daar niet veel praten he en dan is mijn strategie om eerst te kijken hoe die met anderen speelde zodat ik zou weten of dat binnen mijn grenzen past”.

1.1.1.3.6. opbouwen

Alle negen participanten vertellen dat een opbouw hen helpt om over consent te communiceren.

Participant 1: “[...] dus ik probeer iets te zoeken dat niet een techniek is of niet een activiteit is, en dat dan beginnen te doen. [...] en in de opbouw probeer ik dat er al in te steken van 'oké, nu ga ik eens een pijnprikkel geven' of 'nu ga ik eens doorslagen' en zien: wordt er gevraagd om te stoppen of niet? En als dat oké is en die persoon gebruikt een keer zijn stopwoord of die zegt echt verbaal van 'oké ja nee, dat vind ik niet fijn' of 'dat is te hard' bijvoorbeeld. Oké, dan ben ik gerust”.

Participant 4: *“Dat is gelijk een elastiek, dus als ge te hard rekt in één keer dan springt de elastiek. [...] maar naar mijn gevoel gebeurt het niet ineens van 0 naar 100. Ge bouwt rustig op, en er zijn genoeg momenten om iets te zeggen en te stoppen op 50% of op 60% ofzo”.*

Participant 9: *“[...] En dan ziet ge bijvoorbeeld met een zweepslag hoe ver ge kunt gaan, tot de onderbenen of de bovenbenen, de buik, de borst, de ballen, de piet?”.*

1.1.1.3.7. opdrachten

Vijf participanten gegeven aan dat het geven bepaalde opdrachten tussendoor hen helpt om over consent te communiceren.

Participant 5: *“Maar je kunt ook tussendoor natuurlijk eens een keer iemand een berichtje sturen op de telefoon van 'Ja, ik heb een uitdaging. Ga naar het toilet en doe iets'. Je kunt op allerlei rare manieren elkaar natuurlijk proberen een beetje uit te dagen en dat is leuk”.*

Participant 7: *“We hebben eigenlijk iedere dag wel contact en als we dan een datum hebben afgesproken dan bouwen we dat die dag eindelijk op door kleine opdrachten te doen en dat soort dingen. [...] zoals 'vandaag moet je dit aan' of 'doe dit moet onder je shirt' en dat zijn dan dingen waar je vaak met opbouwt”.*

1.1.1.3.8. playroom

Vier participanten vermelden een playroom of darkroom als een manier om over consent te communiceren.

Participant 1: *“[...] zichzelf blinddoeken en zich ergens in een darkroom op de sling leggen. En ja, dat is non-consent want je spreekt niet af met een partner wat ge doet, maar eigenlijk ook wel want als ge daar ligt in een toegankelijke positie met een blinddoek aan ge maakt uzelf vast dus dan weet ge wat er met u gaat gebeuren”.*

Participant 7: *“Je hebt sowieso alles voorhanden. dus alles wat je nodig hebt is er. Het is ook het licht en een bepaalde geur en een bepaalde muziek waardoor het eigenlijk al begint als je binnenstapt. Je stap eigenlijk in een andere wereld [...] dus ik stap dan echt de wereld in waar ik niets meer te zeggen heb”.*

Participant 9: *“Ge gaat dan naar die bepaalde plaats omdat ge weet wat ge kunt verwachten, zowel als top en als bottom”.*

1.1.2. verbaal

De participanten vertellen hoe er daarnaast ook verbaal gecommuniceerd wordt over consent.

1.1.2.1. expliciet & duidelijk

Participanten vermelden dat er expliciet wordt gepraat over consent.

1.1.2.1.1. er worden vragen gesteld

Zeven participanten geven aan dat er vragen worden gesteld om over consent te communiceren.

Participant 1: *“Ik krijg soms gewoon de vraag en dan is het heel duidelijk”.*

Participant 5: *“[...] En toen heb ik gevraagd van 'Zou jij dan mijn meester willen zijn?'. Dat was heel intens toen hoor”.*

Participant 6: *“Ik blinddoek wel eens, maar dan vraag ik meer dingen vragen want dan kan iemand niet met zijn ogen weergeven wat er aan de hand is en dan kan ik ze niet goed lezen”.*

1.1.2.1.2. er wordt over consent gesproken

Negen participanten geven aan dat er wordt gesproken over consent.

Participant 1: *“Ik bekijk dat als een soort van stratenplan van uw gemeente en ge samen overloopt van 'oké, in die buurt kom ik graag en daar ga ik graag winkelen, maar daar in de buurt van het station kom ik niet graag'. Dus dat ge eigenlijk zo'n beetje aanduidt van wat het speelveld is waar dat ge u in kunt begeven”.*

Participant 3: *“Vaak bespreek ik het dus al van tevoren en meestal, zeker nu in corona, gaat dat via de digitale weg heb je het er dan over. Of vroeger toen we nog naar feestjes gingen dan zit je eerst met elkaar te kletsen. Soms ken je elkaar nog niet zo goed, dus laten we elkaar eerst eens leren kennen. Kijk naar alle fetisj-sites, bijvoorbeeld Recon, daar staan je statistieken en dat soort dingen loop je eigenlijk even af. Wat vind je dan wel en niet interessant want je wil uiteindelijk een leuk spel voor beiden. Niet alleen voor de dominante top, maar ook voor de sub moet het interessant zijn”.*

Participant 4: *“Ik spreek lang met personen over verschillende zaken, maar het belangrijkste vind ik om die limieten vast te leggen en te respecteren. [...]. Veel wordt dus vooraf afgesproken en tijdens het spel ga ik dat steeds vragen en bevestigen, en stel dat er iets is tijdens het spel dan ook. En zelf daarna zou ik ook durven reflecteren want achteraf kan het ook nog veranderen want ge zijt een machtige persoon en ge hebt de controle en misschien durven sommigen daarna te zeggen dat het anders moest ofzo”.*

1.1.2.1.3. er wordt over non-consent gesproken

Acht participanten geven aan dat er bovendien ook wordt gesproken over non-consent.

Participant 4: *“En daarnaast vind ik het wel belangrijk dat consent uitgesproken wordt, maar ik vind het misschien belangrijker om te vragen naar wat de limieten zijn. Zeg mij liever wat dat ge absoluut niet wilt en waar de grens ligt”.*

Participant 6: *“Het komt een enkele keer voor dat iemand toch denk van 'ik heb eigenlijk de klik niet' of 'ik voel me toch niet zo goed bij jou of in mijn hoofd' dan is het voor mij heel gewoon dat mensen dat kunnen zeggen. [...]. Je zit in een situatie die niet door kan gaan omdat iemand zich niet goed voelt. Pas als iemand zich goed voelt, en dan ga ik er van uit dat iemand zegt dat iemand zich niet goed voelt. Pas dan beginnen we”.*

Participant 8: *“Maar als het nee is dan gebeurt het niet. Dat wordt ook besproken”.*

1.1.2.2. harde en zachte grenzen

Participanten vermelden daarnaast dat het praten over harde en zachte grenzen bijdraagt tot het communiceren over consent.

1.1.2.2.1. aanvoelen en experimenteren

De negen participanten benadrukken dat er ook impliciet wordt gepraat over consent door te experimenteren en elkaar aan te voelen.

Participant 1: *“Zeker als we iets nieuws doen, voor één van de twee partijen is het altijd wat voelen en zoeken. Of dan kan er geëxperimenteerd worden als de grenzen niet duidelijk zijn [...] want dan ga ik ook proberen om niet heel de headspace kwijt te geraken”.*

Participant 4: *“[...] Het kan voor hen nieuw zijn en dan is het gewoon op het gemak. En dat elektroapparaat dat kan ik ook laten leveren bij hem thuis en dan kan hij zien hoe het werkt en dan kan hij het zelf eens ervaren voordat we beginnen spelen. Dan kan hij al oefenen bij wijze van spreken en dan weet ge wat het is want vanaf er een andere persoon bijkomt die aan de knoppen draait wordt het ineens iets anders”.*

Participant 5: *“Een stom voorbeeld: een paar weken geleden had die me onder de douche gezet en begon die te plassen. En het ene moment vind je dat leuk en het andere moment heb je daar echt geen zin in. En dat snapt hij omdat hij dat zelf ook regelmatig doet. Hij zegt 'ja, je moet aanvoelen of dat je op dat moment iets kunt doen of niet. En of je er aan toe bent of niet'. Een ander voorbeeld is chastity [...]. Alleen hij was bang dat het hem heel veel tijd en energie ging kosten omdat je natuurlijk zeker de eerste periode daar heel veel omkijk naar hebt of het goed gaat met je huid en je hygiëne want je lichaam moet daar aan wennen. En toen vonden we dus de oplossing van de sleutel kluis die je met afstand met bluetooth met*

een appje kunt bedienen en dat was ideaal en dan moest ik niet iedere keer voor controle naar hem toe, want hij kan ook niet iedere week naar mij toekomen. En als er iets is dan doet hij vanop afstand de kluis open. Dus dat was de ideale oplossing en zo zijn we daar een beetje in gaan trainen”.

1.1.2.2.2. bijsturen

De negen participanten benadrukken bovendien dat er vaak bijgestuurd moet worden.

Participant 1: *“[...] Maar ik ga dan toch wel efkes luisteren wat dat er scheelt. Dat kan evengoed zijn dat er iets van een polsboei of een touw te strak zit en dat kan snel gefikst worden. Het mag wat lossen en oké we gaan verder. Is dat omdat ge in je hoofd in paniek zijt en dat ge daar totaal uit bent? Ja oké, dan moet het gewoon afbreken en wat rust geven en dan ook wel achteraf eens vragen van 'oké, hoe komt dat?' want dat is voor beide partijen interessant om te weten dat dat komt of hoe dat ge dat kunt voorkomen bijvoorbeeld”.*

Participant 2: *“Toestemming is sowieso altijd maar tijdelijk, of dit en dit werkt nu of vandaag niet dan moet ge dat kunnen zeggen”.*

Participant 6: *“Ik hou ook erg van neuken en als je iemand toch wel vrij fors neukt dan kan iemand bijvoorbeeld plotseling toch last krijgen. Hij heeft zich goed gespoeld en voelde zich goed, maar gaandeweg zijn de darmen steeds in beweging en kan het plots niet meer comfortabel zijn. Nou, dat moet je dan toch kunnen zeggen dat het niet comfortabel is. Zo simpel is het”.*

1.1.2.2.3. flexibel

Zeven participanten halen aan dat consent iets flexibel is.

Participant 1: *“[...] Maar als ge iets gaat doen dat nieuw is of wat vroeger een rode zone was en ge nu zegt van 'oké, ik wil dat toch is proberen' dan wordt dat effe geüpdatet”.*

Participant 5: *“[...] soms praat je daar ook naderhand nog eens over van 'nog eens over nagedacht, maar dit is nog geen goed idee dus volgende keer niet meer doen' of 'dat is gaaf, ik wil meer ontdekken'. [...] natuurlijk gaandeweg door de ontwikkelingen in het spel die je doormaakt met elkaar dat die grenzen ook wel eens kunnen opschuiven”.*

Participant 7: *“Een heel mooi voorbeeld is de eerste keer dat ik bij hem was en ik vertelde over hele simpele dingen van wat ik allemaal doe enz.. En toen vroeg die 'Heb je ooit wel eens laarzen gelukt?' en ik zeg 'nee, dat vind ik niet perse iets' en dan vroeg hij 'waarom probeer je het niet eens?' en dat was best opwindend. [...] kan je heel snel aan iemand die merken van 'ik zou het wel eens proberen' en zo is het gegroeid”.*

1.1.2.2.4. uitdagen

1.1.2.2.4.1. om de andere(n) te plezieren

Zes participanten vermelden dat grenzen vaak uitgedaagd kunnen worden om de tegenpartij te plezieren.

Participant 1: *“Ik heb daar zelf minder problemen mee. Stel dat er aan mij gevraagd wordt om iets met een submissive te doen dat ik desnoods niet super leuk vind of totaal niks aan heb, maar ik zie wel dat dat voor de tegenpartij een gevoel van extase geeft dan ik dat wel doen. Of ik kan makkelijker geneigd zijn om dat te doen”.*

Participant 5: *“En dat is voor mij nu op dit punt heel belangrijk, omdat ik echt heel sterk het idee heb van 'ik toen dit echt voor hem en ik wil dat hij tevreden is'. [...]. Ook al is het voor mij op dat moment dan even niet zo bevredigend, maar omdat hij dan wel z'n bevrediging heeft maakt het dan weer goed en dan kan ik mijn eigen ongenoegen gewoon opzij zetten”.*

Participant 8: *“Mijn voeten worden vooral vereerd in mijn boots doordat iemand over de wreef van mijn laars likt en dat is fijn. Maar er zijn natuurlijk mannen die heel graag voeten willen ruiken, schoonmaken of likken. Dat is helemaal niet mijn ding en daar heb ik eigenlijk helemaal niks mee, maar als iemand dat nu lekker vindt en het is nadat ik mijn gerief heb gehad dan whatever. Want als hij dat lekker vindt en de emotionele verbinding aan mij wordt groter en ik kan hem volgende keer weer zwepen dan doe ik dat. Dat is geven en nemen”.*

1.1.2.2.4.2. om de grens af te tasten

Zeven participanten vermelden dat grenzen vaak uitgedaagd kunnen worden om de grenzen af te tasten.

Participant 1: *“[...] dus ik probeer iets te zoeken dat niet een techniek is of niet een activiteit is, en dat dan beginnen te doen. [...] en in de opbouw probeer ik dat er al in te steken van 'oké, nu ga ik eens een pijnprikkel geven' of 'nu ga ik eens doorslagen' en zien: wordt er gevraagd om te stoppen of niet? En als dat oké is en die persoon gebruikt een keer zijn stopwoord of die zegt echt verbaal van 'oké ja nee, dat vind ik niet fijn' of 'dat is te hard' bijvoorbeeld. Oké, dan ben ik gerust”.*

Participant 6: *“En dan vraag ik 'het eerste stopwoord? Wil je al?' dan ga ik daar op in en dan ga ik vragen 'waarom dan? Wat is er dan?' omdat je ook weet dat sommige mensen gewoon echt over een drempel genomen moeten worden”.*

Participant 8: *“Het is dan leuk om tot op de drempel te komen, zonder het stopwoord te triggeren. Mij maakt het niet uit of de grenzen hoog of laag zijn want ik wil er graag net op zitten om het spannend te houden. Ik vind het leuk om het voor mezelf uit te zoeken”.*

1.1.2.2.4.3. om te groeien

Negen participanten vermelden dat grenzen vaak uitgedaagd kunnen worden om te groeien als individu.

Participant 1: *"[...] Dat hoeft desnoods niet slecht te zijn als ge dat ziet gebeuren want dat kan ook zijn dat dat gevoel nieuw is en dat je niet weet wat er gebeurt, maar dat je dat dan na x aantal minuten wel fijn begint te vinden".*

Participant 3: *"Ik denk ook juist dat dat het spannender maakt, af en toe die grens opzoeken en soms net een stapje extra zetten eigenlijk om is te kijken of dat wel of niet iets is wat je trekt".*

Participant 4: *"Het is daarnaast altijd grenzen aftasten en grenzen verleggen en nieuwe zaken opzoeken en ontdekken. ik ben nog jong, en ik moet nog zien waar het naartoe gaat".*

1.1.2.2.4.4. om te toetsen

Vijf participanten vermelden dat grenzen vaak uitgedaagd kunnen worden om de grenzen te toetsen.

Participant 1: *"[...] En dan kan ik wel grenzen gaan opzoeken die voor de tegenpartij nog niet gekend zijn en dan weet ik ook van 'oké, als het te intens wordt dan gaat die wel zeggen dat het stopt'. Dat is beetje om het dan voor hen af te tasten".*

Participant 5: *"En in het begin was ik ontzettend aan het uitdagen om te kijken hoe hij reageerde op dingen, maar inmiddels weet ik dat wel dus ik ben nu veel rustiger of gehoorzamer omdat ik nu weet wat hij verwacht en hoe hij op dingen reageert".*

1.1.2.2.5. vooraf onderhandelen

Negen participanten benadrukken dat ze vooraf onderhandelen over grenzen.

Participant 1: *"[...] En net zoals met dat stratenplan onderhandelt ge daar eigenlijk wat over van 'oké, deze straat echt niet' en 'maar deze straat misschien wel' Ge komt dan samen wel ergens uit".*

Participant 3: *"Maar ik denk dat over het algemeen meer wordt gesproken, eventueel via de WhatsApp of in een gesprek bij elkaar, over wat je wel wil doen en daar is wat je wel wil vaak al zo breed. Dat is ook altijd een conversatie, want ik ken weinig mensen die volledig 100 procent op één lijn zitten met wat ze allemaal wel leuk vinden en interessant vinden en dus daaruit ontstaat eigenlijk ook altijd wel een gesprek van je zult dus niet hetzelfde noemen, dus dan ga je toch ook over die verschillen hebben. Dus dan kun je daarin ook aangeven of dat verschil dat er is, of dat wel iets is waar je wel voor openstaat of juist totaal niet".*

Participant 5: “[...] het is natuurlijk zo'n breed spel waarin de ene daar verder in gaat als de ander. Dan gaat het ook over bloed, pis, poep, ... dan weet je van tevoren van mekaar of je dat kunt doen of niet. En er zitten wel wat verschillen in want er zijn dingen die hij liever wel zou doen, die ik misschien niet doe. In sommige opzichten gaat hij soms verder dan ik en ook daar maak je dan afspraken over”.

1.1.2.3. Stopwoorden

De participanten vermelden stopwoorden om te communiceren over consent.

1.1.2.3.1. functie

1.1.2.3.1.1. als een handrem

Acht participanten vertellen over stopwoorden als een handrem.

Participant 1: “[...] de noodrem of de eindverantwoordelijkheid ligt altijd bij de submissive. En dan gaat het weer over dat stopwoord gaan en aangeven van 'oké, het stopt' en dan stopt het ook gewoon”.

Participant 3: “[...] dat je eventueel een safeword gebruikt en dat je zegt van 'oké, nu moet het stoppen' en dan kapt het ook letterlijk af. Dan is niet we gaan even door, maar dan houdt het spel gewoon compleet op en word je in een veilige positie gebracht”.

Participant 7: “Ik heb dan eigenlijk niets meer te zeggen. Tenzij er natuurlijk iets gebeurt waar ik het niet mee eens ben of wat niet goed voelt, en dan heb je een safeword”.

1.1.2.3.1.2. als een vorm van risicobeheer

Zeven participanten vertellen over stopwoorden als een vorm van risicobeheer.

Participant 1: “Zeker bij een nieuwe partner test ik dat soms wel eens bewust of ze dat durven gebruiken of niet omdat dat wel belangrijk is. Ik moet weten als het te ver ga dat die persoon dat durft zeggen. Met iemand nieuw bijvoorbeeld durf ik echt iets te doen waarvan ik weet dat het heel oncomfortabel is, een heel harde pijnprikkel bijvoorbeeld. Of een positie die ge maar een minuut kunt volhouden ofzo. En als er dan geen reactie komt, dan is er een probleem want dan durft de tegenpartij het stopwoord niet gebruiken”.

Participant 3: “[...]. Dus ik weet echt wel met wie ik in zee gaat om het zomaar te zeggen. Dus ik weet ook echt dat op het moment dat ik mij volledig geef dat ik weet dat de ander stopt wanneer die zou moeten stoppen, zeg maar”.

Participant 4: “[...] maar naar mijn gevoel gebeurt het niet ineens van 0 naar 100. Ge bouwt rustig op, en er zijn genoeg momenten om iets te zeggen en te stoppen op 50% of op 60% ofzo”.

1.1.2.3.2. vorm

1.1.2.3.2.1. als een gradatie

Zes participanten hebben het over een gradatie wanneer ze vertellen over stopwoorden.

Participant 2: *“Ge hebt enerzijds het klassieke verkeerslicht he. Het groen is goed, het geel is opletten want we naderen rood en het rood is stoppen. En ge hebt dan ook andere kleuren zoals blauw dat te weinig betekent. En dan hebt ge dat ook met cijfers van 1 tot en met 10, 10 is dan stoppen”.*

Participant 6: *“Bij mij zijn er drie safewords, want er is een gradatie van niet fijn voelen”.*

1.1.2.3.2.2. harde stopwoorden

Zes participanten benadrukken harde stopwoorden.

Participant 1: *“Meestal zijn het harde stopwoorden. Dan is het echt 'oké, nee stop met dat ge nu aan het doet zijn'. Dus echt waar ge niet omheen kunt”.*

Participant 3: *“[...] dat je eventueel een safeword gebruikt en dat je zegt van 'oké, nu moet het stoppen' en dan kapt het ook letterlijk af. Dan is niet we gaan even door, maar dan houdt het spel gewoon compleet op en word je in een veilige positie gebracht”.*

Participant 4: *“Ik zeg het altijd van tevoren dat ze een woord moeten zeggen, tomaat ofzo. En vanaf dat hij dan 'tomaat' zegt dan is het genoeg geweest en pak ik mijn spullen”.*

1.1.2.3.2.3. zachte stopwoorden

Twee participanten benadrukken zachte stopwoorden.

Participant 1: *“Een zacht stopwoord dat geeft u van 'oké, ik moet effe... mijn body heeft effe een en een pauze nodig' want wat dat ge nu doe nu voelt niet per se heel slecht, maar het is even te intens”.*

Participant 3: *“Ik gebruik zelf een paar stopwoorden want soms is een stopwoord iets te definitief voor mij”.*

1.2. hoe men het beleeft

1.2.1. als een verantwoordelijkheid

1.2.1.1. van beiden

Acht participanten vertellen over consent als een verantwoordelijkheid van beide partijen.

Participant 1: *“[...] En ge kunt dan zeggen van 'ja maar ja, de submissive heeft nog altijd zijn stopwoord om te stoppen'. Ja, da's waar, maar dat doe niet veel goed aan de vertrouwensband die ge moet opbouwen met uw spelpartner. Als ge na 10 minuten recht de rode zone invliegt, is de kans dat dat al leuk is of leuk afloopt redelijk klein”.*

Participant 4: *“[...] dan dragen we allebei de verantwoordelijkheid in mijn ogen als ge uw grenzen aangeeft en ruimte geeft om verder te gaan. Ik vind dat als ge goed communiceert en geen eikel bent dan draagt ge allebei de verantwoordelijkheid want het spel kan maar tot stand komen met twee personen. Ja, dus voor mij stemmen de twee partijen samen in om er iets leuks van te maken voor een bepaalde tijd “.*

Participant 6: *“Op dat moment zijn ze beiden verantwoordelijk voor de sessie want de sub is verantwoordelijk om mij goed te laten voelen, maar ook zichzelf goed te laten voelen en heeft ook de verantwoordelijkheid om te communiceren als er iets is. Net zoals ik ook de verantwoordelijkheid heb om als ik denk van 'hij kreunt wel en hij vindt het wel lekker' maar aan de spieren zie ik dan dat hij eigenlijk suikertekort heeft en dat hij koolhydraten nodig heeft dan stop ik het ook en zeg ik 'jij gaat een banaantje eten'. Het werkt dus in beide richtingen”.*

1.2.1.2. van de dominant

Zeven participanten vertellen over consent als een verantwoordelijkheid van de dominante partij.

Participant 1: *“[...] Als ge na 10 minuten recht de rode zone invliegt, is de kans dat dat al leuk is of leuk afloopt redelijk klein. Dus het ligt zeker ook bij mij, bij de dominante want als gij beslist om opeens in een rode zone te gaan dan moet ge wel oppassen”.*

Participant 2: *“[...] en dan nog heeft de dominant nog altijd de verantwoordelijkheid over het welzijn van de sub. Ik denk dat ge altijd wel de verantwoordelijkheid houdt”.*

Participant 5: *“En dat is het sleutelwoord voor zo'n spel als je het met elkaar bezig bent want hij zei 'dat je mij kunt vertrouwen want je bent met elkaar bezig, maar je hebt ook een zorgplicht en ik ben wel verantwoordelijk voor je omdat er toch dingen gebeuren als je iemand ergens opsluit of vast bindt. Je hebt wel een verantwoordelijkheid' en dat neemt hij heel serieus”.*

1.2.1.3. van de submissive

Vijf participanten vertellen over consent als een verantwoordelijkheid van de onderdanige partij.

Participant 1: *“Puur theoretisch ligt de eindverantwoordelijkheid altijd bij de submissive omdat die een stopwoord heeft, en als het stopwoord wordt gebruikt dan moet het ook stoppen. Ja dus, die kan zeggen van 'doe met mij wat dat ge wilt', maar eigenlijk ligt de eindverantwoordelijkheid bij de submissive want als die zegt 'ja, stop, ik doe het niet' of 'ik wil het niet' dan stopt het ook”.*

Participant 4: *“Maar ik vind dan ook nog steeds dat ge die verantwoordelijkheid moet dragen van 'ik heb toegezegd dat we dit gingen doen'. Dat wordt misschien onderschat”.*

1.2.2. als een vorm van vertrouwen

De participanten vertellen over consent als een vorm van vertrouwen.

Participant 1: *“Dat ge een soort van minimum vertrouwensband met iemand opbouwt, dat ge niet van een eerste keer met iemand random die ge tegenkomt naar die zijn thuis gaat en van alle dingen met u laat doen. Dan is het risico gewoon groot”.*

Participant 3: *“Want ja, het blijft een stukje vertrouwen dat je aan niemand geeft dus dat is ook het vertrouwen dat de anderen herkent waar de grens is. Ik denk dat dat dan daarin gewoon het belangrijkste is, en daar komt het stuk respect en vertrouwen naar voor”.*

Participant 6: *“En als iemand het niet weet dan gaan we het ontdekken, maar dan moet ik voortdurend wel bedacht zijn op consent want dan weet hij dit stopwoord kan gebruiken als het niet comfortabel voelt. Dus ik laat het bij de ander om zijn non-consent duidelijk te maken, maar dat doe ik op een manier dat hij vertrouwen heeft in dat hij dat gewoon kan doen en dat die daar niet bang voor hoeft te zijn om dat te doen”.*

1.2.3. naargelang de plaats van de seksuele handeling

De participanten vertellen over hoe consent kan veranderen naargelang de plaats van de seksuele handeling.

1.2.3.1. één op één

1.2.3.1.1. duidelijker afgelijnd

Vier participanten geven aan dat consent heel duidelijk is afgebakend in één op één situatie.

Participant 1: *“[...] als ge één op één gaat dan is dat heel duidelijk afgelijnd en dan weet ge sowieso wat de regels zijn”.*

Participant 7: "Je stap eigenlijk in een andere wereld [...] dus ik stap dan echt de wereld in waar ik niets meer te zeggen heb. Dat is heel duidelijk".

1.2.3.1.2. meer risico

Vier participanten geven daarnaast aan dat men meer risico loopt in één op één situatie.

Participant 1: "Als je één op één met iemand speelt en ge respecteert die zijn grenzen niet en ge negeert het stopwoord en de dingen die op voorhand niet zijn afgesproken dan zijt ge in principe een vogel voor de kat want dan gebeuren er dingen met u die ge niet wilt en dan hebt ge een beetje een probleem. [...]. Hebt ge dat in een één op één situatie? Ja dan zijt ge een beetje gechareld want dan is er niemand die komt helpen om het zomaar te zeggen".

Participant 5: "Ik begin nooit zomaar dat soort dingen met iemand en voordat ik dan een afspraak maak heb ik voor mezelf al bepaald van 'schat ik in ons dat dit goed gaat of niet' en dan bouw ik voor mezelf een escape in voor mezelf want zo met iemand weet ge uiteindelijk maar nooit".

1.2.3.2. fundamenteel hetzelfde

Vier participanten geven aan dat consent fundamenteel hetzelfde is naargelang de plaats van de seksuele handeling.

Participant 3: "Ik denk dat je dan toch weer een beetje op hetzelfde uitkomt. [...]. Stel dat jij iemand probeert te kussen en die heeft geen interesse in jou dan zal diegenen terugdeinzen terwijl iemand die jou wel interessant vindt de toenadering zal zoeken. En dat zal hetzelfde gelden wanneer dat op seksueel vlak probeert".

Participant 4: "Voor mij zit er geen veranderingen in, behalve dan dat ik niet op huisnummer 11 toekom, maar op nummer 206".

1.2.3.3. publiek

1.2.3.3.1. lossere sfeer

Zeven participanten geven aan dat er een lossere sfeer hangt in een publieke situatie.

Participant 1: "De meeste mensen lopen niet in een darkroom rond met een kostuum aan of met hun zondagse kleren aan dus alles is iets toegankelijker om het zomaar te zeggen. Dus daar moet wel iets meer 'nee' gezegd worden omdat mensen u gewoon kunnen aanraken. En dat is daar op zich niet abnormaal, maar dan moet ook wel durven 'nee' zeggen als ge dat niet leuk vindt".

Participant 3: *“Ik denk dat daarin een groot verschil is dat je vaak in het uitgaansleven niet iedereen kent, dus dat dat absoluut een verschil maakt dat je dan misschien nog een tandje voorzichtiger bent of wat oplettender naar non-verbale communicatie want ik denk dat er weinig tot geen mensen zijn die bijvoorbeeld in de kroeg staan en vragen 'he, mag ik je zoenen?' en dan wachten op een antwoord en je vervolgens gaan zoenen”.*

Participant 7: *“Ik ben heel visueel ingesteld, ook door mijn vak als stylist, en als we bijvoorbeeld op Folsom in Berlijn zijn dan gebeuren deze dingen in een hotelkamer of in een appartement en dat geeft een heel ander gevoel en sfeer dan wanneer het in de playroom is of in een club. De beleving is dan totaal anders en ik voel me dan sneller ontspannen en bereid om consent te geven”.*

1.2.3.3.2. persoonlijke ruimte

Vier participanten geven aan dat persoonlijke ruimte wordt ingeperkt in een publieke situatie.

Participant 1: *“Uw persoonlijke space wordt daar niet gerespecteerd omdat ge op een kleine oppervlakte zit met veel volk die daar niet zijn om een boekbespreking te doen dus dat is niet voor iedereen weggelegd”.*

Participant 6: *“[...] maar sommige jongens doen dat en die beginnen gewoon te flemen door bijvoorbeeld je in je kruis te gaan aaien of als mijn pik toevallig toch al bloot is om er dan gaan aan te zitten. Of als ik iemand zweep en de pik is bloot dat ze dan gaan likken”. [...]want diegene heeft mijn consent niet om mee te doen”.*

1.2.3.3.3. sociale controle & bewustzijn

Zeven participanten geven aan dat er meer sociale controle en bewustzijn heerst in een publieke situatie.

Participant 1: *“[...] een darkroom is geen vrijgeleide om te doen wat dat ge wilt. Dat is absoluut niet zo. En ik raad het niemand aan om het te proberen want daar is heel veel sociale controle. Ook allemaal gelijkgestemde mensen dus mensen die bijvoorbeeld onder invloed zijn die worden er ook heel snel uitgehaald. [...]. En als dat dan niet gerespecteerd wordt dan hebt ge ook wel een soort van stewards die daar rondlopen en nakijken van 'wat gebeurt er en mag dat of mag dat niet?'. En dat hebt ge in een gewone darkroom ook [...] er staat redelijk snel een groepje volk rond u die u gaat duidelijk maken dat ge daarmee moet stoppen. [...]. Het is toegankelijker, maar omdat het toegankelijker is en ge met allemaal gelijkgestemde zielen in één compacte ruimte zit, is er ook wel meer sociale controle omdat er vaak geweten wordt van 'dit is oké, en dit is totaal niet oké'. Ze weten dat ook”.*

Participant 6: *“Er zijn een aantal mensen die naar die feesten gaan die mekaar redelijk kennen [...]. Het is dus ook een sociaal gebeuren als je daar bent en daar let je dus ook meer*

op. Je bent altijd toch iets meer op je zelfrespect gericht als je publiekelijk acteert. [...]. Toen ik in Amsterdam voor het eerst uitging op mijn 18de dan moest ik de scene leren kennen. Ik had altijd goeie mentoren want zeker in de jaren 80 lette homomannen toen goed op elkaar”.

Participant 8: “[...]. Vroeger organiseerde ik samen met een vriend BDSM-evenementen [...]. Als dan mensen anderen met een elektrokabel omhoog willen hangen met hun hoofd naar beneden dan mag je dat maar 5 minuten ofzo volhouden want anders heb je risico op een trombose enz., dus ik hield dan een oogje in het zeil dat die persoon ook fysiek goed in orde was en niet te oud enz. want dan stijgt het risico. [...]. Dus er zijn heel wat technische aspecten en ook zekerheidsaspecten”.

1.2.4. naargelang het soort seksuele handeling

De participanten vertellen over hoe consent kan veranderen naargelang het soort seksuele handeling.

1.2.4.1. fundamenteel hetzelfde

Vier participanten geven aan dat consent hetzelfde is naargelang het soort seksuele handeling.

Participant 2: “[...]. Er is een klein verschil, maar fundamenteel is dat hetzelfde”.

Participant 9: “Of dat ge nu binnenkomt om door een veer gestreeld te worden of door met striemen naar huis te gaan van een zweep dat blijft eigenlijk hetzelfde want er zijn afspraken gemaakt dus dat maakt echt niet uit”.

1.2.4.2. naargelang de risico's verbonden aan de activiteit

Zes participanten geven aan dat consent verandert naargelang de risico's die verbonden zijn aan het soort seksuele handeling.

Participant 1: “Bij dingen die meer gevaar inhouden zoals breathplay moet er ook op voorhand wel iets meer worden afgesproken dan met gewone simpele, tussen aanhalingstekens, puppyplay. Als ge iets gaat doen dat wat meer risico inhoudt, moet ge wel extra hard oppassen”.

Participant 2: “Bij een naaldenspel is er meer kans dat ge gekwetst geraakt en gaat ge misschien wat zorgvuldiger zijn met het opleggen van beperkingen en bij het maken van afspraken”.

Participant 8: “[...] bij bondage moet je weten waar de zenuwen zitten enz. Je moet weten waar de gevoelige plaatsen zijn en de plaatsen waar je beter geen knoop legt. Eigenlijk ook om je full consent te geven”.

1.2.4.3. naargelang de zintuigen die zijn beperkt

Vier participanten geven aan dat consent verandert naargelang de zintuigen die beperkt worden.

Participant 1: *“Is dat anders? Ja, dat hangt ervan af of de actie dat ge uitvoert een belemmering is op uw verbale capaciteiten om het zomaar te zeggen. Dus kunt ge uzelf nog uitdrukken? Dat is belangrijk. Als ge met breathplay begint [...] gaat ge in ieder geval niet gemakkelijk of niet kunnen praten. Dus dat varieert wel”.*

Participant 7: *“Door de omgeving en de meubels enz. Wat dan bijvoorbeeld heel goed werkt is dat ik dan constant geblinddoekt ben of een hood op heb zodat ik de omgeving niet heb, maar dan echt alleen maar dat wat ik voel en hoor”.*

1.2.5. naargelang het soort seksuele relatie

De participanten vertellen over hoe consent kan veranderen naargelang het soort seksuele relatie.

1.2.5.1. een bekende

1.2.5.1.1. beter aanvoelen

Zes participanten geven aan dat ze een bekende partner beter kunnen aanvoelen.

Participant 3: *“[...] Op het moment dat jij een langere relatie hebt met iemand of je bent bekend met iemand dan merk je ook eerder aan iemands lichaamshouding of aan iemands manier van doen en laten of wie wel of geen toestemming geeft. En ik denk daarin elkaar aanvoelen heel erg goed tot zijn recht komt, maar daarvoor moet je elkaar ook goed kennen om elkaar grenzen goed genoeg kent en dat je ook elkaars grenzen herkent. [...]. Veel mensen die spreek via Instagram al best wat langere tijd [...] op zo'n event tegen zou komen dan zou ik absoluut sneller geneigd zijn toestemming te geven inderdaad voor bepaalde dingen. Ja, ik denk dat dat zeker meehelpt want het is toch, ondanks dat je elkaar niet altijd face to face ziet, een soort van kennen en een connectie opbouwen. Ik denk dat dat absoluut uitmaakt. Hoe beter je elkaar kent, hoe makkelijker dat gaat want je weet al waar je aan toe bent [...] waardoor dus de stap tot toestemming ook kleiner en makkelijker wordt”.*

Participant 6: *“Als je een sub goed leert kennen en je weet bijvoorbeeld dat die altijd wat meer tijd nodig heeft om bij zijn grenzen te komen of dat ie wat meer tijd nodig heeft om mij toestemming te geven om te spelen met die grenzen dan weet je ook waarom dat iemand een beetje kreunt van 'doe maar niet' of het eerste stopwoord gebruikt”.*

1.2.5.1.2. vertrouwen

Acht participanten geven aan dat ze gemakkelijker op een bekende partner kunnen vertrouwen.

Participant 2: *“Voor sommige soorten spel is vertrouwen echt belangrijk. Dat naaldenspel dat ik durfde met die Chinees dat was echt omdat die man in de VS een biologie-opleiding heeft gehad, in de vooropleiding van geneeskunde. En ik zag dat die dan alle middelen bij had van handschoenen enz. Dat is niet iets bij wat ik zomaar toestemming zou geven aan iedereen”.*

Participant 8: *“[...] En dat geeft ook meer vertrouwen omdat slaven aanvoelen dat die weet waarmee hij bezig is”.*

Participant 9: *“[...] De eerste tien minuten moet er toch al eens gelachen zijn over bijvoorbeeld een ongelukje tijdens het neuken, zodat ge die persoon toch iets gevoeliger toevertrouwt. Dat probeer ik te triggeren”.*

1.2.5.2. voorzichtiger bij een onbekende

Vijf participanten geven aan dat ze voorzichtiger zijn met een onbekende partner.

Participant 1: *“[...] dat geeft u wel de verantwoordelijkheid van met dat stratenplan op een voorzichtige, maar toch kordate manier om te gaan omdat dat voor die personen op die moment totaal nieuw is. [...] Alhoewel dat het wel moeilijker zou zijn met iemand compleet nieuw want daar hebt ge minder kennis over. Als in, dan moet er echt wel heel duidelijk zijn afgesproken wat er gaat gebeuren. En dan is dat ook heel moeilijk om daarvan af te wijken”.*

Participant 5: *“[...] omdat ik natuurlijk voordat ik hem leerde kennen ook veel met dat soort dingen bezig was, maar dan is het wat oppervlakkiger en dan is het vaak aftastender omdat je nooit echt weet hoe iemand reageert”.*

Participant 6: *“En als iemand het niet weet dan gaan we het ontdekken, maar dan moet ik voortdurend wel bedacht zijn op consent want dan weet hij dit stopwoord kan gebruiken als het niet comfortabel voelt”.*

1.3. hoe ze beginnen aan seksuele activiteiten

1.3.1. opbouw met een nieuwe partner

De participanten vertellen over de opbouw die ze met een nieuwe partner aangaan.

1.3.1.1. een gesprek

Zes participanten vertellen over het gesprek in de opbouw die ze met een nieuwe partner aangaan.

Participant 6: *“Iemand komt bij mij op de thee, en zeker de eerste keer en dan gaan we praten en exploreren”.*

Participant 8: *“Ten eerste probeer ik de mensen vooraf te zien en te spreken. Ze zien me ook op voorhand zodat ze weten dat ik niet zomaar iets doe en dan voelen ze zich meer op hun gemak”.*

Participant 9: *“Meestal hebt ge voor dat iemand binnenkomt een tijdje gebabbeld. De eerste tien minuten moet er toch al eens gelachen zijn over bijvoorbeeld een ongelukje tijdens het neuken, zodat ge die persoon toch iets gevoeliger toevertrouwt. Dat probeer ik te triggeren”.*

1.3.1.2. er wordt onderhandeld

Acht participanten vertellen over het onderhandelen in de opbouw die ze met een nieuwe partner aangaan.

Participant 1: *“[...] Als ge natuurlijk met een niet-vaste BDSM-partner afspreekt dan [...] is dat iets georkestreerder omdat agenda's en schedules en grown-up life komt daar tussen. En dan moet ge de lijst nog afgaan om het zomaar te zeggen”.*

Participant 4: *“Het begint met een gesprek want ik ben iemand die even met elkaar praat en dan voelt ge aan dat de moment daar is en dan kleedt iedereen zich om en dan begint het spel pas. Het is niet met de deur in huis vallen want ge moet het dan eerst allemaal uitzoeken”.*

Participant 6: *“Dat hangt er van af hoe intensief het contact voorheen is geweest met Facetime en met de berichtenwisseling. Als daar al heel veel aan de orde is gekomen dan kun je heel ontspannen het gesprek aangaan en kijken of iemand op dat moment goed kan beginnen. En anders moet je het nog even overlopen”.*

1.3.2. opbouw met een vaste partner

De participanten vertellen over de opbouw die ze met een vaste partner aangaan.

1.3.2.1. een gesprek

Zeven participanten vertellen over het gesprek in de opbouw die ze met een vaste partner aangaan.

Participant 6: *“Dat hangt er van af hoe intensief het contact voorheen is geweest met de berichtenwisseling. Als daar al heel veel aan de orde is gekomen dan kun je heel ontspannen het gesprek aangaan en kijken of iemand op dat moment goed kan beginnen”.*

Participant 7: *“Dat is eigenlijk hoe het dan begint, en meestal is er een gesprek over dagelijkse dingen van hoe het met me gaat en hoe ik me voel en of er iets gebeurd is dat hij moet weten”.*

Participant 9: *“We hebben eigenlijk iedere dag wel contact en als we dan een datum hebben afgesproken dan bouwen we dat die dag eindelijk op door gesprekken tussendoor en door kleine opdrachten te doen en dat soort dingen”.*

1.3.2.2. er wordt gewoon begonnen

Zeven participanten vertellen dat er na het gesprek gewoon aan wordt begonnen met een vaste partner.

Participant 1: *“Dat er gewoon wordt gezegd 'vanavond wordt er geplayed' om het zo maar te zeggen. [...]. Maar als dat met een vaste partner is dan kan dat zo wel zijn van 'oké, nu gaat het gebeuren' en dan is het gewoon start”.*

Participant 3: *“[...] Je kent elkaar allemaal en je weet hoe de verhoudingen liggen. Dan zal je het eerder gewoon consequent doen, zonder al te veel tegenwerking in verwacht op het moment dat je weet met wie je dat aangaat”.*

Participant 7: *“Vanaf het moment dat het begint dan baken ik het duidelijk af door te zeggen dat we gaan beginnen”.*

1.3.3. vaste structuur

Vijf participanten vertellen over een vaste structuur wanneer ze aan seks beginnen.

Participant 6: *“Ja, dat is bij mij ook redelijk gestructureerd. Iemand komt bij mij op de thee, en zeker de eerste keer en dan gaan we praten en exploreren. Vanaf het moment dat het begint dan baken ik het duidelijk af door te zeggen dat we gaan beginnen. En dat betekent ook dat de sub zich uitkleedt en zich aankleedt met wat wij hebben afgesproken wat hij als sub zou dragen. En dan krijgt hij kniebeschermers, want bij mij wordt veel geknield [...]. En dan begint het dat hij in een bepaalde positie bij mij staat en op mijn commando knielt hij en dan begin ik met praten of zoenen. [...]. We gaan een ritueel aan”.*

Participant 8: *“Ik heb een procedure eigenlijk. [...]. En als ze dan aankomen dan sturen ze me een bericht of bellen ze aan en dan open ik de garagedeur en dan komen ze binnen en dan worden ze naar de playroom geleid. Ik sluit dan de garagedeur en dat is psychologisch interessant want dan weten ze dat er geen weg terug is. En dan krijgen ze de instructie om in de kleinere kamer te gaan en zich uit te kleden. Dan zeg ik hen dat ze de dingen moeten aandoen, een blindfold, een collar enz., die ik heb klaargelegd en dan moeten ze 10 minuten ofzo wachten. En na 10 minuten zet ik muziek op om de mood wat te zetten en begin ik wat*

te spelen met de blindfold op. Pas na een beetje bondage neem ik de blindfold wel eens af. [...] En dan volgt het pijpen en het neuken enz. En wat meer bondage. [...]. Het is aan het begin geregeld. Ik stuur hen gewoon de regels in de eerste berichten en die kennen ze dus voor ze naar hier komen. Dat is eigenlijk heel standaard: het gedrag dat ik van hen verwacht, hoe ze zich moeten voorbereiden enzovoort. De procedure is eigenlijk meer stabiel omdat je kunt ondervinden wat goed loopt en wat niet. Nu heb ik iets dat voor iedereen past”.

1.4. seksueel geweld

1.4.1. afkeurend

Vier participanten geven aan dat ze seksueel geweld afkeuren.

Participant 1: “En als ge dan dingen doen zonder de toestemming van uw partner dan zijt ge gewoon een asshole”.

Participant 2: “Veel mensen die er niet bij nadenken en het gewoon uit geilheid doen ofzo en er niet bij nadenken daar heb ik het moeilijk mee”.

Participant 8: “Ik ben niet into non-consent, dus ik zie niet waarom ik daarover zou communiceren”.

1.4.2. consensueel non-consent

Drie participanten vertellen over consensuele non-consent.

Participant 1: “Sommige mensen zijn daar into he, in 'ik zie wel wat er gebeurt' en die voelen zich soms een soort van gebruiksobject, maar dat is niet echt mijne stijl. Dus ik zoek daar niet naar en ik kom dat eigenlijk niet tegen. [...] als ik aan non-consent denk dat denk ik aan ontvoeren en rape-toestanden. Zelfs daar zijn er mensen die daar into zijn. En als die zo iemand tegenkomen en die vragen om dat te doen dan hebt ge het gevoel van non-consent, maar eigenlijk is er consent want er wordt op voorhand al een beetje gezegd van 'dat kan er gebeuren, en dat wil ik'. [...] dat ge altijd wel in een vorm over consent spreekt”

Participant 2: “Dat is een van de dingen die ik zou willen proberen met iemand die ik echt vertrouw dat iemand zo 1 minuut krijgt om zijn zin te doen. Beperkte tijd he. Dat ge dan een aantal grenzen loslaat, maar de hardste grenzen toch laat staan. Dat is dan consent en geen consent natuurlijk omdat ze toestemming geven om de toestemming te breken op een aantal punten”.

Participant 8: *“Het is zoals de rape-fantasy: het is geen rape als je wil dat ik je rape. En als het een echte verkrachting zou zijn dan zou je het niet aangenaam vinden en zou je er niet zomaar over geraken”.*

1.4.3. eigen ervaring

De participanten vertellen verder over hun eigen ervaring met seksueel geweld.

1.4.3.1. niet rechtstreeks

Negen geven aan dat ze seksueel zelf nog niet rechtstreeks hebben meegemaakt.

Participant 1: *“[...] Maar ik heb het zelf gelukkig nog niet meegemaakt”.*

Participant 3: *“Ik mag van geluk spreken dat het daar eigenlijk nog helemaal geen ervaring mee heb. Ik denk dat voorkomt dat ik dat zelf nog niet heb ervaren is omdat ik best wel dominant ben in mijn dagelijks leven dus voor dat ik de stap kan maken om mij volledig over te geven aan iemand anders dan ben ik al wel een paar stadia gepasseerd eigenlijk”.*

Participant 4: *“In mijn ogen onbestaand, vanuit mijn persoonlijke ervaring he. Ik heb het allemaal uitgelegd he dat er veel tijd overgaat en alles afgesproken wordt dus voor mij onbestaand en ik heb het nog niet meegemaakt”.*

1.4.3.2. wel onrechtstreeks

Vier participanten geven aan vrienden of kennissen te kennen die te maken kregen met seksueel geweld.

Participant 1: *“ [...] Maar ik heb het al gezien in een darkroom, en gelukkig voor die mensen is daar heel snel op ingegrepen”.*

Participant 3: *“Ik heb wel een aantal vrienden om me heen gehoord waarbij dat wel het geval is”.*

1.4.4. grenzen overschrijden is een soort leermoment

Acht participanten benadrukken dat het overschrijden van grenzen een leermoment kan zijn.

Participant 1: *“[...] wordt vaak ook aanzien als een leermoment als in 'oké, nu weet ik dat ik dat niet fijn vindt'. Is dat dan seksueel geweld? Dat is altijd, en zal altijd een moeilijke zijn, maar daar is aftercare voor. Ik denk als er met u iets gebeurd is wat dat je niet fijn vond en je hebt uw stopwoord niet gebruikt of uw stopwoord is genegeerd. Dat is eigenlijk niet zo goed, maar stel dat het nu toch gebeurt en als dat dan in de aftercare wordt besproken en beide partijen zijn daar duidelijk over van 'dat was niet oké, maar het is gebeurd en we weten*

het voor in het vervolg' is dat dan seksueel geweld? Ja, nee, want dan is dat bespreekbaar. [...]. Ook al vond ge het niet zo leuk en dan wordt dat meer aanzien als een leermoment soms”.

Participant 5: “[...]echt twee keer zoiets meegemaakt heb van 'nu ga je te ver, nu moet je echt stoppen want ik draai om en ik loop weg. Tot hier en niet verder'. Dat maak je dan verbaal en non-verbaal natuurlijk duidelijk, en dan stopt die ook. Dan doe je maar een keer iets wat ik niet leuk vind, dat hoort erbij. En daar ben ik niet boos om, op dat moment is vervelend. Maar goed, dan kun je hooguit achteraf tegen elkaar zeggen 'nee, doen we niet meer he' 'nee, oké prima' en dan praat je er achteraf over en dan is het klaar”.

Participant 6: “Een andere situatie waar ik eens later aan heb teruggedacht [...]. Wij besloten samen [...] een trip te nemen zoals ik dat noem. Toen werd hij een beetje stil, en ik ben gewend om te communiceren. [...] en ik was ook enigszins stoned dat ik me later afvroeg of ik hem niet toch half verkracht heb, dus dat is wel en keer voorgekomen. Ik kon daar toen de volgende dag met hem niet over spreken want hij zei 'nee, er is niets aan de hand' en ik dacht 'het zit toch niet helemaal goed' omdat ik voelde wat er met hem gebeurt was. Ja, ik was stoned en hij ook en hij vertelde mij de dag daarna dat het eigenlijk best lekker was. Dus het voelde voor mij als, terugkijkend, misbruik. Maar ik kreeg dat niet als feedback terug. Ik was 25 jaar geleden was ik toch een stuk onervaren nog en het voelde wel zo [...] maar ik ben toen wel doorgaan door gewoon te vragen van 'gaat het nog lekker?' en het ging nog lekker dus ik ging door. En later toe ik nuchter werd dacht ik 'ik weet niet of het klopte' en dan ben ik het gaan vragen en kreeg ik niet terug. [...] dus dat is wel een ervaring die ik heb gebruikt om mijn performance te verbeteren en om een betere dominant te worden”.

1.5. specifieke verwachtingen van de dominant

Participanten vertellen over specifieke verachtingen naar de dominant.

1.5.1. initiatief nemen

Drie participanten vertellen dat er verwacht wordt dat een dominant initiatief neemt.

Participant 4: “[...]. Maar daarvoor zal ik altijd het initiatief genomen hebben want ze zijn altijd afwachtend. Ze hebben zoiets van 'gij moet starten', dus daarom dat ik zeg dat het zo afgebakend is van de dominant start en de onderdanige stopt het”.

Participant 5: “Ik merk wel zelf als ik in de dominante rol ben dat ik heel sterk mezelf van tevoren op pep en dat ik zoiets heb van 'oké, nu ga ik dit doen en nu ga ik dat doen'. Dat ik mezelf sterk maak van tevoren en dat heb ik in een andere rol niet. Dan ben ik heel afwachtend en dan ben ik meer zo van 'nou ja, hij is de baas. Hij bepaalt en ik zie wel wat er gebeurt'. Dat is gek eigenlijk”.

Participant 7: *“Het uitdagen is aan de dominant. Hij is natuurlijk voor zichzelf bezig want wat die doet vindt hij spannend en geil, maar daarnaast is hij ook bezig hoe ver hij mijn grenzen kan oprekken of verleggen”.*

1.5.2. risico beheren

Zes participanten vertellen dat dat er verwacht wordt dat een dominant het risico van BDSM beheert.

Participant 4: *“Ik heb het al drie keer voorgehad dat er iemand is flauw gevallen. Drie verschillende personen op dezelfde werkwijze. die waren allemaal aan het genieten en die zijn dan bewusteloos gevallen. [...] maar niemand wist wat er gaande was en daarna zijn we dan gestopt en hebben we erover gereflecteerd. Want ik moet uiteindelijk wel de veiligheid garanderen”.*

Participant 8: *“Hypnose past bijvoorbeeld niet bij schizofrene of epileptische mensen. Ik vraag hen dat zodat de veiligheid al op voorhand gegarandeerd kan worden. [...]. Maar ook al wil iemand dat zal ik altijd stoppen vooraleer ik psychologische schade aanricht”.*

1.5.3. uitdagen

Drie participanten vertellen dat dat er verwacht wordt dat een dominant zichzelf en de onderdanige moet uitdagen.

Participant 1: *“[...] als dominante partij hebt ge niemand die uw grenzen komt pushen dus dan moet dat zelf maar doen. [...]. En ik kan dat van mijn lijst schrappen van 'oké, dat heb ik gedaan en dat vond ik niet leuk of dat heb ik gedaan en dat wil ik nog eens doen'. Dus die ervaring-lijst maakt ge zelf om het zo maar te zeggen”.*

Participant 5: *“Voor hem probeer je daar wel heel veel in te oefenen en te trainen, maar dat gaat de ene keer ook beter dan de andere keer”.*

1.5.4. zichzelf beschermen

Vier participanten vertellen dat dat er verwacht wordt dat een dominant zichzelf beschermt.

Participant 1: *“Omdat ik ook als dominante kant van de partij geen stopwoord hoef te gebruiken want ik kan gewoon zelf zeggen van 'oké, hier stopt het'. Dus als dat dan echt, echt, echt niet mijn ding is of het gaat er echt over dan kan ik gewoon zelf zeggen 'oké, het stopt nu'. Dus als ge het in die vorm bekijkt dan ligt de consent-vragen bij mijzelf want ik weet wanneer ik kan en moet stoppen”.*

Participant 5: *“[...] De ene keer heb ik die vent losgebonden en heb ik hem op de grond gegooid en ben ik met mijn boots op hem gaan staan zonder te duwen en gezegd 'ge hebt 10 minuten nodig gehad om binnen te komen en ge hebt er 5 om buiten te komen'. En de*

andere keer is het gewoon gestopt omdat hij me niet boos had gemaakt. Die eerste keer was ik echt boos want ik had gezegd 'dat loopt niet zo hier' en hij wilde dan toch verder op zijn manier. De andere keer was ik niet boos want toen lukte het gewoon niet en ik heb dan gezegd 'sorry, het past niet. We kunnen een glas drinken samen, maar het zal niet verder gaan'. Je moet ook jezelf beschermen”.

1.6. wat het betekent

1.6.1. een kader waarbinnen geëxperimenteerd wordt

Acht participanten vertellen over consent als een kader waarbinnen geëxperimenteerd kan worden.

Participant 1: “[...] dus consent is grenzen uitzetten en daarin wat met gaan experimenteren. Binnen dat afgesproken kader dan he. Het is uw toegangsticket tot het stratenplan”.

Participant 2: “Ik hou er wel van op voorhand informatie te geven zodat ik een goed zicht heb op de technieken in grote lijnen die gebruikt kunnen worden. Zo een idee van met die zweep niet, en met die wel”.

Participant 8: “We gaan akkoord met een framework volgens de limieten die ik uitzet die eigenlijk tamelijk common sense zijn: no violence, no geen dirty sex, no unsafe sex, no damage, no long-lasting marks [...]. Dus alles is op voorhand uitgetekend en hun fysieke limieten worden ook in de regels opgenomen. Maar als iemand into puppyplay is dan doe ik een beetje puppyhandling omdat ik dat weet van hun profiel”.

1.6.2. een moreel kompas

Drie participanten vertellen over consent als een moreel kompas.

Participant 4: “[...] Er zijn mensen die een sterk moreel kompas hebben en die dat mensen goed kunnen inschatten en aanvoelen, en ik zou zelf zeggen dat ik een heel groot moreel kompas heb dat mij helpt”.

Participant 8: “[...] volgens de limieten die ik uitzet die eigenlijk tamelijk common sense zijn: no violence, no geen dirty sex, no unsafe sex, no damage, no long-lasting marks”.

1.6.3. een voorwaarde

Negen participanten vertellen over consent als een voorwaarde.

Participant 1: “Dat moet altijd aanwezig zijn. Als uw fetisch is door een complete stranger tegen de muur te worden geduwd [...]. Er is niemand die u in een darkroom tegen de muur gaat duwen en van alles met u gaat doen zonder dat er minimum aan communicatie aan vooraf is gegaan”.

Participant 2: “[...] Maar dan voel ik mij goed in die zin dat we er op voorhand over gesproken

hebben. En mensen die dat niet doen, daar speel ik niet mee”.

Participant 5: *“[...] en niet omdat je echt vindt dat iemand een nietszeggend voorwerp is of omdat je echt geen respect hebt voor iemand en denkt dat je daarom iedereen mag gewoon helemaal rood mag slaan”.*

1.6.4. een vorm van risicobeheer

Negen participanten vertellen over consent als een vorm van risicobeheer.

Participant 1: *“In BDSM kunt ge bepaalde dingen doen die wel wat risico of gevaar met zich meebrengen en dan is het wel belangrijk dat er duidelijke afspraken zijn”.*

Participant 3: *“Die grenzen vervagen bij mij persoonlijk ook wel eens, of tenminste ze worden verlaagd. Ik kan gelukkig altijd wel zeggen dat ik nooit dingen heb gedaan waarvan ik denk achteraf denk van 'als ik in een andere situatie was geweest dan had ik dat niet gedaan' dus ik denk dat ik daarin verstandige keuzes maak, om het zo maar te zeggen. Ondanks dat de grens misschien, het gaat gewoon wat sneller misschien vaker dan dat ik wat terughoudender zou zijn”.*

Participant 5: *“[...] daar moet je soms gewoon serieus mee omgaan en dat is deels bescherming van jezelf [...]. Je laat wat sneller je remmen los, maar het kan ook een gevaar met zich meebrengen dat je dan denkt van 'oh, ik kan eigenlijk meer dan ik fysiek aankan'. Dus ik begin nooit zomaar aan dat soort dingen met iemand en voordat ik dan een afspraak maak, heb ik voor mezelf al bepaald van 'schat ik in ons dat dit goed gaat of niet' en dan bouw ik een escape in voor mezelf”.*

1.6.5. iets dat geëvalueerd moet worden

Zeven participanten vertellen over consent als iets dat geëvalueerd moet worden.

Participant 4: *“[...] En zelf daarna zou ik ook durven reflecteren want achteraf kan het ook nog veranderen want ge zijt een machtige persoon en ge hebt de controle en misschien durven sommigen daarna te zeggen dat het anders moest ofzo”.*

Participant 5: *“[...] soms praat je daar ook naderhand nog eens over van 'nog eens over nagedacht, maar dit is nog geen goed idee dus volgende keer niet meer doen' of 'dat is gaaf, ik wil meer ontdekken'. [...]”*

Participant 8: *“[...] maar ik wil wel een debriefing achteraf om het allemaal nog eens door te nemen”.*

1.6.6. iets dat gerespecteerd moet worden

Acht participanten vertellen over consent als iets dat gerespecteerd moet worden.

Participant 1: *“[...] En dat moet dan ook wel gerespecteerd worden”.*

Participant 3: *“Maar wat wel altijd buiten kijf staat is dat 'nee' ook echt 'nee' is. Op het moment dat je begint in zo'n fase en iemand zegt duidelijk 'nee, ik wil het niet' of 'ik heb er geen zin in' dat je niet door gaat lopen drammen omdat jij er wel zin in hebt. [...]. En ik ga er van uit dat op het moment dat ik zo'n grens aangeeft dat die ook gerespecteerd wordt”.*

Participant 6: *“Het is ook heel belangrijk dat het progressief is, en respectvol en consensueel”.*

1.6.7. iets waarover één keer gepraat wordt

Zeven participanten vertellen over consent als waarover één keer uitvoerig gepraat wordt.

Participant 1: *“Dus één keer wordt daar serieus over gepraat en dan is dat daarna wel altijd een soort van kleine update”.*

Participant 4: *“Het is een keer afgesproken en daarna gaan we er niet over zeveren en gaan we er niet meer op terugkomen. Ge stemt in met alles wat er is afgesproken en er is geen weg meer terug dus consent wordt in het begin gegeven voor de volledige looptijd en de grenzen worden daarna wel opgerekt”.*

Participant 6: *“[...] En dan hebben we vaak al consent doorgesproken en hebben we ook safewords afgesproken, dus op het moment dat we beginnen en iemand verzet zich niet met een safeword dan is het consent voor mij”.*

1.7. factoren die het belemmeren

De participanten halen tot slot enkele factoren aan die consent kunnen verhinderen.

1.7.1. alcohol & drugs

Acht participanten halen aan dat alcohol en drugs consent kunnen belemmeren.

Participant 1: *“Ik heb nog nooit met verdovende middelen gespeeld. Ik vermijd het.[...]. Maar hetzelfde met alcohol, daar wordt ge losser van en dan overtreedt ge uw eigen grenzen al eens”.*

Participant 3: *“Ja, wanneer er verdovende middelen gebruikt worden dan gaat het sowieso makkelijker. De grenzen vervagen dan absoluut een beetje. [...]. Drugs daarbij kan nog beter de grens verleggen”.*

Participant 4: *“Als er dan alcohol in het spel is dan wordt het net iets anders, dan verlaagt de drempel. En bij BDSM dan drink ik niet en ik neem geen drugs. [...].”*

Participant 5: *“Ja, tuurlijk want als je dat doet dan sluit je bepaalde dingen af en dan kun je makkelijker over bepaalde grenzen heen stappen. Ik heb dat vroeger ook wel gedaan en ik weet wat er wat er kan gebeuren en dat kan in sommige gevallen heel fijn zijn omdat je dan misschien*

toch iets probeert wat je anders niet gauw zou durven. Je laat wat sneller je remmen los, maar het kan ook een gevaar met zich meebrengen dat je dan denkt van 'oh, ik kan eigenlijk meer dan ik fysiek aankan'. [...]. Prima, maar geen verdovende middelen of wat dan ook. Dat wil ik niet hebben”.

1.7.2. de ander willen plezieren

Vier participanten vertellen dat ze hun grenzen durven overschrijden om de andere partij te plezieren.

Participant 2: *“[...] Maar eigenlijk staat ge altijd wel een beetje onder druk want als ge een sessie wilt met die persoon dat hebt ge altijd die mentale druk van als ik niet toegeef dan gaat die niet met mij willen spelen”.*

Participant 4: *“Dus mensen zeggen dan misschien van 'ik wil u' en dan passen ze hun consent misschien aan want ze doen het misschien altijd safe maar voor mij passen hun consent aan. [...] anders blijft ge maar doorgaan om te pleasen en dan loopt het fout”.*

Participant 8: *“Want dat is een probleem dat sommige dan sterk of flink willen zijn. Ze gaan dan over de drempel en dan plots zijn ze te ver gegaan in iets wat ze hebben aanvaard en als ik het dan niet zelf gemerkt heb dan is het spel kapot”.*

1.7.3. de partner die er niet veel waarde aan hecht

Drie participanten vertellen dat consent belemmert kan worden door een partner die er niet veel waarde aan hecht.

Participant 1: *“Ik zeg niet dat dat de gouden regel is onder de dominants, want er zijn er ook gewoon bij die daar alleen voor hun eigen plezier zijn. En die don't care wat er met de andere partij gebeurt, allee da's nu grof gezegd, maar niet naar het genot te kijken van de andere partij. Die zullen misschien tot op een bepaald punt rekening houden met de afspraken die gemaakt zijn, maar of dat hij dat nu fijn vindt of niet hij zal het wel zeggen he”.*

Participant 2: *“Er zijn ook mensen die daar minder rekening met houden, maar daar speel ik zelfs niet mee”.*

Participant 9: *“[...] Ja, en sommigen houden zich daaraan. Maar een kleine groep vindt dat niet zo belangrijk”.*

1.7.4. heat of the moment

Zeven participanten vertellen dat consent in *the heat of the moment* wel eens belemmert kan worden.

Participant 1: *“[...] Ik moet dat als dominante partij maar onthouden omdat als uw lichaam in extase is en ge zijt een beetje in uw hoofd op een andere planeet, maar het moet stoppen en dan moet gij aan iets kunnen denken wat dat direct stopt”.*

Participant 2: *“Soms durf ik [...] te vragen om iets te willen proberen. Maar eigenlijk is het de vraag of dat consent is want dat moet je eigenlijk geven als je niet onder druk staat. Van uw eigen plezier dan he”.*

Participant 8: *“Want dat is een probleem dat sommige dan sterk of flink willen zijn. Ze gaan dan over de drempel en dan plots zijn ze te ver gegaan in iets wat ze hebben aanvaard en als ik het dan niet zelf gemerkt heb dan is het spel kapot”.*

1.7.5. Machtsverhouding

Eén participant benadrukt dat de machtsverhouding consent zou kunnen belemmeren.

Participant 2: *“En van zodra er een machtsverhouding ontstaat, wordt het de vraag of consent gedwongen is of niet. [...]. En als ge iemand hebt die zich constant dominant of onderdanig voelt dan kan je niet op neutrale basis praten over hoe het verder moet in het spel en dan wordt het gevaarlijk en anders”.*

1.7.6. niet durven

Zes participanten vertellen dat sommigen zich niet altijd durven uitspreken over consent.

Participant 1: *“[...] maar dan moet ook wel durven 'nee' zeggen als ge dat niet leuk vindt. Ik heb ook niet altijd het gevoel dat de tegenpartij dat zegt”.*

Participant 9: *“[...] Die hebben met mij het gesprek gevoerd hebben waarin ze de grenzen heel los geformuleerd hebben, en zich gespannen voelen door het feit dat ze u nog niet goed kennen of niet goed genoeg vertrouwen”.*

1.7.7. niet goed kunnen interpreteren

Zes participanten vertellen dat consent niet altijd goed wordt geïnterpreteerd.

Participant 1: *“[...] want dan kan het wel efkes duren voordat gij mij kunt duidelijk maken dat echt niet fijn is”.*

Participant 3: *“[...] Stel, je hebt een gag in dan spreek je af dat er een teken is. Bij wijze van spreken vier keer met je hoofd draaien of iets wat je nog wel kan uitvoeren zonder dat je dat per ongeluk kan interpreteren want dat is natuurlijk op het moment dat je aan het spelen bent vervelend. Dat gaat er niet altijd rustig aan toe, dus het kan best wel eens wild worden en dus je wil ook niet per ongeluk het spel stoppen omdat het uit je mond, maar in dit geval niet uit je mond doet, maar omdat je per ongeluk een keertje wild om je heen ligt te spartelen. Dus dat zou dan zonde zijn, terwijl je er misschien lekker in zit”.*

Participant 6: *“[...] Vriendelijk enzo, maar sommige jongens doen dat en die beginnen gewoon te flemen door bijvoorbeeld je in je kruis te gaan aaien of als mijn pik toevallig toch al bloot is om er*

dan gaan aan te zitten. Of als ik iemand zweep en de pik is bloot dat ze dan gaan likken". [...]want diegene heeft mijn consent niet om mee te doen".

1.7.8. onvoldoende ervaring

Vier participanten vertellen dat onvoldoende ervaring consent kan belemmeren.

Participant 1: *"Hebt ge iemand die zegt van 'ja, ik weet het niet' en 'misschien dat, maar k weet het niet en ik wil dat misschien wel eens proberen'. Dan is dat een beetje moeilijker".*

Participant 9: *"Maar ik heb er een paar gehad die te weinig ervaring hadden en te veel willen de eerste keer. [...] Hoe kan die daar dan consent voor geven?"*.

1.7.9. onvoldoende vertrouwen

Vier participanten benadrukken dat onvoldoende vertrouwen consent zou kunnen belemmeren.

Participant 2: *"Soms is er gewoon niet genoeg vertrouwen om het over consent te hebben. En dan kunt ge u afvragen of het echt consent is uiteraard".*

Participant 5: *"[...] ik was geblinddoekt dus ik kon niet goed zien wat er ging gebeuren en uiteindelijk ging de blinddoek af en toen bleek dat er iets heel anders zou gaan gebeuren dan ik eigenlijk dacht".*

1.7.10. publieke context

1.7.10.1. anderen

Vijf participanten benadrukken dat consent in een publieke ruimte sterk afhangt van de andere aanwezigen.

Participant 1: *"[...] bijvoorbeeld in een fetisj club of in een darkroom ligt de drempel lager, dus dan gaat ge bijvoorbeeld voor een aanraking aan iemand die gewoon naast u staat of voorbijloopt wat ge in een normale context niet zomaar gaat doen want daar gaat ge geen consent aan vragen van 'zeg, mag ik eens aan uw gat komen?', ge doet dat".*

Participant 6: *"[...] maar sommige jongens doen dat en die beginnen gewoon te flemen door bijvoorbeeld je in je kruis te gaan aaien of als mijn pik toevallig toch al bloot is om er dan gaan aan te zitten. Of als ik iemand zweep en de pik is bloot dat ze dan gaan likken". [...]want diegene heeft mijn consent niet om mee te doen".*

1.7.10.2. geen verbale communicatie

Vier participanten vermelden dat consent in een publieke ruimte sterk belemmert kan worden omwille van de beperkte communicatiemogelijkheden.

Participant 2: “[...]. Maar als ik dan kijk naar de context van Darklands ofzo dan kunt ge daar niet veel praten he en dan is mijn strategie om eerst te kijken hoe die met anderen speelde zodat ik zou weten of dat binnen mijn grenzen past”.

Participant 8: “In een ruimte als een Club Church staat ook muziek aan en dan moet je goed opletten en ook goed zorgen dat je iemand goed kunt horen of dat je goed kunt zien wat je doet. Want het gesprek is dan veel beperkter”.

1.3 Verschil met standaardseks (3)

De participanten benadrukken tot slot dat BDSM sterk kan verschillen van standaardseks.

1.1. communicatie

Acht participanten vertellen dat BDSM van standaardseks verschilt in communicatie.

Participant 1: “[...]. En wat ik vroeger al wel gemerkt heb, mensen die ze wat meer into the vanilla lifestyle zijn, dat is echt van het typische huis, tuin en keuken. [...] het meest spannendste wat dat ze dan willen doen is het om het zomaar te zeggen op de keukentafel dan denk ik van 'wat een overwinning'. Maar daar valt niet al te veel over te praten he”.

Participant 2: “Maar gezien de complexiteit van BDSM komt er heel wat meer communicatie bij kijken dan wanneer het over gewone anale seks gaat. Ik denk dat het de communicatie of consent moeilijker maakt omdat je echt moet nadenken om te weten of ik het echt wil of ben ik het onder druk aan het doen?”.

Participant 4: “In mijn ogen is het problematischer om bij gewone seks consent te geven of te krijgen omdat consent niet afgebakend is of er is nog niet gepraat over wat kan wel en wat kan niet. En dat lijkt me dan heel oncomfortabel om a la minute af te spreken wat we gaan doen [...]”.

1.2. frequentie

Drie participanten vertellen dat BDSM van standaardseks verschilt in frequentie.

Participant 1: “[...] regelmatig dan gewone seks, sowieso”.

Participant 6: “[...]. Ik heb heel weinig gewone seks met mijn partners”.

1.3. inzicht & kennis

Negen participanten vertellen dat BDSM van standaardseks verschilt in inzicht en kennis.

Participant 2: “Dat naaldenspel dat ik durfde met die Chinees was echt omdat die man in de VS een biologie-opleiding heeft gehad, in de vooropleiding van geneeskunde. En ik zag dat die dan alle middelen bij had van handschoenen enz. Dat is niet iets bij wat ik zomaar toestemming zou geven aan iedereen”.

Participant 6: “[...] Ik denk dat het sociaal talent is. Ik heb mij aan moeten leren om de menselijke gezichten te lezen omdat ik Asperger heb [...]. Dus ik heb mij heel bewust moeten aanleren om menselijk gedrag te kopiëren en het zelf te leren dus ook om goed op gezichten te letten en op micro-expressies te letten om te weten 'daar gebeurt wat' [...]”.

Participant 8: “[...] bij bondage moet je weten waar de zenuwen zitten enz. Je moet weten waar de gevoelige plaatsen zijn en de plaatsen waar je beter geen knoop legt.[...]. Vroeger organiseerde ik samen met een vriend BDSM-evenementen [...]. Als dan mensen anderen met een elektrokabel omhoog willen hangen met hun hoofd naar beneden dan mag je dat maar 5 minuten ofzo volhouden want anders heb je risico op een trombose enz., dus ik hield dan een oogje in het zeil dat die persoon ook fysiek goed in orde was en niet te oud enz. want dan stijgt het risico. [...]. Dus er zijn heel wat technische aspecten en ook zekerheidsaspecten”.

1.4. machtsverhouding

Drie participanten vertellen dat BDSM van standaardseks verschilt op basis van de machtsverhoudingen.

Participant 2: “En van zodra er een machtsverhouding ontstaat, wordt het de vraag of consent gedwongen is of niet. [...]. En als ge iemand hebt die zich constant dominant of onderdanig voelt dan kan je niet op neutrale basis praten over hoe het verder moet in het spel en dan wordt het gevaarlijk en anders”.

Participant 7: “[...] maar dat speelt niet tussen mijn man en mij want dat is gelijkwaardige seks”.

1.5. meer risico

Vijf participanten vertellen dat BDSM van standaardseks verschilt omdat BDSM meer risico inhoudt.

Participant 1: “Ik denk dat dat het grootste risico is aan BDSM, dat uw grenzen niet worden gerespecteerd. [...]. Dat ge een soort van minimum vertrouwensband met iemand opbouwt en dat ge niet van een eerste keer met iemand random die ge tegenkomt naar die zijn huis gaat en van alle dingen met u laat doen dan is het risico gewoon groot. [...]. Daar hoeft ge niet aan te denken bij gewone vanilleseks”.

Participant 2: “Zeker in vergelijking met vanilleseks. [...]. Je neemt allebei een risico in een BDSM-spel, niet allen de sub met zijn mentale en fysieke gezondheid. Ook de dominant neemt het risico dat de sub naar het gerecht stapt. Want consent zit in een grijze zone en de rechter zal daar misschien het tegendeel willen bewijzen. Zeker de eerste keer gaat ge dan bepaalde dingen niet doen”.

1.6. minder spontaan

Vier participanten vertellen dat BDSM van standaardseks verschilt omdat BDSM minder spontaan verloopt.

Participant 4: *“[...] voor mij gewone seks zou dan wel kunnen ontstaan op een feestje, in het park of gewoon als je iemand tegenkomt die ge meeneemt naar huis. Bij mij is daar dan niet veel denken bij betrokken, dat is dan spontaan. Het ontstaan van de seks is op een heel andere manier, en daarom is er dus wel een verschil”.*

Participant 5: *“[...] En dan van het één komt het ander. En dit is meer van tevoren uitgedacht, denk ik. Je moet in ieder geval van tevoren bedacht zijn op de mogelijkheden van de ander, omdat je toch in zo'n spel gauw iemand kunt laten schrikken of te ver gaat. En bij gewone seks dan speelt dat niet zo een rol, denk ik”.*

Participant 7: *“Daar zit wel een verschil in want BDSM seks bouwt zich langzaam op en de seks met mijn partner is eerder een momentopname omdat het gebeurt wanneer je dan allebei op dat moment behoefte hebt. Bij BDSM is er een opbouw”.*

1.7. openheid

Vier participanten vertellen dat BDSM van standaardseks verschilt omwille van de openheid.

Participant 1: *“[...] Zeker de community niet, zeker als ge naar fetisjclubs en plaatsen met darkrooms kijkt niet. Ik bedoel: alles is daar bespreekbaar. Ik durf wel eens zeggen dat er sowieso altijd wel één weirdo is die daar into is. [...] een beetje op rape lijkt, maar dat is gewoon ook soms mensen hun kink”.*

Participant 5: *“Het is een stukje vrijheid opzoeken op een bepaalde manier, denk ik. En ja, dat is de vrijheid van geest. Laat ik het zo zeggen. [...] en dankzij het hele proces heb ik ook geleerd om niet altijd van tevoren te oordelen van 'dat vind ik wel, en dat vind ik niet leuk'. Nee, ik probeer het eerst en daarna pas kan ik beslissen of dat het wel of niet leuk was”.*

1.8. seksueel geweld

De participanten vertellen dat BDSM van standaardseks op basis van het voorkomen van seksueel geweld.

Participant 1: *“Maar ik denk dat seksueel geweld in de BDSM-wereld minder voorkomend is omdat mensen weten wel met wat dat ze bezig zijn. En seksueel geweld gaat dan over wederzijds respect dat er niet is”.*

Participant 2: *“Dat zijn twee compleet verschillende dingen. BDSM heeft niets met seksueel misbruik te maken en omgekeerd. Maar bij echt misbruik is er die toestemming niet. [...] Bij*

misbruik is er altijd een partij die het echt niet wil. En niet alle grensoverschrijdend gedrag is misbruik. Het komt ongetwijfeld voor, maar zeker niet vaker dan bij andere groepen”.

1.9. overeenkomsten

De participanten halen daarnaast een aantal overeenkomsten aan tussen BDSM en standaardseks.

1.9.1. behoefte

Vier participanten vertellen dat zowel BDSM als standaardseks eenzelfde behoefte invult.

Participant 6: “Je doet het niet elke dag, en dan kun je gewoon een beetje stress die je opbouwt laten afvloeien. Zo dat je dat bij andere seks waarschijnlijk ook zou doen, maar bij mij zitten daar ook BDSM componenten bij”.

Participant 7: “Gewone seks heb ik ook wel nodig want daar word ik ook ontspannen door”.

1.9.2. natuurlijke machtsverhoudingen

Eén participant benadrukt dat zowel BDSM als standaardseks natuurlijke machtsverhoudingen uitdrukt.

Participant 6: “Ik vind BDSM eigenlijk altijd al een uitvergroting van wat we gewone seks noemen, omdat in gewone seks heb je ook de overgave en heb je ook de sturing. Alleen is het dan een snellere wisselwerking van geven en nemen tussen mensen in het algemeen”.

1.9.3. opbouw

Drie participanten vertellen dat zowel BDSM als standaardseks een bepaalde opbouw doormaken.

Participant 1: “[...] maar het proces van opbouwen verschilt eigenlijk niet bij BDSM of bij vanilleseks”.

Participant 3: “Ik denk niet perse anders dan andere seksuele activiteit. Dat kan, maar in mijn geval begint het meestal gewoon liefdevol en gewoon elkaar een beetje uit te dagen op de bank. Gewoon zoenen en dat soort dingen en daaruit vloeit dan vervolgens dat je vastgebonden of geblinddoekt wordt, noem maar op. [...]. Net of je zit te flirten met iemand in de bar”.

Participant 7: “Het slot is dan eigenlijk ook vaak gewoon samen gaan douchen en napraten over het leven om elkaar beter te leren kennen en dan afscheid nemen. Ge zou het eigenlijk een romantische date kunnen noemen met dan toch wel een zwaar seksueel spel”.

1.9.4. toestemming

Vijf participanten vertellen dat zowel BDSM als standaardseks toestemming vereisen.

Participant 8: “Het is zoals hypnose. Veel mensen denken dat het manipulatief is, maar dat is het

niet want je conscious mind wordt wel gewaar wat er gebeurt. De mind is dan zoals een waakhond die je uit de hypnose-situatie haalt als er iets fout loopt. Dus als er iets botst tegen de pilaren van je mentale kathedraal dan is dat moeilijk te manipuleren. Het is wel zo dat je ze dingen kan laten doen die ze willen doen, maar niet durven. Het is niet meer dan dat. Maar dat is consensueel, en ze hebben altijd een stopwoord. Fundamenteel is consent even belangrijk bij BDSM seks en bij gewone seks”.

Participant 9: *“Het concept is hetzelfde, maar de activiteiten zijn anders”.*

HOOFDSTUK 4: DISCUSSIE

DEMOGRAFISCHE KENMERKEN

De steekproef van het onderzoek bestaat uit 142 homoseksuele mannen ouder dan 18 jaar met een gemiddeld leeftijd van 42,57 jaar [SD= 13,2] waarvan uiteindelijk 9 participanten hebben deelgenomen aan een interview. De leeftijd van deze participanten varieert van 24 jaar tot met 53 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 36,67 jaar [SD= 10,59]. De andere demografische kenmerken (cf. nationaliteit, woonplaats, onderwijsniveau, beroepssituatie en burgerlijke staat) tonen aan dat de participanten net zoals in de Vlaamse exploratieve studie naar BDSM van Jantien Seeuws een gemiddeld niveau van diversiteit vertonen (Seeuws, 2013).

PERSOONLIJKHEIDSKENMERKEN

Wat betreft de persoonlijkheidskenmerken van de participanten worden geen bijzondere afwijkingen teruggevonden wanneer deze vergeleken worden met de Canadese normen gebaseerd op 14752 mannen tussen 31 jaar en 40 jaar, waaruit volgt dat de participanten van dit onderzoek niet significant verschillen van de algemene populatie (Gosling et al., 2014). De participanten uit deze studie scoren net zoals het onderzoek van Angela Weaver (2014) hoger op extraversie, lager op altruïsme, hoger op consensieusheid, hoger op neuroticisme en lager op openheid in vergelijking met de 14752 mannen uit de Canadese studie (Weaver, 2014). Beide resultaten tonen aan dat personen met een voorkeur voor BDSM niet significant lager scoren op openheid, wat een opmerkelijke bevinding is aangezien de participanten uit de studie van Wismeijer en Van Assen (2013) net hoger scoren op openheid (Wismeijer & van Assen, 2013). Bovenal kan er geconcludeerd worden dat de persoonlijkheidskenmerken van personen met een voorkeur voor BDSM niet significant afwijken van die van de algemene populatie.

SEKSUELE GESCHIEDENIS EN ACTIVITEIT

Een aantal onderzoeken tonen aan dat BDSM'ers over het algemeen meer seksuele partners en meer seksuele ervaring hebben in vergelijking met de algemene populatie (Oliveira Júnior & Abdo, 2010; Richters et al., 2014; Tomassilli et al., 2009). Uitgezonderd van één participant die op het moment van het onderzoek nog niet seksueel actief was geweest, heeft één derde van de participanten (32,4%) met meer dan 100 partners seks gehad. Daarnaast geven 41 participanten (28,9%) aan met meer dan 100 losse seksuele partners seks te hebben gehad en geven 22 participanten (15,5%) aan met meer dan 100 anonieme seksuele partners seks te hebben gehad. Echter, In de volledige steekproef van de Sexpert-studie wordt er bij de steekproef van 837 mannen een gemiddelde van 9.4 sekspartners gevonden (Dewaele et al., 2013).

Betreffende in hoeverre de participanten in de afgelopen vier weken seksueel actief zijn geweest of gevoelens van seksuele opwindning of seksueel verlangen hebben ervaren, zouden de resultaten vertekend kunnen zijn omwille van de sociale-afstandsmaatregelen i.v.m. Covid-19 zoals enkele participanten aangeven in het kwalitatieve segment van het onderzoek. Hierin lijken de participanten in dit onderzoek dus niet significant te verschillen van de algemene populatie (Monteiro Pascoal et al., 2015).

Uit de resultaten van de Sexpert-studie blijken 9,8% van de 1330 participanten aan in hun laatste seksuele contact een condoom te hebben gebruikt (Dewaele et al., 2013). Een studie naar seksuele gezondheid toont daarnaast aan dat een leerling tot 61% meer kans maakt om hiv-positief te zijn, waaruit er verwacht zou kunnen worden dat de mannen in dit onderzoek voorzichtiger zouden omgaan met onbeschermd seks. Een condoom werd door de participanten in dit onderzoek in de laatste 6 maanden bijna altijd of altijd gebruikt met een vaste seksuele partner (19%), een losse seksuele partner (36,8%) en een anonieme seksuele partner (19,7%). Verder geven enkele participanten aan dat het gebruik van een condoom voor hen in de afgelopen 6 maanden niet van toepassing is geweest bij een vaste seksuele partner (12%), een losse seksuele partner (29,8%) of een anonieme seksuele partner (55,6%). Deze cijfers zouden enerzijds verklaard kunnen worden aan de hand van de sociale-afstandsmaatregelen i.v.m. Covid-19, maar ook door een bepaalde voorzichtigheid die naar de praktijk wordt vertaald door routinematige soa-controles of door het gebruik van PrEP²⁵.

BDSM

De participanten in dit onderzoek houden zich op het moment van de studie gemiddeld al 15 jaar en 9 maanden actief bezig met BDSM en waren gemiddeld 22 jaar en 2 maanden oud wanneer ze zich bewust werden van hun interesse in BDSM. Deze bevindingen rijmen met de studie van Coppens en collega's waaruit blijkt dat 33% van de 1,289 participanten (respectievelijk niet-BDSM'ers en BDSM'ers) zich reeds op de leeftijd van 15 jaar bewust waren van hun interesse in BDSM, 52% van de 1,289 participanten zich op de leeftijd van 16 jaar bewust waren van hun interesse in BDSM en 53% van de 1,289 participanten zich op de leeftijd van 25 jaar bewust waren van hun interesse in BDSM (Coppens et al., 2019).

²⁵ Pre-Expositie Profylaxe is een medicijn dat een hiv-infectie voorkomt. Vanaf 1 juni 2017 komt een ziekteverzekeraar tussen in de kosten voor niet-geïnficeerde volwassenen met een verhoogd risico op een hiv-infectie.

De meeste participanten uit deze studie beschouwen BDSM als een variatie op het standaard seksuele repertoire (61,6%), als een geaardheid (36,6%) of als een levensstijl (30,3%). Ook de participanten die deelnamen aan het interview vertellen over BDSM als een aanvulling op het standaard seksuele repertoire en benadrukken dat BDSM niet zozeer iets seksueel hoeft te zijn. Toch beschrijft maar één participant BDSM in het interview als een lifestyle. Daarnaast omschrijven deze participanten BDSM als een fysieke en emotionele behoefte, een kunstvorm en een sociale activiteit. Deze bevindingen stroken met allerlei onderzoeken die het niet-seksuele karakter van BDSM beschrijven (Coppens et al., 2019; Dunkley & Brotto, 2018; Faccio et al., 2014; Seeuws, 2013).

Verder omschrijven de participanten BDSM in de interviews als een psycho-emotioneel spel, voor de ene helft van de participanten nauw verbonden aan hun dagelijks leven en voor de andere helft van de participanten strikt gescheiden van hun dagelijks leven. Het psycho-emotioneel spel kenmerkt zich door machtsverhoudingen, persoonlijke en relationele groei, vertrouwen, vrijheid, en wederzijdse intimiteit en toewijding. Deze bevindingen ondersteunen in de eerste plaats het onderzoek van Sloan waaruit blijkt dat BDSM een verlangen naar relationele intimiteit omhelst (Sloan, 2015) en anderzijds zou de vrijheid die enkele participanten aanhalen Baumeisters *Escape From Self* theorie (1990) ondersteunen die stelt dat de interesse in BDSM een ontsnappingsroute is voor de overweldigende verantwoordelijkheid die mensen ervaren in hun leven (Brown et al., 2019).

De meerderheid van de participanten voelt zich voornamelijk aangetrokken tot bondage (70%), tot submissie (66,9%), tot dominantie (58,5%) of tot discipline (52,1%). Een kleinere groep participanten voelt zich evenwel aangetrokken tot sadisme (33,1%) of masochisme (33,8%). De helft van de participanten identificeert zich met de submissieve rol (50%), een derde van de participanten identificeert zich met de dominante rol (29,6%) en andere participanten identificeren zich als switch (32,4%). Enkele participanten identificeren zich voorts als slaaf (4,2%). Verder identificeert een derde van de participanten zich als fetisjist (37,3%). In de interviews benadrukken de participanten dat deze rol telkens in functie van de eigen voorkeur, de voorkeur van de tegenpartij en het moment geschiedt en hoewel de participanten meestal voor eenzelfde rol gaan, blijken deze rollen ook een beperkt flexibel karakter te kennen. Enkele studies tonen aan dat de meeste (mannelijke) BDSM'ers hun rol binnen BDSM eerder als een identiteit ervaren die zich eerder duurzaam presenteert, maar tegelijkertijd wordt een bepaalde fluiditeit erkend (Botta et al., 2019; Dawson et al., 2016; Martinez, 2018; Zurbriggen & Yost, 2012) waaruit blijkt dat de bevindingen van dit onderzoek aansluiten bij de literatuur.

Ook wat betreft de activiteiten die men uitvoert, wordt een bepaalde fluiditeit beschreven in de interviews. De participanten bewaken naast de eigen voorkeuren, ook die van de partner en hechten veel belang van de comptabiliteit tussen de verschillende partners. Ook hiermee sluit dit onderzoek aan bij de literatuur waaruit blijkt dat BDSM een breed spectrum aan activiteiten representeert (Coppens et al., 2019; Rehor, 2015; Seeuws, 2013).

De participanten hebben op het moment van het onderzoek BDSM uitgeoefend met minstens één (53,5%) of met meer dan één (26,6%) romantische partner, met minstens één (62%) of met meer dan één (54,9%) vaste seksuele partner, met minstens één (56,3%) of met meer dan één (59,9%) losse seksuele partner of met minstens één (28,2%) of met meer dan één (26,1%) anonieme seksuele partner. De participanten vinden hun speelpartners enerzijds in hun directe sociale omgeving (26%), anderzijds in cafés en clubs of op evenementen zoals *The Boots* en *Darklands* (52,1%) en tevens via het internet, sociale media of apps zoals *Grindr* en *Recon* (69,7%). De meerderheid van de participanten houdt zich voornamelijk in de privésfeer bezig met BDSM (71,1%) en een minderheid houdt zich voornamelijk in clubs of op events bezig met BDSM (26,9%). Daarnaast doet 69,5% van de participanten met een romantische of vaste seksuele partner aan BDSM, wat een bepaalde relationele intimiteit zou kunnen impliceren zoals verschillende onderzoekers ook aanhalen (Sagarin et al., 2009; Seeuws, 2013; Sloan, 2015). Bovendien wordt deze bevinding ondersteund wanneer de meerderheid van de participanten aangeeft zich in de eerste plaats verbonden te willen voelen met een partner (86%) en zich ook daadwerkelijk verbonden te voelen (84,5%). Verder ervaren de participanten een aantal gevoelens die geassocieerd zouden kunnen worden aan intimiteit en verbondenheid zoals intiem (83,3%), veilig (84,5%), gerespecteerd (76,7%), vertrouwd (76%) en liefdevol (61,9%). De participanten halen in de interviews eveneens gelijkaardige gevoelens aan die geassocieerd zouden kunnen worden aan intimiteit en verbondenheid zoals relaxed, voldaan, emotioneel gehecht, trots, zelfverzekerd en ontspannen. Echter, de gemoedstoestand en de intensiteit van de relatie met de desbetreffende partner kunnen deze gevoelens beïnvloeden.

De ruimte die deze positieve gevoelens wordt toegekend, zou bovendien verklaard kunnen worden doordat BDSM steeds vertrekt vanuit gelijkwaardigheid en te allen tijde een gericht is op wederzijdse vrijwilligheid, wederzijds respect en wederzijds vertrouwen (Martinez, 2018; Sebastianus, 2020). In de eerste plaats vinden de participanten uit deze studie het belangrijk om over wensen en grenzen te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (95,8%) waardoor de participanten in dit onderzoek bijna altijd of altijd weten wat ze van hun partner willen (85,9%) of wat een partner van hen wilt (77,9%) vooraleer ze aan BDSM beginnen. De participanten (91,9%) geven in dit onderzoek aan dat alle betrokken partijen bijna altijd of altijd op de hoogte zijn van elkaars wensen en grenzen.

De grenzen worden tijdens of nadien verbaal duidelijk gemaakt met behulp van een stopwoord (64,8%) of zonder stopwoord (42,3%). Verder worden de grenzen tijdens of nadien non-verbaal duidelijk gemaakt met behulp van lichaamstaal (47,2%) of gezichtsuitdrukking (24,6%). Enkele participanten laten hun grenzen duidelijk neerschrijven in een contract (11,3%). Deze bevindingen sluiten aan bij verschillende onderzoeken die aantonen er in BDSM voortdurend een reeks harde en zachte grenzen weerspiegelt die een BDSM-scene begrenzen (Brady et al., 2018; Curtis & Burnett, 2017; Gray, 2015; Jozkowski & Peterson, 2013; Klement et al., 2016; Muehlenhard et al., 2016; Seeuws, 2013). Om de reden dat zulke grenzen variëren naargelang de situatie en dus eerder relatief dan stabiel van aard zijn, worden BDSM'ers uitgenodigd om vanuit een zelfbewustzijn expliciet te communiceren over de eigen verlangens en die van de betrokkenen (Pitagora, 2013).

Verder vinden de participanten het belangrijk om over de regels van het spel te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (83,8%). Ook deze bevindingen sluiten aan bij de literatuur, in het bijzonder sluiten ze aan bij het idee van Sebastianus (2020) dat stelt dat er voorafgaand aan een spelmoment steeds onderhandeld wordt over de concrete spelregels van dat specifieke moment omdat wensen en grenzen kunnen verschuiven naargelang de omstandigheden waardoor een minimum aan communicatie absoluut vereist is (Sebastianus, 2020).

Daarnaast vinden de participanten het belangrijk om over stopwoorden te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (72,3%). De participanten durven in de eerste plaats een stopwoord te gebruiken om hun grenzen aan te geven (79,5%). Een stopwoord geeft de participanten vertrouwen in een partner (81,4%), maar ook in het spel (84,3) omdat een stopwoord het spel definitief stopzet (90,2%) en de afgesproken regels overstijgt (95,1%). Deze bevinding sluiten aan bij de literatuur die stelt dat stopwoorden een centrale plaats innemen bij BDSM (Dunkley et al., 2020). Een stopwoord, of bepaalde signalen wanneer het gebruik van een stopwoord praktisch onmogelijk wordt gemaakt, kan op elk moment worden ingezet om toestemming te beëindigen (Beres & MacDonald, 2016; Dunkley et al., 2020; Pitagora, 2013).

Ook vinden de participanten het belangrijk om over verdovende middelen zoals alcohol en poppers te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (82,3%). De meerderheid van de participanten gebruikt geen verdovende middelen wanneer ze aan BDSM doen (69%) en wil bovendien niet dat hun partner verdovende middelen gebruikt (52,6%), onder meer omdat ze verwachten dat verdovende middelen een negatieve invloed hebben op iemands grenzen (59,2%). Al zullen er misschien andere resultaten worden bekomen wanneer het thema verdovende middelen meer gespecificeerd wordt bevraagd, toch bevestigen deze bevindingen het idee dat drank en drugs beter vermeden kunnen worden tijdens een BDSM-spel omdat het emoties en sensaties onderdrukt (Sebastianus, 2020).

Evenzeer vinden de participanten het belangrijk om over seksueel grensoverschrijdend gedrag te praten wanneer ze zich bezighouden met BDSM (66%). De participanten verwachten dat het spel onmiddellijk stopt wanneer een stopwoord wordt gebruikt (89,2%) omdat beide partijen verantwoordelijk zijn voor het respecteren van ieders grenzen (98,9%). Daarnaast denken de meeste participanten (84,9%) dat iemands grenzen niet zomaar met opzet worden overschreden, desondanks geven de participanten (88,1%) aan dat het steeds duidelijk is wanneer een stopwoord wordt gebruikt. Meestal werden deze grenzen niet overschreden (58,5%), soms werden de grenzen één (21,8%) of meerdere keren overschreden (16,2%). De meeste participanten in dit onderzoek hebben zich nooit misbruikt gevoeld tijdens of na het uitoefenen van BDSM (83,8%), en enkele participanten hebben zich één (10,6%) of meerdere (5,6%) keren misbruikt gevoeld. Meer dan de helft van de participanten (55,6%) beoefent vaker BDSM dan gewone seks, en geniet er ook meer van (73,4%). De meeste participanten in dit onderzoek (69%) houden zich wekelijks tot maandelijks bezig met BDSM, al zou de frequentie waarmee de participanten BDSM uitoefenen vertekend kunnen zijn omwille van de sociale-afstandsmaatregelen i.v.m. Covid-19 zoals enkele participanten aangeven in de interviews. Er zou verwacht kunnen worden dat de participanten meer risico zouden lopen om in aanraking te komen met seksueel grensoverschrijdend gedrag in vergelijking met de algemene populatie, zoals de participanten ook aangeven in de interviews. Nochtans benadrukken deze participanten dat seksueel grensoverschrijdend gedrag in iedere vorm af te keuren is en dat vanilleseks fundamenteel niet verschilt van BDSM wederzijdse toestemming altijd vereist wordt. Daarnaast nodigt het risico verbonden aan bepaalde machtsverhoudingen binnen BDSM hen uit om bewust en met inzicht te communiceren over de eigen verlangens en die van de betrokkenen waardoor de prevalentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt beperkt. Het inzicht waarover de participanten spreken in de interviews, beschermt niet unaniem tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag toont onderzoek aan (Dunkley et al., 2020). Desalniettemin hebben de participanten die deelnamen aan een interview geen rechtstreekse ervaring met seksueel grensoverschrijdend gedrag en vertellen ze dat de misinterpretatie van bepaalde signalen soms leidt tot het schenden van grenzen. Daarnaast benadrukken ze dat er voornamelijk geleerd kan worden uit deze momenten, mits er sprake is van wederzijds respect. Omdat er ander idee rond seksueel grensoverschrijdend gedrag bestaat onder de participanten in deze studie kunnen de bevindingen eerder opmerkelijk lijken wanneer ze vergeleken worden met de literatuur (Beres & MacDonald, 2016; Dunkley & Brotto, 2018; Kruize et al., 2014; Seeuws, 2013).

Tot slot vinden de participanten in dit onderzoek het belangrijk om aftercare te integreren in BDSM (75,9%). Aftercare wordt in eender welke vorm als een vanzelfsprekendheid beschouwd en biedt de ruimte om elkaars gedrag te evalueren (Dunkley & Brotto, 2018; Seeuws & Waterschoot, 2018).

Deze ideeën van de participanten in de interviews sluiten aan bij het onderzoek van Jozifkova waarin het onderscheid tussen BDSM en seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt geschetst (Jozifkova, 2013). Allereerst maakt de aanwezigheid van het gevoel van ofwel angst ofwel veiligheid een verschil tussen BDSM en misbruik. De mogelijkheid om een stopwoord te kunnen gebruiken om toestemming in te trekken, vormt een tweede verschil met misbruik. Daarnaast maken BDSM-relaties een duidelijk onderscheid tussen BDSM-activiteit en het 'gewone' leven en ontmoedigt BDSM de sociale isolatie die een misbruikrelatie kenmerkt. De emotionele pieken en dalen die gepaard gaan met periodes van intens geweld worden vervolgens niet teruggevonden in een BDSM-context, alsook niet de veralgemeende sociale hiërarchie. Tot slot vraag een BDSM-relatie in tegenstelling tot een misbruiksituatie op ieder moment respect, ongeacht de machtsdynamiek die speelt waardoor communicatie en onderhandeling benadrukt worden (Jozifkova, 2013).

Ondanks het inzicht in de dynamieken verbonden aan BDSM toont onderzoek echter een toenemende stigmatisering en discriminatie aan (Coppens et al., 2019; Holvoet et al., 2017; Powls & Davies, 2012). Uit deze onderzoek zou er verwacht kunnen worden dat mensen eerder afwachtend zullen zijn om hun interesse in BDSM te delen met anderen, desondanks tonen de resultaten in dit onderzoek aan dat slechts 2,1% van de participanten niemand vertelt over zijn interesse in BDSM. Verder heeft 29,6% van de participanten aan minstens één persoon vertelt over zijn interesse in BDSM, heeft 19% van de participanten aan minstens vijf personen vertelt over zijn interesse in BDSM, heeft 17,6% van de participanten aan minstens tien personen vertelt over zijn interesse in BDSM en heeft 31,7% van de participanten aan minstens twintig personen vertelt over zijn interesse in BDSM. De groep mensen die op de hoogte is van de BDSM-interesse van de participanten bestaat uit andere BDSM'ers (85,9%), een partner (62,7%), vrienden (74,6%), familieleden (21,8%), een huisarts (18,3%), een andere hulpverlener zoals een psycholoog of een verpleegkundige (17,6%) en collega's (16,9%). Deze cijfers zouden misschien verklaard kunnen worden doordat de participanten in dit onderzoek zich niet gediscrimineerd voelen vanwege BDSM (78,2%). Bovendien voelt de meerderheid zich niet belemmert in het beroepsmatige leven (85,7%), in het sociale leven (85,2%), in het relationele leven (68,3%) of in het seksuele leven (76,7%).

RELATIONELE EN SEKSUELE TEVREDENHEID

De participanten in dit onderzoek bevinden zich op het moment van het onderzoek in een monogame relatie (16,9%), een open relatie (39,4%), een poly-amoureuze relatie (9,8%) of zijn single (33,7%). De meerderheid van de participanten die op het moment van het onderzoek een of meerdere romantische partner heeft, is ook met andere personen seksueel actief. Bij de meesten is de partner daarvan op de hoogte (51,5%), maar bij anderen is de partner daar niet van op de hoogte (11,1%). Daarnaast onderhoudt de meerderheid van de participanten die op het moment van het onderzoek een romantische partner hebben een BDSM-relatie met andere personen. De meeste partners van de participanten zijn daarvan op de hoogte (57,6%). Bij enkele van hen is de partner daar niet van op de hoogte (11,1%), bij sommigen omwille van diens desinteresse of afkeer van BDSM (6,1%). De meeste partners van de participanten houden zich ook actief bezig met BDSM. Deze partners doen het alleen met de partner (24,2%), met de partner en met anderen (31,3%) of enkel met anderen (4%). Een andere groep partners houdt zich niet actief met BDSM bezig (40,4%). Deze bevindingen sluiten aan bij de studie van Brown en collega's (2017) die een verhoogde prevalentie van alternatieve relatievormen vaststelt in vergelijking met de algemene populatie. Twee studies toonden aan dat 32% tot 40% van de participanten een non-monogame of poly-amoureuze relatie had (Connolly, 2006; Rehor, 2015), een derde studie toonde aan dat tot 31,5% een BDSM-relatie had naast een primaire romantische relatie (Weaver, 2014) en een vierde studie toonde aan dat tot 14% van de participanten in een poly-amoureuze relatie zat (Botta et al., 2019).

De relatie van de participanten waarin ze aan BDSM doen, duurt op het moment van het onderzoek gemiddeld 9 jaar en 6 maanden. Verder scoren de participanten uit deze studie opmerkelijk hoger op relatiekwaliteit, relatietevredenheid en seksuele tevredenheid in vergelijking met andere doelgroepen (Robin, 2018). Deze bevindingen zijn eerder opmerkelijk in vergelijking met de literatuur waaruit blijkt dat BDSM'ers niet significant meer of minder tevreden zijn over hun seksleven (Monteiro Pascoal et al., 2015).

CONSENT

De participanten in dit onderzoek scoren gemiddeld op de Nederlandse vertaling van de *Same Sex Consent Scale* van Melanie Beres (2004). Wat betreft de Nederlandse vertaling van de *Dual Measures of Sexual Consent Scale* van Kristen Jozkowski (2014) scoren de participanten eerder hoog op de subschaal *Interne Consent* en opmerkelijk laag op de subschaal *Externe Consent*. Deze bevindingen kunnen voornamelijk niet worden vergeleken met andere populaties (Walsh et al., 2019), en worden bovendien niet ondersteund door de bijkomende schalen *Wensen en Grenzen*, *Stopwoorden* en *Spelregels* die voor dit onderzoek werden opgesteld.

De participanten ontvouwen dezelfde trend in de interviews. In de eerste plaats wordt er vooraf verbaal gecommuniceerd over consent en wordt er expliciet onderhandeld over harde en zachte grenzen om de comptabiliteit met een potentiële partner af te toetsen. Er wordt dan zowel over consent als non-consent gepraat om tot een zo goed mogelijk beeld te komen van wat alle betrokken partners verwachten van een bepaalde interactie. Daarnaast wordt er ook non-verbaal gecommuniceerd over consent door middel van een aantal ondersteunende signalen die op een subtiele tot expliciete manier bepaalde grenzen representeren. Iedere participant integreert een andere verzameling van signalen in een unieke manier van communiceren over consent. Deze bevindingen sluiten aan bij heel wat onderzoeken waaruit blijkt dat consent op heel wat verschillende manieren geuit kan worden (Beres, 2010, 2018; Beres & MacDonald, 2016; Curtis & Burnett, 2017; Humphreys, 2007; Jozkowski & Peterson, 2013; Jozkowski et al., 2013; Lim & Roloff, 1999; Muehlenhard et al., 2016; Warren et al., 2015). De waarde die wordt gehecht aan verbale communicatie, botst echter op de literatuur die uitwijst dat partners vaker opteren voor non-verbale communicatie dan voor verbale communicatie om hun toestemming te delen met de ander (Beres, 2010; Beres & MacDonald, 2016; Muehlenhard et al., 2016). Tot slot wordt er met behulp van harde en zachte stopwoorden gecommuniceerd over consent daar het een instrument is om toestemming op elke moment te beëindigen, net zoals de literatuur aangeeft (Dunkley et al., 2020; Seeuws, 2013).

Deze grenzen zijn eerder flexibel waardoor er voortdurend geëxperimenteerd, aangevoeld en bijgestuurd moet worden. Deze bevindingen sluiten aan bij verschillende andere onderzoeken waarin het idee bestaat dat consent een voortdurend proces is, en dat zulke grenzen variëren naargelang de situatie (Brady et al., 2018; Curtis & Burnett, 2017; Gray, 2015; Jozkowski & Peterson, 2013; Klement et al., 2016; Muehlenhard et al., 2016). Het voortdurend aandacht hebben voor de variabiliteit van consent wordt beschouwd als een verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen die ongeacht de situatie fundamenteel hetzelfde is, mits er telkens specifieke voorzorgen worden genomen.

De participanten bevestigen verder het idee in de literatuur dat het voortdurend experimenteren, aanvoelen en bijsturen een complex proces is dat ondersteund wordt door een bepaalde mate van relationele vertrouwdheid met een partner (Pitagora, 2013). Bovendien is het een proces dat volgens het principe van trial en error partners uitdaagt om expliciet te communiceren over hun wensen en grenzen en hen uitdaagt om elkaar daarover voortdurend feedback te geven. Doorheen de jaren bouwen de participanten aan een moreel kompas dat hen hierbij helpt, zoals ook de interviewstudie van Beres en MacDonald aanhaalt (Beres & MacDonald, 2016). Omdat men zich hiervan bewust is, wordt men uitgedaagd om steeds beter te communiceren over consent waardoor consent als een minimale voorwaarde wordt geïntegreerd in BDSM.

Het wederzijds respect maakt het mogelijk om de harde en zachte grenzen toe te vertrouwen aan een partner, waarover één keer heel uitvoerig wordt gepraat en nadien steeds geëvalueerd wordt. BDSM is een soort geïnternaliseerde routine waar consent centraal staat, naast een fundamentele aandacht voor mogelijke risicofactoren. Net zoals het onderzoek van Meltsner volgt hieruit dat de seksualiteit van BDSM'ers wordt herleid tot een risico-getaxeerde onderhandelingsstrategie waarin de aandacht voor fundamenteel respect hen dwong (Meltsner, 2017). De participanten belichten telkens verschillende aspecten van BDSM, desalniettemin onderstreept ieder van hen het fundamentele mantra van BDSM vanuit hun unieke visie, "veilig, verstandig en vrijwillig"(Sebastianus, 2020).

BEPERKINGEN VAN HET ONDERZOEK

Een eerste beperking van deze masterproef betreft de steekproef van het onderzoek. In eerste instantie werd de oproep tot deelname via reguliere sociale media verspreid, maar mogelijks voelden potentiële participanten zich niet aangesproken omdat BDSM verder niet gedefinieerd werd. Omdat de meeste participanten werden verzameld via het platform Fetlife zou er mogelijk sprake kunnen zijn van een selectiebias. De personen die van dit platform gebruikmaken, zouden meer gemotiveerd kunnen zijn om aan het onderzoek deel te nemen om te strijden voor het bespreekbaar maken van BDSM. Omdat bovendien niet iedere potentiële participant bereikt werd, is er sprake van een vertekende en relatief kleine steekproef. Het onderzoek houdt daarnaast ook geen rekening met het proces van bekend worden met de BDSM-interesses, dat vergelijkbaar zou kunnen zijn aan *Homosexual Identity Formation Model* (Cass, 1979).

Verder moet worden opgemerkt dat de vragenlijst 267 participanten bereikten, waarvan 142 participanten de vragenlijst in extenso invulden en de vragenlijst aldus een response rate van 53,2% kent. Er kunnen heel wat redenen bestaan voor het vroegtijdig stopzetten van een deelname, maar waarschijnlijk zal de omvang van de vragenlijst aan de basis liggen. De 142 participanten die de zelfrapportage vragenlijst in extenso invulden, zouden misschien geneigd kunnen zijn om sociaalwenselijk te antwoorden. Participanten zouden bijvoorbeeld niet graag willen toegeven geen of onvoldoende rekening te houden met consent, maar omwille van de anonimiteit, vertrouwelijkheid en de afwezigheid van de onderzoeker wordt de kans op sociaalwenselijk klein geacht.

Tot slot moet in verband met de steekproef van het onderzoek worden opgemerkt dat de non-respons van de steekproef niet in alle volledigheid vastgesteld kan worden. Een non-respons analyse zou inzicht kunnen brengen in de sociaal-demografische karakteristieken van de niet-participanten opdat de selectiviteit van de non-respons onderzocht zou kunnen worden (Wright, 2019).

De combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek bevordert de validiteit, betrouwbaarheid en triangulatie van het onderzoek dat als een verificatieprocedure zou kunnen gelden om de validiteit en de betrouwbaarheid van het onderzoek te verifiëren zodat het verschillende lagen van de werkelijkheid kan integreren (de Boer, 2006). Desondanks moeten een aantal methodologische beperkingen in acht worden genomen.

Allereerst moet de beperkte ervaring van de onderzoeker vermeld worden omdat het mogelijk een invloed zou kunnen hebben op het verzamelen, het analyseren, en het interpreteren van de informatie. Zeker wat betreft het kwalitatief segment van het onderzoek moet worden opgemerkt dat er af en toe suggestieve vragen werden gesteld en er niet altijd voldoende werd ingegaan op het antwoord van de participant.

Ook aangaande het kwantitatief segment van het onderzoek moeten een aantal beperkingen vermeld worden. Bij het opstellen van de vragenlijst werd er voornamelijk geredeneerd vanuit een binair idee van dominantie versus submissie waardoor een aantal participanten na hun deelname aangaven zich niet helemaal te kunnen vinden in de vragenlijst. Bovendien werd er sterk gefocust op het seksuele aspect van BDSM, en werd er niet voldoende genuanceerd in vragen omtrent seksueel grensoverschrijdend gedrag, verdovende middelen en condoomgebruik. Eveneens werd er geen rekening gehouden met de ervaring van de participanten en de mogelijke invloed ervan op de manier waarop BDSM en consent benaderd wordt.

Een andere beperking betreft de samenstelling van de vragenlijst. Deze is gebaseerd op een aantal bestaande vragenlijsten en werd aangevuld met nieuwe items die waardevol geacht werden voor het doelpubliek van het onderzoek. De vertalingen van de bestaande vragenlijsten en de nieuwe items werden alvorens het onderzoek van start ging niet gevalideerd aan de hand van psychometrisch onderzoek. Zo zou het dus mogelijk kunnen zijn dat niet alle mogelijke variabelen werden opgenomen in de zelfontwikkelde vragenlijst en dat de resultaten door oncontroleerbare variabelen vertekend zouden kunnen zijn. De resultaten werden bovendien door slechts één onderzoeker verzameld en verwerkt en hierbij is het belangrijk om te vermelden dat dit onderzoek geen causale, enkel correlatieve, uitspraken kan doen over de resultaten.

Verder moet ook de duur van de websurvey worden vermeld als een mogelijke beperking van het onderzoek. De participanten deden er gemiddeld 230,38 minuten [$SD= 1\ 439,42$] over om de vragenlijst af te ronden. Enerzijds zou het kunnen betekenen dat de participanten die de vragenlijst in extenso afronden dat waarheidsgetrouw deden, maar anderzijds zou het ook kunnen betekenen dat participanten de vragenlijst na verloop van tijd met minder aandacht invulden.

Tot slot moet een laatste beperking vermeld worden die betrekking heeft tot het generaliseren van de resultaten. Omdat er sprake is van een relatief kleine steekproef kunnen de resultaten niet zonder meer gegeneraliseerd worden naar de algemene populatie (Wright, 2019).

HOOFDSTUK 5: CONCLUSIE

In deze masterproef werd er geprobeerd om aan de hand van de integratie van kwantitatieve onderzoeksmethoden en kwalitatieve onderzoeksmethoden een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag: “Wat is de betekenis van consent en hoe beleven homoseksuele mannen met een voorkeur voor BDSM consent in een BDSM-context?” en de deelvragen; “Hoe beleven homoseksuele mannen BDSM?”, “Wat is de plaats van (non-)consent bij het initiëren van BDSM-interacties?”, “Wat is de plaats van (non-)consent binnen BDSM-interacties?” en “Hoe wordt de grens bewaakt tussen bevredigend BDSM-gedrag en seksueel grensoverschrijdend gedrag?”.

Het containerbegrip BDSM bundelt heel wat verschillende soorten activiteiten, al dan niet seksueel, gekoppeld aan bondage & discipline, dominantie & submissie en sadisme & masochisme waarbij er van een continuüm aan machtsdynamieken wordt gebruikgemaakt. Vermist iedere persoon een andere interpretatie koppelt aan BDSM, wordt het spectrum ongelooflijk divers en rijkt het bovendien verder dan de (absurde) archaische normen die iedere subcultuur durven begrenzen. Omdat BDSM telkens wordt uitgetekend in functie van de compatibiliteit met alle betrokkenen, kent het inherent een zekere fluïditeit. Deze fluïditeit vraagt bijgevolg om een nadrukkelijk frame waarbinnen geëxperimenteerd kan worden, en waarbinnen de fundamentele waarde “veilig, verstandig en vrijwillig” de uiterste grenzen markeert die individuele spelers - hoe dan ook - verbindt in een bijzonder hecht sociaal-relatieel netwerk.

Zodoende wordt consent een seksuele voorwaarde in het onderhandelingsproces dat BDSM kenmerkt. Naast harde grenzen die absoluut niet overschreden mogen worden, bestaan ook zachte grenzen die onder bepaalde omstandigheden uitgedaagd kunnen worden omwille van de overtuiging dat horizonten verbreedt kunnen worden. Er wordt in de periode voorafgaand een scene expliciet onderhandeld over deze grenzen om tot harde spelregels te komen waaraan iedereen verwacht wordt zich te houden. Met deze regels wordt toegestemd, en vanaf dat moment wordt er een relationeel contract ondertekend tussen twee of meerdere personen. Enkel een stopwoord, of een bepaald signaal wanneer het gebruik van een stopwoord praktisch onmogelijk wordt gemaakt, kan op ieder moment het contract al dan niet tijdelijk beëindigen. Echter, met behulp van verbale en non-verbale communicatie wordt het contract volgens het principe van trial en error voortdurend bijgeschaafd zodat een stopwoord eerder een - *conditio sine qua non* - futiliteit wordt.

Iedere BDSM'er stelt na verloop van tijd, vanuit een gemeenschappelijk moreel kompas dat verschillende individuele, relationele en sociale regels verdedigt, uiteindelijk een individueel consentcommunicatiepatroon samen opdat consent een geïnternaliseerde standaardprocedure wordt.

Niemand ontkent dat het niet altijd even duidelijk schijnt te zijn wanneer iemands grenzen geïnterpreteerd moeten worden, maar de twijfel rechtvaardigt het grensoverschrijdend gedrag niet. De fundamentele gelijkwaardigheid verplicht iedereen die zich bezighoudt met BDSM om te allen tijde te twijfelen aan de vanzelfsprekendheid ervan zodat het uitdagen van iemands grenzen niet escaleert tot seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Dit onderzoek toont ons dat het mogelijk is om op een respectvolle manier met elkaar en elkaars grenzen om te gaan, hoezeer het ook een sprong in het onbekende mag lijken. De strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag en voor menselijke waardigheid begint bij een individu dat moet weten dat diens opinie, grenzen, voorkeuren, ... waardevol zijn om gehoord te worden. Evenals die van een ander. We kunnen niet verwachten dat we vanaf nu alleen nog maar rozengeur en maneschijn zullen kennen, maar we kunnen er wel naar proberen te streven. We mogen ondertussen aanvaardbare blunders begaan om er nadien uit te kunnen leren. Als we elkaar willen respecteren - en ik ben oprecht overtuigd van de intrinsieke goedheid van de mens - moeten we meer aandacht schenken aan verbale en non-verbale communicatie en allerlei psychologische, fysieke en sociale fenomenen die daaraan verbonden zijn.

De verslavende intense verliefdheid - misschien subspace of domspace waarover in dit onderzoek gesproken wordt – die ieder van ons kent, is volgens biologisch-evolutionaire wetenschappers een sluw product van natuurlijke en seksuele selectie. Het menselijke overlevingsinstinct doet ons obsessief verlangen naar zowel zekerheid, veiligheid als vertrouwdheid en dus ook wanneer het om onze potentiële partner gaat. We zijn als het ware geprogrammeerd om zo veel mogelijk kennis te vergaren over deze personen, om ons geborgen en veilig te kunnen voelen. Wanneer we deze evolutionaire levensverzekering samen met een potentiële partner aangaan, geeft dat ons het gevoel uitverkoren en aantrekkelijk te zijn. Ieder van ons zou vanuit deze puberale verliefdheid op zoek kunnen gaan naar elkaar en elkaars grenzen, met respect voor die grenzen. Dat consent sexy is, kan zelfs de evolutietheorie beamen. En als we consent massaal sexy kunnen vinden, kunnen we de diversiteit van seksualiteit zeker omarmen.

Laat die lange adem maar komen en tot die tijd dat iedereen - zonder uitzondering - alle stenen heeft gevonden, draag ik de mijne alvast bij. We kunnen het beter door ieder individu als onze collectieve verantwoordelijkheid te zien, dat bovendien gehoord mag en zal worden. Laten we elkaar in onze onverbloemde totaliteit erkennen en laten we blijven werken aan de schoonheid van het leven waarin stunteligheid en spontaniteit mogen zegevieren zolang we onze eigen en elkaars grenzen leren ontdekken en respecteren.

HOOFDSTUK 6: AANBEVELINGEN

In de eerste plaats is het voor toekomstig onderzoek rond consent van belang om bepaalde concepten die aan bod komen zo duidelijk mogelijk te definiëren. Omdat consent op zichzelf al een complex begrip is, zou het kunnen lonen om aandacht te besteden aan wat er bijvoorbeeld precies wordt begrepen onder seksueel grensoverschrijdend gedrag. Alleszins in een BDSM-context waar grenzen vaker worden uitgedaagd omwille van heel wat verschillende redenen, zoals bijvoorbeeld persoonlijke groei.

Daarnaast wordt aangeraden om een meer diverse populatie te betrekken bij toekomstig onderzoek. Aan de hand van een factoranalyse kan de informatie van huidig onderzoek gereduceerd worden om een nieuwe vragenlijst te ontwikkelen die consent in alle diversiteit poogt te meten zodat er meer specifieke kennis omtrent consent opgebouwd kan worden. Doch is het van belang de subtiele nuances steeds te includeren wanneer de verschillen tussen en binnen specifieke doelgroepen worden onderzocht zodat consent niet alleen voorbehouden is voor de standaard heteroseksuele man of vrouw. Zo is het toevoegen van een vraag omtrent PrEP, ter aanvulling van een vraag over condoomgebruik, een voorbeeld van nuance die in toekomstig onderzoek een meerwaarde zou kunnen betekenen volgens een aantal participanten. Uit dit onderzoek en voorgaande onderzoeken kan er geconcludeerd worden dat consent een leerproces is, waardoor een vergelijkend onderzoek tussen bijvoorbeeld een groep met veel BDSM-ervaring en een groep met weinig tot geen BDSM-ervaring inzicht kan brengen in het leerproces en in de specifieke variabelen die het leerproces beïnvloeden. Een onderzoek naar de ontwikkeling van de BDSM-identiteit naar het voorbeeld van een hedendaagse versie van het model van Cass (1979) zou in dat kader interessant zijn.

Hoe meer er geweten is over consent in verschillende subculturen, des te beter het gegeneraliseerd kan worden naar een integratief idee over consent. Een onderzoek naar consent op maat van bijvoorbeeld homoseksuele mannen met een voorkeur voor niet-seksuele puppyplay zou een betekenisvolle bijdrage kunnen leveren aan het integratief idee over consent op sociologisch niveau. Een integratief idee van consent zou op korte termijn geïntroduceerd kunnen worden in preventieprogramma's rond seksueel grensoverschrijdend gedrag. Bovendien zou het diversiteitsidee van consent naar een individueel niveau vertaald kunnen worden zodat ieder individu optimaal kan ontwikkelen in de vaardigheden die consent vereist. Uit dit onderzoek komen niet alleen expliciete communicatievaardigheden, maar daarnaast ook subtiele communicatievaardigheden, interpretatievaardigheden en reflectievaardigheden naar voor. Wanneer 'consentvaardigheden' worden geïmplementeerd in de brede maatschappij kunnen sociale normen in vraag worden gesteld en kunnen bepaalde ongelijkheden worden weggewerkt.

REFERENTIES

- Ahlers, C. J., Schaefer, G. A., Mundt, I. A., Roll, S., Englert, H., Willich, S. N., & Beier, K. M. (2011). How unusual are the contents of paraphilias? Paraphilia-associated sexual arousal Patterns in a community-based sample of men. *Journal of Sexual Medicine*, 8(5), 1362-1370. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2009.01597.x>
- Alison, L., Santtila, P., Sandnabba, N. K., & Nordling, N. (2001). Sadomasochistically oriented behavior: Diversity in practice and meaning. *Archives of Sexual Behavior*, 30(1), 1-12. <https://doi.org/10.1023/A:1026438422383>
- American Psychiatric Association. (2014). *Handboek voor de classificatie van psychische stoornissen: DSM-5*. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam.
- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19-32.
- Aurousseau, K., & Keyzers, P. (2009). *Het verhaal van de sm-rechter*. Leuven: Van Halewyck.
- Barker, M. (2013). Consent is a grey area? A comparison of understandings of consent in *Fifty Shades of Grey* and on the BDSM blogosphere. *Sexualities*, 16(8), 896-914. <https://doi.org/10.1177/1363460713508881>
- Barrett, R. (2017). *From drag queens to leathermen: Language, gender, and gay male subcultures*. Oxford: Oxford University Press.
- Baur, N., Kelle, U., & Kuckartz, U. (2017). Mixed methods: Stand der debatte und aktuelle problemlagen. *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*, 69(S2), 1-37. <https://doi.org/10.1007/s11577-017-0450-5>
- Beek, E. (2016). *Pretty shady: Machtstructures in Fifty Shades of Grey*. Radboud Universiteit. Nijmegen.
- Beijers, G., & Janssen, J. (2019). Hoe beoordelen we gedrag van mannen en vrouwen na# MeToo? *Secondant*.
- Beres, M. (2010). Sexual miscommunication? Untangling assumptions about sexual communication between casual sex partners. *Culture, Health & Sexuality*, 12(1), 1-14. <https://doi.org/10.1080/13691050903075226>
- Beres, M. (2018). What does faking orgasms have to do with sexual consent? *Sexualities*, 21(4), 702-705. <https://doi.org/10.1177/1363460717708151>
- Beres, M. A., Herold, E., & Maitland, S. B. (2004). Sexual consent behaviors in same-sex relationships. *Arch Sex Behav*, 33(5), 475-486. <https://doi.org/10.1023/B:ASEB.0000037428.41757.10>
- Beres, M. A. (2007). 'Spontaneous' sexual consent: An analysis of sexual consent literature. *Feminism & Psychology*, 17(1), 93-108. doi:10.1177/0959353507072914
- Beres, M. A., & MacDonald, J. E. C. (2016). Talking about sexual consent. *Australian Feminist Studies*, 30(86), 418-432. <https://doi.org/10.1080/08164649.2016.1158692>
- Bezreh, T., Weinberg, T. S., & Edgar, T. (2012). BDSM Disclosure and Stigma Management: Identifying Opportunities for Sex Education. *Am J Sex Educ*, 7(1), 37-61. <https://doi.org/10.1080/15546128.2012.650984>

- Botta, D., Nimbi, F. M., Tripodi, F., Silvaggi, M., & Simonelli, C. (2019). Are role and gender related to sexual function and satisfaction in men and women practicing BDSM? *Journal of Sexual Medicine*, 16(3), 463-473. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2019.01.001>
- Brady, G., Lowe, P., Brown, G., Osmond, J., & Newman, M. (2018). 'All in all it is just a judgement call': issues surrounding sexual consent in young people's heterosexual encounters. *Journal of Youth Studies*, 21(1), 35-50.
- Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. London: Sage Publications.
- Brown, A., Barker, E. D., & Rahman, Q. (2019). A systematic scoping review of the prevalence, etiological, psychological and interpersonal factors associated with BDSM. *The Journal of Sex Research*, 57(6), 1-31. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1665619>
- Brown, S. L., Roush, J. F., Mitchell, S. M., & Cukrowicz, K. C. (2017). Suicide risk among BDSM practitioners: The role of acquired capability for suicide. *Journal of Clinical Psychology*, 73(12), 1642-1654. <https://doi.org/10.1002/jclp.22461>
- Butter, R. (2016). Het beste van twee werelden: Mixed methods als motor van praktijkgericht onderzoek. *Thema Hoger Onderwijs*, 2016(3), 56-61.
- Buysse, A., Caen, M., Dewaele, A., Enzlin, P., Lievens, J., T'Sjoen, G., van Houtte, M., & Vermeersch, H. (2013). *Sexpert: Seksuele gezondheid in Vlaanderen*. Gent : Academia press.
- Cardoso, D. (2018). Bodies and BDSM: Redefining sex through kinky erotics. *Journal of Sexual Medicine*, 15(7), 931-932. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2018.02.014>
- Cass, V. C. (1979). Homosexual identity formation: A theoretical model. *Journal of homosexuality*, 4(3), 219-235.
- Connolly, P. H. (2006). Psychological functioning of bondage/domination/sado-masochism (BDSM) practitioners. *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 18(1), 79-120. https://doi.org/10.1300/J056v18n01_05
- Coppens, V., Ten Brink, S., Huys, W., Fransen, E., & Morrens, M. (2019). A survey on BDSM-related activities: BDSM experience correlates with age of first exposure, interest profile, and role identity. *Journal of Sex Research*, 57(1), 129-136. doi:10.1080/00224499.2018.1558437
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). The Five-Factor Model of Personality and its relevance to personality disorders. *Journal of Personality Disorders*, 6(4), 343-359. <https://doi.org/10.1521/pedi.1992.6.4.343>
- Cross, P. A., & Matheson, K. (2006). Understanding sadomasochism: An empirical examination of four perspectives. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 133-166. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_07
- Curtis, J. N., & Burnett, S. (2017). Affirmative consent: What do college student leaders think about "Yes means yes" as the standard for sexual behavior? *American Journal of Sexuality Education*, 12(3), 201-214. doi:10.1080/15546128.2017.1328322
- Dawson, S. J., Bannerman, B. A., & Lalumière, M. L. (2016). Paraphilic interests: An examination of sex differences in a nonclinical sample. *Sex Abuse*, 28(1), 20-45. <https://doi.org/10.1177/1079063214525645>
- de Boer, F. (2006). Mixed Methods: een nieuwe methodologische benadering? *Kwalon*, 11(2).

- de Neef, N., Coppens, V., Huys, W., & Morrens, M. (2019). Bondage-discipline, dominance-submission and sadomasochism (BDSM) from an integrative biopsychosocial perspective: A systematic review. *Sexual Medicine*, 7(2), 129-144. <https://doi.org/10.1016/j.esxm.2019.02.002>
- de Sade, D. A. F. (1969). *De 120 dagen van Sodom of De school der losbandigheid*. Den Haag: Bert Bakker/Daamen nv.
- Doshi, S. M. (2015). BDSM: A sexual deviance rather a sexual culture an overview. *Journal of Indian Academy of Forensic Medicine*, 37(1), 78-81.
- Duits, L. (2017). *Dolle mythes: Een frisse factcheck van feminisme toen en nu*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Dunkley, C. R., & Brotto, L. A. (2018). Clinical considerations in treating BDSM practitioners: A review. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 44(7), 701-712. <https://doi.org/10.1080/0092623x.2018.1451792>
- Dunkley, C. R., Henshaw, C. D., Henshaw, S. K., & Brotto, L. A. (2020). Physical pain as pleasure: A theoretical perspective. *The Journal of Sex Research*, 57(4), 421-437. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1605328>
- Faccio, E., Casini, C., & Cipolletta, S. (2014). Forbidden games: the construction of sexuality and sexual pleasure by BDSM 'players'. *Culture, Health & Sexuality*, 16(7), 752-764. <https://doi.org/10.1080/13691058.2014.909531>
- Fanghanel, A. (2019). Asking for it: BDSM sexual practice and the trouble of consent. *Sexualities*, 23(3), 136346071982893-136346071982286. <https://doi.org/10.1177/1363460719828933>
- Fenner, L. (2017). Sexual Consent as a Scientific Subject: A Literature Review. *American Journal of Sexuality Education*, 12(4), 451-471.
- Fileborn, B., & Loney-Howes, R. (2019). *MeToo and the politics of social change*: Cham: Springer International Publishing AG.
- Franck, T., & Frans, E. (2014). *Sensoa Vlaggensysteem: Reageren op seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van kinderen en jongeren* (Derde herziene druk - vierde ongewijzigde druk - vijfde ongewijzigde druk ed.). Antwerpen: Garant.
- Frans, E., & De Bruycker, A. (2012). *Raamwerk seksualiteit en beleid: Kwaliteit, preventie en reactie in jouw organisatie*. Brussel: Sensoa
- Goldberg, L. R. (1990). An alternative "description of personality": The Big-Five Factor Structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1216-1229. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.6.1216>
- Gosling, S. D., Rentfrow, P. J., & Swann, W. B. (2003). A very brief measure of the Big-Five personality domains. *Journal of research in personality*, 37(6), 504-528. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(03\)00046-1](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(03)00046-1)
- Gosling, S., Rentfrow, P., & Potter, J. (2014). Norms for the ten item personality inventory. *Unpublished data*.
- Graham, B. C., Butler, S. E., McGraw, R., Cannes, S. M., & Smith, J. (2016). Member perspectives on the role of BDSM communities. *Journal of Sex Research*, 53(8), 895-909. <https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1067758>
- Gray, J. M. (2015). What constitutes a "reasonable belief" in consent to sex? A thematic analysis. *Journal of Sexual Aggression*, 21(3), 337-353. doi:10.1080/13552600.2014.900122

- Heyvaert, M. (2012). Mixed methods research synthesis: Methodology and application in research on the treatment of challenging behaviour among persons with intellectual disabilities.
- Heywood, P. (2015). Freedom in the code: The anthropology of (double) morality. *Anthropological Theory*, 15(2), 200-217. <https://doi.org/10.1177/1463499614568498>
- Hoffmeyer-Zlotnik, J. H. P., & Warner, U. (2018). *Sociodemographic questionnaire modules for comparative social surveys*. Cham: Springer International Publishing AG.
- Holt, K. (2016). Blacklisted: Boundaries, violations, and retaliatory behavior in the BDSM community. *Deviant Behavior*, 37(8), 917-930. <https://doi.org/10.1080/01639625.2016.1156982>
- Holvoet, L., Huys, W., Coppens, V., Seeuws, J., Goethals, K., & Morrens, M. (2017). Fifty shades of belgian gray: The prevalence of BDSM-related fantasies and activities in the general population. *Journal of Sexual Medicine*, 14(9), 1152-1159. doi:10.1016/j.jsxm.2017.07.003
- Honée, V. G. A. (2019). *Ik zie ik zie wat jij niet ziet: Een kwantitatief onderzoek naar de perceptie en beoordeling van seksueel grensoverschrijdend gedrag* Leuven: KU Leuven.
- Houtmeyers, L. (2020). *Toestemming, Communicatie, Zorg en Voorzichtigheid: Seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen BDSM en de rol van toestemming*. Leuven: KU Leuven.
- Humphreys, T. (2007). Perceptions of sexual consent: The impact of relationship history and gender. *Journal of Sex Research*, 44(4), 307-315. doi:10.1080/00224490701586706
- Hust, S. J. T., Rodgers, K. B., & Bayly, B. (2017). Scripting sexual consent: Internalized traditional sexual scripts and sexual consent expediencies among college students. *Family Relations*, 66(1), 197-210. doi:10.1111/fare.12230
- Ivankova, N. V., Creswell, J. W., & Stick, S. L. (2006). Using mixed-methods sequential explanatory design: From theory to practice. *Field methods*, 18(1), 3-20. <https://doi.org/10.1177/1525822X05282260>
- Jacobs, L., Claes, E., & Hooghe, M. (2015). The occupational roles of women and ethnic minorities on primetime television in Belgium: An analysis of occupational status measurements. *Mass Communication & Society*, 18(4), 498-521. <https://doi.org/10.1080/15205436.2014.1001908>
- Janssen, J. (2018). Eén jaar na #MeToo: hoe nu verder? Een blik vanuit een criminologisch perspectief. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 2018(42)(3), 339. doi:urn:nbn:nl:hs:11-67f9276c-8241-4e3b-951d-cd2bc7749319
- Joyal, C. C., Cossette, A., & Lapierre, V. (2015). What exactly is an unusual sexual fantasy? *Journal of Sexual Medicine*, 12(2), 328-340. <https://doi.org/10.1111/jsm.12734>
- Joyal, C. C., & Carpentier, J. (2017). The prevalence of paraphilic interests and behaviors in the general population: A provincial survey. *The Journal of Sex Research*, 54(2), 161-171. <https://doi.org/10.1080/00224499.2016.1139034>
- Jozifkova, E. (2013). Consensual sadomasochistic sex (BDSM): The roots, the risks, and the distinctions between BDSM and violence. *Current Psychiatry Reports*, 15(9), 1-8. <https://doi.org/10.1007/s11920-013-0392-1>
- Jozkowski, K., Hunt, M., Willis, M., & Ward-Freeman, C. (2017). *Consenting to Sexual Behaviors: Where and what matters?* Paper presented at the APHA 2017 Annual Meeting & Expo (Nov. 4-Nov. 8).
- Jozkowski, K. N., Manning, J., & Hunt, M. (2018). Sexual consent in and out of the bedroom: Disjunctive views of heterosexual college students. *Women's Studies in Communication*, 41(2), 117-139. doi:10.1080/07491409.2018.1470121

- Jozkowski, K. N., & Peterson, Z. D. (2013). College students and sexual consent: Unique insights. *Journal of Sex Research, 50*(6), 517-523. doi:10.1080/00224499.2012.700739
- Jozkowski, K. N., Peterson, Z. D., Sanders, S. A., Dennis, B., & Reece, M. (2013). Gender differences in heterosexual college students' conceptualizations and indicators of sexual consent: Implications for contemporary sexual assault prevention education. *Journal of Sex Research, 51*(8), 904-916. doi:10.1080/00224499.2013.792326
- Jozkowski, K. N., Sanders, S., Peterson, Z. D., Dennis, B., & Reece, M. (2014). Consenting to sexual activity: The development and psychometric assessment of Dual Measures of Consent. *Archives of Sexual Behavior, 43*(3), 437-450. <https://doi.org/10.1007/s10508-013-0225-7>
- Kennes, L. (2018). *Alleen ja telt: Hoe seksueel geweld stoppen?* Antwerpen: Uitgeverij Polis.
- Keygnaert, I., Vandeviver, C., Nisen, L., De Schrijver, L., Depraetere, J., Nobels, A., Cismaru Inescu, A., Lemonne, A., Renard, B., & Vander Beken, T. (2018). Seksueel geweld in België: Eerste representatieve prevalentiestudie naar de aard, omvang en impact van seksueel geweld in België. *Science Connection*(59), 28-31.
- Klein, M., & Moser, C. (2006). SM (sodomasochistic) interests as an issue in a child custody proceeding. *Journal of Homosexuality, 50*(2-3), 233-242. doi:10.1300/J082v50n02_11
- Klement, K. R., Sagarin, B. J., & Lee, E. M. (2016). Participating in a culture of consent may be associated with lower rape-supportive beliefs. *Journal of Sex Research, 54*(1), 130-134. doi:10.1080/00224499.2016.1168353
- Kolmes, K., Stock, W., & Moser, C. (2006). Investigating bias in psychotherapy with BDSM clients. *Journal of Homosexuality, 50*(2-3), 301-324. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_15
- Kruize, P., Gruter, P., Everartz, M., Stam, D., van Beek, E., Seeuws, J., Harkes, I., & Elb, N. (2014). *Aan handen en voeten gebonden: Mis(ver)standen rond BDSM-scenes en de toereikendheid van zorg en recht.* Amsterdam: Ateno.
- Lambrecht, A.-S., De Ridder, S., & De Vuyst, S. (2019). *#MeToo: Het einde van de onderdrukking van de vrouw? Een kritische discours analyse van online reacties op krantenartikels rond #MeToo.* (Master of Science in Communication Science). Gent: Universiteit Gent.
- Lammers, J., & Imhoff, R. (2016). Power and sadomasochism: Understanding the antecedents of a knotty relationship. *Social Psychological & Personality Science, 7*(2), 142-148. <https://doi.org/10.1177/1948550615604452>
- Landgraf, S., von Treskow, I., & Osterheider, M. (2018). "Sex in a relationship" versus "sex during a one-night stand": The link between mental representations of consensual sexuality, mating strategies, and sexual experience in heterosexual women and men. *Archives of Sexual Behavior, 47*(3), 725-736. <https://doi.org/10.1007/s10508-017-1088-0>
- Lawrance, K.-a., Byers, E. S., & Cohen, J. N. (1998). Interpersonal exchange model of sexual satisfaction questionnaire. In W. Yarber, C. Davis, & T. Fisher (Eds.), *Handbook of sexuality related measures* (Vol. 2, pp. 514-519). Routledge.
- Lee, C.-J. G. (2012). Reconsidering constructivism in qualitative research. *Educational philosophy and theory, 44*(4), 403-412. <https://doi.org/10.1111/j.1469-5812.2010.00720.x>
- Leysen, K. (2017). *Een literatuurstudie naar seksueel sadisme in een consensuele en criminele context* Leuven : KU Leuven.
- Licoppe, C., Rivière, C. A., & Morel, J. (2016). Grindr casual hook-ups as interactional achievements. *New Media & Society, 18*(11), 2540-2558. <https://doi.org/10.1177/1461444815589702>

- Lodi-Smith, J., Shepard, K., & Wagner, S. (2014). Personality and sexually deviant behavior. *Personality and Individual Differences*, 70, 39-44. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.06.012>
- Lofgreen, A. M., Mattson, R. E., Wagner, S. A., Ortiz, E. G., & Johnson, M. D. (2017). Situational and dispositional determinants of college men's perception of women's sexual desire and consent to sex: A factorial vignette analysis. *Journal of Interpersonal Violence*, 886260517738777-886260517738777. doi:10.1177/0886260517738777
- Martin, B. (2014). *The Wheel of Consent* [Video file]. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=auokDp_EA80&t=78s
- Martinez, K. (2018). BDSM role fluidity: A mixed-methods approach to investigating switches within dominant/submissive binaries. *Journal of Homosexuality*, 65(10), 1299-1324. <https://doi.org/10.1080/00918369.2017.1374062>
- Meltsner, A. (2017). Histories of consent: Consent culture and community in feminism and BDSM.
- Mesdag, J. (2014). *De lijdzame lust: SM in Vlaanderen*. Gent: Borgerhoff & Lamberigts.
- Monteiro Pascoal, P., Cardoso, D., & Henriques, R. (2015). Sexual satisfaction and distress in sexual functioning in a sample of the BDSM community: A comparison study between BDSM and non-BDSM contexts. *Journal of Sexual Medicine*, 12(4), 1052-1061. doi:10.1111/jsm.12835
- Moore, L. J., & Riggs, D. W. (2013). Mixing it up: Contemporary gender and sexuality research methods. *International journal of multiple research approaches*, 7(2), 158-159. <https://doi.org/10.5172/mra.2013.7.2.158>
- Moser, C., & Levitt, E. E. (1987). An exploratory-descriptive study of a sadomasochistically oriented sample. *The Journal of Sex Research*, 23(3), 322-337. <https://doi.org/10.1080/00224498709551370>
- Moskowitz, D. A., Seal, D. W., Rintamaki, L., & Rieger, G. (2011). HIV in the leather community: Rates and risk-related behaviors. *AIDS and Behavior*, 15(3), 557-564. <https://doi.org/10.1007/s10461-009-9636-9>
- Muehlenhard, C. L., Humphreys, T. P., Jozkowski, K. N., & Peterson, Z. D. (2016). The complexities of sexual consent among college students: A conceptual and empirical review. *Journal of Sex Research*, 53(4-5), 457-487. doi:10.1080/00224499.2016.1146651
- Mueller, M. (2018). If all acts of love and pleasure are her rituals, what about BDSM? Feminist culture wars in contemporary paganism. *Theology & Sexuality*, 24(1), 39-52. <https://doi.org/10.1080/13558358.2017.1339930>
- Newmahr, S. (2010). Rethinking kink: Sadomasochism as serious leisure. *Qualitative Sociology*, 33(3), 313-331. <https://doi.org/10.1007/s11133-010-9158-9>
- Nordling, N., Sandnabba, N. K., Santtila, P., & Alison, L. (2006). Differences and similarities between gay and straight individuals involved in the sadomasochistic subculture. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 41-57. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_03
- Oliveira Júnior, W. M. d., & Abdo, C. H. N. (2010). Unconventional sexual behaviors and their associations with physical, mental and sexual health parameters: A study in 18 large Brazilian cities. *Revista Brasileira De Psiquiatria*, 32(3), 264-274. <https://doi.org/10.1590/S1516-44462010005000013>
- Ongenaes, C., Kennes, L., Van Bauwel, S., Plouvier, E., Jeurissen, E., Chiau, E., . . . Channouf, J. (2015). *#Seksisme: Nee, wij overdrijven niet!* Antwerpen: Uitgeverij Polis

- Peterson, Z. D., & Muehlenhard, C. L. (2007). Conceptualizing the “wantedness” of women's consensual and nonconsensual sexual experiences: Implications for how women label their experiences with rape. *The Journal of Sex Research*, 44(1), 72-88.
<https://doi.org/10.1080/00224490709336794>
- Pitagora, D. (2013). Consent vs. coercion: BDSM interactions highlight a fine but immutable line. *The New School Psychology Bulletin*, 10(1), 27-36.
- Pitagora, D. (2016). Intimate partner violence in sadomasochistic relationships. *Sexual and Relationship Therapy*, 31(1), 95-108. <https://doi.org/10.1080/14681994.2015.1102219>
- Powls, J., & Davies, J. (2012). A descriptive review of research relating to sadomasochism: Considerations for clinical practice. *Deviant behavior*, 33(3), 223-234.
doi:10.1080/01639625.2011.573391
- Rehor, J. E. (2015). Sensual, erotic, and sexual behaviors of women from the “kink” community. *Archives of Sexual Behavior*, 44(4), 825-836. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0524-2>
- Renaud, C. A., & Byers, S. E. (1999). Exploring the frequency, diversity, and content of university students' positive and negative sexual cognitions. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 8(1), 17.
- Richters, J., de Visser, R. O., Badcock, P. B., Smith, A. M. A., Rissel, C., Simpson, J. M., & Grulich, A. E. (2014). Masturbation, paying for sex, and other sexual activities: The second Australian study of health and relationships. *Sexual Health*, 11(5), 461-471.
<https://doi.org/10.1071/sh14116>
- Richters, J., De Visser, R. O., Rissel, C. E., Grulich, A. E., & Smith, A. M. A. (2008). Demographic and psychosocial features of participants in bondage and discipline, “sadomasochism” or dominance and submission (BDSM): Data from a national survey. *Journal of Sexual Medicine*, 5(7), 1660-1668. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2008.00795.x>
- Richters, J., Grulich, A. E., Visser, R. O., Smith, A. M. A., & Rissel, C. E. (2003). Sex in Australia: Autoerotic, esoteric and other sexual practices engaged in by a representative sample of adults. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 27(2), 180-190.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-842X.2003.tb00806.x>
- Robin, I. (2018). *Pornografie: Het verband tussen pornogebruik en relationele en seksuele satisfactie. Een exploratief vragenlijstonderzoek naar de ervaring van vrouwen met pornografie* Leuven : KU Leuven. Faculteit Geneeskunde].
- Sacher-Masoch, L. (2000). *Venus in Furs*. New York: Penguin.
- Saelens, O. (2012). *Strafbaarstelling van SM*. Gent: Universiteit. Gent.
- Sagarin, B. J., Cutler, B., Cutler, N., Lawler-Sagarin, K. A., & Matuszewich, L. (2009). Hormonal changes and couple bonding in consensual sadomasochistic activity. *Archives of Sexual Behavior*, 38(2), 186-200. <https://doi.org/10.1007/s10508-008-9374-5>
- Sebastianus, S. (2020). *BDSM in de/jouw praktijk: Kennis en handelingsalternatieven voor behandelaren*. Antwerpen: Garant-Uitgevers.
- Seeuws, J. (2013). *Meer dan vijftig tinten: Een exploratieve studie naar BDSM in Vlaanderen* Gent: Universiteit Gent.
- Seeuws, J., & Waterschoot, A. (2018). *Van de kelder naar de spreekruimte: Het effect van psycho-educatie op kennis over, competentie en attitudes ten aanzien van BDSM bij Vlaamse hulpverleners*. Gent: Universiteit Gent.

- Shafer, A. B. (2001). The Big Five and sexuality trait terms as predictors of relationships and sex. *Journal of Research in Personality*, 35(3), 313-338. <https://doi.org/10.1006/jrpe.2000.2316>
- Shafer, A., Ortiz, R. R., Thompson, B., & Huemmer, J. (2018). The role of hypermasculinity, token resistance, rape myth, and assertive sexual consent communication among college men. *Journal of Adolescent Health*, 62(3), S44-S50. doi:10.1016/j.jadohealth.2017.10.015
- Simon, W., & Gagnon, J. H. (2003). Sexual scripts: Origins, influences and changes. *Qualitative Sociology*, 26(4), 491-497. <https://doi.org/10.1023/b:quas.0000005053.99846.e5>
- Simula, B. L. (2019). Pleasure, power, and pain: A review of the literature on the experiences of BDSM participants. *Sociology Compass*, 13(3), e12668-n/a. <https://doi.org/10.1111/soc4.12668>
- Sloan, J. L. (2015). Ace of (BDSM) clubs: Building asexual relationships through BDSM practice. *Sexualities*, 18(5-6), 548-563. <https://doi.org/10.1177/1363460714550907>
- Sommer Harrits, G. (2011). More than method?: A discussion of paradigm differences within mixed methods research. *Journal of mixed methods research*, 5(2), 150-166. <https://doi.org/10.1177/1558689811402506>
- Srecko, H. (2018). *De radicaliteit van de liefde*. Amsterdam: Leesmagazijn.
- Stephens, D. P., Eaton, A. A., & Boyd, B. (2017). Hispanic college men's perceptions of appropriate strategies for initiating sexual intercourse with women. *Sex Roles*, 77(3), 239-253. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0709-8>
- Stevens, L. (2002). *Strafrecht en seksualiteit*. Mortsel: Intersentia.
- Stevens, L. (2019). *Hoe legaal te flirten?* Gent: Borgerhoff & Lamberigts.
- Stevens, L., & De Boeck, M. (2020). Seks in het strafrecht. In K. Goethals, M. De Boeck, T. Dilliën, W. Huys, & A. Nuyts (Eds.), *Handboek behandeling van seksueel afwijkend gedrag* (pp. 11-38). Oud-Turnhout: Gompel&Svacina Bv.
- Strassberg, D. S., & Locker, L. K. (1998). Force in women's sexual fantasies. *Archives of Sexual Behavior*, 27(4), 403-414. <https://doi.org/10.1023/A:1018740210472>
- Sutton, E. (2003). *Female domination: An exploration of the male desire for loving female authority*. Raleigh: Lulu Press, Inc.
- Ten Brink, S., Coppens, V., Huys, W., & Morrens, M. (2020). The psychology of kink: A survey study into the relationships of trauma and attachment style with BDSM interests. *Sexuality Research & Social Policy*. <https://doi.org/10.1007/s13178-020-00438-w>
- Tomassilli, J. C., Golub, S. A., Bimbi, D. S., & Parsons, J. T. (2009). Behind closed doors: An exploration of kinky sexual behaviors in urban lesbian and bisexual women. *The Journal of Sex Research*, 46(5), 438-445. <https://doi.org/10.1080/00224490902754202>
- United Nations Women's Human Rights Experts. (2018). *International Women's Day statement: Confronting sexual violence, demanding equality*. Geneva: United Nations
- Valkeneers, G. (2017). *Inleiding in de statistiek voor de gedragswetenschappen: Met ondersteuning van SPSS* (5e dr. ed.). Leuven: Acco.
- Walsh, K., Honickman, S., Valdespino-Hayden, Z., & Lowe, S. R. (2019). Dual measures of sexual consent: A confirmatory factor analysis of the internal consent scale and external consent scale. *Journal of Sex Research*, 56(6), 802-810. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1581882>

- Warren, P., Swan, S., & Allen, C. T. (2015). Comprehension of sexual consent as a key factor in the perpetration of sexual aggression among college men. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 24*(8), 897-913. doi:10.1080/10926771.2015.1070232
- Weaver, A. (2014). An examination of personality characteristics associated with BDSM orientations. *The Canadian Journal of Human Sexuality, 23*(2), 106-115. <https://doi.org/10.3138/cjhs.2467>
- Weierstall, R., & Giebel, G. (2017). The Sadomasochism Checklist: A tool for the assessment of sadomasochistic behavior. *Archives of Sexual Behavior, 46*(3), 735-745. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0789-0>
- Weiss, M. D. (2006). Mainstreaming kink: The politics of BDSM representation in U.S. popular media. *Journal of Homosexuality, 50*(2-3), 103-132. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_06
- Whittemore, R., Chase, S. K., & Mandle, C. L. (2001). Validity in qualitative research. *Qual Health Res, 11*(4), 522-537. <https://doi.org/10.1177/104973201129119299>
- Wiederman, M. W. (2015). Sexual Script Theory: Past, present, and future. In *Handbook of Sociology and Social Research* (pp. 7-22). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-17341-2_2
- Williams, D. J., Prior, E. E., Alvarado, T., Thomas, J. N., & Christensen, M. C. (2016). Is bondage and discipline, dominance and submission, and sadomasochism recreational leisure? A descriptive exploratory investigation. *Journal of Sexual Medicine, 13*(7), 1091-1094. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2016.05.001>
- Willis, M., Blunt-Vinti, H. D., & Jozkowski, K. N. (2019). Associations between internal and external sexual consent in a diverse national sample of women. *Personality and Individual Differences, 149*, 37-45. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.05.029>
- Willis, M., & Jozkowski, K. N. (2019). Sexual precedent's effect on sexual consent communication. *Archives of Sexual Behavior, 48*(6), 1723-1734. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1348-7>
- Wismeijer, A. A. J., & van Assen, M. A. L. M. (2013). Psychological characteristics of BDSM practitioners. *Journal of Sexual Medicine, 10*(8), 1943-1952. doi:10.1111/jsm.12192
- World Health Organization. (2010). *Standards for sexuality education in Europe: A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists*. Cologne: WHO Regional Office for Europe
- Wright, K. B. (2019). Web-based survey methodology. In (pp. 1339-1352): Singapore: Springer Singapore.
- Wright, S. (2006). Discrimination of SM-identified individuals. *Journal of Homosexuality, 50*(2-3), 217-231. doi:10.1300/J082v50n02_10
- Wright, S., Stambaugh, R. J., & Cox, D. (2015). *Consent violations survey*.
- Wuyts, E., De Neef, N., Coppens, V., Fransen, E., Schellens, E., Van Der Pol, M., & Morrens, M. (2020). Between pleasure and pain: A pilot study on the biological mechanisms associated with BDSM interactions in dominants and submissives. *Journal of Sexual Medicine, 17*(4), 784-792. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2020.01.001>
- Zurbriggen, E. L., & Yost, M. R. (2012). Power, desire, and pleasure in sexual fantasies. *The Journal of Sex Research, 41*(3), 288-300. <https://doi.org/10.1080/00224490409552236>
- Zwiers, N. (2016). *Validatie van de vragenlijst: Amsterdam Sexual Pleasure Index (ASPI)* [Universiteit van Amsterdam]. Amsterdam.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Online vragenlijst

Start van blok: Demografische gegevens

Q1

Gelezen & Goedgekeurd (1)

Q2 Wat is je geslacht?

Man (1)

Vrouw (2)

Anders, namelijk: (3) _____

Ga naar: Q13 Als Wat is je geslacht? = Vrouw

Q3 Hoe oud ben je in jaren?

▼ 18 (1) ... 100 (83)

Q4 Wat omschrijft je seksuele oriëntatie op dit moment het best?

Heteroseksueel (1)

Homoseksueel (2)

Biseksueel (3)

Panseksueel (4)

Aseksueel (5)

Anders, namelijk: (6) _____

Ga naar: Q13 Als Wat omschrijft je seksuele oriëntatie op dit moment het best? = Heteroseksueel

Q5 Ben je actief bezig met BDSM?

Ja (1)

Nee (2)

Ga naar: Q13 Als Ben je actief bezig met BDSM? = Nee

Q6 Wat is je nationaliteit?

- Belgisch (1)
- Nederlands (2)
- Anders, namelijk: (3) _____

Q7 In welke provincie woon je?

▼ Antwerpen (1) ... Anders (22)

Q8 In welk gebied woon je?

- Landelijk gebied (1)
- Randstedelijk gebied (2)
- Stedelijk gebied (3)

Q9 Wat is je hoogst behaalde diploma?

	Diploma behaald (1)	Momenteel in opleiding (2)	Niet van toepassing (3)
Lager onderwijs (1)	☐	☐	☐
Middelbaar onderwijs (2)	☐	☐	☐
Professionele bachelor (3)	☐	☐	☐
Academische bachelor (4)	☐	☐	☐
Academische master (5)	☐	☐	☐
Postuniversitaire opleiding (6)	☐	☐	☐

Q10 Wat is je huidige beroepssituatie?

- Arbeider (1)
- Bediende (2)
- Zelfstandige (3)
- Werkloos (4)
- Student (5)
- Anders, namelijk: (6) _____

Q11 Wat is je huidige burgerlijke staat?

- Ongehuwd (1)
- Gehuwd (2)
- Gescheiden (3)
- Verweduwd (4)

Q12 Wat is je huidige woonsituatie? – Meerdere antwoorden zijn mogelijk

- Alleenwonend (1)
- Samenwonend met een partner (2)
- Samenwonend met meerdere partners (3)
- Samenwonend met kinderen (4)
- Samenwonend met familie (bv. ouders) (5)
- Samenwonend met huisgenoten (6)
- Anders, namelijk: (7)

Deze vraag weergeven:

If Wat is je geslacht? = Vrouw

Or Wat omschrijft je seksuele oriëntatie op dit moment het best? = Heteroseksueel

Or Ben je actief bezig met BDSM? = Nee

Q13 Deze vragenlijst is voorbehouden voor homoseksuele mannen ouder dan 18 jaar die zich actief bezighouden met BDSM. Omdat je niet aan deze criteria voldoet, kan je helaas niet deelnemen aan dit onderzoek. Uw interesse in dit onderzoek wordt erg gewaardeerd!

Ga naar: Einde enquête Als Deze vragenlijst is voorbehouden voor homoseksuele mannen ouder dan 18 jaar die zich actief bezig... wordt weergegeven

Einde blok: Demografische gegevens

Start van blok: Persoonlijkheid

Q14 Hieronder staan een aantal eigenschappen die al dan niet op jou van toepassing kunnen zijn. Geef bij elke bewering aan in hoeverre jij het met de bewering eens bent. Probeer steeds aan te geven in hoeverre beide eigenschappen op jou van toepassing zijn, ook al is één eigenschap meer op jou van toepassing dan de andere.

Q15 Ik zie mezelf als

	Sterk oneens (1)	Eerder oneens (2)	Neutraal (3)	Eerder eens (4)	Sterk eens (5)
extravert, enthousiast (1)	☐	☐	☐	☐	☐
kritisch, strijdzuchtig (2)	☐	☐	☐	☐	☐
betrouwbaar, gedisciplineerd (3)	☐	☐	☐	☐	☐
angstig, snel overstuur (4)	☐	☐	☐	☐	☐
open voor nieuwe ervaringen, complex (5)	☐	☐	☐	☐	☐
gereserveerd, stil (6)	☐	☐	☐	☐	☐
sympathiek, warm (7)	☐	☐	☐	☐	☐
slordig, achteloos (8)	☐	☐	☐	☐	☐
kalm, emotioneel stabiel (9)	☐	☐	☐	☐	☐
behoudend, niet creatief (10)	☐	☐	☐	☐	☐

Einde blok: Persoonlijkheid

Start van blok: Seksuele geschiedenis & activiteit

Q16 De volgende vragen peilen naar jouw seksuele geschiedenis. Probeer de vragen zo eerlijk mogelijk in te vullen en kies steeds voor de antwoordmogelijkheid die het best bij jou past. **Let op:** Het mag hier gaan om manuele, orale of anale seks.

Q17 Met hoeveel personen heb je ongeveer seks gehad?

▼ 0 (1) ... 100+ (102)

Q18 Met hoeveel personen van hetzelfde geslacht heb je ongeveer seks gehad?

▼ 0 (1) ... 100+ (102)

Q19 Met hoeveel vaste seksuele partners heb je ongeveer seks gehad?

▼ 0 (1) ... 100+ (102)

Q20 Met hoeveel losse seksuele partners heb je ongeveer seks gehad?

▼ 0 (1) ... 100+ (102)

Q21 Met hoeveel anonieme seksuele partners heb je ongeveer seks gehad?

▼ 0 (1) ... 100+ (102)

Q22 Hoe vaak heb je de afgelopen 6 maanden een condoom gebruikt?

	Bijna nooit of nooit (1)	Een paar keer (2)	Soms (3)	Vaak (4)	Bijna altijd of altijd (5)	Niet van toepassing (6)
met vaste seksuele partners (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
met losse seksuele partners (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
met anonieme seksuele partners (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q23

	Bijna nooit of nooit (1)	Een paar keer (2)	Soms (3)	Vaak (4)	Bijna altijd of altijd (5)	Niet van toepassing (6)
Hoe vaak ben je de afgelopen 4 weken seksueel actief geweest? (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak heb je de afgelopen 4 weken gevoelens van seksuele opwindning gevoeld? (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak heb je de afgelopen 4 weken gevoelens van seksueel verlangen gevoeld? (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Einde blok: Seksuele geschiedenis & activiteit

Start van blok: BDSM

Q24 De volgende vragen peilen naar jouw interesse in BDSM. Probeer de vragen zo eerlijk mogelijk in te vullen en kies steeds voor de antwoordmogelijkheid die het best bij jou past.

Q25 Om te weten wat BDSM voor jou inhoudt, zou ik je willen vragen om kort even te beschrijven wat jij onder BDSM verstaat.

Q26 Hoe lang ben jij je bewust van je interesse in BDSM?

▼ Minder dan een jaar (1) ... 100 jaar (101)

Q27 Hoe lang ben je al actief bezig met BDSM?

▼ Minder dan een jaar (1) ... 100 jaar (101)

Q28 Hoe frequent ben je actief bezig met BDSM?

- Dagelijks (1)
- Wekelijks (2)
- Maandelijks (3)
- Jaarlijks (4)
- Anders, namelijk: (5) _____

Q29 Met hoeveel personen heb je ongeveer aan BDSM gedaan?

▼ 0 (1) ... 100+ (102)

Q30 Met hoeveel personen van hetzelfde geslacht heb je ongeveer aan BDSM gedaan?

▼ 0 (1) ... 100+ (102)

Q31 Met wie heb je al aan BDSM gedaan? – Meerdere antwoorden zijn mogelijk

- Met een romantische partner (1)
- Met meer dan één romantische partner (2)
- Met een vaste seksuele partner (3)
- Met meer dan één vaste seksuele partner (4)
- Met een losse seksuele partner (5)
- Met meer dan één losse seksuele partner (6)
- Met een anonieme partner (7)
- Met meer dan één anonieme partner (8)

Q32 Met wie ben je het vaakst actief bezig met BDSM?

- Met een romantische partner (1)
- Met een vaste seksuele partner (2)
- Met een losse seksuele partner (3)
- Met een anonieme partner (4)

Q33 Welke betekenis heeft BDSM in je leven?

- Als een variatie op mijn seksleven (1)
- Als een geaardheid (2)
- Als een levensstijl (3)
- Anders, namelijk: (4) _____

Q34 Tot welke letters van het acroniem BDSM voel jij je het meest aangetrokken? – Meerdere antwoorden zijn mogelijk

- Bondage (1)
- Discipline (2)
- Dominance (3)
- Submission (4)
- Sadism (5)
- Masochism (6)
- Anders, namelijk: (7)

Q35 Met welke rol identificeer jij je voornamelijk? – Meerdere antwoorden zijn mogelijk

- Dominant (1)
- Submissive (2)
- Switch (3)
- Fetisjist (4)
- Anders, namelijk: (5) _____

Q36 Hoe heb je in het verleden je speelpartner(s) gevonden? – Meerdere antwoorden zijn mogelijk

- Via het internet (1)
- Via social media (2)
- Via apps (Bv. Grindr, Recon, ...) (3)
- In cafés, clubs of op evenementen (Bv. The Boots, Darklands, ...) (4)
- In mijn directe sociale omgeving (5)

Anders, namelijk: (6) _____

Q37 Hoe maak jij je grenzen - tijdens of achteraf - duidelijk? – Meerdere antwoorden zijn mogelijk

Verbaal, met stopwoord (1)

Verbaal, zonder stopwoord (2)

Non-verbaal, met lichaamstaal (3)

Non-verbaal, met gezichtsuitdrukking (4)

Anders, namelijk: (5) _____

Q38 Zijn je vooraf afgesproken grenzen - tijdens of achteraf - al eens overschreden?

Ja, één keer (1)

Ja, meerdere keren (2)

Ja, altijd (3)

Nee (4)

Q39 Heb jij je wel eens - tijdens of achteraf - misbruikt gevoeld wanneer je aan BDSM deed?

Ja, één keer (1)

Ja, meerdere keren (2)

Ja, altijd (3)

Nee (4)

Q40 Over het algemeen voel ik me _ als ik aan BDSM doe.

	Sterk oneens (1)	Eerder oneens (2)	Neutraal (3)	Eerder eens (4)	Sterk eens (5)
Onaantrekkelijk (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Blij (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Tevreden (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Opgewonden (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Geïrriteerd (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Gerespecteerd (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Verbonden (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Intiem (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Geamuseerd (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Vernederd (10)	☐	☐	☐	☐	☐
Nerveus (11)	☐	☐	☐	☐	☐
Bezorgd (12)	☐	☐	☐	☐	☐
Veilig (13)	☐	☐	☐	☐	☐
Verdrietig (14)	☐	☐	☐	☐	☐
Bang (15)	☐	☐	☐	☐	☐
Bevrijd (16)	☐	☐	☐	☐	☐
Beschaamd (17)	☐	☐	☐	☐	☐
Boos (18)	☐	☐	☐	☐	☐

Aantrekkelijk (19)	☐	☐	☐	☐	☐
Vertrouwd (20)	☐	☐	☐	☐	☐
Mchtig (21)	☐	☐	☐	☐	☐
Rustig (22)	☐	☐	☐	☐	☐
Liefdevol (23)	☐	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk: (24)	☐	☐	☐	☐	☐

Q41 Hoeveel personen zijn op de hoogte van je interesse in BDSM?

- Niemand (1)
- 1 tot 5 personen (2)
- 5 tot 10 personen (3)
- 10 tot 20 personen (4)
- Meer dan 20 personen (5)

Ga naar: Q43 Als Hoeveel personen zijn op de hoogte van je interesse in BDSM? = Niemand

Deze vraag weergeven:

If Hoeveel personen zijn op de hoogte van je interesse in BDSM? = 1 tot 5 personen

Or Hoeveel personen zijn op de hoogte van je interesse in BDSM? = 5 tot 10 personen

Or Hoeveel personen zijn op de hoogte van je interesse in BDSM? = 10 tot 20 personen

Or Hoeveel personen zijn op de hoogte van je interesse in BDSM? = Meer dan 20 personen

Q42 Wie is er op de hoogte van je interesse in BDSM? – Meerdere antwoorden zijn mogelijk

- Mijn partner (1)
- Mijn huisarts (2)
- Een andere hulpverlener (Bv. een psycholoog, verpleegkundige, ...) (3)
- BDSM'ers (4)
- Familieleden (5)
- Vrienden (6)
- Kennissen (7)
- Collega's (8)
- Iedereen (9)
- Anders, namelijk: (10)

Q43 Hieronder staan een aantal uitspraken die al dan niet op jou van toepassing kunnen zijn. Geef telkens aan hoe vaak een uitspraak op jou van toepassing is.

	Sterk oneens (1)	Eerder oneens (2)	Neutraal (3)	Eerder eens (4)	Sterk eens (5)
Ik houd me voornamelijk in de privésfeer bezig met BDSM. (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik houd me voornamelijk in clubs (bv. The Boots) of op events (bv. Darklands) bezig met BDSM. (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik beoefen vaker BDSM dan andere seks. (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik geniet meer van BDSM dan van andere seks. (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan ook genieten van andere seks. (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn interesse in BDSM belemmert mij in mijn beroepsmatige leven. (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn interesse in BDSM belemmert mij in mijn sociale leven. (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn interesse in BDSM belemmert mij in mijn relationele leven. (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn interesse in BDSM belemmert mij in mijn seksuele leven. (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel mij gediscrimineerd vanwege mijn interesse in BDSM. (10)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, neem ik vaker het initiatief dan mijn partner. (11)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, stel ik mijn partners genot voorop. (12)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, stel ik mijn genot voorop op dat van mijn partner. (13)	☐	☐	☐	☐	☐

Wanneer ik aan
BDSM doe, wil ik me
verbonden voelen met
mijn partner. (14)

Wanneer ik aan
BDSM doe, maakt het
voor mijn plezier niet
uit of ik me verbonden
voel met mijn partner.
(15)

Q44 Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over wensen en grenzen te spreken.

Eens (1)

Oneens (2)

Ga naar: Q46 Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over wensen en grenzen te spreken. = Oneens

Ga naar: Q46 Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over wensen en grenzen te spreken. = Oneens

Q45 Hieronder staat een aantal uitspraken die al dan niet op jou van toepassing kunnen zijn. Geef telkens aan hoe vaak een uitspraak op jou van toepassing is.

	Bijna nooit of nooit (1)	Een paar keer (2)	Soms (3)	Vaak (4)	Bijna altijd of altijd (5)
Wanneer ik aan BDSM doe, weet ik wat ik (van mijn partner) wil. (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, praat ik vooraf over wat ik (van mijn partner) wil. (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, weet ik wat mijn partner (van mij) wil. (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, praat ik vooraf over wat mijn partner (van mij) wil. (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, stel ik mijn wensen voorop op die van mijn partner. (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, stel ik mijn partners wensen voorop. (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, weet ik wat ik niet (van mijn partner) wil. (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, praat ik vooraf over wat ik niet (van mijn partner) wil. (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, weet ik wat mijn partner niet (van mij) wil. (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, praat ik vooraf over wat mijn partner niet (van mij) wil. (10)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, stel ik mijn grenzen voorop. (11)	☐	☐	☐	☐	☐

Wanneer ik aan
BDSM doe, stel ik
mijn partners
grenzen voorop. (12)

Wanneer ik aan
BDSM doe, zijn alle
betrokken partijen
op de hoogte van
elkaars wensen en
grenzen. (13)

Q46 Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over de concrete regels van het spel te spreken.

Eens (1)

Oneens (2)

Ga naar: Q48 Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over de concrete regels van het spel te spreken... = Oneens

Ga naar: Q48 Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over de concrete regels van het spel te spreken... = Oneens

Q47 Hieronder staat een aantal uitspraken die al dan niet op jou van toepassing kunnen zijn. Geef telkens aan hoe vaak een uitspraak op jou van toepassing is.

	Bijna nooit of nooit (1)	Een paar keer (2)	Soms (3)	Vaak (4)	Bijna altijd of altijd (5)
Wanneer ik aan BDSM doe, bepaal ik de regels van het spel. (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, bepaalt mijn partner de regels van het spel. (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, bepalen mijn partner en ik samen de regels van het spel. (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, onderhandelen mijn partner en ik over onze wensen en grenzen om tot de regels van het spel te komen. (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, ben ik bereid mijn wensen en grenzen aan te passen aan een partner met status, charisma, ervaring, aantrekkingskracht etc. (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, maak ik een onderscheid tussen harde en zachte grenzen. (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, onderhandel ik elke keer opnieuw over de regels van het spel. (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, volg ik een vooropgesteld scenario. (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, experimenteer ik met de regels van het spel. (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, remmen de regels tijdens het spel mijn plezier. (10)	☐	☐	☐	☐	☐

Wanneer ik aan
BDSM doe, vervagen
de regels tijdens het
spel. (11)

Q48 Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over stopwoorden te spreken.

Eens (1)

Oneens (2)

*Ga naar: Q50 Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over stopwoorden te spreken.
= Oneens*

*Ga naar: Q50 Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over stopwoorden te spreken.
= Oneens*

Q49 Hieronder staat een aantal uitspraken die al dan niet op jou van toepassing kunnen zijn. Geef telkens aan hoe vaak een uitspraak op jou van toepassing is.

	Bijna nooit of nooit (1)	Een paar keer (2)	Soms (3)	Vaak (4)	Bijna altijd of altijd (5)
Wanneer ik aan BDSM doe, overleg ik met mijn partner over een stopwoord om grenzen aan te geven. (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, geeft een stopwoord mij vertrouwen in mijn partner. (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, geeft een stopwoord mij vertrouwen in het spel. (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, durf ik een stopwoord gebruiken om mijn grenzen aan te geven. (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, vertrouw ik er op dat mijn partner het spel beëindigt wanneer ik een stopwoord gebruik. (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, durft mijn partner afgesproken grenzen overschrijden totdat ik een stopwoord gebruik. (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, vertrouw ik er op dat mijn partner een stopwoord gebruikt om diens grenzen aan te geven. (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, beëindig ik het spel wanneer mijn partner diens stopwoord gebruikt. (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, durf ik afgesproken grenzen overschrijden totdat mijn partner diens stopwoord gebruikt. (9)	☐	☐	☐	☐	☐

Wanneer ik aan
BDSM doe en mijn
partner en ik geen
gebruik kunnen
maken van een
stopwoord, spreek ik
non-verbale
alternatieven af. (10)

Wanneer ik aan
BDSM doe, is het
steeds duidelijk
wanneer een
stopwoord wordt
gebruikt. (11)

Wanneer ik aan
BDSM doe, heeft
een stopwoord
prioriteit op de
afgesproken regels
van het spel. (12)

Q50 Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over aftercare te spreken.

Eens (1)

Oneens (2)

Ga naar: Q52 Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over aftercare te spreken. = Oneens

Ga naar: Q52 Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over aftercare te spreken. = Oneens

Q51 Hieronder staat een aantal uitspraken die al dan niet op jou van toepassing kunnen zijn. Geef telkens aan hoe vaak een uitspraak op jou van toepassing is.

	Bijna nooit of nooit (1)	(2)	Een paar keer (3)	Soms (4)	Vaak (5)	Bijna altijd of altijd (6)
Wanneer ik aan BDSM doe, speelt aftercare een belangrijk aandeel in het spel. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van elkaars verwachtingen. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van elkaars wensen en grenzen. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van elkaars stopwoorden. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van de regels van het spel. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, speelt aftercare een belangrijk aandeel in mijn vertrouwen in mijn partner. (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, speelt aftercare een belangrijk aandeel in het evalueren van de regels van het spel. (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q52 Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over het gebruik van verdovende middelen (bv. alcohol, poppers, wiet, cocaïne, ...) te spreken.

Eens (1)

Oneens (2)

Ga naar: Q54 Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over het gebruik van verdovende middelen (bv.... = Oneens

Q53 Hieronder staat een aantal uitspraken die al dan niet op jou van toepassing kunnen zijn. Geef telkens aan hoe vaak een uitspraak op jou van toepassing is.

	Bijna nooit of nooit (1)	(2)	Een paar keer (3)	Soms (4)	Vaak (5)	Bijna altijd of altijd (6)
Wanneer ik aan BDSM doe, gebruik ik verdovende middelen. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, heb ik verdovende middelen nodig om bepaalde seksuele handelingen uit te voeren. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, heb ik verdovende middelen nodig om te genieten van bepaalde seksuele handelingen. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, moedig ik mijn partner aan verdovende middelen te gebruiken. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik aan BDSM doe, wil ik dat mijn partner geen verdovende middelen gebruikt. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q54 Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over seksueel grensoverschrijdend gedrag te spreken.

Eens (1)

Oneens (2)

Ga naar: *Einde blok Als Wanneer ik aan BDSM denk, vind ik het belangrijk om over seksueel grensoverschrijdend gedrag te s... = Oneens*

55 Hieronder staat een aantal uitspraken die al dan niet op BDSM van toepassing kunnen zijn. Geef telkens aan in hoeverre jij het met de bewering eens bent.

	Sterk oneens (1)	Eerder oneens (2)	Neutraal (3)	Eerder eens (4)	Sterk eens (5)
Over het algemeen onderhandelen partners evenwaardig over de regels van het spel. (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen zijn alle betrokken partijen verantwoordelijk voor het respecteren van ieders grenzen. (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen worden iemands grenzen niet met opzet overschreden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen kunnen iemands grenzen verlegd worden tot er een stopwoord wordt gebruikt. (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen is het steeds duidelijk dat het spel moet stoppen wanneer een stopwoord wordt gebruikt. (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen stopt het spel onmiddellijk wanneer een stopwoord wordt gebruikt. (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen worden er geen verdovende middelen gebruikt tijdens het spel. (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen hebben verdovende middelen een negatieve invloed op iemands grenzen. (8)	☐	☐	☐	☐	☐

Einde blok: BDSM

Start van blok: Relatiele tevredenheid

Q56 De volgende vragen peilen naar jouw huidige relationele en seksuele situatie. Probeer de vragen zo eerlijk mogelijk in te vullen.

Q57 Wat omschrijft je relatiestatus op dit moment het best?

- In een monogame relatie zonder seks (1)
- In een monogame relatie met seks (2)
- In een monogame relatie met BDSM-seks (3)
- In een open relatie zonder seks (4)
- In een open relatie met seks (5)
- In een open relatie met BDSM-seks (6)
- In een poly-amoureuze relatie zonder seks (7)
- In een poly-amoureuze relatie met seks (8)
- In een poly-amoureuze relatie met BDSM-seks (9)
- Single zonder seks (10)
- Single met seks (11)
- Single met BDSM-seks (12)
- Anders, namelijk: (13) _____

Ga naar: Q61 Als Wat omschrijft je relatiestatus op dit moment het best? = Single zonder seks

Ga naar: Q61 Als Wat omschrijft je relatiestatus op dit moment het best? = Single met seks

Ga naar: Q61 Als Wat omschrijft je relatiestatus op dit moment het best? = Single met BDSM-seks

Q58 Houdt je romantische partner zich actief bezig met BDSM?

- Ja, alleen met mij (1)
- Ja, met mij en anderen (2)
- Ja, maar niet met mij (3)
- Nee (4)

Q59 Ben je op dit moment met iemand anders dan je romantische partner seksueel actief?

- Ja, mijn partner is daarvan op de hoogte (1)
- Ja, mijn partner is daar niet van op de hoogte (2)
- Nee (3)

Q60 Onderhoud je op dit moment BDSM-contacten met iemand anders dan je romantische partner?

- Ja, mijn partner is daarvan op de hoogte (1)
- Ja, mijn partner is daar niet van op de hoogte (3)
- Ja, mijn partner is daar niet van op de hoogte omwille van diens desinteresse of afkeer voor BDSM (2)
- Nee (5)

Q61 De volgende vragen gaan dieper in op jouw relationele situatie. Indien je op dit moment geen vaste romantische partner hebt of niet met je vaste romantische partner actief aan BDSM doet, kan je onderstaande vragen beantwoorden met een BDSM-partner in gedachten.

Q62 Hoe lang ken jij je huidige partner?

▼ Minder dan een jaar (1) ... 100 jaar (101)

Q63 Hoe lang duurt je huidige relatie?

▼ Minder dan een jaar (1) ... 100 jaar (101)

Q64 Hoe tevreden ben je op dit moment _ ?

	Niet tevreden (1)	Weinig tevreden (2)	Vaak tevreden (3)	Heel tevreden (4)
over de kwaliteit van je relatie? (1)	☐	☐	☐	☐
over de kwaliteit van seks binnen je relatie? (2)	☐	☐	☐	☐
over de frequentie van seks binnen je relatie? (3)	☐	☐	☐	☐

Q65 Over het algemeen, hoe zou jij je seksuele relatie met je partner beschrijven?

	1 (1)	2 (2)	3 (3)	4 (4)	5 (5)	6 (6)	7 (7)	
Slecht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Goed
Onaangenaam	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Aangenaam
Negatief	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Positief
Onbevredigend	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Bevredigend
Waardeloos	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Waardevol

Q66 Hieronder staat een aantal uitspraken die al dan niet op jou van toepassing kunnen zijn. Geef telkens aan in hoeverre u het met de bewering eens bent. Indien je op dit moment geen vaste romantische partner hebt of niet met je vaste romantische partner actief aan BDSM doet, kan je onderstaande vragen beantwoorden met een speelpartner in gedachten.

	Sterk oneens (1)	Eerder oneens (2)	Neutraal (3)	Eerder eens (4)	Sterk Eens (5)
Over het algemeen kunnen we in onze relatie goed communiceren over gemakkelijke onderwerpen. (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen kunnen we in onze relatie goed communiceren over moeilijke onderwerpen. (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen kunnen we in onze relatie goed communiceren over seksuele onderwerpen. (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen kunnen we in onze relatie goed communiceren over emoties. (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen durf ik in onze relatie aangeven waar mijn (seksuele) grenzen liggen. (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen voel ik me seksueel bevredigd. (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen voel ik me in onze relatie seksueel bevredigd. (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen is seks een belangrijk thema in onze relatie. (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen ben ik tevreden met onze relatie. (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen haal ik voldoening en geluk uit onze relatie. (10)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen sta ik positief tegenover onze relatie. (11)	☐	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen voel ik me verbonden in onze relatie. (12)	☐	☐	☐	☐	☐

Over het algemeen
voel ik me ontspannen
in onze relatie. (13)

Over het algemeen
voel ik me zelfzeker in
onze relatie. (14)

Einde blok: Relationale tevredenheid

Start van blok: Consent

Q67 Denk eens terug aan de keren dat u in de afgelopen 12 maanden seks had met een partner van hetzelfde geslacht. Het mag gaan om manuele, orale of anale seks, zolang het maar om een BDSM-contact gaat. Beoordeel volgende uitspraken over het vragen van toestemming aan jouw partner op basis van hoe vaak ze op jou van toepassing zijn. Denk hierbij niet alleen aan hoe vaak de gedragingen plaatsvonden, maar ook over hoe vaak je ze gebruikte met de intentie om effectief toestemming van je partner te vragen.

	Sterk oneens (1)	Eerder oneens (2)	Neutraal (3)	Eerder eens (4)	Eens (5)
Je knuffelt en streelt je partner. (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zoekt fysieke toenadering tot je partner. (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Je raakt je partner aan en kust hem/haar wanneer je toenadering zoekt. (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Je vraagt je partner wat deze vandaag nog gepland heeft. (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Je wrijft, streelt en raakt je partner seksueel aan. (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Je verzet je niet tegen de seksuele avances van je partner. (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Je houdt je partner niet tegen om je te kussen of seksueel aan te raken. (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Je laat je partner jouw kleren uittrekken. (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt geen nee. (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Je kleedt je partner uit. (10)	☐	☐	☐	☐	☐
Je helpt je partner om jezelf uit te kleden. (11)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt, "ja". (12)	☐	☐	☐	☐	☐
Je volgt je partner. (13)	☐	☐	☐	☐	☐
Je praat positief over seks hebben met je partner. (14)	☐	☐	☐	☐	☐
Je laat je handen in de broek van je partner glijden. (15)	☐	☐	☐	☐	☐

Je vraagt: "Is dit oké?" (16)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt, "Ik wil seks met je hebben". (17)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt niets, je begint gewoon seks te hebben met je partner. (18)	☐	☐	☐	☐	☐
Je raakt jezelf aan. (19)	☐	☐	☐	☐	☐
Je maakt oogcontact met je partner. (20)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt "Ik wil je". (21)	☐	☐	☐	☐	☐
Je vraagt: "Zal ik je eens verwennen?" (22)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt "Ik wil graag met je naar bed". (23)	☐	☐	☐	☐	☐
Je vraagt je partner of deze een condoom bij zich heeft. (24)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt, "nee". (25)	☐	☐	☐	☐	☐

Q68 Denk eens terug aan de keren dat u in de afgelopen 12 maanden seks had met een partner van hetzelfde geslacht. Het mag gaan om manuele, orale of anale seks, zolang het maar om een BDSM-contact gaat. Beoordeel volgende uitspraken over het geven van toestemming aan jouw partner op basis van hoe vaak ze op jou van toepassing zijn. Denk hierbij niet alleen aan hoe vaak de gedragingen plaatsvonden, maar ook over hoe vaak je ze gebruikte met de intentie om effectief toestemming aan je partner te geven.

	Sterk oneens (1)	Eerder oneens (2)	Neutraal (3)	Eerder eens (4)	Eens (5)
Je raakt je partner aan en kust hem wanneer deze toenadering zoekt. (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Je knuffelt en streelt je partner. (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zoekt fysieke toenadering tot je partner. (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Je glimlacht. (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Je maakt oogcontact met je partner. (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Je verzet je niet tegen de seksuele avances van je partner. (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Je houdt je partner niet tegen wanneer deze je kust of aanraakt. (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Je laat je partner je kleren uittrekken. (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Je kleedt je partner uit. (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Je helpt je partner om jezelf uit te kleden. (10)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt geen neen. (11)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt, "ja". (12)	☐	☐	☐	☐	☐
Je volgt je partner. (13)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt niets, je begint gewoon seks te hebben met je partner. (14)	☐	☐	☐	☐	☐
Je praat positief over seks hebben met je partner. (15)	☐	☐	☐	☐	☐

Je raakt jezelf aan. (16)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt "Ik wil je". (17)	☐	☐	☐	☐	☐
Je vraagt: "Is dit oké?" (18)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt: "Ik wil seks met je hebben." (19)	☐	☐	☐	☐	☐
Je vraagt je partner wat deze later vandaag nog gepland heeft. (20)	☐	☐	☐	☐	☐
Je vraagt: "Zal ik je eens verwennen?" (21)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt "Ik wil graag met je naar bed". (22)	☐	☐	☐	☐	☐
Je vraagt je partner of deze een condoom bij zich heeft. (23)	☐	☐	☐	☐	☐
Je zegt, "nee". (24)	☐	☐	☐	☐	☐

Q69 Denk eens terug aan de keren dat je in de afgelopen 12 maanden seks had met een partner van hetzelfde geslacht. Het mag gaan om manuele, orale of anale seks, zolang het maar om een BDSM-contact gaat. In hoeverre heb jij de volgende gevoelens ervaren tijdens je laatste seksuele ontmoetingen?

- Een verhoogde hartslag (1)
- Blozende wangen (2)
- Bereidwilligheid (3)
- Passie (4)
- Lust (5)
- Genitale opwinding (6)
- Een erectie (7)
- Geilheid (8)
- Seksueel bevrediging (9)
- Emotionele veiligheid (10)
- Beschermd (11)
- Fysiek veiligheid (12)
- Gerespecteerd (13)
- Vastberaden (14)
- Gelukkig (15)
- Comfortabel (16)
- Sterk (17)
- Je hebt alles onder controle (18)
- Tevreden (19)

- Zelfzeker (20)
- Opgewonden (21)
- Geil (22)
- Geïnteresseerd (23)
- Enthousiast (24)
- In de stemming (25)
- Aangetrokken tot mijn partner (26)
- Actief betrokken (27)
- Ik heb toegestemd (28)
- Wij zijn overeengekomen (29)
- Wij wilden (30)
- Wij hebben wederzijds ingestemd (31)
- Wij verlangden naar (32)
- Klaar (33)
- Zeker (34)
- Bereid (35)
- Bewust van mijn omgeving (36)

Q70 Denk eens terug aan de keren dat je in de afgelopen 12 maanden seks had met een partner van hetzelfde geslacht. Het mag gaan om manuele, orale of anale seks, zolang het maar om een BDSM-contact gaat. In hoeverre heb jij volgende gedragingen vertoond tijdens je laatste seksuele ontmoetingen?

- Ik zorgde voor meer fysiek contact tussen mijzelf en mijn partner. (1)
- Ik nam deel aan een vorm van seks, zoals zoenen of voorspel. (2)
- Ik maakte mijn partner duidelijk wat ik wilde door hem aan te raken of te zorgen voor meer fysiek contact tussen mijzelf en mijn partner. (3)
- Ik gebruikte non-verbale signalen zoals lichaamstaal en flirten. (4)
- Ik trok mijn kleding en/of de kleding van mijn partner uit. (5)
- Ik heb me niet verzet tegen de pogingen van mijn partner tot seks. (6)
- Ik zei geen nee of duwde mijn partner niet weg. (7)
- Ik liet de seksuele handelingen doorgaan tot op het punt van anale seks. (8)
- Ik ging door met mijn seksuele handelingen. (9)
- Ik ging in op de avances van mijn partner. (10)
- Ik heb seksueel gedrag geïnitieerd en gecontroleerd of het wederkerig was. (11)
- Ik gebruikte verbale communicatie om mijn interesse in seks duidelijk te maken of om te vragen of mijn partner seks met mij wilde hebben. (12)
- Ik heb indirect mijn interesse in seks gecommuniceerd. (13)
- Ik heb meer intieme seksuele handelingen geïnitieerd (14)
- Ik nam mijn partner mee naar een plek waar we alleen konden zijn (15)
- Ik sloot de deur. (16)
- Ik ging door met het uitvoeren van mijn seksuele handelingen, totdat mijn partner me tegenhield (17)
- Het is gewoon gebeurd. (18)
- Ik heb niets gezegd. (19)

Ik heb niets gedaan; het was duidelijk uit mijn acties of door simpelweg naar me te kijken dat ik bereid was tot seks. (20)

Einde blok: Consent

Start van blok: Einde

Q71 Bedankt voor jouw deelname! Je inspanning wordt enorm geapprecieerd, en zal in elk geval bijdragen tot het normaliseren van BDSM.

Naast deze vragenlijst, kunnen interviews helpen om de BDSM-scene nog beter te begrijpen. Zo'n gesprek zal ongeveer een uur duren. Indien je graag wil deelnemen om genuanceerd over BDSM te praten, kan je dat hieronder aangeven.

Ik heb interesse om deel te nemen aan een vervolginterview.

Ja, ik ben via e-mail te bereiken (4)

Ja, ik ben via telefoon te bereiken (5)

Nee (6)

Q72 Ik word graag op de hoogte gehouden van de resultaten van dit onderzoek. Indien je graag op de hoogte wordt gehouden, laat dan hieronder je e-mailadres achter.

Ja (1) _____

Nee (2)

Einde blok: Einde

Bijlage 2: Interviewleidraad

Plaats

Afhankelijk van de voorkeur van de participant worden de interviews ofwel online (via Skype) ofwel offline afgenomen. In beide gevallen zullen zowel de interviewer als de participant een ruimte uitkiezen die een vertrouwelijk en ongestoord klimaat garandeert. Wanneer de interviews face-to-face worden afgenomen, zal een lokaal aan de KU Leuven worden gereserveerd.

Methode

De verspillende interviews worden telkens door dezelfde onderzoeker afgenomen. Van de online interviews wordt enkel een geluidsopname gemaakt en de offline interviews worden opgenomen aan de hand van een dictafoon. De participant wordt vooraf ingelicht over het gebruik van een geluidsopname en zullen akkoord moeten gaan bij het ondertekenen van het *Informed Consent* formulier. Daarnaast wordt verzekerd dat de geluidsopname enkel beluisterd wordt door de interviewer en nadien verwijderd wordt.

Interviewrichtlijnen

Introductie

Bedankt om te willen deelnemen aan het interview. Mijn naam is Dries en ik ben masterstudent seksuologie aan de KU Leuven. Bij het einde van de opleiding hoort een masterproef en ik onderzoek in dat kader de beleving van sexual consent, of seksuele toestemming, bij homoseksuele BDSM'ers.

Het interview zal ongeveer een uurtje duren en ik zal af en toe misschien iets neerschrijven. Dat is voor mezelf, om wat houvast te hebben. Ook zou ik graag een geluidsopname maken, zodat ik het interview later kan uittypen en analyseren. Ik wil benadrukken dat alles wat hier gezegd wordt anoniem blijft. Alleen ik zal het interview beluisteren om het te analyseren, samen met mijn promotor. Uw naam zal bij het uitschrijven ook uit het interview worden gehaald en nadien zullen de opname en de notities verwijderd worden. Moest je je op een gegeven moment niet meer comfortabel voelen, mag je altijd aangeven om het interview stop te zetten.

Als je akkoord gaat, zou ik je willen vragen het *Informed Consent* formulier te ondertekenen om aan te geven dat u akkoord gaat om aan het interview deel te nemen.

Heb je op dit moment nog vragen? Zo niet, dan kunnen we starten met het interview.

START OPNAME

Interview

A. Inleiding over BDSM

1. Zou je mij kunnen vertellen wat BDSM voor jou betekent?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - Is BDSM voor jou louter iets seksueels of eerder een levensstijl?
 - In welke aspecten van jouw leven komt BDSM aan bod, en hoe precies?
 - Neem je binnen een BDSM-context een bepaalde rol op jou, en hoe ziet die er uit? Met welke woorden wordt jij aangeduid binnen zo'n BDSM-context?
 - Neem je partner binnen een BDSM-context een bepaalde rol op zich, en hoe ziet die er uit? Met welke woorden wordt je partner aangeduid binnen zo'n BDSM-context?

- Neem je binnen een BDSM-context steeds dezelfde rol op jou? Of wisselt die rol naargelang de partner/locatie/...?
- 2. Zou je mij kunnen vertellen hoe jij je voelt tijdens het BDSM-spel?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - In welke mate voel jij je aantrekkelijk, zelfzeker, begeerd, krachtig, ... wanneer je aan BDSM doet?
 - In welke mate voel jij je onaantrekkelijk, geremd, ongemakkelijk, ... wanneer je aan BDSM doet?
- 3. Zou je mij kunnen vertellen hoe jij je voelt na het BDSM-spel?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - In welke mate voel jij tevreden nadat je aan BDSM gedaan hebt?
 - In welke mate voel jij je aantrekkelijk, zelfzeker, begeerd, krachtig, ... nadat je aan BDSM gedaan hebt?
 - In welke mate voel jij je onaantrekkelijk, geremd, ongemakkelijk, ... nadat je aan BDSM gedaan hebt?
 - In welke mate speelt aftercare, of nazorg, een rol in je beleving van het BDSM-spel?

B. Inleiding over consent

- 4. Ik zou je willen vragen om even terug te denken aan de keren dat je in de afgelopen periode aan BDSM deed met een partner van hetzelfde geslacht. Kan je mij vertellen hoe jullie aan die seksuele activiteit, om het even praktisch te zeggen, beginnen?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - Hoe beginnen jullie aan vanilleseks? Hoe verschilt dat van een BDSM-context?
 - Hoe weet je dat jij of je partner aan seks wil beginnen?
 - Wie neemt het initiatief, en hoe?
 - Hoe denk je dat het proces verschilt naargelang iemands rol binnen een BDSM-scene?

C. De betekenis van consent

- 5. Zou je mij kunnen vertellen wat consent, of seksuele toestemming, voor jou betekent?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - Hoe denk je dat de betekenis van consent binnen de BDSM-wereld verschilt van de betekenis van consent binnen de vanillewereld?
 - Hoe denk je dat de betekenis van het geven van consent verschilt van de betekenis van het krijgen van consent?
 - Hoe denk je dat de betekenis van consent binnen een relatie verschilt van de betekenis van consent buiten een relatie?
 - Hoe denk je dat de betekenis van consent verschilt naargelang iemands rol binnen een BDSM-scene?
 - Op welke manier is consent voor jou van belang?
- 6. Zou je mij kunnen vertellen hoe consent, of seksuele toestemming, voor jou naar de praktijk wordt vertaald?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - Hoe krijgt consent vorm? Wordt er eerder verbaal of eerder non-verbaal over gecommuniceerd? Worden er harde of zachte grenzen bepaald? Worden er stopwoorden gebruikt?
 - Speelt consent iedere keer opnieuw een rol? Wanneer wel of niet? En speelt consent iedere keer opnieuw dezelfde rol?

- Hoe wordt er gecommuniceerd over non-consent?
- Zou er sprake kunnen zijn van consent wanneer er niet expliciet over die wordt gecommuniceerd?
- Wat gebeurt er wanneer jij en je partner het niet eens zijn over consent?
- Wie draagt de eindverantwoordelijkheid van het bewaken van de grenzen? Ligt die bij eerder bij het gebruiken van het stopwoord of eerder bij het respecteren van het stopwoord?
- In welke mate heeft het onderhandelen van seksuele grenzen een effect op je relationele en seksuele tevredenheid op dat moment?
- Hoe zou bv. aftercare kunnen bijdragen tot consent?

D. De individuele beleving van consent

7. Kan je je consent, of seksuele toestemming, terugnemen, en hoe dan?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - Is de betekenis van consent eerder iets stabiel of eerder iets waarvan afgeweken kan/mag worden?
 - Betekent het uitspreken van een stopwoord het finale einde van het spel? Heeft een stopwoord prioriteit op de regels van het spel?
8. Hoe ervaar je consent, of seksuele toestemming, naargelang het soort seksuele handeling?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - Denk je anders over consent tijdens kussen dan wel tijdens anale penetratie?
 - Denk je anders over consent tijdens een puppyplay-scene dan wel tijdens een breathplay-scene?
9. Hoe ervaar je consent, of seksuele toestemming, naargelang de plaats van de seksuele handeling?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - Denk je anders over consent binnen het uitgaansleven of binnen een vaste relatie?
 - Denk je anders over consent wanneer je al dan niet verdovende middelen (bv. cocaïne, alcohol, poppers, ...) hebt gebruikt?
10. Hoe ervaar je consent, of seksuele toestemming, naargelang het soort seksuele relatie?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - Denk je anders over consent met een onbekende partner of met een vaste partner?
 - Denk je anders over consent met een anonieme partner of met een bekende partner contact?

E. Het grensoverschrijdend gedrag

11. Ik zou tot slot nog een laatste thema willen aanhalen dat misschien gevoelig zou kunnen liggen. Bij deze wil ik je bedanken voor je openheid tot hiertoe en wil ik nog even benadrukken dat we hebben afgesproken dat je het interview op elk moment mag onderbreken. Zou je me iets kunnen vertellen over jouw ervaring met grensoverschrijdend gedrag binnen een BDSM-context?
 - Indien de participant een weinig diepgaand antwoord geeft, zouden onderstaande hulpvragen gesteld kunnen worden;
 - Heb jij al ingestemd met seks terwijl je dat eigenlijk niet wilde?
 - Heb je ooit al niet-ingestemd met seks terwijl je dat eigenlijk wel wilde?
 - Wat maakt BDSM verschillend van seksueel geweld?

Slot

Bij deze zijn we aan het einde van het interview beland. Zou je graag zelf nog iets willen toevoegen? Moest je na afloop nog met vragen, bedenkingen of opmerkingen achterblijven, moet je niet aarzelen om mij een mailtje te sturen. Dan wil ik je nog bedanken om jouw verhaal met mij te delen!

EINDE OPNAME

Bijlage 3: Informatiebrief

Hoe wordt consent beleefd door homoseksuele BDSM-ers?

Beste participant

U wordt uitgenodigd om deel te nemen aan een onderzoek naar de beleving van consent. In deze brief zal u wat meer informatie over het doel en het verloop van het onderzoek terug kunnen vinden.

Doelstellingen en verloop van de studie

Deze studie beoogt meer inzicht te krijgen in wat consent betekent en hoe het een rol krijgt in hun individuele seksualiteit. Het onderzoek wil dit specifiek nagaan in een BDSM-context om de wetenschappelijke evidentie rond het thema aan te vullen. Wij stellen u voor om aan deze studie deel te nemen omdat we verwachten nieuwe inzichten toe te kunnen voegen aan de reeds beschikbare kennis over consent en BDSM.

Aan deze studie zullen ongeveer 50 personen deelnemen. Om aan deze studie te kunnen deelnemen, moet u een homoseksuele man van minstens 18 jaar zijn die frequent aan BDSM doet.

We vragen u hierbij om een vragenlijst in te vullen die peilt naar seksualiteit in uw BDSM-contacten, en of en hoe seksuele toestemming hier voor u bij betrokken is. Het invullen van deze vragenlijsten zal ongeveer 30 minuten van uw tijd in beslag nemen en kan thuis via PC, laptop, tablet, ... ingevuld worden.

Beschrijving van de risico's en van de voordelen

Uw deelname aan deze studie houdt geen enkel gezondheidsrisico in.

Deelname aan de studie zou echter een confrontatie kunnen zijn met een gevoelig thema. Indien u dit wenst kan u steeds bij een hulpverlener terecht voor een ondersteunend gesprek. U kan promotor Prof. Dr. Erick Janssen, via het telefoonnummer +32 16 37 79 95 (werkuren) of via e-mail erick.janssen@kuleuven.be bereiken.

U heeft zelf geen voordeel van deelname aan dit onderzoek; u kan wel, door het delen van uw kennis en/of ervaringen, bijdragen aan de kennis over de rol die consent inneemt binnen seksualiteitsbeleving. Deelnemen aan het onderzoek zal ongeveer 30 minuten duren.

Als u aan deze studie deelneemt, moet u weten dat:

- Deze studie opgesteld is na evaluatie door EC Onderzoek UZ/KU Leuven.
- Uw deelname is vrijwillig; er kan op geen enkele manier sprake zijn van dwang.
- De gegevens die in het kader van uw deelname worden verzameld, zijn volledig anoniem. Er worden geen persoonsgegevens zoals naam, geboortedatum, adres, enz. verzameld. Bij de publicatie van de resultaten is uw anonimiteit verzekerd.
- Indien u extra informatie wenst, kan u altijd contact opnemen met de onderzoekers
- Als u vragen hebt met betrekking tot uw rechten als deelnemer aan de studie, kan u contact opnemen met de Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven (ec@uzleuven.be; 016 34 86 00 (werkdagen tussen 10 en 11 uur))
- Als u bijkomende informatie wenst, maar ook ingeval van problemen of als u zich zorgen maakt, kan u contact opnemen met de onderzoeker Dries Sloomans via dries.sloomans@student.kuleuven.be of via het telefoonnummer +32 470 671 016 en de hoofdonderzoeker professor Dr. Janssen via het +32 16 37 79 95 (werkuren) of via e-mail (erick.janssen@kuleuven.be).

Alvast bedankt voor uw deelname!

Dries Sloomans
Student master in de Seksuologie

Bijlage 4: Formulier 'Informed Consent'

Titel van de studie: Onderhande(le)n: Een onderzoek naar de beleving van consent door BDSM-spelers.
Onderzoeksinstelling: KU Leuven
Ethisch comité: <i>EC Onderzoek UZ/KU Leuven</i>
Onderzoekers:
Dries Sloomans, master in de seksuologie
E-mail: dries.sloomans@student.kuleuven.be
Promotor: Erick Janssen
E-mail: erick.janssen@kuleuven.be

I Noodzakelijke informatie voor uw beslissing om deel te nemen

Inleiding

U wordt uitgenodigd om deel te nemen aan een onderzoek naar de beleving van consent en de rol die het krijgt in de individuele seksualiteitsbeleving zodat we meer wetenschappelijke kennis kunnen verzamelen rond het onderwerp. Om u te helpen beslissen of u al dan niet aan deze studie wenst deel te nemen, willen we u vragen even de tijd te nemen om onderstaande informatie voor deelnemers door te nemen, zodat u een welbewuste beslissing kunt nemen. Dit wordt een "geïnformeerde toestemming" genoemd.

Wij vragen u de volgende pagina's met informatie aandachtig te lezen. Hebt u vragen, dan kan u terecht bij de onderzoeker.

Dit document bestaat uit essentiële informatie die u nodig heeft voor het nemen van uw beslissing, uw schriftelijke toestemming en eventuele bijlagen waarin u meer details terugvindt over bepaalde onderdelen van de basisinformatie.

Als u aan deze studie deelneemt, moet u weten dat:

- Deze studie opgesteld is na evaluatie door de Ethische Commissie (EC) Onderzoek UZ/KU Leuven.
- Uw deelname is vrijwillig; er kan op geen enkele manier sprake zijn van dwang. Voor deelname is uw ondertekende toestemming nodig. Ook nadat u hebt getekend, kan u de onderzoeker laten weten dat u uw deelname wilt stopzetten zonder hiervoor een reden op te geven.
- De gegevens die in het kader van uw deelname worden verzameld, zijn vertrouwelijk. Bij de publicatie van de resultaten is uw anonimiteit verzekerd.
- Indien u extra informatie wenst, kan u altijd contact opnemen met de onderzoekers.

Doelstellingen en verloop van de studie

Deze studie beoogt meer inzicht te krijgen in wat consent betekent en hoe het een rol krijgt in de individuele seksualiteitsbeleving. Het onderzoek wil dit specifiek nagaan in een BDSM-context om de wetenschappelijke evidentie rond het thema aan te vullen.

Wij nodigen u uit om aan deze studie deel te nemen omdat we verwachten nieuwe inzichten toe te kunnen voegen aan de reeds beschikbare kennis over consent en BDSM.

Aan deze studie zullen ongeveer 50 personen deelnemen. Om aan deze studie te kunnen deelnemen, moet u een homoseksuele man van minstens 18 jaar zijn die frequent aan BDSM doet.

De onderzoeker zal u vragen om een vragenlijst in te vullen die peilt naar seksualiteit in uw BDSM-contacten, en of en hoe seksuele toestemming hier voor u bij betrokken is. Het invullen van deze vragenlijsten zal ongeveer 30 minuten van uw tijd in beslag nemen en kan thuis via PC, laptop, tablet, ... ingevuld worden.

De onderzoeker zal u vragen om deel te nemen aan een interview dat peilt naar de beleving van consent in uw BDSM-spel. Deelname aan het interview zal ongeveer 60 minuten van uw tijd in beslag nemen en het interview zal ofwel online ofwel offline afgenomen worden in uw thuisomgeving of in een universitair lokaal.

Beschrijving van de risico's en van de voordelen

Uw deelname aan deze studie houdt geen enkel gezondheidsrisico in.

Deelname aan de studie zou echter een confrontatie kunnen zijn met een gevoelig thema. Indien u dit wenst kan u steeds bij een hulpverlener terecht voor een ondersteunend gesprek. U kan promotor Prof. Dr. Erick Janssen, via het telefoonnummer +32 16 37 79 95 (werkuren) of via e-mail (erick.janssen@kuleuven.be) bereiken.

U heeft zelf geen voordeel van deelname aan dit onderzoek; u kan wel, door het delen van uw kennis en/of ervaringen, bijdragen aan de kennis over de rol die consent inneemt binnen seksualiteitsbeleving. Deelnemen aan het onderzoek zal ongeveer 60 minuten duren.

Intrekking van uw toestemming

U beslist zelf of u meedoet aan het onderzoek. Deelname is vrijwillig. Als u besluit niet mee te doen, hoeft u verder niets te doen. U hoeft niets te tekenen. U hoeft ook niet te zeggen waarom u niet wilt meedoen.

Als u wel meedoet, kan u zich altijd bedenken en toch stoppen, ook tijdens het onderzoek. U hoeft hiervoor geen reden te geven

Als u aan deze studie deelneemt, vragen wij om:

- Ten volle mee te werken voor een correct verloop van de studie.

Contact

Als u bijkomende informatie wenst, maar ook in geval van problemen of als u zich zorgen maakt, kan u contact opnemen met de onderzoeker Dries Sloomans via dries.sloomans@student.kuleuven.be of via het telefoonnummer +32 470 671 016 en de hoofdonderzoeker professor Dr. Janssen via het +32 16 37 79 95 (werkuren) of via e-mail (erick.janssen@kuleuven.be).

Als u vragen hebt met betrekking tot uw rechten als deelnemer aan de studie, kan u contact opnemen met de Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven (ec@uzleuven.be; 016 34 86 00 (werkdagen tussen 10 en 11 uur))

Bijlage 5: Definitief gunstig advies van de Ethische Commissie

GROEP BIOMEDISCHE WETENSCHAPPEN
HERESTRAAT 49, O&N II – BUS 700
BE-3000 LEUVEN

[English version below.](#)

Ons kenmerk: MP015343

Uw kenmerk: Masterproef studie: Onderhande(le)n: Een onderzoek naar de beleving van consent door homoseksuele BDSM-spelers.

Leuven, 25-01-2021

DEFINITIEF GUNSTIG ADVIES

Geachte Erick Janssen
Geachte Dries Sloomans

De Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven verleent hierbij een gunstig advies aan de voorgestelde studie, zoals ze werd beschreven in het protocol. De Commissie is van oordeel dat er vanuit ethisch standpunt geen bezwaren zijn bij de voorgestelde studie. De studie werd goedgekeurd op 25-01-2021

(Goedkeuring) Het betreft een onderzoek naar de beleving van consent door homoseksuele BDSM-spelers. Het onderzoek bestaat uit een kwantitatieve bevraging bij een 50-tal respondenten (gerekruteerd via sociale media) en een 7-tal interviews. Uitg

Aangezien het om een Masterproefproject binnen de Groep Biomedische Wetenschappen van de KU Leuven gaat, werd de aanvraag tot de Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven ingediend via de Onderwijs-Begeleidings-Commissie.

De Commissie heeft geen bezwaar tegen het project mits vertrouwelijke behandeling van de gegevens en naleving van de Belgische wetgeving omtrent privacy. De Ethische Commissie Onderzoek UZ KU Leuven wenst de hoofdonderzoeker/promotor van de studie te wijzen op zijn/haar verantwoordelijkheid betreft de privacy van de persoons-/patiënt-gegevens bij contact met levende personen, patiënten en/of inzage in het elektronisch medisch dossier, inclusief de correcte implementatie hiervan door medewerkers en studenten.

Dit gunstig advies betreft de indiening van 12-01-2021 en wordt gegeven voor de duur van de Masterproef van de betrokken student(en). Elke wijziging aan het protocol doet dit gunstig advies vervallen. U dient in dat geval tijdig een amendement voor advies voor te leggen aan de commissie die eerder uw dossier goedkeurde.

De Commissie bevestigt dat ze werkt in overeenstemming met de ICH-GCP principes (International Conference on Harmonization Guidelines on Good Clinical Practice), met de meest recente versie van de Verklaring van Helsinki en met de van toepassing zijnde wetten en regelgeving.

De Commissie bevestigt dat in geval van belangenconflict, de betrokken leden niet deelnemen aan de besluitvorming omtrent de studie.

Met vriendelijke groet,

Prof. dr. Minne Casteels
Voorzitter
Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven

Bijlage 6: Sociale media-oproep

The graphic is a vertical rectangle with a blue background. At the top, there are three horizontal bars: a black bar, a blue bar, and another black bar. Below these, there is a white horizontal line. The main text is in white, bold, uppercase letters, centered. It consists of four lines of text, separated by thin red horizontal lines. At the bottom, there is a small line of white text.

**BEN JIJ EEN HOMOSEKSUELE
MAN OUDER DAN 18 JAAR?**

HOU JIJ VAN BDSM?

**EN ZIE JIJ HET ZITTEN OM EEN
VRAGENLIJST IN TE VULLEN?**

DAN HEB IK JE NODIG!

Mijn studie naar de beleving van
consent in BDSM-relaties werd goedgekeurd door EC onderzoek UZ/KU
Leuven (MP 015343).

The text is white on a dark grey background. It is a call for participation for a master's thesis. It starts with a heading, followed by a paragraph about the author's background and the purpose of the study. Then, it explains the need for participants, describes the questionnaire, and provides contact information and a link to the survey.

GOEDGEKEURD DOOR FETLIFE

Voor mijn masterproef heb ik jou hulp nodig!
Na het afronden van mijn opleiding psychologie, ben ik al even geleden gestart aan de opleiding seksuologie. En op dit moment ben ik mijn masterproef aan het schrijven over de beleving van consent in een BDSM-context om te strijden tegen het grimmige imago dat soms nog rond BDSM hangt.

Om een zo eerlijk mogelijk beeld te kunnen scheppen over BDSM, ben ik op zoek naar participanten die mijn vragenlijst zouden willen invullen.

De vragenlijst is opgesteld vanuit mijn eigen BDSM-ervaring. Het invullen daarvan duurt ongeveer een 35-tal minuten en is dus best uitgebreid, maar op die manier probeer het een genuanceerd beeld te schetsen over hoe consent nu concreet een plaats krijgt in BDSM-relaties.

Het zou mij heel veel plezier doen, moest je de vragenlijst invullen en willen delen met je netwerk.

Als je graag wat meer informatie wil dan kan je mij bereiken via berichtje of e-mail (dries.slootmans@student.kuleuven.be)

De vragenlijst kan je terugvinden via deze link:
https://kuleuven.eu.qualtrics.com/jfe/form/SV_5j2Gdk0V1FxiS45

Bijlage 7: Codeboom

Code	Interviews	Referenties
1. BDSM	0	0
1.1. hoe men het beleeft		
1.1.1. als een aanvulling op het standaard seksueel repertoire		
1.1.1.1. niet seksueel	9	29
1.1.1.2. seksueel	9	18
1.1.2. als een psycho- emotioneel spel		
1.1.2.1. dagelijks leven		
1.1.2.1.1. gescheiden van	6	22
1.1.2.1.2. verbonden met	4	29
1.1.2.2. groeiproces		
1.1.2.2.1. persoonlijke groei	6	29
1.1.2.2.2. relationele groei	3	14
1.1.2.3. headspace	6	10
1.1.2.4. intimiteit en toewijding	9	78
1.1.2.5. machtsverhouding	8	33
1.1.2.6. mindgame	8	24
1.1.2.7. mindset	5	11
1.1.2.8. persoonlijkheid		
1.1.2.8.1. gescheiden van	6	22
1.1.2.8.2. verbonden met	4	29
1.1.2.9. vertrouwen	8	20
1.1.2.10. vrijheid	6	10
1.1.3. hoe men zich voelt		
1.1.3.1. afhankelijk van de gemoedstoestand	4	6
1.1.3.2. afhankelijk van de partner		
1.1.3.2.1. een bekende partner		
1.1.3.2.1.1. liefdevol	2	5
1.1.3.2.1.2. relaxed	3	3

1.1.3.2.1.3.	vertrouwd	4	8
1.1.3.2.2.	een onbekende partner		
1.1.3.2.2.1.	soberder gevoel	2	3
1.1.3.2.2.2.	nerveus	3	3
1.1.3.3.	na BDSM		
1.1.3.3.1.	als dominant		
1.1.3.3.1.1.	mentaal en fysiek verzadigd	4	9
1.1.3.3.1.2.	verward	1	1
1.1.3.3.1.3.	voldaan	2	5
1.1.3.3.2.	als submissive		
1.1.3.3.2.1.	bevrijd	3	5
1.1.3.3.2.2.	enthousiast	2	2
1.1.3.3.2.3.	in een roes	4	5
1.1.3.3.2.4.	mentaal en fysiek verzadigd	5	11
1.1.3.3.2.5.	ontspannen	1	1
1.1.3.3.2.6.	trots	2	2
1.1.3.3.2.7.	verbonden	2	6
1.1.3.3.2.8.	verward	1	2
1.1.3.4.	tijdens BDSM		
1.1.3.4.1.	als dominant		
1.1.3.4.1.1.	alert voor mogelijke risico's	5	17
1.1.3.4.1.2.	gehecht	2	2
1.1.3.4.1.3.	gelukkig	3	3
1.1.3.4.1.4.	goed	5	5
1.1.3.4.1.5.	mchtig	2	2
1.1.3.4.1.6.	ontspannen	2	2
1.1.3.4.1.7.	opgewonden	2	3
1.1.3.4.1.8.	zelfzeker	1	1
1.1.3.4.2.	als submissive		
1.1.3.4.2.1.	een gebruiksvoorwerp	3	3

1.1.3.4.2.2.	gehecht	7	12
1.1.3.4.2.3.	nerveus	3	4
1.1.3.4.2.4.	opgewonden	3	5
1.2. wat het betekent			
1.2.1.	een fysieke en emotionele behoefte	6	21
1.2.2.	een kunstvorm	4	18
1.2.3.	een lifestyle	1	2
1.2.4.	een sociaal facet	8	28
1.3. wat het inhoudt			
1.3.1. welke activiteiten men uitvoert			
1.3.1.1.	afhankelijk van de compatibiliteit	8	17
1.3.1.2.	afhankelijk van de eigen voorkeuren	3	6
1.3.1.3.	afhankelijk van de tegenpartij		
1.3.1.3.1.	makkelijk als de tegenpartij weet wat hij wil	5	11
1.3.1.3.2.	moeilijk		
1.3.1.3.2.1.	als de tegenpartij niet weet waar zijn grens ligt	1	1
1.3.1.3.2.2.	als de tegenpartij niet weet wat hij wil	3	5
1.3.1.3.2.3.	als het iets nieuw is	1	1
1.3.1.3.2.4.	als men het niet vooraf weet	3	5
1.3.1.3.2.5.	als men niet zomaar een scenario wil volgen	2	2
1.3.1.3.3.	wat de tegenpartij wil	8	13
1.3.2. welke rol men op zich neemt			
1.3.2.1.	afhankelijk van		
1.3.2.1.1.	de eigen persoonlijkheid	5	9
1.3.2.1.2.	de tegenpartij		
1.3.2.1.2.1.	de chemie	4	4
1.3.2.1.2.2.	de leeftijd	1	1
1.3.2.1.2.3.	de rol(len) van de andere(n)	4	9
1.3.2.1.2.4.	waarop er respons komt	4	8
1.3.2.1.2.5.	wat er verwacht wordt	5	8

1.3.2.1.3.	het moment	1	2
1.3.2.2.	flexibel	6	13
1.3.2.3.	vast	6	10

2. Consent

2.1. factoren die het belemmeren

2.1.1.	alcohol & drugs	8	15
2.1.2.	de ander willen plezieren	4	10
2.1.3.	de partner die er niet veel waarde aan hecht	3	4
2.1.4.	heat of the moment	7	12
2.1.5.	machtsverhouding	1	3
2.1.6.	niet durven	6	7
2.1.7.	niet goed kunnen interpreteren	6	7
2.1.8.	onvoldoende ervaring	4	5
2.1.9.	onvoldoende vertrouwen	4	7
2.1.10.	publieke context		
2.1.10.1.	anderen	5	7
2.1.10.2.	geen verbale communicatie	4	4

2.2. hoe men erover communiceert

2.2.1. non-verbaal

2.2.1.1.	als alternatief voor verbale communicatie	7	17
2.2.1.2.	ondersteunende signalen		
2.2.1.2.1.	aan- en uitkleden	5	8
2.2.1.2.2.	datingapps	6	8
2.2.1.2.3.	erectie	1	1
2.2.1.2.4.	handen en voeten	2	3

2.2.1.2.5.	lichaamstaal	7	28
2.2.1.2.6.	ogen	6	11
2.2.1.2.7.	paralinguïstische signalen	4	6
2.2.1.2.8.	spiercontracties	3	3
2.2.1.2.9.	symbolen	3	4
2.2.1.2.10.	tijd	4	6
2.2.1.3.	specifieke signalen		
2.2.1.3.1.	afbreken	6	10
2.2.1.3.2.	afspreken	4	12
2.2.1.3.3.	collar	1	2
2.2.1.3.4.	contract	2	10
2.2.1.3.5.	observeren	1	2
2.2.1.3.6.	opbouwen	9	27
2.2.1.3.7.	opdrachten	5	13
2.2.1.3.8.	playroom	4	9
2.2.2. verbaal			
2.2.2.1.	expliciet & duidelijk		
2.2.2.1.1.	er worden vragen gesteld	7	9
2.2.2.1.2.	er wordt over consent gesproken	9	106
2.2.2.1.3.	er wordt over non-consent gesproken	8	44
2.2.2.2.	harde en zachte grenzen		
2.2.2.2.1.	aanvoelen en experimenteren	9	81
2.2.2.2.2.	bijsturen	9	38
2.2.2.2.3.	flexibel	7	27
2.2.2.2.4.	uitdagen		
2.2.2.2.4.1.	om de andere(n) te plezieren	6	12
2.2.2.2.4.2.	om de grens af te tasten	7	11
2.2.2.2.4.3.	om te groeien	9	52
2.2.2.2.4.4.	om te toetsen	5	12
2.2.2.2.5.	vooraf onderhandelen	9	87

2.2.2.3.	stopwoorden		
2.2.2.3.1.	functie		
2.2.2.3.1.1.	als een handrem	8	51
2.2.2.3.1.2.	als een vorm van risicobeheer	7	19
2.2.2.3.2.	vorm		
2.2.2.3.2.1.	als een gradatie	6	17
2.2.2.3.2.2.	harde stopwoorden	6	15
2.2.2.3.2.3.	zachte stopwoorden	2	2
2.3.	hoe men het beleeft		
2.3.1.	als een verantwoordelijkheid		
2.3.1.1.	van beiden	8	18
2.3.1.2.	van de dominant	7	29
2.3.1.3.	van de submissive	5	10
2.3.2.	als een vorm van vertrouwen	9	36
2.3.3.	naargelang de plaats van de seksuele handeling		
2.3.3.1.	één op één		
2.3.3.1.1.	duidelijker afgelijnd	4	5
2.3.3.1.2.	meer risico	4	8
2.3.3.2.	fundamenteel hetzelfde	4	4
2.3.3.3.	publiek		
2.3.3.3.1.	lossere sfeer	7	19
2.3.3.3.2.	persoonlijke ruimte	4	5
2.3.3.3.3.	sociale controle & bewustzijn	7	39
2.3.4.	naargelang het soort seksuele handeling		
2.3.4.1.	fundamenteel hetzelfde	4	8
2.3.4.2.	naargelang de risico's verbonden aan de activiteit	6	23
2.3.4.3.	naargelang de zintuigen die zijn beperkt	4	5

2.3.5. naargelang het soort seksuele relatie		
2.3.5.1. een bekende	6	21
2.3.5.1.1. beter aanvoelen	8	20
2.3.5.1.2. vertrouwen	5	9
2.3.5.2. voorzichtiger bij een onbekende		
2.4. hoe ze beginnen aan seksuele activiteiten		
2.4.1. opbouw met een nieuwe partner	6	9
2.4.1.1. een gesprek	8	22
2.4.1.2. er wordt onderhandeld		
2.4.2. opbouw met een vaste partner	7	10
2.4.2.1. een gesprek	7	18
2.4.2.2. er wordt gewoon begonnen	5	18
2.4.3. vaste structuur		
2.5. seksueel geweld	9	18
2.5.1. afkeurend	3	9
2.5.2. consensueel non-consent		
2.5.3. eigen ervaring	9	14
2.5.3.1. niet rechtstreeks	4	5
2.5.3.2. wel onrechtstreeks	8	32
2.5.4. grenzen overschrijden is een soort leermoment		
2.6. specifieke verwachtingen van de dominant	3	8
2.6.1. initiatief nemen	6	13
2.6.2. risico beheren	3	4
2.6.3. uitdagen	4	5
2.6.4. zichzelf beschermen		
2.7. wat het betekent	8	36
2.7.1. een kader waarbinnen geëxperimenteerd wordt	3	4
2.7.2. een moreel kompas	9	38
2.7.3. een voorwaarde	9	32
2.7.4. een vorm van risicobeheer	7	7

2.7.5. iets dat geëvalueerd moet worden	8	34
2.7.6. iets dat gerespecteerd moet worden	7	32
2.7.7. iets waarover één keer gepraat wordt		

3. Verschil met standaard seks

3.1. communicatie	8	12
3.2. frequentie	3	3
3.3. inzicht & kennis	9	37
3.4. machtsverhouding	3	3
3.5. meer risico	5	11
3.6. minder spontaan	4	9
3.7. openheid	5	6
3.8. seksueel geweld	7	10
3.9. overeenkomsten		
3.9.1. behoefte	4	6
3.9.2. natuurlijke machtsverhoudingen	2	4
3.9.3. opbouw	3	4
3.9.4. toestemming	5	5

INSTITUUT VOOR FAMILIALE EN SEKSUOLOGISCHE WETENSCHAPPEN
Kapucijnenvoer 7 blok g - box 7001
3000 LEUVEN, België
www.kuleuven.be

